

European Asylum Support Office

Βενεζουέλα Εστίαση σε χώρα

Έκθεση πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής

Αύγουστος 2020

SUPPORT IS OUR MISSION

Βενεζουέλα

Εστίαση σε χώρα

Έκθεση πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής

Αύγουστος 2020

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

PDF ISBN:978-92-9485-825-2 doi:10.2847/771440 BZ-02-20-557-EL-N

© European Asylum Support Office (EASO) 2020

Εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Κατά την αναπαραγωγή υλικού στην παρούσα δημοσίευση, του οποίου τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ανήκουν σε τρίτους, γίνεται αναφορά στις δηλώσεις περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των εν λόγω τρίτων μερών.

Φωτογραφία εξωφύλλου: © Tomer Urwicz/UNFPA. Μεγάλος αριθμός ανθρώπων παρακάμπτουν τους ελέγχους μετανάστευσης καθώς εξέρχονται από τη Βενεζουέλα, στο: UNFPA, Dignity and strength: Venezuelan refugees and migrants in Colombia, 5 Ιουνίου 2019, [url](#)

Ευχαριστίες

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε από τον James Restrepo. Ο κ. Restrepo είναι ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας στον τομέα των πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής (ΠΧΚ), ιδίως για τη Λατινική Αμερική, ο οποίος έχει εργαστεί για 9 έτη στη Διεύθυνση Έρευνας του Συμβουλίου Μετανάστευσης και Προσφύγων (Research Directorate of the Immigration and Refugee Board – IRB) του Καναδά και διαθέτει συνδυασμένη πείρα άνω των 12 ετών στην έρευνα ζητημάτων μετανάστευσης στην περιοχή, ασκώντας τόσο ακαδημαϊκό όσο και θεσμικό ρόλο. Ο κ. Restrepo έχει ηγηθεί ερευνητικών αποστολών ΠΧΚ στην Κολομβία, την Ονδούρα, τη Γουατεμάλα, το Μεξικό και το Ελ Σαλβαδόρ, καθώς και πολυάριθμων σχεδίων ανάπτυξης ικανοτήτων ΠΧΚ στην Αμερική.

Η παρούσα έκθεση ΠΧΚ αποτελεί κοινή πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) και της γραμματείας των διακυβερνητικών διαβουλεύσεων για θέματα μετανάστευσης, ασύλου και προσφύγων (IGC)¹. Βασίζεται στο πρώτο κοινό εργαστήριο ΠΧΚ μεταξύ EASO και IGC, το οποίο κάλυπτε την Κολομβία και τη Βενεζουέλα και πραγματοποιήθηκε στη Γενεύη τον Σεπτέμβριο του 2019.

Στην αναθεώρηση της παρούσας έκθεσης συνεισέφεραν οι ακόλουθες εθνικές υπηρεσίες ασύλου και μετανάστευσης:

Καναδάς: Συμβούλιο Μετανάστευσης και Προσφύγων (Immigration and Refugee Board – IRB) του Καναδά και Υπηρεσία Μετανάστευσης, Προσφύγων και Ιθαγένειας Καναδά (Immigration, Refugees and Citizenship – IRCC)

Νορβηγία: Νορβηγικό Κέντρο Πληροφοριών σχετικά με τη Χώρα Καταγωγής, Landinfo

Ελβετία: Κρατικό Υπουργείο Μετανάστευσης (SEM), Τμήμα Ανάλυσης (Länderanalyse SEM)

Ηνωμένες Πολιτείες: Διεύθυνση Προσφύγων, Ασύλου και Διεθνών Επιχειρήσεων (Refugee Asylum and International Operations – RAIO), Υπηρεσίες Ιθαγένειας και Μετανάστευσης ΗΠΑ (US Citizenship and Immigration Services – USCIS)

Επιπλέον, η παρούσα έκθεση αναθεωρήθηκε επίσης από την EASO και τις IGC.

Επισημαίνεται ότι η αναθεώρηση που διενεργήθηκε από τους προαναφερθέντες φορείς συνέβαλε στην εν γένει ποιότητα της έκθεσης, όμως δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη την εκ μέρους τους επίσημη έγκριση της τελικής έκθεσης, για την οποία πλήρως υπεύθυνη είναι η EASO.

¹ Τα κράτη που συμμετέχουν στις IGC είναι τα εξής: Αυστραλία, Βέλγιο, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένες Πολιτείες, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Καναδάς, Κάτω Χώρες, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σουηδία και Φινλανδία.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	3
Περιεχόμενα	4
Αποποίηση ευθύνης	7
Γλωσσάριο και Συντομογραφίες.....	8
Εισαγωγή.....	12
Μεθοδολογία	12
Καθορισμός των όρων εντολής.....	12
Συλλογή πληροφοριών	13
Ποιοτικός έλεγχος	14
Διάρθρωση και χρήση της έκθεσης.....	15
Χάρτες	16
1. Επισκόπηση.....	18
1.1 Οικονομία.....	18
1.2 Κατάσταση ασφάλειας.....	20
1.3 Διττό θεσμικό καθεστώς	22
1.3.1 Εκτελεστική εξουσία	24
1.3.2 Νομοθετική εξουσία	25
1.3.3 Δικαστική εξουσία.....	27
1.3.4 Δυνάμεις ασφαλείας.....	27
1.4 Διαδηλώσεις	29
1.5 Καταχρήσεις και παρακολούθηση από τις δυνάμεις ασφαλείας.....	31
1.5.1 Αυθαίρετες κρατήσεις.....	31
1.5.2 Εξωδικαστικές εκτελέσεις	33
1.5.3 Παρακολούθηση	36
1.6 Επιπτώσεις της πανδημίας κορονοϊού στην κρίση της Βενεζουέλας	41
1.7 Έλλειψη στατιστικών πληροφοριών	43
2. Ανθρωπιστική κατάσταση.....	44
2.1 Μετανάστευση	45
2.2 Υγεία	48
2.2.1 Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	49
2.2.2 Υποδομές.....	50
2.3 Επισιτιστική ασφάλεια	51

2.4 Βασικές υπηρεσίες	52
3. Προφίλ που στοχοποιούνται	54
3.1 Αντιπολίτευση	57
3.2 Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικοί ακτιβιστές	59
3.3 Διαδηλωτές	61
3.4 Δημόσιοι υπάλληλοι και επικεφαλής συνδικαλιστικών οργανώσεων	63
3.5 Ακαδημαϊκοί και εκπαιδευτικοί	64
3.6 Στρατιωτικό προσωπικό	65
3.6.1 Στρατολόγηση και εφεδρείες	68
3.7 Δημοσιογράφοι και μέσα ενημέρωσης	68
3.8 Αυτόχθονες πληθυσμοί	70
3.9 Δραστηριότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	71
3.10 Εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας	72
3.11 Κρατική απόκριση και προστασία	73
3.11.1 Σύστημα δικαιοσύνης	73
3.11.2 Συνθήκες κράτησης και μεταχείριση στις φυλακές	77
3.11.3 Κρατική προστασία για τα θύματα και τους μάρτυρες	78
3.11.4 Διερεύνηση καταγγελιών	79
3.11.5 «Νόμος κατά του μίσους»	80
3.11.6 Μετεγκατάσταση	82
4. Κατάσταση στα σύνορα με την Κολομβία	84
4.1 Ένοπλες ομάδες	87
4.1.1 Ομάδες ανταρτών	90
4.1.2 Παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες της Κολομβίας, διεθνικές εγκληματικές οργανώσεις	94
4.1.3 Καρτέλ των Ήλιων (<i>Cartel de los Soles</i>)	97
4.1.4 Εγχώριες εγκληματικές συμμορίες	97
4.2 Κυριότερες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	99
4.3 Κρατική απάντηση στην ασφάλεια των συνόρων	103
5. Colectivos	106
5.1 Είδη <i>colectivos</i> και δραστηριότητες	107
5.2 Διάρθρωση	109
5.3 Στρατολόγηση	110
5.4 Περιοχές δράσης	110
5.5 Προφίλ ατόμων που στοχοποιούνται	113
5.6 Τρόπος λειτουργίας	113

5.7 Χρηματοδότηση και υποστήριξη.....	116
5.8 Σχέση με τις δυνάμεις ασφαλείας.....	117
5.9 Απάντηση του κράτους στις <i>colectivos</i>	117
6. Έγγραφα ταυτότητας.....	119
6.1 Δελτία ταυτότητας.....	119
6.2 Διαβατήρια.....	120
6.2.1 Εντός της Βενεζουέλας.....	120
6.2.2 Από το εξωτερικό.....	120
6.2.3 Παράταση της ισχύος διαβατηρίων που έχουν λήξει.....	121
6.3 Πρόσβαση στα έγγραφα.....	121
6.3.1 Ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως (Acta de Nacimiento ή Partida de Nacimiento).....	122
6.3.2 Εθνικά δελτία ταυτότητας (<i>Cédula de identidad</i>).....	122
6.3.3 Διαβατήρια.....	123
6.3.4 Η χρήση «διευκολυντών» (<i>gestores</i>).....	124
6.4 Πλαστά έγγραφα.....	125
6.5 Carnet de la Patria.....	126
6.6 Δικαστικές κλητεύσεις (<i>citatorios</i>).....	128
6.7 Εντάλματα σύλληψης (<i>orden de arresto</i>).....	128
7. Είσοδος και έξοδος.....	130
7.1 Παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης.....	130
7.2 Είσοδος στην Κολομβία.....	131
7.3 Μεταχείριση συγκεκριμένων στοχοποιούμενων προφίλ κατά την είσοδο και έξοδο.....	131
7.4 Σχέδιο επιστροφής στην πατρίδα (<i>Plan Vuelta a la Patria</i>).....	133
7.5 Εσωτερική μετακίνηση.....	134
8. Κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ.....	135
8.1 Νομοθεσία.....	135
8.2 Διακρίσεις και βία.....	137
8.3 Κατάσταση των οργανώσεων υπεράσπισης των ατόμων ΛΟΑΔ.....	139
8.4 Κρατική προστασία.....	141
Παράρτημα 1: Βιβλιογραφία.....	143
Παράρτημα 2: Όροι εντολής.....	167

Αποποίηση ευθύνης

Η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία των εκθέσεων ΠΧΚ της EASO (2019)². Η έκθεση βασίστηκε σε προσεκτικά επιλεγμένες πηγές πληροφοριών. Τα στοιχεία όλων των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν παρατίθενται αναλυτικά.

Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα έκθεση έχουν ερευνηθεί, αξιολογηθεί και αναλυθεί με μεγάλη προσοχή. Ωστόσο, το παρόν έγγραφο δεν παρουσιάζεται ως εξαντλητικό. Αν ένα συγκεκριμένο γεγονός, πρόσωπο ή οργάνωση δεν αναφέρεται στην έκθεση, αυτό δεν σημαίνει ότι το γεγονός δεν έλαβε χώρα ή ότι το πρόσωπο ή η οργάνωση δεν υπάρχουν.

Επίσης, η παρούσα έκθεση δεν επέχει καθοριστικό χαρακτήρα όσον αφορά την εξέταση ή τη βασιμότητα οποιασδήποτε συγκεκριμένης αίτησης για χορήγηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας. Η ορολογία που χρησιμοποιείται δεν πρέπει να θεωρείται ενδεικτική συγκεκριμένης νομικής θέσης.

Λέξεις όπως «πρόσφυγας», «κίνδυνος», «δίωξη» και οι παρεμφερείς όροι χρησιμοποιούνται με τη γενική τους έννοια και όχι με τη νομική σημασία όπως αυτή ορίζεται στο κεκτημένο της ΕΕ για το άσυλο, στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και στο Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων.

Η EASO και τα άτομα που ενεργούν για λογαριασμό της δεν φέρουν ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα έκθεση.

Η σύνταξη της παρούσας έκθεσης ολοκληρώθηκε στις 20 Ιουλίου 2020. Τα γεγονότα που έχουν μεσολαβήσει από την ημερομηνία αυτή έως σήμερα δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την περίοδο αναφοράς της παρούσας έκθεσης παρέχονται στην ενότητα «Μεθοδολογία», στην [Εισαγωγή](#).

² Η μεθοδολογία της EASO βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις Κοινές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την επεξεργασία των πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής (ΠΧΚ) (2008), οι οποίες διατίθενται στον δικτυακό τόπο της EASO: <http://www.easo.europa.eu>.

Γλωσσάριο και Συντομογραφίες

ACFIMAN	<i>Academia Nacional de Ciencias Físicas, Matemáticas y Naturales</i> (Ακαδημία Φυσικής, Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών)
AGC	<i>Autodefensas Gaitanistas de Colombia</i> (Δυνάμεις Αυτοάμυνας του Γκαϊτάν της Κολομβίας). Γνωστές και ως <i>Clan del Golfo</i> (Φατρία του Κόλπου) ή <i>Los Urabeños</i>
ANC	<i>Asamblea Nacional Constituyente</i> (Εθνική Συντακτική Συνέλευση)
<i>Asamblea Nacional</i>	Εθνοσυνέλευση. Εθνικό νομοθετικό σώμα της Βενεζουέλας
ASFADDES	<i>Asociación de Familiares de Detenidos Desaparecidos</i> (Ένωση Συγγενών Κρατούμενων και Εξαφανισμένων)
BCV	<i>Banco Central de Venezuela</i> (Κεντρική Τράπεζα Βενεζουέλας)
<i>Boliches</i>	Παρωνύμιο για τα μέλη των FPLN
<i>Carnet de la Patria</i>	Κάρτα της πατρίδας
<i>Cartel de los Soles</i>	Καρτέλ των Ήλιων
CDJ	<i>Centro para los Defensores y la Justicia</i> (Κέντρο για τα Δικαιώματα και τη Δικαιοσύνη)
CECODAP	<i>Centros Comunitarios de Aprendizaje</i> (Κοινοτικά κέντρα μάθησης)
CEPAZ	<i>Centro de Justicia y Paz</i> (Κέντρο για τη Δικαιοσύνη και την Ειρήνη)
CICPC	<i>Cuerpo de Investigaciones Científicas, Penales y Criminalísticas</i> (Σώμα Επιστημονικών, Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών)
<i>Clan del Golfo</i>	Φατρία του Κόλπου. Γνωστή και ως AGC ή Los Urabeños.
CLAP	<i>Comités Locales de Abastecimiento y Producción</i> (Τοπικές Επιτροπές Εφοδιασμού και Παραγωγής)
COCE	<i>Comando Central</i> (Κεντρική Διοίκηση), η κεντρική διοίκηση του ELN
COFAVIC	<i>Comité de Familiares de Víctimas de los Sucesos de Febrero-Marzo de 1989</i> (Επιτροπή των οικογενειών των θυμάτων της περιόδου Φεβρουαρίου-Μαρτίου 1989)
<i>Colectivos</i>	Οργανώσεις που περιγράφονται ποικιλοτρόπως, άλλοτε ως οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε έργα σε επίπεδο κοινοτήτων και στην προώθηση των κοινωνικών προγραμμάτων της κυβέρνησης και άλλοτε ως ένοπλες ομάδες που λειτουργούν ως φιλοκυβερνητικές παραστρατιωτικές οργανώσεις.
CONAPRO	<i>Coordinación Nacional para la Protección de las Víctimas, Testigos y demás Sujetos Procesales</i> (Εθνικός συντονισμός για την προστασία των θυμάτων, των μαρτύρων και άλλων προσώπων που συμμετέχουν σε δικαστικές διαδικασίες)
DGCIM	<i>Dirección General de Contrainteligencia Militar</i> (Γενική Διεύθυνση Στρατιωτικής Αντικατασκοπείας)
ELN	<i>Ejército de Liberación Nacional</i> (Εθνικός Απελευθερωτικός Στρατός)

ENCOVI	<i>Encuesta Nacional de Condiciones de Vida</i> (Εθνική έρευνα για το βιοτικό επίπεδο)
EPL	<i>Ejército Popular de Liberación</i> (Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός)
<i>Estados de excepción</i>	Καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στις οποίες επιτρέπεται η άσκηση διακριτικής ευχέρειας από την εκτελεστική εξουσία ³
FAES	<i>Fuerzas de Acciones Especiales</i> (Ειδικές Δυνάμεις Δράσης)
FANB	<i>Fuerza Armada Nacional Bolivariana</i> (Μπολιβαριανές Εθνικές Ένοπλες Δυνάμεις), οι οποίες αποτελούνται από τον Εθνικό Στρατό (<i>Ejército Nacional</i>), το Ναυτικό (<i>Armada Nacional</i>), τη Στρατιωτική Αεροπορία (<i>Aviación Militar</i>) και την GNB. Δύο άλλα «δευτερεύοντα» όργανα είναι η Μπολιβαριανή Εθνική Πολιτοφυλακή (<i>Milicia Nacional Bolivariana</i>) και η Προεδρική Φρουρά (<i>Guardia de Honor Presidencial</i>) ⁴
FARC-EP	<i>Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo</i> (Επαναστατικές Ένοπλες Δυνάμεις της Κολομβίας - Λαϊκός Στρατός)
Αποστάτες των FARC	Πρώην μέλη των FARC-EP που δεν αποστρατεύτηκαν το 2016 και ορισμένοι από τους οποίους εξακολουθούν να δρουν στα σύνορα μεταξύ Κολομβίας και Βενεζουέλας ⁵
FBL	Μπολιβαριανές Απελευθερωτικές Δυνάμεις (FBL, <i>Fuerzas Bolivarianas de Liberación</i>)
FPLN	<i>Fuerzas Patrióticas de Liberación Nacional</i> (Πατριωτικές Δυνάμεις Εθνικής Απελευθέρωσης). Γνωστές και ως « <i>boliches</i> » ⁶ , οι FPLN αποτελούν φράξια των αδρανών πλέον Μπολιβαριανών Απελευθερωτικών Δυνάμεων (FBL, <i>Fuerzas Bolivarianas de Liberación</i>), υποστηρίζουν την κυβέρνηση της Βενεζουέλας και, σύμφωνα με πληροφορίες, συνεργάζονται με τις τοπικές αρχές και τις δυνάμεις ασφαλείας ⁷
<i>Fundaciones</i>	Ιδρύματα. Παράλληλες οντότητες που δημιουργήθηκαν από την κυβέρνηση για να αντικαταστήσουν τις τοπικές κυβερνήσεις που ελέγχονται από την αντιπολίτευση ⁸ . Είναι γνωστές και ως <i>protectorados</i> («προτεκτοράτα») ⁹
<i>Gestores</i>	«Διευκολυντές» που δρουν, συνήθως εντός κυκλωμάτων διαφθοράς, με σκοπό τη λήψη δελτίων ταυτότητας ή διαβατηρίων έναντι αμοιβής ¹⁰ . Η πρακτική είναι γνωστή ως « <i>gestoría</i> ».
GNB	<i>Guardia Nacional Bolivariana</i> (Εθνική Μπολιβαριανή Φρουρά)
IACHR	Διαμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΔΠΔ	Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 31

⁴ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, Fuerza Armada, n.d., [url](#)

⁵ InSight Crime, FARC, 3 March 2017, [url](#)

⁶ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#)

⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 56; Infobae, Así entrena el chavismo a civiles en el manejo de armas, 9 June 2019, [url](#)

⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

¹⁰ CECODAP, Violación del derecho a la identidad, July 2019, [url](#), p. 25-26

INCB	Διεθνής Επιτροπή Ελέγχου Ναρκωτικών του ΟΗΕ
INE	<i>Instituto Nacional de Estadística</i> (Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής)
INMLCF	<i>Instituto Nacional de Medicina Legal y Ciencias Forenses</i> (Εθνικό Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής) [Κολομβία]
DOM	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
JRS	Υπηρεσία των Ιησουιτών για τους Πρόσφυγες
LACSO	<i>Laboratorio de Ciencias Sociales</i> (Εργαστήριο Κοινωνικών Επιστημών)
ΛΟΑΔ	Λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλα και διεμφυλικά άτομα
<i>Lista Tascón</i>	Κατάλογος Tascón. Βάση δεδομένων περισσότερων από 3 εκατομμυρίων ανθρώπων οι οποίοι υποστήριξαν τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για την ανάκληση της προεδρικής εντολής του Hugo Chávez την περίοδο 2003-2004 ¹¹
Los Rastrojos	Οργάνωση διακίνησης ναρκωτικών της Κολομβίας, παραστρατιωτικής προέλευσης, η οποία δραστηριοποιείται στα σύνορα με την Κολομβία ¹² .
Los Urabeños	Παράνομη ένοπλη ομάδα της Κολομβίας, παραστρατιωτικής προέλευσης, η οποία είναι επίσης γνωστή ως AGC και <i>Clan del Golfo</i> ¹³
<i>Megabandas</i>	Εγχώριες εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται με διακίνηση ναρκωτικών, εκβιασμούς και απαγωγές ¹⁴
MUD	<i>Mesa de la Unidad Democrática</i> (Τραπέζι Δημοκρατικής Ενότητας)
MVR	<i>Movimineto V República</i> (Κίνηση για την Πέμπτη Δημοκρατία)
MKO	Μη κυβερνητική οργάνωση
OAS	Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών
OMCT	Παγκόσμιος Οργανισμός κατά των Βασανιστηρίων
OVCS	<i>Observatorio Venezolano de Conflictividad Social</i> (Παρατηρητήριο κοινωνικών συγκρούσεων της Βενεζουέλας)
OVV	<i>Observatorio Venezolano de Violencia</i> (Παρατηρητήριο βίας της Βενεζουέλας)
PAS	<i>Puntos de Asistencia Social</i> (Σημεία Κοινωνικής Πρόνοιας)
PASI	<i>Puntos de Asistencia Social Integral</i> (Σημεία Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Πρόνοιας)
PDVSA	<i>Petróleos de Venezuela, S.A.</i>
PEP	<i>Permiso Especial de Permanencia</i> (Ειδική άδεια διαμονής)
PNB	<i>Policía Nacional Bolivariana</i> (Εθνική Μπολιβαριανή Αστυνομία)

¹¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 30, Footnote 23

¹² InSight Crime, Rastrojos, 16 February 2017, [url](#)

¹³ InSight Crime, Urabeños, 14 March 2018, [url](#)

¹⁴ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13; Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 8

<i>Pranes</i>	Διεθνικές εγκληματικές οργανώσεις με δεσμούς με το σωφρονιστικό σύστημα ¹⁵
PROVEA	<i>Programa Venezolano de Educación y Acción en Derechos Humanos</i> (Πρόγραμμα της Βενεζουέλας για την εκπαίδευση και τη δράση στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων)
PSUV	<i>Partido Socialista Unido de Venezuela</i> (Ενωμένο Σοσιαλιστικό Κόμμα της Βενεζουέλας)
R4V	Πλατφόρμα περιφερειακού διωπηρεσιακού συντονισμού για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες από τη Βενεζουέλα
RAAS	<i>Red de Articulación y Acción Sociopolítica</i> (Δίκτυα οργάνωσης και κοινωνικοπολιτικής δράσης)
RNV	<i>Radio Nacional de Venezuela</i> (Εθνικό Ραδιόφωνο Βενεζουέλας)
SAIME	<i>Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería</i> (Διοικητική υπηρεσία ταυτοποίησης, μετανάστευσης και αλλοδαπών)
SAREN	<i>Servicio Autónomo de Registros y Notarías</i> (Αυτόνομη υπηρεσία μητρώων και συμβολαιογράφων)
SEBIN	<i>Servicio Bolivariano de Inteligencia Nacional</i> (Μπολιβαριανή Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών)
SENIAT	<i>Servicio Nacional Integrado de Administración Aduanera y Tributaria</i> (Εθνική Ολοκληρωμένη Υπηρεσία για τη διαχείριση τελωνειακών δασμών και φόρων)
<i>Sindicatos</i>	Εγχώριες εγκληματικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στα σύνορα με την Κολομβία και εμπλέκονται σε παράνομες εξορυκτικές δραστηριότητες, μεταξύ άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων ¹⁶
TSJ	<i>Tribunal Supremo de Justicia</i> (Ανώτατο Δικαστήριο)
UBCh	<i>Unidades de Batalla Hugo Chávez</i> (Μονάδες μάχης Hugo Chávez)
UCAB	<i>Universidad Católica Andrés Bello</i> (Καθολικό Πανεπιστήμιο Andrés Bello)
UCV	<i>Universidad Central de Venezuela</i> (Κεντρικό Πανεπιστήμιο της Βενεζουέλας)
OHE	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
UNICEF	Διεθνές Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά
OHCHR του ΟΗΕ	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
WFP	Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ

¹⁵ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13; Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 16

¹⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 14

Εισαγωγή

Τον Ιούνιο του 2020 περισσότεροι από 5 εκατομμύρια πολίτες της Βενεζουέλας είχαν εγκαταλείψει τη χώρα ή είχαν εκτοπιστεί εκτός των συνόρων¹⁷. Η μεταναστευτική κρίση της Βενεζουέλας, η οποία προκλήθηκε από την πολιτική αναταραχή, την κοινωνικοοικονομική κατάρρευση και τις ανθρωπιστικές κρίσεις, οδήγησε στη μεγαλύτερη εξωτερική εκτόπιση που έχει σημειωθεί στη Λατινική Αμερική στην πρόσφατη ιστορία¹⁸. Σύμφωνα με το ίδρυμα Brookings, «η προσφυγική κρίση της Βενεζουέλας είναι μία από τις μεγαλύτερες στη σύγχρονη ιστορία [...], η οποία θα υπερβεί κατά πολύ την ταχύτητα εκτόπισης που παρατηρείται στη Συρία», εάν συνεχιστούν οι τρέχουσες τάσεις¹⁹. Οι περισσότεροι πολίτες της Βενεζουέλας που εγκατέλειψαν τη χώρα μετανάστευσαν σε άλλες χώρες της περιοχής, κυρίως στην Κολομβία, το Περού, τη Χιλή, τον Ισημερινό και τη Βραζιλία²⁰.

Στην ΕΕ²¹ το 2019, η τρίτη συχνότερη χώρα ιθαγένειας των αιτούντων διεθνή προστασία ήταν η Βενεζουέλα, μετά τη Συρία και το Αφγανιστάν. Ο αριθμός των αιτήσεων διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκαν από πολίτες της Βενεζουέλας ήταν διπλάσιος, πάνω από 45 000, σε σχέση με το 2018²². Ωστόσο, μετά την πανδημία COVID-19 παρατηρήθηκε απότομη μείωση στις αιτήσεις από πολίτες της Βενεζουέλας²³.

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να παράσχει σχετικές πληροφορίες για την αξιολόγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού του καθεστώτος πρόσφυγα και του καθεστώτος επικουρικής προστασίας.

Πρόκειται για την πρώτη έκθεση ΠΧΚ της ΕΑΣΟ για τη Βενεζουέλα και για το πρώτο προϊόν ΠΧΚ της ΕΑΣΟ που προκύπτει από τη συνεργασία μεταξύ της ΕΑΣΟ και της γραμματείας των διακυβερνητικών διαβουλεύσεων για θέματα μετανάστευσης, ασύλου και προσφύγων (IGC), όπως εξηγείται στην ενότητα [Ευχαριστίες](#).

Μεθοδολογία

Καθορισμός των όρων εντολής

Οι όροι εντολής για την παρούσα έκθεση βασίστηκαν σε έρευνα των αναγκών για πληροφορίες σχετικά με τη Βενεζουέλα, η οποία απευθυνόταν στις εθνικές αρχές ασύλου της ΕΕ+ και στις χώρες που συμμετέχουν στις IGC²⁴. Οι όροι εντολής προήλθαν από τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας και καταρτίστηκαν από κοινού από τον εμπειρογνώμονα της ΕΑΣΟ και τις IGC. Στόχος τους είναι να εξεταστούν τα κύρια θέματα και τα ερωτήματα τα οποία έθεσαν οι αρχές ασύλου και διεθνούς προστασίας, οι φορείς λήψης αποφάσεων και οι ερευνητές ΠΧΚ. Λόγω του μεγάλου αριθμού των θεμάτων που τέθηκαν, προς συμπερίληψη στην έκθεση επιλέχθηκαν τα συνηθέστερα από αυτά ώστε να καλυφθούν οι ευρύτερες δυνατές ανάγκες. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της έρευνας, συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση και άλλα θέματα τα οποία δεν είχαν προσδιοριστεί κατά την περίοδο

¹⁷ UNHCR/IOM, R4V Coordination Platform for Refugees and Migrants from Venezuela, Refugees and Migrants from Venezuela, n.d., [url](#)

¹⁸ IOM, Venezuelan Refugee and Migrant Crisis, n.d., [url](#)

¹⁹ Brookings Institution, Venezuela refugee crisis to become the largest and most underfunded in modern history, 9 December 2019, [url](#)

²⁰ IOM, Venezuelan Refugee and Migrant Crisis, n.d., [url](#)

²¹ EU Members States plus Norway and Switzerland

²² EASO, Latest Asylum Trends – 2019 Overview, 26 February 2020, [url](#)

²³ EASO, Latest Asylum Trends – April 2020, [url](#)

²⁴ IGC participating states are: Australia, Belgium, Canada, Denmark, Finland, Germany, Greece, Ireland, Netherlands, New Zealand, Norway, Poland, Portugal, Spain, Sweden, Switzerland, United Kingdom and the United States.

διαβούλευσης, δεδομένης της σημασίας τους στο τρέχον πλαίσιο της Βενεζουέλας, όπως η χρήση του «νόμου κατά του μίσους» έναντι των επικριτών της κυβέρνησης.

Όπως συμφωνήθηκε με την ΕΕ+ και τα κράτη που συμμετέχουν στις IGC, την EASO και τη γραμματεία της IGC, η περίοδος αναφοράς για την παρούσα έκθεση ήταν από την 1η Ιουνίου 2019 έως τις 18 Ιουνίου 2020, αλλά περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τις γενικές τάσεις και το πλαίσιο, ανάλογα με τις ανάγκες. Η αναθεώρηση της έκθεσης πραγματοποιήθηκε μεταξύ 19 και 30 Ιουνίου 2020 και η υλοποίηση των παρατηρήσεων των αναθεωρητών έλαβε χώρα μεταξύ 2 και 20 Ιουλίου 2020.

Οι όροι εντολής για την παρούσα έκθεση παρέχονται στο [Παράρτημα 2](#).

Συλλογή πληροφοριών

Δημόσιες πηγές

Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν είναι αποτέλεσμα έρευνας με τη χρήση δημόσιων, εξειδικευμένων γραπτών και ηλεκτρονικών πηγών, καθώς και προφορικών συνεντεύξεων από τις 3 Απριλίου 2020 έως τις 18 Ιουνίου 2020, ενώ ορισμένες γενικές πληροφορίες συλλέχθηκαν από τις 10 Μαρτίου 2020. Ορισμένες συμπληρωματικές πληροφορίες προστέθηκαν κατά την οριστικοποίηση της παρούσας έκθεσης σε συνέχεια σχολίων που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ποιοτικού ελέγχου, έως τις 19 Ιουλίου 2020.

Η παρούσα έκθεση βασίστηκε κυρίως σε ισπανόφωνες πηγές ώστε να δοθεί προστιθέμενη αξία στις διαθέσιμες ΠΧΚ. Ο εμπειρογνώμονας συνέταξε την παρούσα έκθεση στα αγγλικά με τη χρήση ισπανικών πηγών. Το σύνολο της παρατιθέμενης νομοθεσίας μεταφράστηκε ανεπίσημα από τα ισπανικά στα αγγλικά από τον εμπειρογνώμονα, με εξαίρεση παραθέματα από το Σύνταγμα. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στα ισπανικά και μία στα αγγλικά. Λόγω του όγκου των ισπανικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν, για την αναφορά όλων αυτών των μη αγγλόφωνων πηγών η παρούσα έκθεση δεν ακολουθεί το εγχειρίδιο σύνταξης και αναφοράς της EASO βάσει του οποίου όποτε μεταφράζεται μια πηγή περιλαμβάνεται σχετική επισήμανση στην πηγή αναφοράς. Αυτό γίνεται για μεγαλύτερη ευκολία ανάγνωσης και αποτελεσματικότητα.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της EASO στον τομέα των ΠΧΚ, χρησιμοποιήθηκε σειρά διαφορετικών δημοσιευμένων εγγράφων επί θεμάτων σχετικών με την παρούσα έκθεση. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα εξής:

- εκθέσεις ΠΧΚ από κυβερνήσεις·
- πληροφορίες από την κοινωνία των πολιτών, ομάδες υπεράσπισης συμφερόντων και ΜΚΟ·
- εκθέσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα από κυβερνήσεις και ΜΚΟ·
- εκθέσεις διαφόρων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών·
- δημοσιεύσεις της κυβέρνησης της Βενεζουέλας, συμπεριλαμβανομένων δημόσιων δηλώσεων, νόμων, πολιτικών, μέσων ενημέρωσης και εκθέσεων προς τον ΟΗΕ·
- μέσα ενημέρωσης και μέσα κοινωνικής δικτύωσης της Βενεζουέλας·
- αγγλόφωνες, γαλλόφωνες, πορτογαλόφωνες και ισπανόφωνες πηγές ενημέρωσης στην περιοχή, ιδίως πηγές που βρίσκονται στη Βενεζουέλα, την Κολομβία, το Περού, τον Ισημερινό και τη Βραζιλία·
- ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις και εκθέσεις ομάδων προβληματισμού· και
- εκθέσεις οργανισμών που ειδικεύονται στις ένοπλες και εγκληματικές ομάδες.

Οι διαθέσιμες πληροφορίες από αυτές τις πηγές εξετάστηκαν εντός χρονικών περιορισμών. Οι πηγές αξιολογήθηκαν βάσει της μεθοδολογίας της EASO στον τομέα των ΠΧΚ, ωστόσο το περιβάλλον έρευνας στη Βενεζουέλα παρουσιάζει προκλήσεις, όπως εξηγείται κατωτέρω.

Προφορικές πηγές

Πέραν της χρήσης δημοσίως διαθέσιμων γραπτών πηγών, για την παρούσα έκθεση υπήρξε επικοινωνία με 47 προφορικές πηγές. Μεταξύ των προφορικών πηγών με τις οποίες υπήρξε επικοινωνία περιλαμβάνονται οι εξής: ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, διεθνείς οργανισμοί, διπλωματικές αποστολές, δικηγόροι, περιφερειακοί αναλυτές, ερευνητές, ενώσεις και επαγγελματικοί σύλλογοι. Από τις πηγές με τις οποίες υπήρξε επικοινωνία, με τις 21 πραγματοποιήθηκε συνέντευξη μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2020, και 14 από τις συνεντεύξεις συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση, περιλαμβανομένης μίας συνέντευξης η οποία συμπεριλήφθηκε στην έκθεση στο πλαίσιο της υλοποίησης των παρατηρήσεων που ελήφθησαν από τους αναθεωρητές. Επιπλέον, μία πηγή υπέβαλε τις απαντήσεις στις ερωτήσεις μέσω e-mail, οι οποίες και συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση. Ορισμένες πηγές με τις οποίες πραγματοποιήθηκε συνέντευξη δεν ήθελαν να συμπεριληφθούν στην έκθεση για λόγους ασφάλειας, ενώ άλλες πηγές επιθυμούσαν να παραμείνουν ανώνυμες. Όλες οι πηγές αξιολογήθηκαν με βάση το υπόβαθρό τους, το ιστορικό δημοσιεύσεών τους, τη φήμη τους, τη σοβαρότητα της έρευνάς τους και την αναγνώριση των διαπιστευτηρίων τους από συναδέλφους, τα μέσα ενημέρωσης και διεθνείς φορείς. Οι προφορικές πηγές περιγράφονται στη βιβλιογραφία.

Προκλήσεις στη συλλογή πληροφοριών και περιορισμοί στην έρευνα

Η ελευθερία έκφρασης είναι περιορισμένη και η πρόσβαση σε πληροφορίες στη Βενεζουέλα, ιδίως σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι δυσχερής. Αν και ορισμένα θέματα καλύπτονται ευρέως, άλλα παραμένουν ευαίσθητα και η κάλυψή τους είναι περιορισμένη. Σύμφωνα με πηγές, η κυβέρνηση αύξησε τη στόχευση δημοσιογράφων και προσώπων που ενημερώνουν σχετικά με ζητήματα της Βενεζουέλας στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 (SARS-CoV-2), γεγονός που έχει περιορίσει την ικανότητα ενημέρωσης σχετικά με τις εξελίξεις όσον αφορά τον αντίκτυπο της πανδημίας και ευρύτερα ζητήματα εν γένει.

Το περιβάλλον έρευνας στη Βενεζουέλα παρουσιάζει προκλήσεις. Η αξιολόγηση των πηγών και των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε σε ένα άκρως πολωμένο και πολιτικοποιημένο πλαίσιο. Η μεροληψία μετριάστηκε στον μέγιστο δυνατό βαθμό μέσω μεθοδολογικών τεχνικών όπως η διασταύρωση, η επαλήθευση, η αντιπαραβολή και η σύγκριση των πληροφοριών.

Η κυβέρνηση δεν δημοσιεύει ολοκληρωμένα επίσημα στατιστικά στοιχεία και τη λειτουργία αυτή επιτελεί ως επί το πλείστον η κοινωνία των πολιτών, με τη χρήση διαφόρων μεθοδολογικών προσεγγίσεων οι οποίες συμπεριλήφθηκαν στις υποσημειώσεις.

Ποιοτικός έλεγχος

Η παρούσα έκθεση εκπονείται σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ΕΑΣΟ για τις εκθέσεις ΠΧΚ (2019)²⁵ και το εγχειρίδιο σύνταξης και αναφοράς της ΕΑΣΟ για τις εκθέσεις ΠΧΚ (2019)²⁶.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ευθυγράμμισή της με τη μεθοδολογία της ΕΑΣΟ για τις εκθέσεις ΠΧΚ, η παρούσα έκθεση αξιολογήθηκε από ειδικούς στον τομέα των ΠΧΚ από τον Καναδά, τη Νορβηγία, την Ελβετία και τις ΗΠΑ, καθώς και από τις IGC και την ΕΑΣΟ. Ο συντάκτης έλαβε υπόψη όλες τις παρατηρήσεις των αξιολογητών, σύμφωνα με τους κανόνες για την αξιολόγηση από ομοτίμους που περιλαμβάνονται στη μεθοδολογία της ΕΑΣΟ. Οι ομότιμοι αξιολογητές που γνωρίζουν ισπανικά έλεγξαν τις ισπανόφωνες πηγές κατά τον ποιοτικό έλεγχο ώστε να διασφαλιστεί η ακρίβεια προς τις πηγές.

²⁵ ΕΑΣΟ, EASO Country of Origin Information (COI) Report Methodology, June 2019, [url](#)

²⁶ ΕΑΣΟ, Writing and Referencing Guide for EASO Country of Origin Information (COI) Reports, June 2019, [url](#)

Διάρθρωση και χρήση της έκθεσης

Η παρούσα έκθεση διαρθρώνεται στα ακόλουθα κεφάλαια:

Το κεφάλαιο 1 παρέχει επισκόπηση των πρόσφατων εξελίξεων στην οικονομία, της κατάστασης ασφάλειας, των συνεπειών του διττού θεσμικού καθεστώτος, των διαδηλώσεων, των καταχρήσεων από τις αρχές και της παρακολούθησης, καθώς και των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19. Το εν λόγω κεφάλαιο καλύπτει εν συντομία θέματα όπως οι δυνάμεις ασφαλείας και η οικονομία, καθώς δεν ήταν μέρος των όρων εντολής, άλλα ήταν σημαντικό να συμπεριληφθούν ώστε να παρασχεθεί ένα πληρέστερο συγκυριακό πλαίσιο σχετικά με τα θέματα που εξετάζονται στην έκθεση. Στο εν λόγω κεφάλαιο περιλαμβάνεται επίσης σύντομη αναφορά στην έλλειψη παροχής στατιστικών πληροφοριών από την κυβέρνηση.

Στο κεφάλαιο 2 παρέχεται σύνοψη των πρόσφατων εξελίξεων στην ανθρωπιστική κατάσταση και του αντίκτυπού της στις μεταναστευτικές ροές, στην υγειονομική περίθαλψη, στην επισιτιστική ασφάλεια, στην ασφάλεια των τροφίμων και στην πρόσβαση και τη διαθεσιμότητα βασικών υπηρεσιών όπως η ηλεκτρική ενέργεια, το φυσικό αέριο και το νερό.

Στο κεφάλαιο 3 εξετάζονται τα προφίλ που αποτελούν συχνότερα στόχο της κυβέρνησης και των δυνάμεων ασφαλείας της.

Στο κεφάλαιο 4 περιγράφεται η κατάσταση ασφάλειας στα σύνορα με την Κολομβία. Καλύπτονται μόνο τα συγκεκριμένα σύνορα διότι ήταν ένα από τα θέματα που προσδιορίστηκαν από τα κράτη μέλη κατά την περίοδο διαβούλευσης. Εντούτοις, τα σύνορα με την Κολομβία είναι τα δυναμικότερα σύνορα της Βενεζουέλας με άλλη χώρα και μέσω αυτών των συνόρων εγκαταλείπουν τη χώρα οι περισσότεροι πολίτες της Βενεζουέλας. Στο κεφάλαιο παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους κύριους ένοπλους παράγοντες που έχουν παρουσία στα σύνορα, τις κυριότερες εγκληματικές δραστηριότητες και την κρατική προστασία που παρέχεται στα θύματα εγκλημάτων στην συγκεκριμένη περιοχή της χώρας.

Το κεφάλαιο 5 παρέχει στοιχεία σχετικά με τις *colectivos*, συμπεριλαμβανομένων των ειδών, των δραστηριοτήτων, της στρατολόγησης, των περιοχών δραστηριοποίησης, των στοχευόμενων προφίλ, του τρόπου λειτουργίας, της χρηματοδότησης και της στήριξης από την κυβέρνηση, της σχέσης με τις δυνάμεις ασφαλείας και της ανταπόκρισης του κράτους για τα θύματα των *colectivos*.

Στο κεφάλαιο 6 παρέχονται πληροφορίες σχετικά με δύο σύνολα εγγράφων: έγγραφα που αφορούν την ταυτοποίηση και έγγραφα που αφορούν τα δικαστήρια και τις ποινικές διαδικασίες. Στο πρώτο μέρος παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις απαιτήσεις και τις διαδικασίες για τη λήψη ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως, δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων, καθώς και την *Carnet de la Patria* (κάρτα της πατρίδας), οι οποίες συμπληρώνονται με πληροφορίες σχετικά με τη διαθεσιμότητα πλαστών εγγράφων. Στο δεύτερο μέρος, σχετικά με τα έγγραφα δικαστηρίων, παρέχονται πληροφορίες σχετικά με ορισμένες πτυχές της χρήσης τους.

Στο κεφάλαιο 7 παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες εισόδου και εξόδου. Οι πληροφορίες σχετικά με τις πραγματικές διαδικασίες ήταν ελάχιστες μεταξύ των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν. Οι διαθέσιμες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην έκθεση επικεντρώνονται στις παράνομες διελεύσεις συνόρων και στη μεταχείριση, κατά την είσοδο και έξοδο, των επικριτών της κυβέρνησης, καθώς και στην κατάσταση όσων επιστρέφουν.

Στο κεφάλαιο 8 εξετάζεται η κατάσταση των λεσβίων, ομοφυλοφίλων, αμφιφυλοφίλων και διεμφυλικών (ΛΟΑΔ) ατόμων, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας, των διακρίσεων και της βίας, η κατάσταση των οργανώσεων ΛΟΑΔ και η προσφυγή στο κράτος.

Τα κεφάλαια και οι θεματικές ενότητες εντός των κεφαλαίων παρουσιάζουν υψηλό βαθμό διασύνδεσης με άλλα μέρη της έκθεσης.

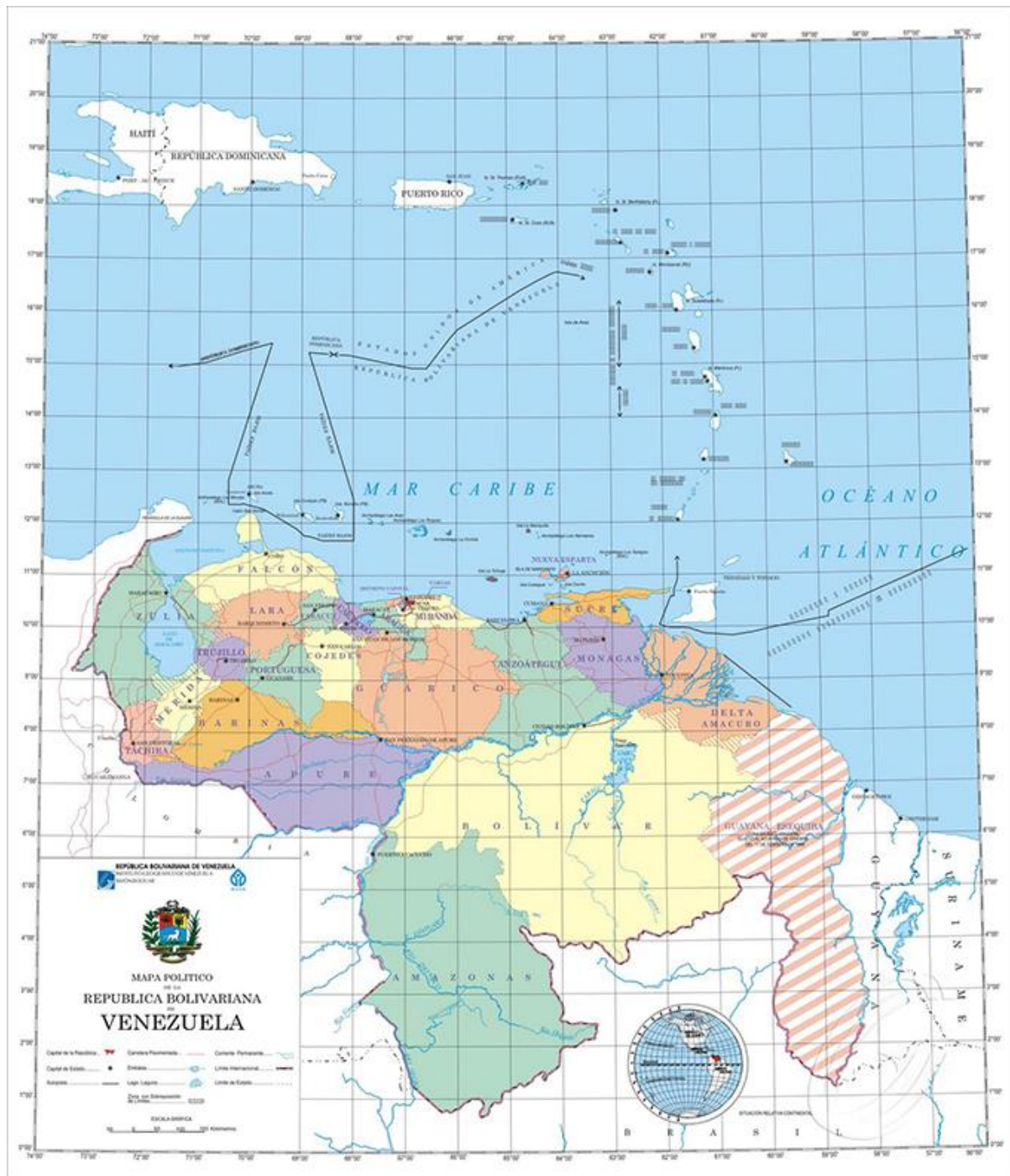
Χάρτες

Base 803221AI (G00455) 4-07

Χάρτης 1: Διοικητικός χάρτης της Βενεζουέλας © CIA²⁷.

²⁷ Venezuela Administrative [map], in: US, CIA, Venezuela Administrative, 2007, [url](#)

Χάρτης 2: Πολιτικός χάρτης της Βενεζουέλας © US SEC²⁸

²⁸ Venezuela, Mapa Político de la República Bolivariana de Venezuela [map], in: US, Securities and Exchange Commission (SEC), EX-99.D 2 d255060dex99d.htm EXHIBIT D, 30 September 2016, [url](http://www.sec.gov). Στον ιστότοπο του US SEC αναφέρεται ότι «οι πληροφορίες που περιέχονται στον ιστότοπο www.sec.gov θεωρούνται δημόσιες πληροφορίες και επιτρέπεται η αντιγραφή ή περαιτέρω διανομή τους από χρήστες του ιστότοπου» (US, Securities and Exchange Commission, SEC Web Site Privacy and Security Policy, n.d., [url](http://www.sec.gov)).

1. Επισκόπηση

Η Βολιβιανή Δημοκρατία της Βενεζουέλας (República Bolivariana de Venezuela) ή Βενεζουέλα είναι ομοσπονδιακή προεδρική δημοκρατία η οποία αποτελείται από 23 πολιτείες (*estados*), μία μητροπολιτική περιφέρεια (*distrito capital*) και ένα ομοσπονδιακό εξαρτώμενο έδαφος (*dependencia federal*). Η εκτίμηση του πληθυσμού για τον Ιούλιο του 2020 είναι 28 644 603 και οι κύριες αστικές περιοχές της χώρας είναι το Caracas (2,94 εκατομμύρια), το Maracaibo (2,26 εκατομμύρια), η Valencia (1,91 εκατομμύρια), το Barquisimeto (1,21 εκατομμύρια) και το Maracay (1,2 εκατομμύρια).²⁹

Μεταξύ των ετών 1958 και 1999, η «ειρηνική μεταβίβαση της εξουσίας από την κυβέρνηση στην αντιπολίτευση αποτελούσε πάγια πρακτική» στη Βενεζουέλα³⁰, μια δυναμική που είναι γνωστή ως *puntofijismo*.³¹ Το 1998 νικητής στις προεδρικές εκλογές ήταν ο Hugo Chávez³², ο οποίος το 2006 δημιούργησε το Ενωμένο Σοσιαλιστικό Κόμμα της Βενεζουέλας (PSUV, *Partido Socialista Unido de Venezuela*), ένα ενιαίο πολιτικό κόμμα που ενσωμάτωνε το δικό του κόμμα, το Κίνημα για την Πέμπτη Δημοκρατία (MVR, *Movimiento V República*), το οποίο επεδίωκε την «εγκαθίδρυση της πέμπτης εποχής πολιτικής στη Βενεζουέλα από την ίδρυση της χώρας το 1811», και περίπου 20 άλλα πολιτικά κόμματα³³. Η International Crisis Group ανέφερε ότι έως το 2015 το κίνημά του, το λεγόμενο *chavismo*, κέρδισε 16 εκλογές και έχασε δύο, και ότι για διάστημα 20 ετών πρωταγωνιστές στην πολιτική διαμάχη στη Βενεζουέλα ήταν το κίνημα *chavismo* και η αντιπολίτευση, που «μάχονταν για εξουσία, δημοτικότητα και διεθνή στήριξη». Το 2013 εκλέχθηκε πρόεδρος ο Nicolás Maduro μετά τον θάνατο του Chávez νωρίτερα το ίδιο έτος και η οικονομία «η οποία είχε γνωρίσει πρωτοφανή δεκαετή άνθηση χάρη στις τιμές-ρεκόρ του πετρελαίου, στο οποίο η Βενεζουέλα βασιζόταν σχεδόν αποκλειστικά για τα έσοδά της από το εξωτερικό, περιήλθε σε ύφεση σχεδόν αμέσως μετά την ανάληψη καθηκόντων από τον Maduro»³⁴.

1.1 Οικονομία

Η Βενεζουέλα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου, που αντιστοιχούν σχεδόν στο ήμισυ των εσόδων της κυβέρνησης³⁵. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, το 95 % του ξένου συναλλάγματος που εισέρχεται στη Βενεζουέλα προέρχεται από εξαγωγές πετρελαίου³⁶. Η Βενεζουέλα βρίσκεται εν μέσω βαθιάς οικονομικής ύφεσης η οποία οφείλεται εν μέρει στις επαχθείς ρυθμίσεις που έχουν επιβληθεί στην οικονομία και στον ιδιωτικό τομέα³⁷ και στην «καταφανή κακή διαχείριση των φορολογικών, νομισματικών, δημοσιονομικών και συναλλαγματικών πολιτικών»³⁸. Το 2018 και το 2019 η οικονομική κρίση επιδεινώθηκε περαιτέρω καθώς η οικονομία συνέχισε να συρρικνώνεται³⁹. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), το προβλεπόμενο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) για το 2020 είναι -15 %⁴⁰. Παρά τους αυστηρούς

²⁹ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

³⁰ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 2

³¹ CFR, Venezuela's Chavez Era, n.d., [url](#)

³² International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 2; CFR, Venezuela's Chavez Era, n.d., [url](#)

³³ CFR, Venezuela's Chavez Era, n.d., [url](#)

³⁴ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), pp. 1-2

³⁵ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

³⁶ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 38

³⁷ OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 18

³⁸ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 3

³⁹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 10

⁴⁰ IMF, República Bolivariana de Venezuela, n.d., [url](#)

συναλλαγματικούς ελέγχους και ελέγχους τιμών, το 2019 η κυβέρνηση χαλάρωσε τους οικονομικούς ελέγχους ώστε να μετριαστεί ο αντίκτυπος της πτώσης στην παραγωγή πετρελαίου». Η Βενεζουέλα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές για την κάλυψη των βασικών αναγκών σε τρόφιμα και καταναλωτικά αγαθά⁴¹.

Η Βενεζουέλα βρίσκεται αντιμέτωπη με υπερπληθωρισμό⁴², ή «χρόνιο» πληθωρισμό κατά το τελευταίο έτος, με επεισόδια υπερπληθωρισμού⁴³, ο οποίος επηρεάζει την αγοραστική δύναμη του πληθυσμού⁴⁴ και καθιστά δυσχερή την πρόσβαση σε τρόφιμα, φάρμακα και βασικά αγαθά⁴⁵. Η UNICEF ανέφερε ότι ο υπερπληθωρισμός έχει επηρεάσει επίσης τα εισοδήματα των νοικοκυριών και τις επενδύσεις σε υποδομές και δημόσιες υπηρεσίες⁴⁶. Τα στοιχεία για τον πληθωρισμό ποικίλλουν μεταξύ των πηγών: στις 4 Φεβρουαρίου 2020 η Κεντρική Τράπεζα της Βενεζουέλας (BCV, *Banco Central de Venezuela*) ανέφερε ότι το ποσοστό πληθωρισμού για το 2019 ήταν 9 585,5 %⁴⁷, ενώ η Επιτροπή Οικονομικών (*Comisión de Finanzas*) της Εθνοσυνέλευσης (*Asamblea Nacional*) ανέφερε ότι το ποσοστό πληθωρισμού για το ίδιο έτος ήταν 7 374,4 %⁴⁸. Η ίδια επιτροπή ανέφερε ότι το ποσοστό πληθωρισμού μεταξύ Ιανουαρίου και Απριλίου 2020 ήταν 341,61 %, ενώ η τιμή βασικών αγαθών αυξήθηκε κατά 80 % τον Απρίλιο. Η επιτροπή ανέφερε επίσης ότι τα ποσοστά πληθωρισμού για τον Απρίλιο του 2020 όσον αφορά βασικά αγαθά και υπηρεσίες περιελάμβαναν τα τρόφιμα (53 %), τις μεταφορές (108 %), τη στέγαση (112 %), τα αλκοολούχα ποτά (132 %) και την υγειονομική περίθαλψη (162 %)⁴⁹. Σύμφωνα με έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR του ΟΗΕ), η οποία αφορά την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Βενεζουέλα⁵⁰, «παρά τις αρκετές αυξήσεις του κατώτατου μισθού από την κυβέρνηση, η αγοραστική του δύναμη έχει μειωθεί σε βαθμό που να μην μπορεί πλέον να θεωρηθεί αξιοπρεπής»⁵¹. Πηγές ανέφεραν ότι η Βενεζουέλα κατάργησε τους συναλλαγματικούς περιορισμούς⁵² το 2018⁵³, με αποτέλεσμα μια de facto δολαριοποίηση και την απελευθέρωση του ξένου συναλλάγματος. Το πέσο Κολομβίας είναι διαδεδομένο στις πολιτείες που συνορεύουν με την Κολομβία, ενώ στις πολιτείες που συνορεύουν με τη Βραζιλία είναι διαδεδομένο το ρεάλ Βραζιλίας⁵⁴.

⁴¹ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

⁴² UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, January 2020, [url](#), p. 2; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 36

⁴³ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

⁴⁴ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, January 2020, [url](#), p. 2; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 36

⁴⁵ OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 36

⁴⁶ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, December 2019, [url](#), p. 2

⁴⁷ Agencia EFE, La inflación venezolana superó el 9.500 % en 2019, según el Banco Central, 5 February 2020, [url](#)

⁴⁸ Venezuela, Asamblea Nacional, Angel Alvarado: “La inflación en Venezuela cerro en más de 7.374% en 2019” 13 January 2020, [url](#)

⁴⁹ Venezuela, Asamblea Nacional, Inflación se ubica en 80% y la acumulada en 341,61, 11 May 2020, [url](#)

⁵⁰ Η OHCHR επισκέφθηκε τη Βενεζουέλα μεταξύ 11ης και 22ας Μαρτίου 2019 και συναντήθηκε με «ευρύ φάσμα κρατικών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων» σε διάφορες πόλεις. Πραγματοποίησε επίσης εννέα επισκέψεις σε διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένων της Κολομβίας, της Βραζιλίας, του Ισημερινού, του Περού και της Ισπανίας προκειμένου να διεξαγάγει συνεντεύξεις με μετανάστες από τη Βενεζουέλα. Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Michelle Bachelet, επισκέφθηκε τη Βενεζουέλα μεταξύ 19ης και 21ης Ιουνίου 2019. Η OHCHR πραγματοποίησε 558 συνεντεύξεις με θύματα και μάρτυρες παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και άλλες πηγές, συμπεριλαμβανομένων δικηγόρων, επαγγελματιών του κλάδου της υγείας, εκπροσώπων μέσω ενημέρωσης, προασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρώην στρατιωτικές δυνάμεις και δυνάμεις ασφαλείας. Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστής συναντήθηκε με τον πρόεδρο Maduro, τον αντιπρόεδρο, υψηλόβαθμους υπαλλήλους από 17 υπουργεία, μέλη της Εθνοσυνέλευσης και της Εθνικής Συντακτικής Συνέλευσης (ANC, Asamblea Nacional Constituyente), τον Γενικό Εισαγγελέα, το Ανώτατο Δικαστήριο (TSJ, Tribunal Supremo de Justicia), μέλη της αντιπολίτευσης και την Καθολική Εκκλησία (UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), paras. 3-6).

⁵¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 11

⁵² International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020; DW, La ANC de Venezuela deroga el régimen de ilícitos cambiarios, 2 August 2018, [url](#)

⁵³ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

⁵⁴ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

Στις 17 Οκτωβρίου 2019 η χιλιανή εφημερίδα La Tercera έγραψε ότι, έπειτα από «έτη» μη παροχής επίσημων στοιχείων, το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής (INE, *Instituto Nacional de Estadística*) της Βενεζουέλας ανέφερε ότι το ποσοστό φτώχειας μειώθηκε από 20,4 % το 2014 σε 17,3 % το 2018, ενώ η ακραία φτώχεια μειώθηκε από 5,4 % σε 4,3 %. Το INE ανέφερε επίσης ότι, το 2018, 1,4 εκατομμύρια νοικοκυριά ζούσαν σε συνθήκες φτώχειας, ενώ άλλα 351 379 ζούσαν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας⁵⁵. Ωστόσο, στην εθνική έρευνα για το βιοτικό επίπεδο (ENCOVI, *Encuesta Nacional de Condiciones de Vida*)⁵⁶ για την περίοδο 2019-2020 επισημάνθηκε ότι το 96 % των νοικοκυριών αντιμετωπίζουν φτώχεια και το 79 % ακραία φτώχεια⁵⁷.

Το ποσοστό ανεργίας ποικίλλει επίσης μεταξύ των πηγών. Ο πρόεδρος Nicolás Maduro ανέφερε τον Ιανουάριο του 2020 ότι το ποσοστό ανεργίας ήταν 6 %, ενώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ ανέρχεται σε 35,5 % για το 2020⁵⁸. Από την έρευνα ENCOVI προέκυψε ότι το ποσοστό ανεργίας για άτομα άνω των 15 ετών είναι 44 %⁵⁹.

1.2 Κατάσταση ασφάλειας

Η Βενεζουέλα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανθρωποκτονιών στη Λατινική Αμερική⁶⁰. Το Παρατηρητήριο βίας της Βενεζουέλας (OVV, *Observatorio Venezolano de Violencia*)⁶¹ ανέφερε ότι το 2019 υπήρξαν 16 506 βίαιοι θάνατοι στη χώρα, με 60,3 θανάτους ανά 100 000 κατοίκους⁶², ενώ το 2018 ο σχετικός αριθμός ήταν 81,4⁶³. Για το 2019, οι βίαιοι θάνατοι αφορούσαν 6 588 ανθρωποκτονίες (24 %), 5 286 θανάτους λόγω «αντίστασης κατά της αρχής» (19 %) και 4 632 θανάτους «απροσδιόριστης αιτίας», στους οποίους περιλαμβάνονται επίσης αυτοκτονίες (17 %)⁶⁴.

Οι πηγές ανέφεραν ότι η μείωση του ποσοστού ανθρωποκτονιών δεν αποτελεί ένδειξη μείωσης της βίας στη Βενεζουέλα⁶⁵. Οι ένοπλες δομές στη Βενεζουέλα έχουν κατορθώσει να ασκούν αποτελεσματικό εδαφικό έλεγχο στις περιοχές επιρροής τους, δημιουργώντας «μικρο-πολιτείες» εντός της χώρας, με αποτέλεσμα τη μείωση των συγκρούσεων μεταξύ τους⁶⁶. Σύμφωνα με το OVV, η μείωση του ποσοστού δολοφονιών οφείλεται επίσης, μεταξύ άλλων, στην αυξανόμενη φτώχεια, στην πτώχευση τοπικών εταιρειών και στην μετανάστευση⁶⁷.

⁵⁵ La Tercera, Según el INE de Maduro, la tasa de pobreza cae en Venezuela, 17 October 2019, [url](#)

⁵⁶ Η ENCOVI είναι ετήσια εθνική έρευνα που πραγματοποιείται από το Καθολικό Πανεπιστήμιο Andrés Bello (UCAB, Universidad Católica Andrés Bello), το Κεντρικό Πανεπιστήμιο της Βενεζουέλας (UCV, Universidad Central de Venezuela) και το Πανεπιστήμιο Simón Bolívar (USB, Universidad Simón Bolívar) με σκοπό την εξασφάλιση στοιχείων σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης στη Βενεζουέλα λόγω της μη δημοσιοποίησης στοιχείων από την κυβέρνηση (UCAB et al., ¿Qué es la ENCOVI?, n.d. [url](#)). Η έρευνα για την περίοδο 2019-2020 πραγματοποιήθηκε μεταξύ Νοεμβρίου 2019 και Μαρτίου 2020. Το αρχικό δείγμα ήταν 16 920 νοικοκυριά, αλλά λόγω της πανδημίας ο αριθμός των νοικοκυριών με τα οποία πραγματοποιήθηκε συνέντευξη ήταν 9 932 (UCAB, encovi 2019, 2020, [url](#)).

⁵⁷ UCAB, Encuesta Nacional De Condiciones De Vida 2019-2020, 2020, [url](#)

⁵⁸ VOA, El "gran confinamiento" desata ola de desempleo en Venezuela, 18 May 2020, [url](#)

⁵⁹ UCAB, Encuesta Nacional De Condiciones De Vida 2019-2020, 2020, [url](#)

⁶⁰ InSight Crime, Capital Murder: 2019 Homicide Rates in Latin America's Capital Cities, 5 March 2020, [url](#)

⁶¹ Το ONV είναι οργανισμός της Βενεζουέλας που συλλέγει και παράγει στατιστικές εκθέσεις σχετικά με την εγκληματικότητα στη χώρα. Το OVV διαθέτει οκτώ παρατηρητήρια στη χώρα τα οποία συνεργάζονται με τοπικά πανεπιστήμια, υπό τον συντονισμό του Εργαστηρίου Κοινωνικών Επιστημών (LACSO, Laboratorio de Ciencias Sociales) (OVV, Historia, n.d., [url](#)). Το LACSO είναι «ακαδημαϊκή και μη κυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1993, με αποστολή την εμπάθυνση και τη βελτίωση της γνώσης για την κοινωνία της Βενεζουέλας μέσω επιστημονικής έρευνας και κατάρτισης των ερευνητών» (UNOCHA, Laboratorio de Ciencias Sociales (LACSO), 2 December 2019, [url](#)).

⁶² OVV, Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 2

⁶³ OVV, 2018 – La violencia presenta nuevos rostros en el país, 30 December 2018, [url](#)

⁶⁴ OVV, Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 2

⁶⁵ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁶ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020· Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 7

⁶⁷ OVV, Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 3

Ωστόσο, εγκλήματα όπως ο εκβιασμός⁶⁸, η διακίνηση ναρκωτικών και η ενδοοικογενειακή βία έχουν αυξηθεί⁶⁹. Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, το ΟVV ανέφερε ότι το πιο συνηθισμένο έγκλημα στη Βενεζουέλα είναι η κλοπή και ακολουθούν η ανθρωποκτονία και η σωματική βλάβη, αν και δεν υπάρχουν αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία⁷⁰. Οι απαγωγές έχουν μειωθεί λόγω της δυσκολίας καταβολής λύτρων εξαιτίας του πληθωρισμού, οι «απαγωγές εξπρές» έχουν πρακτικά εκλείψει λόγω των περιορισμών που έχουν επιβληθεί από τις τράπεζες στις αναλήψεις από μηχανήματα ανάληψης⁷¹, ενώ σπάνιες είναι οι ληστείες τραπεζών λόγω των ελλείψεων μετρητών⁷². Οι εκβιασμοί έχουν αυξηθεί, αν και δεν υπάρχουν αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία, και πλήττουν κυρίως τους τομείς του εμπορίου, των μεταφορών και της βιομηχανίας, με ποσά που συχνά «δεν είναι δυνατό να πληρωθούν», με αποτέλεσμα ο στόχος να αναγκάζεται να κλείσει την επιχείρησή του και να εγκαταλείψει τη χώρα.⁷³

Η απάντηση της κυβέρνησης της Βενεζουέλας στην έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ της 5ης Ιουλίου 2019 ανέφερε ότι «δεν υπάρχει παρουσία ένοπλης ξένης ομάδας στη χώρα»⁷⁴. Ωστόσο, σύμφωνα με πηγές, στη Βενεζουέλα δραστηριοποιούνται ένοπλες ομάδες, τόσο εγχώριες όσο και ξένες⁷⁵. Η πολιτική και οικονομική κρίση ενίσχυσε τη θέση των ενόπλων ομάδων⁷⁶ και αποτέλεσε αιτία της διαφθοράς⁷⁷. Σύμφωνα με την International Crisis Group, «οι ένοπλες ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Βενεζουέλα έχουν διαφορετικούς στόχους, τρόπο λειτουργίας, πολιτικές καταβολές και σχέσεις με το κράτος. Καθώς οι πολιτικές συγκρούσεις έχουν ενταθεί, οι εν λόγω ομάδες εκμεταλλεύονται όλο και περισσότερο την απουσία, τις ρωγμές ή τις αδυναμίες του κράτους, ενώ δύσκολα θα απαρνηθούν την εξουσία που έχουν αποκτήσει και τα οικονομικά συμφέροντά τους, με αποτέλεσμα να απειλείται άμεσα η μακροπρόθεσμη σταθερότητα της χώρας⁷⁸. Ομοίως, ο ειδησεογραφικός ιστότοπος Infobae της Αργεντινής ανέφερε ότι η πολιτική αστάθεια και η αδράνεια των δυνάμεων ασφαλείας έχουν οδηγήσει σε αύξηση των παράνομων ένοπλων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων ομάδων ανταρτών, ένοπλων *colectivos* και παραστρατιωτικών διάδοχων ομάδων⁷⁹.⁸⁰

Στις ένοπλες ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Βενεζουέλα περιλαμβάνονται ο Εθνικός Απελευθερωτικός Στρατός της Κολομβίας (ELN, *Ejército de Liberación Nacional*)⁸¹, παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες⁸², αποστάτες των Επαναστατικών Ένοπλων Δυνάμεων της Κολομβίας – Λαϊκός Στρατός (FARC-EP, *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo*)⁸³, καθώς και αποστάτες του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (EPL, *Ejército Popular de Liberación*)⁸⁴ και των

⁶⁸ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020· Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁶⁹ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁷⁰ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁷¹ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁷² The Washington Post, How bad is Venezuela's economy? Even the criminals are struggling to get by., 8 March 2019, [url](#)

⁷³ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁷⁴ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 61

⁷⁵ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), i; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 8, 39

⁷⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 2; WOLA, Beyond the Narcostate Narrative, March 2020, [url](#), p.4

⁷⁷ WOLA, Beyond the Narcostate Narrative, March 2020, [url](#), p. 4; InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁷⁸ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 16

⁷⁹ Σημείωση: Ο όρος «παραστρατιωτικές ομάδες» έχει επανακαθοριστεί με διάφορες ονομασίες, μεταξύ άλλων εγκληματικές ομάδες (BACRIM, *Bandas Criminales*), οργανωμένες ένοπλες ομάδες (GAO, *Grupos Armados Organizados*), «νεο-παραστρατιωτικές ομάδες» («*neoparamilitares*»), «παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες» («*grupos sucesores paramilitares*»), «*paracos*» κ.λπ. Για λόγους συνοχής, στο παρόν έγγραφο χρησιμοποιείται ο όρος «παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες».

⁸⁰ Infobae, Surgió un grupo paramilitar venezolano, 17 June 2019, [url](#)

⁸¹ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 27

⁸² Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 44

⁸³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 58; HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 47

⁸⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 22

Πατριωτικών Δυνάμεων Εθνικής Απελευθέρωσης της Βενεζουέλας (FPLN, *Fuerzas Patrióticas de Liberación Nacional*)⁸⁵, ένοπλες *colectivos*⁸⁶, *megabandas*⁸⁷, *pranes*⁸⁸ και *sindicatos*.⁸⁹

Για πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση ασφάλειας στα σύνορα με την Κολομβία, βλέπε [Κεφάλαιο 4](#).

1.3 Διττό θεσμικό καθεστώς

Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, καθηγητής πολιτικών επιστημών και κοινωνικοπολιτικών συγκρούσεων, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στη Βενεζουέλα και ειδικεύεται στις πολιτικές συγκρούσεις και τα κοινωνικά κινήματα, ανέφερε ότι το διττό θεσμικό καθεστώς αποτελεί συνέπεια της πόλωσης μεταξύ της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης η οποία έχει διαποτίσει την κοινωνία της Βενεζουέλας, όπου ο πολιτικός αντίπαλος θεωρείται «εχθρός» και όχι αντίπαλος, ενώ η μη αναγνώριση των θεσμικών οργάνων του άλλου έχει επιφέρει την «αποθεσμοποίηση» της χώρας. Στο πλαίσιο της πόλωσης και του διττού θεσμικού καθεστώτος, η κυβέρνηση έχει επιδιώξει τη διάλυση και τον αποκλεισμό δημοκρατικά εκλεγμένων θεσμικών οργάνων αγνοώντας αυτές τις θεσμικές πράξεις, αναστέλλοντας τα δικαιώματα και τα προνόμια όσων συμμετέχουν σε αυτά τα θεσμικά όργανα και διευκολύνοντας τη «δίωξη» και τη φυλάκιση, οι οποίες καθίστανται συχνότερες⁹⁰.

Λόγω του διττού αυτού χαρακτήρα και των παράλληλων δομών εξουσίας, η Βενεζουέλα έχει δύο προέδρους, τρία νομοθετικά όργανα, δύο ανώτατα δικαστήρια (ένα στο Caracas και ένα σε εξορία) και δύο γενικούς εισαγγελέις (έναν στο Caracas και έναν σε εξορία)⁹¹. Από τον Ιανουάριο του 2019 η Βενεζουέλα έχει δύο ανταγωνιζόμενες προεδρίες⁹². Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, το διττό θεσμικό καθεστώς έχει επεκταθεί επίσης στις πολιτειακές και δημοτικές διοικήσεις με τη δημιουργία, από την κυβέρνηση, «ιδρυμάτων» (*fundaciones*) [ή «προστατών» (*protectores*)⁹³] στις πολιτείες και τα δημαρχεία που τελούν υπό τον έλεγχο της αντιπολίτευσης. Αυτά τα «ιδρύματα» είναι παράλληλες οντότητες που δημιουργήθηκαν για να αντικαταστήσουν τις τοπικές διοικήσεις που τελούν υπό τον έλεγχο της αντιπολίτευσης και τους χορηγούνται οι πόροι που προορίζονταν για τις αρχικές οντότητες⁹⁴. Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, ο δημοσιογράφος Víctor Amaya⁹⁵ ανέφερε ότι στις πολιτείες υπό τον έλεγχο της αντιπολίτευσης (Táchira, Nueva Esparta, Anzoátegui και Mérida) η κυβέρνηση δημιούργησε *protectores*, οι οποίοι αντικατέστησαν τους κυβερνήτες και είναι εκείνοι που έχουν σχέση με την εθνική κυβέρνηση σε τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, τα επίσημα μέσα ενημέρωσης και η διανομή τροφίμων, νερού και φυσικού αερίου. Επίσης, η ANC αφαίρεσε από το Σύνταγμα το δημαρχείο του Caracas, διότι τελούσε υπό τον έλεγχο της αντιπολίτευσης από το 2008, και το αντικατέστησε με την «κυβέρνηση της μητροπολιτικής περιφέρειας», η οποία δεν περιλαμβάνεται στο Σύνταγμα. Η κυβερνητική δομή των κοινοτήτων (*Parroquias*) καταργήθηκε επίσης πριν από το 2013, καθώς οι κοινότητες τελούσαν υπό τον έλεγχο της αντιπολίτευσης. Αντικαταστάθηκαν από τα κοινοτικά συμβούλια, τα μέλη των οποίων δεν εκλέγονται δημοκρατικά αλλά διορίζονται από την κυβέρνηση. Ορισμένα κοινοτικά συμβούλια,

⁸⁵ Mármoι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁸⁶ Mármoι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 22

⁸⁷ OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020; International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 12-13

⁸⁸ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 12-13

⁸⁹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 12-13; OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁹⁰ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹¹ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁹² International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. i

⁹³ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁹⁴ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹⁵ Ο Amaya είναι επικεφαλής συντάκτης του τομέα οικονομίας και πολιτικής της εφημερίδας TalCual της Βενεζουέλας. Είναι επίσης συντάκτης στο Esraja.com, έναν ιστότοπο επαλήθευσης γεγονότων που υποστηρίζεται από την Transparencia Venezuela και την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ξένος ανταποκριτής για το Radio France Internationale και τη La Razón (Ισπανία).

προκειμένου να τύχουν ανανέωσης από το Υπουργείο Κοινοτήτων (*Ministerio del Poder Popular para las Comunas y los Movimientos Sociales*), ευθυγραμμίστηκαν πολιτικά με την κυβέρνηση⁹⁶.

Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, η δημιουργία αυτών των παράλληλων θεσμικών οργάνων όχι μόνο διπλασίασε τα καθήκοντα σε αυτές τις δικαιοδοσίες και οδήγησε σε πόλωση των συγκρούσεων μεταξύ των δύο, αλλά ενθάρρυνε επίσης το ιδεολογικό πατρонаρίσμα από το PSUV και την κυβέρνηση. Παρότι η Βενεζουέλα είναι, βάσει του Συντάγματος, αποκεντρωμένη χώρα, από την περίοδο του Cháñez υπήρξε μετατόπιση προς τον συγκεντρωτισμό, με την αυξανόμενη ανάθεση εξουσιών στον πρόεδρο, ο οποίος κυβερνά μέσω διαταγμάτων, νόμων εφαρμογής και «καταστάσεων έκτακτης ανάγκης»⁹⁷.

Η πολιτική πόλωση μεταξύ της «φιλελεύθερης αντιπολίτευσης» (η αντιπολίτευση) και του «σοσιαλισμού του 21^{ου} αιώνα» (η κυβέρνηση) είναι «ανταγωνιστική και αποκλειστική», υπό την έννοια ότι η εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής από την κυβέρνηση ευνοεί τους φτωχούς και εξαιρεί τη μεσαία και ανώτερη τάξη, καθώς οι τάξεις αυτές θεωρούνται από την κυβέρνηση και τους υποστηρικτές της ως «άλλοι» (*el otro*), «εχθροί» (*el enemigo*), «προδότες της πατρίδας» (*el traidor a la patria*)⁹⁸.

«Οι σκληροπυρηνικοί αναφέρονται συχνά στη Βενεζουέλα ως “κράτος ναρκωτικών” προκειμένου να απεικονίσουν την κυβέρνηση Maduro όχι μόνο ως απολυταρχική, αλλά και ως υποκινούμενη από παράνομα κέρδη, με αποτέλεσμα να είναι ανίκανη να διαπραγματευτεί και να καθίσταται, ενδεχομένως, αναγκαία η χρήση βίας για την αντιμετώπισή της»⁹⁹. Η κυβέρνηση, από την πλευρά της, κατηγορεί τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Βενεζουέλα και τους περιορισμούς στις τραπεζικές συναλλαγές, οι οποίοι «εμποδίζουν το κράτος να εισάγει τρόφιμα και φάρμακα»¹⁰⁰.

Σύμφωνα με την International Crisis Group,

«οι προσπάθειες ειρηνικής επίλυσης έχουν αποδειχθεί μέχρι στιγμής σποραδικές και σε μεγάλο βαθμό άκαρπες. Από το 2014 έχουν λάβει χώρα διάφοροι γύροι διαπραγματεύσεων, αλλά χαρακτηρίζονταν στο σύνολό τους από αμοιβαία καχυποψία, με την αντιπολίτευση να είναι πεπεισμένη ότι η κυβέρνηση την παραπλάνησε. Το τελευταίο έτος [2019], και τα δύο στρατόπεδα φλέρταραν με την ιδέα μιας λύσης μέσω διαπραγματεύσεων, αλλά πόνταραν επίσης στο να αποκτήσουν το πάνω χέρι επί του αντιπάλου τους με το πέρασμα του χρόνου και τη βοήθεια ισχυρών ξένων συμμάχων. Η αντιπολίτευση πίστευε ότι η επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων και η αυξημένη διεθνής απομόνωση της κυβέρνησης θα οδηγούσε σε ρήξη στις τάξεις των *chavista*, ιδίως μεταξύ των στρατιωτικών, ή, εναλλακτικά, ότι θα υπήρχε ενδεχομένως αποφασιστική παρέμβαση των ΗΠΑ· η κυβέρνηση ήλπιζε ότι όσο περισσότερο ανθίστατο στις κυρώσεις με τη βοήθεια της Ρωσίας, της Κίνας και άλλων, τόσο περισσότερο θα διαβρωνόταν η αξιοπιστία και η ενότητα της αντιπολίτευσης, τόσο περισσότερο θα περιοριζόταν η δημόσια στήριξη για την αντιπολίτευση και τόσο περισσότεροι εξωτερικοί σύμμαχοι του Guaidó θα έχαναν το ενδιαφέρον τους»¹⁰¹.

Η Βενεζουέλα δεν διαθέτει ανεξάρτητα κυβερνητικά θεσμικά όργανα που να ελέγχουν την εκτελεστική εξουσία¹⁰².

⁹⁶ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁹⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹⁹ WOLA, Beyond the Narcostate Narrative, March 2020, [url](#), p. 4

¹⁰⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 26

¹⁰¹ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. i

¹⁰² HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 625; FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

1.3.1 Εκτελεστική εξουσία

Η εκτελεστική εξουσία αποτελείται από τον πρόεδρο, Nicolás Maduro, την αντιπρόεδρο, Delcy Rodríguez Gómez, και το υπουργικό συμβούλιο που διορίζεται από τον πρόεδρο. «Ο πρόεδρος είναι και αρχηγός κράτους και επικεφαλής της κυβέρνησης»¹⁰³. Ο πρόεδρος Maduro εκλέχθηκε το 2013¹⁰⁴ και ασκεί de facto εξουσία και έλεγχο επί των περισσότερων κυβερνητικών θεσμικών οργάνων¹⁰⁵. Επιπλέον, οι «καταστάσεις έκτακτης ανάγκης» (*estados de excepción*), που ανανεώνονται κάθε 60 ημέρες από τις 13 Μαΐου 2016, έχουν χορηγήσει «ευρεία, αόριστη και διακριτική εξουσία στο εκτελεστικό σώμα με δηλωμένο σκοπό, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση της εσωτερικής τάξης»¹⁰⁶.

Στις 20 Μαΐου 2018 διεξήχθησαν στη Βενεζουέλα προεδρικές εκλογές οι οποίες χαρακτηρίστηκαν, σύμφωνα με πληροφορίες, από «παρατυπίες» όπως χαμηλή συμμετοχή και απαγόρευση θέσης υποψηφιότητας για ορισμένα κόμματα και υποψηφίους¹⁰⁷. Στις 23 Ιανουαρίου 2019 ο Juan Guaidó, μέλος της αντιπολίτευσης και πρόεδρος της ελεγχόμενης από την αντιπολίτευση Εθνοσυνέλευσης, «αυτοανακηρύχθηκε “προσωρινός πρόεδρος της Βενεζουέλας”»¹⁰⁸ προκειμένου να «δοθεί τέλος στον σφετερισμό [από τον Maduro], να δημιουργηθεί μεταβατική κυβέρνηση και να προκηρυχθούν ελεύθερες εκλογές»¹⁰⁹. Σύμφωνα με την International Crisis Group, αυτό που η αντιπολίτευση θεωρούσε ως «αποκατάσταση της δημοκρατίας», η κυβέρνηση το θεωρούσε ως «πραξικόπημα με την υποστήριξη ξένων δυνάμεων»¹¹⁰. Ο Guaidó αναγνωρίστηκε ως «προσωρινός πρόεδρος» από 13 χώρες στην Αμερική, μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Βραζιλία, η Κολομβία, το Περού και ο Ισημερινός, επιπλέον του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών (OAS)¹¹¹. Τον Απρίλιο του 2020 περισσότερες από 60 χώρες είχαν αναγνωρίσει τον Guaidó ως «προσωρινό πρόεδρο»¹¹².

Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι η αντιπολίτευση έχει δημιουργήσει ένα παράλληλο σύστημα το οποίο περιλαμβάνει εκπροσώπους στη Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, την πετρελαϊκή εταιρεία PDVSA, ένα ανώτατο δικαστήριο και έναν γενικό εισαγγελέα (Fiscal General) της Εισαγγελίας (Ministerio Público)¹¹³. Το ισπανικό ειδησεογραφικό πρακτορείο Agencia EFE ανέφερε ότι ο Guaidó έχει διορίσει επίσης «πρέσβεις» σε διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων η Αργεντινή, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Χιλή, η Κολομβία, η Κόστα Ρίκα, ο Ισημερινός, η Βραζιλία, το Περού· «διπλωματικούς απεσταλμένους» σε χώρες όπως η Ισπανία, η Γερμανία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, η Μάλτα, η Σουηδία και το Βέλγιο· και «ειδικούς απεσταλμένους» σε χώρες όπως το Μαρόκο¹¹⁴. Στον κατάλογο των «αρχηγών κρατών» της υπηρεσίας πρωτοκόλλου και συνδέσμων του ΟΗΕ ο Nicolás Maduro θεωρείται «πρόεδρος» της Βενεζουέλας¹¹⁵.

¹⁰³ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

¹⁰⁴ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), pp. 1-2

¹⁰⁵ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. I; US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

¹⁰⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 31

¹⁰⁷ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5; Transparencia Venezuela, Las irregularidades del proceso electoral convocado por la Constituyente, 16 September 2018, [url](#), pp. 2,4

¹⁰⁸ Agencia EFE, Acorralan a Nicolás Maduro, 24 January 2019, [url](#); BBC, Juan Guaidó, president de la Asamblea Nacional de Venezuela, se juramenta como "president encargado" del país, 23 January 2019, [url](#)

¹⁰⁹ BBC, Juan Guaidó, president de la Asamblea Nacional de Venezuela, se juramenta como "president encargado" del país, 23 January 2019, [url](#)

¹¹⁰ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. i

¹¹¹ Agencia EFE, Acorralan a Nicolás Maduro, 24 January 2019, [url](#)

¹¹² AP, Sources: Guaido Allies Take Slice of First Venezuela Budget, 23 April 2020, [url](#)

¹¹³ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹¹⁴ Agencia EFE, Guaidó designa nuevos enviados diplomáticos de Venezuela ante Grecia e Israel, 21 August 2019, [url](#)

¹¹⁵ UN, Protocol and Liaison Service, Heads of State, Heads of Government, Ministers of Foreign Affairs, 16 June 2020, [url](#), p.

1.3.2 Νομοθετική εξουσία

Η νομοθετική εξουσία απαρτίζεται από μια Εθνοσυνέλευση 167 εδρών, εκ των οποίων 108 περίπου κατέχει η αντιπολίτευση¹¹⁶, 55 το PSUV και 3 αυτόχθονες πληθυσμοί¹¹⁷, από τις τελευταίες εκλογές που πραγματοποιήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2015¹¹⁸.

Καθώς τον Δεκέμβριο του 2015 η αντιπολίτευση κέρδισε τις περισσότερες έδρες¹¹⁹, είχε τη συνταγματική εξουσία να περιορίσει την κυβέρνηση του Maduro¹²⁰. Ως απάντηση, ο πρόεδρος Maduro χρησιμοποίησε τον έλεγχο του επί των υπολοίπων μερών του κράτους, ιδίως επί του Ανώτατου Δικαστηρίου (TSJ, *Tribunal Supremo de Justicia*), για να ακυρώσει τις εξουσίες της Εθνοσυνέλευσης¹²¹. Στις 11 Ιανουαρίου 2016 το TSJ κήρυξε την Εθνοσυνέλευση «εκτός νόμου» λόγω «παρατυπιών» στην εκλογή τριών υποψηφίων στην πολιτεία Amazonas και αποφάνθηκε ότι όλες οι μελλοντικές πράξεις του εν λόγω θεσμικού οργάνου θα είναι «άκυρες»¹²². Τον Μάρτιο του 2017 το TSJ εξέδωσε τις αποφάσεις 155 και 156, με τις οποίες χορηγήθηκε στην εκτελεστική εξουσία η εξουσία να νομοθετεί χωρίς την Εθνοσυνέλευση¹²³. Η αντίδραση της κοινωνίας των πολιτών οδήγησε σε διαμαρτυρίες κατά της κυβέρνησης Maduro¹²⁴.

Το Κέντρο για τη Δικαιοσύνη και την Ειρήνη (CEPAZ, *Centro de Justicia y Paz*¹²⁵) ανέφερε ότι, ως αντίδραση στην απόκτηση του ελέγχου της Εθνοσυνέλευσης από την αντιπολίτευση, η κυβέρνηση αποφάσισε την εκλογή εναλλακτικού της συνταγματικής Εθνοσυνέλευσης οργάνου: της Εθνικής Συντακτικής Συνέλευσης (ANC, *Asamblea Nacional Constituyente*). Την 1η Μαΐου 2017 η κυβέρνηση προκήρυξε εκλογές για την ανάδειξη της ANC¹²⁶, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στις 30 Ιουλίου 2017¹²⁷. Η ANC άρχισε να λειτουργεί στις 4 Αυγούστου 2017¹²⁸. Η προκήρυξη των εκλογών πραγματοποιήθηκε μέσω κυβερνητικού διατάγματος αντί δημοψηφίσματος, όπως απαιτεί το Σύνταγμα¹²⁹. Το BBC ανέφερε ότι η αντιπολίτευση αρνήθηκε να συμμετάσχει σε αυτές τις εκλογές και η Smartmatic, η εταιρεία που διαχειρίστηκε την ηλεκτρονική ψηφοφορία για αυτές τις εκλογές, ανέφερε ότι «υπήρξε παραποίηση δεδομένων»¹³⁰. Η ANC απαρτίζεται από υποστηρικτές της κυβέρνησης¹³¹ και ανέλαβε τον συνταγματικό ρόλο της Εθνοσυνέλευσης που συνίσταται στην έκδοση νομοθεσίας¹³². Μέχρι σήμερα, η ANC δεν έχει εκδώσει κανέναν άρθρο ή πρόταση σχετικά με το περιεχόμενο του νέου προτεινόμενου Συντάγματος¹³³. Η ANC δεν αναγνωρίζεται από διάφορες

¹¹⁶ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#); US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

¹¹⁷ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

¹¹⁸ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 1; CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5

¹¹⁹ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 1; CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5

¹²⁰ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 1

¹²¹ International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 1; Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹²² CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5; BBC, Tribunal Supremo de Venezuela declara "en desacato" a la Asamblea Nacional de mayoría opositora, 11 January 2016, [url](#)

¹²³ Efecto Cocuyo, Con sentencias 155 y 156, TSJ habilita al presidente Maduro a legislar y bloquea a la AN, 30 March 2017, [url](#)

¹²⁴ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5

¹²⁵ CEPAZ is a Venezuelan NGO that advocates for the defense of human rights and democracy (CEPAZ, Sobre Cepaz, n.d., [url](#)).

¹²⁶ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5

¹²⁷ The Washington Post, With low turnout, Venezuela's election will create what opponents call 'puppet congress', 31 July 2017, [url](#)

¹²⁸ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 5

¹²⁹ HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 629

¹³⁰ BBC, Smartmatic, la empresa a cargo del sistema de votación en Venezuela, 2 August 2017, [url](#)

¹³¹ HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 629

¹³² ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

¹³³ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

χώρες, μεταξύ των οποίων η Κολομβία, η Βραζιλία, η Ισπανία, η Ελβετία και οι ΗΠΑ, καθώς και ο ΟΑΣ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹³⁴.

Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι το τέλμα στο οποίο περιήλθε η Εθνοσυνέλευση εξαιτίας της κυβέρνησης οδήγησε σε αναστολή των δικαιωμάτων και προνομίων των μελών της, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας της ασυλίας τους και της υποβολής τους σε δίωξη¹³⁵. Σύμφωνα με το CEPAZ, το TSJ εξέδωσε 28 αποφάσεις κατά της Εθνοσυνέλευσης το 2019, 12 το 2018, 34 το 2017, 44 το 2016 και μία το 2015. Μεταξύ των αποφάσεων του 2019 περιλαμβάνονται η κήρυξη διαφόρων ψηφισμάτων της Εθνοσυνέλευσης ως «άκυρων», η απαγγελία κατηγοριών κατά διαφόρων μελών της Εθνοσυνέλευσης για «προδοσία» και η έκκληση προς την ANC για άρση της κοινοβουλευτικής ασυλίας τους¹³⁶. Έκθεση της Εθνοσυνέλευσης ανέφερε επίσης ότι οι αποφάσεις του TSJ επέφεραν στην πράξη την ακύρωση των αποφάσεων αυτού του οργάνου, την απόσυρση της χρηματοδότησής του, την παράνομη ιδιοποίηση των χώρων και των περιουσιακών στοιχείων του από την ANC, τον σωματικό εκφοβισμό από φιλοκυβερνητικές ένοπλες ομάδες υπό τον έλεγχο της Μπολιβαριανής Εθνοφρουράς (GNB, Guardia Nacional Bolivariana) και την αναστολή των μισθών των μελών της¹³⁷. Καθώς ορισμένα μέλη της Εθνοσυνέλευσης βρίσκονται σε εξορία και δεν είναι σε θέση να αναλάβουν τις έδρες τους, τον Δεκέμβριο του 2019 η Εθνοσυνέλευση ενέκρινε πρόταση ψηφίσματος βάσει της οποίας τα μέλη που δεν μπορούν να παρίστανται στις συνεδριάσεις μπορούν να ψηφίζουν εικονικά¹³⁸. Ορισμένες από τις αποφάσεις του TSJ του 2019 κήρυξαν «συνταγματικές» διάφορες παρατάσεις των «καταστάσεων έκτακτης ανάγκης» (*estados de excepción*)¹³⁹. Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, η διαρκής ανανέωση των «καταστάσεων έκτακτης ανάγκης» έχει οδηγήσει σε μορφές απολυταρχισμού, όπου κυβερνητικά θεσμικά όργανα ακολουθούν τη γραμμή της κυβέρνησης και οι συνταγματικές αρμοδιότητες άλλων θεσμικών οργάνων, όπως η Εθνοσυνέλευση, ανατίθενται από την κυβέρνηση στο TSJ ή στην ANC¹⁴⁰.

Στις 15 Ιουνίου 2020, το TSJ ανέστειλε τη λειτουργία των διοικητικών συμβουλίων των πολιτικών κομμάτων Πρώτα η Δικαιοσύνη (*Primero Justicia*) και Δημοκρατική Δράση (*Acción Democrática*), και διέταξε την ανάληψη του ελέγχου τους¹⁴¹ από δύο βουλευτές που ήταν πρώην μέλη αυτών των κομμάτων και συνδέονται με τον πρόεδρο Maduro¹⁴². Το Efecto Cocuyo ανέφερε ότι από το 2012 έχουν αλλάξει με αποφάσεις του TSJ τα διοικητικά συμβούλια οκτώ πολιτικών κομμάτων¹⁴³.

Διάσπαση της Εθνοσυνέλευσης

Στις 5 Ιανουαρίου 2020 η Εθνοσυνέλευση επρόκειτο να εκλέξει τον νέο ηγέτη της. Ενώ για πολλά μέλη της αντιπολίτευσης, ειδησεογραφικά πρακτορεία και ξένους διπλωμάτες εμποδίστηκε η είσοδος στην Εθνοσυνέλευση¹⁴⁴, τα φιλοκυβερνητικά μέλη της Εθνοσυνέλευσης εισήλθαν στον χώρο και εξέλεξαν τον Luis Parra πρόεδρο παρά την έλλειψη απαρτίας 84 μελών¹⁴⁵. Ο Guaidó εισήλθε τελικά στην Εθνοσυνέλευση την ίδια ημέρα και διορίστηκε εκ νέου πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης¹⁴⁶.

¹³⁴ BBC, ¿Qué implica que grandes países desconozcan la Constituyente de Maduro en Venezuela?, 31 July 2017, [url](#)

¹³⁵ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹³⁶ CEPAZ, Sentencias del Tribunal Supremo de Justicia que afectan a la Asamblea Nacional, 2019, [url](#), pp. 1, 10-13

¹³⁷ Venezuela, Asamblea Nacional, Informe especial sobre la situación de parlamentarios venezolanos, 14 August 2019, [url](#), p. 35

¹³⁸ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#)

¹³⁹ CEPAZ, Sentencias del Tribunal Supremo de Justicia que afectan a la Asamblea Nacional, 2019, [url](#), pp. 10-13

¹⁴⁰ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹⁴¹ BBC, Venezuela's top court ousts leaders of two opposition parties, 17 June 2020, [url](#); PBS, Venezuela Supreme Court orders takeover of 2 major political parties, 16 June 2020, [url](#)

¹⁴² BBC, Venezuela's top court ousts leaders of two opposition parties, 17 June 2020, [url](#)

¹⁴³ Efecto Cocuyo, El TSJ ha cambiado la directiva de siete partidos de oposición, 16 June 2020, [url](#)

¹⁴⁴ International Crisis Group, Seizure of Parliament Plunges Venezuela into Deeper Turmoil, 7 January 2020, [url](#)

¹⁴⁵ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#); France24, "El único respaldo que necesitamos es el que está aquí", Luis Parra en France 24, 10 January 2020, [url](#)

¹⁴⁶ France24, "El único respaldo que necesitamos es el que está aquí", Luis Parra en France 24, 10 January 2020, [url](#); International Crisis Group, Seizure of Parliament Plunges Venezuela into Deeper Turmoil, 7 January 2020, [url](#)

από βουλευτές της αντιπολίτευσης στα κεντρικά γραφεία της εφημερίδας *El Nacional*, με την παρουσία του διπλωματικού σώματος¹⁴⁷. Σύμφωνα με την *International Crisis Group*, «η επακόλουθη διάσπαση μεταξύ μιας ελεγχόμενης από την κυβέρνηση συνέλευσης αμφίβολης προέλευσης και ενός νόμιμου κοινοβουλίου που έχει χάσει το φυσικό σπίτι και το νομικό καθεστώς του αποτελεί άλλη μια κλιμάκωση της μακροχρόνιας πολιτικής σύγκρουσης στη Βενεζουέλα»¹⁴⁸.

1.3.3 Δικαστική εξουσία

Η δικαστική εξουσία αποτελείται από το TSJ, το οποίο απαρτίζεται από 32 δικαστές και διαρθρώνεται σε τμήματα συνταγματικών και πολιτικών-διοικητικών υποθέσεων, εφέσεων σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, και κοινωνικών υποθέσεων. Οι δικαστές διορίζονται από την Εθνοσυνέλευση για μη ανανεώσιμη θητεία 12 ετών¹⁴⁹. Η δικαστική εξουσία αποτελείται από τα ανώτερα δικαστήρια ή εφετεία (*Tribunales Superiores*), τα περιφερειακά δικαστήρια (*Tribunales de Distrito*), τα πρωτοδικεία (*Tribunales de Primera Instancia*), τα κοινοτικά δικαστήρια (*Tribunales de Parroquia*) και τα ειρηνοδικεία¹⁵⁰.

Σύμφωνα με πηγές, το σύστημα δικαιοσύνης της Βενεζουέλας θεωρείται «παράρτημα της κυβέρνησης»¹⁵¹. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος δικαιοσύνης, βλέπε [Κεφάλαιο 3.11](#).

1.3.4 Δυνάμεις ασφαλείας

Σύμφωνα με έκθεση για τη Βενεζουέλα του ιδρύματος Bertelsmann Stiftung του 2020, «η επιβολή του νόμου είναι η αχίλλειος πτέρνα της κρατικής διοίκησης». Διάφοροι φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο λειτουργούν με μη συντονισμένο τρόπο και ενίοτε έρχονται σε αντιπαράθεση μεταξύ τους. Σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν η GNB, το Σώμα Επιστημονικών, Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών (*CICPC, Cuerpo de Investigaciones Científicas, Penales y Criminalísticas*), η Μπολιβαριανή Εθνική Αστυνομία (*PNB, Policía Nacional Bolivariana*) και η Μπολιβαριανή Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (*SEBIN, Servicio Bolivariano de Inteligencia Nacional*), η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Ειρήνης (*Ministerio del Poder Popular para Relaciones Interiores, Justicia y Paz*)¹⁵² και απασχολεί περίπου 2 800 εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένου διοικητικού προσωπικού¹⁵³. Είκοσι τρία κρατικά αστυνομικά τμήματα απασχολούν 50 000 αστυνομικούς και 114 δημοτικά αστυνομικά τμήματα απασχολούν περίπου 20 000. Συνολικά, ο αριθμός των αστυνομικών ανέρχεται σε περίπου 115 000¹⁵⁴.

Η GNB αποτελεί σκέλος των ενόπλων δυνάμεων και είναι υπεύθυνη για τη «διατήρηση της τάξης εντός της χώρας, [τη συνεργασία] στην ανάπτυξη στρατιωτικών επιχειρήσεων για τη διαφύλαξη της υπεράσπισης του έθνους, τη συμμετοχή σε δραστηριότητες που αφορούν την αστυνόμευση και τις ποινικές έρευνες σύμφωνα με τον νόμο και την ενεργητική συμμετοχή στην εθνική ανάπτυξη»¹⁵⁵. Άλλες αρμοδιότητες περιλαμβάνουν την ασφάλεια των συνόρων, τον έλεγχο της μετανάστευσης, την πρόληψη, τη διερεύνηση και την πραγματοποίηση συλλήψεων σε περίπτωση εγκλημάτων σχετικών

¹⁴⁷ VPItv, EN VIVO - Elección de la nueva directiva de la Asamblea Nacional 2020, 5 January 2020, [url](#), 6:57:00

¹⁴⁸ International Crisis Group, Seizure of Parliament Plunges Venezuela into Deeper Turmoil, 7 January 2020, [url](#)

¹⁴⁹ Venezuela, TSJ, La Institución, [url](#)

¹⁵⁰ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

¹⁵¹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020; CIJ, El Tribunal Supremo de Justicia de Venezuela: un instrumento del Poder Ejecutivo, July 2017, [url](#), p. 5

¹⁵² Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 24

¹⁵³ BBC, Crisis en Venezuela: qué está pasando en el Sebin, el temido servicio de inteligencia al que señalan de conspirar contra Nicolás Maduro, 6 May 2019, [url](#)

¹⁵⁴ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 24

¹⁵⁵ Venezuela, GNB, Misión, n.d., [url](#)

με την «εμπορία ανθρώπων, την καταναγκαστική πορνεία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση»¹⁵⁶. Η GNB αριθμεί 35 000 μέλη¹⁵⁷.

Το CICPC είναι υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Ειρήνης και είναι αρμόδιο για την επιστημονική διερεύνηση εγκλημάτων σε στήριξη της απονομής της δικαιοσύνης. Στα καθήκοντά του περιλαμβάνονται η διερεύνηση εγκλημάτων, η κατάσχεση αποδεικτικών στοιχείων συμμετοχής στην τέλεση εγκλήματος, η συνεργασία με άλλες υπηρεσίες ασφαλείας στο πλαίσιο πρωτοβουλιών πρόληψης της εγκληματικότητας και κατά τη διαχείριση βάσεων δεδομένων εγκλημάτων για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τη διακίνηση ναρκωτικών, τη διεθνή τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα κ.λπ., και την παραγωγή στατιστικών σχετικά με την εγκληματικότητα¹⁵⁸. Το CICPC είναι επίσης αρμόδιο για την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων που αφορούν τον εντοπισμό, την αναζήτηση και τη σύλληψη καταζητούμενων, καθώς και τη διενέργεια δικαστικών ελέγχων και εφόδων¹⁵⁹. Το CICPC αριθμεί περίπου 8 000 υπαλλήλους¹⁶⁰.

Η PNB δημιουργήθηκε τον Δεκέμβριο του 2009 με σκοπό τη σύσταση ενός αστυνομικού φορέα σε εθνικό επίπεδο, επιπλέον των υφιστάμενων αστυνομικών φορέων σε επίπεδο πολιτειών και δήμων. Η PNB υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Ειρήνης και είναι υπεύθυνη αστυνόμευσης σε τομείς όπως τα τελωνεία, τα σωφρονιστικά καταστήματα, το οργανωμένο έγκλημα, η κοινοτική αστυνομία, οι χερσαίες μεταφορές και οι αυτοκινητόδρομοι, η μετανάστευση, τα σύνορα και η καταπολέμηση των απαγωγών. Συνεργάζεται επίσης με αστυνομικούς φορείς ξένων χωρών, παρέχει προστασία σε πολύ σημαντικά πρόσωπα και διπλωματικές αποστολές στη χώρα και παρέχει βοήθεια σε θύματα εγκλημάτων¹⁶¹. Η PNB αριθμεί περίπου 4 000 αστυνομικούς¹⁶². Οι Ειδικές Δυνάμεις Δράσης (FAES, *Fuerzas de Acciones Especiales*) είναι ειδική αστυνομική δύναμη που αποτελεί μέρος της PNB¹⁶³.

Οι Μπολιβαριανές Εθνικές Ένοπλες Δυνάμεις (FANB, *Fuerza Armada Nacional Bolivariana*) αποτελούνται από τον Εθνικό Στρατό (*Ejército Nacional*), το Ναυτικό (*Armada Nacional*), τη Στρατιωτική Αεροπορία (*Aviación Militar*) και την GNB. Δύο άλλα «δευτερεύοντα» όργανα είναι η Μπολιβαριανή Εθνική Πολιτοφυλακή (*Milicia Nacional Bolivariana*) και η Προεδρική Φρουρά (*Guardia de Honor Presidencial*)¹⁶⁴. Σύμφωνα με τον Maduro, η Μπολιβαριανή Εθνική Πολιτοφυλακή είναι «τα άτομα που εντάσσονται σε μια πολιτικο-στρατιωτική ένωση σύμφωνα με τις συνταγματικές αρμοδιότητες της οι οποίες συνίστανται στην προετοιμασία για την υπεράσπιση» της πατρίδας. Σύμφωνα με τον Maduro, τον Δεκέμβριο του 2019 η Μπολιβαριανή Εθνική Πολιτοφυλακή αριθμούσε πάνω από 3,3 εκατομμύρια πολιτοφύλακες, με στόχο τα 4 εκατομμύρια έως τον Απρίλιο του 2020.¹⁶⁵ Σε τηλεφωνική συνέντευξη για την παρούσα έκθεση, δημοσιογράφος εγκατεστημένος στη Βενεζουέλα, ο οποίος καλύπτει τις ένοπλες δυνάμεις για πάνω από 20 έτη, ανέφερε ότι στα μέλη της Μπολιβαριανής Εθνικής Πολιτοφυλακής περιλαμβάνονται ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας και δημόσιοι υπάλληλοι.¹⁶⁶ Στο Factbook της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (CIA) για τη Βενεζουέλα αναφερόταν ότι το εκτιμώμενο μέγεθος του στρατού της Βενεζουέλας το 2019 ήταν περίπου 125 000 «ενεργό προσωπικό», με 62 000 στον Στρατό, 25 000 στο Ναυτικό, 11 000 στην

¹⁵⁶ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 31

¹⁵⁷ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 8

¹⁵⁸ Venezuela, CICPC, ¿Quiénes somos?, n.d., [url](#)

¹⁵⁹ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 31

¹⁶⁰ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 8

¹⁶¹ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para las Relaciones Interiores, Justicia y Paz, Reseña, n.d., [url](#)

¹⁶² Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 8

¹⁶³ VTV, Presidente Maduro rechaza campaña de descrédito contra FAES y PNB dirigida desde EE.UU., 20 December 2019, [url](#)

¹⁶⁴ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, Fuerza Armada, n.d., [url](#)

¹⁶⁵ VTV, Presidente Maduro rechaza campaña de descrédito contra FAES y PNB dirigida desde EE.UU., 20 December 2019, [url](#)

¹⁶⁶ Journalist, telephone interview, 8 June 2020

Αεροπορία και 27 000 στην GNB¹⁶⁷. Η Γενική Διεύθυνση Στρατιωτικής Αντικατασκοπείας (DGCIM, *Dirección General de Contrainteligencia Militar*) είναι η στρατιωτική υπηρεσία αντικατασκοπείας¹⁶⁸.

Η International Crisis Group ανέφερε ότι οι ένοπλες δυνάμεις χαρακτηρίζονται επίσης από διχασμό και εντάσεις μεταξύ όσων θεωρούν τους εαυτούς τους το μόνο νόμιμο όργανο με μονοπώλιο στην άσκηση δύναμης στη χώρα, απόλυτο κριτή του νόμου, της τάξης και της κυριαρχίας, με ευθύνη επιβολής της τάξης στη χώρα, ένα πιο κρατικιστικό, милитарιστικό σκέλος, και όσων έχουν ένα πιο ετερογενές ιδεολογικό όραμα για τη λαϊκή ένοπλη υπεράσπιση της επανάστασης. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, οι πρώτοι «ενοχλούνται» από τον βαθμό διείσδυσης μη κρατικών ενόπλων ομάδων εντός της κυβέρνησης, ενώ οι δεύτεροι βασίζονται σε αυτές τις μη κρατικές ένοπλες ομάδες για την υπεράσπιση του έθνους με βάση τις αρχές του πολέμου που καθιερώθηκαν στο πλαίσιο του *chavismo* και επιτρέπουν τον ασύμμετρο πόλεμο. Αυτές οι δύο απόψεις φαίνονται ασυμβίβαστες¹⁶⁹.

1.4 Διαδηλώσεις

Διαδηλώσεις έχουν λάβει χώρα προκειμένου οι πολίτες να διαμαρτυρηθούν για την κυβέρνηση της Βενεζουέλας, την οικονομική κατάσταση και τις συνθήκες διαβίωσης, ενώ οι υποστηρικτές της κυβέρνησης διαμαρτύρονται κατά «των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής για τον χαρακτηρισμό της Βενεζουέλας ως “εθνικής απειλής για την ασφάλεια” και για την επιβολή κυρώσεων κατά κρατικών λειτουργιών για εικαζόμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»¹⁷⁰.

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο κοινωνικών συγκρούσεων της Βενεζουέλας (OVCS, *Observatorio Venezolano de Conflictividad Social*)¹⁷¹, το 2019 πραγματοποιήθηκαν 16 739 διαδηλώσεις, ενώ το 2018 πραγματοποιήθηκαν 12 715 και το 2017 9 787¹⁷². Το 2019 το 42 % των διαδηλώσεων αφορούσαν αιτήματα για πολιτικά και ατομικά δικαιώματα, ενώ το 58 % των διαμαρτυριών αφορούσαν τα «οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά δικαιώματα», συμπεριλαμβανομένων αιτημάτων για καλύτερες οικονομικές συνθήκες και μισθούς, την πρόσβαση σε τρόφιμα και βασικές υπηρεσίες όπως φυσικό αέριο, ηλεκτρική ενέργεια και νερό, τις συνθήκες υγειονομικής περίθαλψης, τις περικοπές στην εκπαίδευση και τις ανεπαρκείς υποδομές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, την έλλειψη βενζίνης και την κατάσταση των αυτόχθονων πληθυσμών¹⁷³. Στα δικαιώματα για τα οποία πραγματοποιήθηκαν περισσότερες διαμαρτυρίες περιλαμβάνονται η πολιτική συμμετοχή (6 310 διαμαρτυρίες), η στέγαση και η πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (5 375), η εργασία (4 756), τα τρόφιμα (984), η εκπαίδευση (925) και η υγειονομική περίθαλψη (700)¹⁷⁴. Οι περισσότερες διαμαρτυρίες εργαζομένων το 2019 αφορούσαν την εκπαίδευση (3 714 διαδηλώσεις), την υγειονομική περίθαλψη (474) και τις μεταφορές (290)¹⁷⁵. Οι συνηθέστερες μέθοδοι διαδήλωσης ήταν τα συλλαλητήρια (6 493), το κλείσιμο δρόμων (3 706), οι απεργίες (1 613), οι πορείες (1 455) και η επίδειξη πλακάτ (1 331)¹⁷⁶.

¹⁶⁷ US, CIA, *The World Factbook: Venezuela*, 4 August 2020, [url](#)

¹⁶⁸ Foro Penal and Robert F. Kennedy Human Rights, *Enforced Disappearance as a Tool of Political Repression in Venezuela, 2020*, [url](#)

¹⁶⁹ International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020

¹⁷⁰ ICC, *Report on Preliminary Examination Activities 2019*, 5 December 2019, [url](#); para. 64

¹⁷¹ Το OVCS είναι ΜΚΟ της Βενεζουέλας η οποία προωθεί και υποστηρίζει την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (OVCS, *¿Quiénes somos?*, n.d., [url](#)). Το OVCS πραγματοποιεί έρευνα σχετικά με τις τάσεις συγκρούσεων βάσει πληροφοριών που παρέχονται από μέσα ενημέρωσης, κυβερνητικές οργανώσεις και άλλες ΜΚΟ (OVCS, *Conflictividad social 2019*, 24 January 2019, [url](#), p. 32).

¹⁷² OVCS, *Conflictividad social 2019*, 24 January 2019, [url](#), p. 3

¹⁷³ OVCS, *Conflictividad social 2019*, 24 January 2019, [url](#), pp. 3, 8, 12

¹⁷⁴ OVCS, *Conflictividad social 2019*, 24 January 2019, [url](#), p. 12

¹⁷⁵ OVCS, *Conflictividad social 2019*, 24 January 2019, [url](#), p. 22

¹⁷⁶ OVCS, *Conflictividad social 2019*, 24 January 2019, [url](#), p. 5

Διαδηλώσεις το 2019, ανά πολιτεία ¹⁷⁷

Πολιτεία	Αριθμός
Amazonas	149
Anzoátegui	977
Apure	262
Aragua	668
Barinas	288
Bolívar	1 054
Carabobo	726
Cojedes	318
Delta Amacuro	173
Μητροπολιτική περιφέρεια	1 290
Falcón	547
Guárico	571

Πολιτεία	Αριθμός
Lara	996
Mérida	1 255
Miranda	1 355
Monagas	720
Nueva Esparta	428
Portuguesa	508
Sucre	735
Táchira	1 128
Trujillo	1 032
Vargas	185
Yaracuy	385
Zulia	989

Σε επικαιροποίηση της έκθεσης της ΟΗCHR του ΟΗΕ της 5ης Ιουλίου 2019 αναφερόταν ότι, μεταξύ Οκτωβρίου και Δεκεμβρίου 2019, το OVCS κατέγραψε 4 433 διαμαρτυρίες, η πλειονότητα των οποίων καθοδηγήθηκε από επαγγελματίες του κλάδου της εκπαίδευσης και της υγειονομικής περίθαλψης και του κλάδου παραγωγής, «οι οποίοι διαμαρτύρονταν για τις κακές συνθήκες εργασίας και την έλλειψη προμηθειών και βασικού εξοπλισμού στα σχολεία και τα νοσοκομεία»¹⁷⁸.

Σε έκθεση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) επισημαινόταν ότι, σύμφωνα με αναφορές, «ορισμένες ομάδες διαδηλωτών κατέφυγαν σε βίαια μέσα, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό ή τον θάνατο ορισμένων μελών των δυνάμεων ασφαλείας»¹⁷⁹. Η κυβέρνηση ανέφερε στην απάντησή της στην έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ ότι «τουλάχιστον» εννέα αξιωματούχοι πέθαναν και 1 263 τραυματίστηκαν λόγω βίας κατά τις διαμαρτυρίες του 2017 και του 2019 που διεξήχθησαν από την αντιπολίτευση¹⁸⁰.

Ωστόσο, σύμφωνα με πηγές, οι διαδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2014 και το 2017 είναι διαφορετικού χαρακτήρα από αυτές που πραγματοποιήθηκαν το 2019 και μετά¹⁸¹. Σε βιντεοδιάσκεψη για την παρούσα έκθεση, ο Jean-Baptiste Mouttet, ανεξάρτητος δημοσιογράφος που κάλυπτε τη Βενεζουέλα μεταξύ 2010 και 2019, εξήγησε ότι οι διαδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2014 υποκινήθηκαν κυρίως από νέους της μεσαίας και ανώτερης τάξης του κόμματος Voluntad Popular, οι οποίοι υποστήριζαν το Τραπέζι Δημοκρατικής Ενότητας (MUD, *Mesa de la Unidad Democrática*). Το 2017, με την οικονομική κρίση, κάτοικοι φτωχότερων περιοχών ξεκίνησαν συγκεντρώσεις στις γειτονιές απαιτώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, χωρίς να τάσσονται κατά του Maduro, και για την αποφυγή καταστολής, οι συγκεντρώσεις πραγματοποιούνταν το βράδυ. Παρότι περίπου την ίδια περίοδο πραγματοποιούνταν πολιτικές διαδηλώσεις, οι κάτοικοι φτωχότερων γειτονιών δεν συμμετείχαν σε αυτές τις διαμαρτυρίες¹⁸².

Ωστόσο, το 2019 το κίνημα διαμαρτυρίας έκανε την εμφάνισή του σε γειτονιές χαμηλού εισοδήματος. Στις 21 Ιανουαρίου 2019, «εκατοντάδες» κάτοικοι φτωχότερων γειτονιών υποστήριξαν τα μέλη της GNB που αποστατούσαν, και ήταν επίσης παρόντες στα συλλαλητήρια υπέρ της αυτοανακήρυξης του Guaidó ως «προσωρινού προέδρου» στις 23 Ιανουαρίου 2019, ανοίγοντας τον δρόμο για την ενοποίηση της ατζέντας της αντιπολίτευσης και των αιτημάτων των κοινοτήτων.

¹⁷⁷ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 7

¹⁷⁸ UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

¹⁷⁹ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#), para. 74

¹⁸⁰ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 49

¹⁸¹ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020· καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹⁸² Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

Ωστόσο, αυτή η ένωση δεν διήρκεσε¹⁸³. Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ομοίως ότι οι πολιτικές και ιδεολογικές διαμαρτυρίες που πραγματοποιήθηκαν πριν από τους πρώτους μήνες του 2019 άρχισαν να μειώνονται και να δίνουν τη θέση τους σε πιο στοχευμένες διαδηλώσεις κατά της επιδείνωσης των συνθηκών διαβίωσης και της ανθρωπιστικής κατάστασης. Αυτών των νέων διαμαρτυριών ηγούνταν γιατροί, νοσηλευτές, συνδικαλιστικές ενώσεις, άτομα που πλήττονταν από την έλλειψη πόσιμου νερού κ.λπ. και, κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, οι διαδηλώσεις εστιάστηκαν στην έλλειψη τροφίμων και στις συνθήκες διαβίωσης, αν και σπάνια αναφέρονταν λόγω των προσπαθειών της κυβέρνησης να εμποδίσει την αναφορά τους, ενώ παράλληλα ορισμένες από αυτές τις διαμαρτυρίες κατεστάλησαν με βία από την αστυνομία. Η ποινικοποίηση των διαδηλώσεων δημιούργησε αίσθημα φόβου στους πολίτες, οι οποίοι αποφεύγουν να επικρίνουν την κυβέρνηση δημοσίως ή στα μέσα ενημέρωσης¹⁸⁴. Το OVCS ανέφερε ότι τον Μάιο του 2020, πραγματοποιήθηκαν 1 075 διαμαρτυρίες στη Βενεζουέλα, κατά μέσο όρο 36 την ημέρα, με την πλειονότητα των αιτημάτων να αφορούν την κατάρρευση βασικών υπηρεσιών όπως η ηλεκτρική ενέργεια (σε 501 διαμαρτυρίες), το πόσιμο νερό (396) και το φυσικό αέριο σε κατοικίες (150)¹⁸⁵.

Για πληροφορίες σχετικά με τη μεταχείριση των διαδηλωτών, βλέπε [κεφάλαιο 3.3](#).

1.5 Καταχρήσεις και παρακολούθηση από τις δυνάμεις ασφαλείας

1.5.1 Αυθαίρετες κρατήσεις

Στο Σύνταγμα της Βενεζουέλας ορίζονται τα εξής σχετικά με τις αυθαίρετες κρατήσεις και τις αναγκαστικές εξαφανίσεις:

«ΑΡΘΡΟ 44

Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη, συνεπώς:

1. Κανένα πρόσωπο δεν συλλαμβάνεται ούτε τίθεται υπό κράτηση παρά μόνο με δικαστική απόφαση, εκτός εάν συλληφθεί επ' αυτοφώρω. Στην τελευταία περίπτωση, το πρόσωπο αυτό πρέπει να προσαχθεί ενώπιον δικαστή εντός σαράντα οκτώ ωρών από τη σύλληψή του. Παραμένει ελεύθερο κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός περιπτώσεων που καθορίζονται από τον νόμο και αξιολογούνται από τον δικαστή κατά περίπτωση.

Η εγγύηση που απαιτείται από τον νόμο για την απελευθέρωση ενός κρατούμενου δεν υπόκειται σε κανενός είδους φόρου.

2. Κάθε πρόσωπο που τελεί υπό κράτηση έχει το δικαίωμα να επικοινωνήσει αμέσως με μέλη της οικογένειάς του, με δικηγόρο ή με άλλο πρόσωπο της εμπιστοσύνης του, και τα πρόσωπα αυτά έχουν με τη σειρά τους το δικαίωμα να ενημερωθούν σχετικά με τον τόπο κράτησης του κρατούμενου, να τους γνωστοποιηθούν αμέσως οι λόγοι της σύλληψης και να προσθέσουν στον φάκελο της υπόθεσης έγγραφο σχετικά με τη σωματική ή ψυχική κατάσταση του κρατούμενου, το οποίο έχει συνταχθεί είτε από τους ίδιους είτε με τη βοήθεια ειδικών. Οι αρμόδιες αρχές τηρούν δημόσιο μητρώο όλων των συλλήψεων που πραγματοποιούνται, συμπεριλαμβανομένων της ταυτότητας του προσώπου που συνελήφθη, του τόπου, του χρόνου, των περιστάσεων και των αστυνομικών που προέβησαν στη σύλληψη.

Σε περίπτωση σύλληψης αλλοδαπών υπηκόων (ανδρών ή γυναικών), τηρούνται επίσης οι ισχύουσες διατάξεις των διεθνών συνθηκών σχετικά με την ενημέρωση των προξενικών αρχών.

¹⁸³ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹⁸⁴ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹⁸⁵ OVCS, Escasez de gasolina y colapso de servicios básicos: Conflictividad social – Venezuela, Mayo 2020, 11 June 2020, [url](#)

3. Η ποινή δεν εκτείνεται πέραν του καταδικασθέντος προσώπου. Ουδείς υποβάλλεται σε διηνεκή ή εξευτελιστική ποινή. Οι ποινές που συνίστανται σε στέρηση της ελευθερίας δεν υπερβαίνουν τα 30 έτη.

4. Κάθε αρχή που λαμβάνει μέτρα τα οποία συνεπάγονται στέρηση της ελευθερίας πρέπει να γνωστοποιεί την ταυτότητά της.

5. Ουδείς παραμένει υπό κράτηση μετά την έκδοση διαταγής αποφυλάκισης από την αρμόδια αρχή ή μετά την έκτιση της ποινής του οικείου προσώπου.

ΑΡΘΡΟ 45

Οι δημόσιες αρχές, στρατιωτικές, πολιτικές ή άλλου είδους, απαγορεύεται, ακόμη και σε περίπτωση κατάστασης έκτακτης ανάγκης, εξαίρεσης ή περιορισμού των εγγυήσεων, να προβαίνουν σε αναγκαστικές εξαφανίσεις προσώπων, να τις επιτρέπουν ή να τις ανέχονται. Υπάλληλος ο οποίος λαμβάνει σχετική εντολή ή οδηγία υποχρεούται να μην την εφαρμόσει και να την καταγγείλει στις αρμόδιες αρχές. Οι ηθικοί αυτουργοί, δράστες και συνεργοί και όσοι αποκρύπτουν εγκλήματα αναγκαστικών εξαφανίσεων προσώπων, καθώς και οποιαδήποτε απόπειρα διάπραξης αυτού του αδικήματος, τιμωρούνται σύμφωνα με τον νόμο.»¹⁸⁶

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρθηκαν τα εξής:

«στις περισσότερες περιπτώσεις [αυθαίρετων κρατήσεων], γυναίκες και άνδρες υποβλήθηκαν σε μία ή περισσότερες μορφές βασανιστηρίων ή βάνουσης, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, μεταξύ των οποίων ηλεκτροπληξία, πρόκληση ασφυξίας με πλαστικές σακούλες, πνιγμός, ξυλοδαρμός, σεξουαλική βία, στέρηση νερού και τροφίμων, οδυνηρές στάσεις και έκθεση σε ακραίες θερμοκρασίες. Οι δυνάμεις ασφαλείας και οι υπηρεσίες πληροφοριών, ιδίως οι SEBIN και DGCIM, καταφεύγουν συχνά σε τέτοιες πρακτικές για να αποσπάσουν πληροφορίες και ομολογίες, να εκφοβίσουν και να τιμωρήσουν τους κρατούμενους»¹⁸⁷.

Σε υπόθεση που καταγράφηκε από την οργάνωση Human Rights Watch αναφέρθηκε ότι αξιωματούχοι ασφαλείας «χρησιμοποίησαν ηλεκτροπληξία σε κρατούμενο, τον έδειραν, τον κλότσησαν και κάλυψαν το κεφάλι του με πλαστική σακούλα στην οποία είχαν ψεκάσει χημική ουσία που του προκάλεσε φαγούρα και πρήξιμο στο πρόσωπο και στον λαιμό. [...] Οι αξιωματούχοι πίστευαν ότι ο άνδρας είχε κλέψει μοτοσικλέτα που άνηκε στη σύζυγο διοικητή [των FAES]»¹⁸⁸.

Πηγές ανέφεραν ότι οι αρχές εμπλέκονται σε αναγκαστικές εξαφανίσεις¹⁸⁹, μεταξύ άλλων για πολιτικούς λόγους¹⁹⁰. Σύμφωνα με τον οργανισμό Foro Penal¹⁹¹, η προσωρινή ή μόνιμη αναγκαστική εξαφάνιση αποτελεί «συνήθη» πρακτική στη Βενεζουέλα για την παρεμπόδιση της υπεράσπισης του προσώπου κατά τη διάρκεια της κράτησης. Οι υπηρεσίες ασφαλείας, ιδίως η DGCIM, η SEBIN και η PNB, καθώς και οι υπαγόμενες σε αυτήν FAES «εξαφανίζουν σε πολλές περιπτώσεις πρόσωπα

¹⁸⁶ Venezuela, Constitution of the Bolivarian Republic of Venezuela 1999 (Amended), 2009, Μεταφράστηκε από: William S. Hein & Co., Inc., [url](#)

¹⁸⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 43

¹⁸⁸ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#)

¹⁸⁹ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#); para. 83; Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 13

¹⁹⁰ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 13

¹⁹¹ Ο Foro Penal είναι οργανισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Βενεζουέλας που παρέχει νομική βοήθεια σε άτομα τα οποία δεν διαθέτουν οικονομικούς πόρους και είναι θύματα αυθαίρετων κρατήσεων, παραβιάσεων της δέουσας διαδικασίας ή «συνδέονται με παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, βασανιστήρια, βάνουση μεταχείριση και κακομεταχείριση», ενώ τελούν υπό κράτηση. Ο οργανισμός Foro Penal απαρτίζεται από «περισσότερους από 100 γνωστούς δικηγόρους και μια ομάδα 5.000 και πλέον ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο εν λόγω οργανισμός βοηθά επίσης τα θύματα και τις οικογένειες ανθρώπων που σκοτώνονται ή δέχονται επίθεση κατά τη διάρκεια ειρηνικών διαδηλώσεων». (Foro Penal, What is Foro Penal?, n.d., [url](#)).

προκειμένου να τα υποβάλουν σε παράνομες ανακρίσεις οι οποίες περιλαμβάνουν βασανιστήρια ή κακομεταχείριση και απάνθρωπη μεταχείριση, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις βιντεοσκοπούν ή καταγράφουν τον κρατούμενο να ενοχοποιεί άλλα πρόσωπα»¹⁹². Πηγές ανέφεραν ομοίως ότι οι κρατούμενοι οδηγούνται παρανόμως σε «κρησφύγετα» για τη διεξαγωγή ανακρίσεων¹⁹³ και ενίοτε κρατούνται για πάνω από 48 ώρες¹⁹⁴. Το 2019 ο οργανισμός Foro Penal κατέγραψε την «αναγκαστική εξαφάνιση» 526 προσώπων στη χώρα¹⁹⁵. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρχές αρνήθηκαν να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με το πού βρίσκονταν¹⁹⁶. Το πρόγραμμα της Βενεζουέλας για την εκπαίδευση και τη δράση στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (PROVEA, *Programa Venezolano de Educación y Acción en Derechos Humanos*¹⁹⁷) ανέφερε ότι μεταξύ 4ης Μαρτίου και 7ης Απριλίου 2020, τον πρώτο μήνα της πανδημίας COVID-19, πραγματοποιήθηκαν 34 αυθαίρετες κρατήσεις, οι οποίες αφορούσαν, μεταξύ άλλων, 10 δημοσιογράφους, 5 επαγγελματίες του κλάδου της υγείας, 5 μέλη της ομάδας του Guaidó, 2 υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ένα πρώην μέλος της GNB. Από τους 34 κρατούμενους, οι 12 αφέθηκαν ελεύθεροι, άλλοι 12 αφέθηκαν ελεύθεροι αφού τους απαγγέλθηκαν κατηγορίες και 10 φυλακίστηκαν¹⁹⁸.

Στις 8 Φεβρουαρίου 2018 το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο κίνησε διαδικασία «προκαταρκτικής εξέτασης» για εικαζόμενα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας σε βάρος πραγματικών αντιπάλων ή ατόμων που θεωρούνται αντίπαλοι της κυβέρνησης στο πλαίσιο διαδηλώσεων και «σχετικών πολιτικών αναταραχών» από τον Απρίλιο του 2017, συμπεριλαμβανομένων στην περίοδο αναφοράς γεγονότων που έλαβαν χώρα από τον Φεβρουάριο του 2014¹⁹⁹. Η αξιολόγηση του ΔΠΔ αναμενόταν να ολοκληρωθεί στις «αρχές του 2020»²⁰⁰. Δεν κατέστη δυνατό να βρεθούν πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση της υπόθεσης μεταξύ των πηγών που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης.

1.5.2 Εξωδικαστικές εκτελέσεις

Το ONV ανέφερε ότι η «επιθετική συμπεριφορά, ο εκφοβισμός και οι δολοφονίες από τις δυνάμεις ασφαλείας είναι «συστηματικά» και ότι τα εγκλήματα αντιμετωπίζονται με εξωδικαστικές εκτελέσεις και όχι μέσω των δικαστηρίων»²⁰¹. Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι τα θύματα-στόχοι ήταν νεαροί άνδρες που επέκριναν, ή θεωρείτο ότι επέκριναν, την κυβέρνηση, ζούσαν σε κοινότητες χαμηλού εισοδήματος και ήταν ορατοί στις διαμαρτυρίες²⁰². Οι περισσότερες περιπτώσεις εξωδικαστικών εκτελέσεων αφορούν νεαρούς από γειτονιές χαμηλού εισοδήματος. Σημαντικός αριθμός περιπτώσεων αφορούν άτομα με ποινικό μητρώο, υπότροπους ή άτομα που βρίσκονταν στη φυλακή και αποφυλακίστηκαν. Ωστόσο, σύμφωνα με την παρακολούθηση του ONV, υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων που αποφυλακίζονται για να εργαστούν ως «τσιράκια» για συμμορίες που ελέγχονται από μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, οι οποίες όταν δεν χρειάζονται πλέον ένα άτομο το εκτελούν²⁰³. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών δεν βρέθηκαν πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

¹⁹² Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 13-14

¹⁹³ InSight Crime, Venezuelan Government Turned Drug Dens into 'Torture Houses', 26 March 2019, [url](#); Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁹⁴ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁹⁵ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 13

¹⁹⁶ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#); para. 77

¹⁹⁷ Η PROVEA είναι ΜΚΟ της Βενεζουέλας η οποία παρέχει εκπαιδευτική και νομική στήριξη σε ευάλωτους πληθυσμούς που είναι θύματα ή πιθανά θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Διεξάγει επίσης έρευνα σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα (PROVEA, Nuestra historia, n.d., [url](#)).

¹⁹⁸ PROVEA, Primer mes Estado de Alarma, 13 April 2020, [url](#)

¹⁹⁹ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#); paras. 58, 59, 73

²⁰⁰ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#); para. 83

²⁰¹ ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

²⁰² AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 87

²⁰³ ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι η «καταστολή» από τις δυνάμεις ασφαλείας σε κοινότητες χαμηλού εισοδήματος είναι πολύ «ισχυρή»²⁰⁴. Η οργάνωση Human Rights Watch ανέφερε επίσης ότι οι δυνάμεις ασφαλείας της Βενεζουέλας «καταφεύγουν σε πρωτοφανείς κακοποιήσεις σε κοινότητες χαμηλού εισοδήματος που δεν υποστηρίζουν πλέον το καθεστώς Maduro»²⁰⁵. Η PROVEA ανέφερε επίσης ότι η καταστολή των διαμαρτυριών σε λαϊκές περιοχές που θεωρούνται «προπύργια του chavismo» είναι πιο βίαιη και η παρουσία ένοπλων πολιτών είναι πιο συνηθισμένη²⁰⁶.

Ο Mouttet ανέφερε ότι καθώς στα θύματα αυτών των δολοφονιών περιλαμβάνονται κοινωνικοί και πολιτικοί ακτιβιστές που ήταν παρόντες στις διαδηλώσεις, είναι δύσκολο να διαπιστωθεί ποιος ήταν αντιφρονών και ποιος όχι διότι, σύμφωνα με την εμπειρία του ως δημοσιογράφου στις κοινότητες, οι άνθρωποι φοβούνται να μιλήσουν για αυτές τις πράξεις²⁰⁷. Το ΟΝΝ ανέφερε ότι οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, που κυμαίνονται μεταξύ 5 000 και 7 000 ετησίως, έχουν επίσης ως στόχο τον πολιτικό έλεγχο των γειτονιών χαμηλού εισοδήματος²⁰⁸.

Στις δυνάμεις ασφαλείας που εμπλέκονται σε εξωδικαστικές εκτελέσεις περιλαμβάνονται οι FAES²⁰⁹ και το CICPC²¹⁰. Οι FAES εκτέλεσαν αυτές τις επιχειρήσεις με τις μαύρες στολές τους και, σε αρκετές περιπτώσεις, φορώντας μάσκες του σκι, καταφθάνοντας με μαύρα φορητάκια χωρίς πινακίδες και ορμώντας στα σπίτια των θυμάτων²¹¹. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα μέλη των FAES έβγαλαν από το σπίτι τα μέλη της οικογένειας προτού σκοτώσουν τα θύματα και, σε άλλες περιπτώσεις, τα μέλη των FAES έκλειψαν τα υπάρχοντά τους²¹². Στις κοινότητες χαμηλού εισοδήματος οι FAES θεωρούνται «τάγμα θανάτου»²¹³. Σύμφωνα με πληροφορίες, στη διάρκεια των επιδρομών οι κρατικές δυνάμεις ασφαλείας επιδίδονται, επιπλέον των εξωδικαστικών εκτελέσεων, σε μαζικές αυθαίρετες κρατήσεις, κακομεταχείριση των κρατουμένων, αναγκαστικές εξώσεις, καταστροφή σπιτιών και αυθαίρετες απελάσεις²¹⁴. Σύμφωνα με ισχυρισμούς, οι δυνάμεις ασφαλείας αλλοίωσαν τους τύπους εγκλημάτων²¹⁵, «φύτευαν» αποδεικτικά στοιχεία όπως όπλα και ναρκωτικά²¹⁶, πυροβολούσαν στον τοίχο ή τον αέρα ώστε να φανεί ότι υπήρξε αντιπαράθεση, ή μετέφεραν θύματα στο νοσοκομείο ενώ ήταν ήδη νεκρά²¹⁷.

Σε έκθεση που εκπονήθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό κατά των Βασανιστηρίων (OMCT), τη Διεθνή Ομοσπονδία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (FIDH), την Επιτροπή των οικογενειών των θυμάτων της περιόδου Φεβρουαρίου-Μαρτίου 1989 (COFAVIC, *Comité de Familiares de Víctimas de los Sucesos de Febrero-Marzo de 1989*)²¹⁸, το Κέντρο για τα Δικαιώματα και τη Δικαιοσύνη (CDJ), Centro

²⁰⁴ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

²⁰⁵ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#)

²⁰⁶ Efecto Cocuyo, Así funcionan las "cuadrillas de paz", 7 April 2019, [url](#)

²⁰⁷ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

²⁰⁸ ΟΝΝ, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

²⁰⁹ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#); UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 32

²¹⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 32

²¹¹ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#); UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 48

²¹² HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#); UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 48

²¹³ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020· καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

²¹⁴ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#)

²¹⁵ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 87; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 49

²¹⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 49; Mouttet, videoconference, 8 May 2020

²¹⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 49

²¹⁸ Η COFAVIC είναι ΜΚΟ της Βενεζουέλας η οποία καταγράφει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα από το 1989 (COFAVIC, Qué es Cofavic, n.d., [url](#)).

*para los Defensores y la Justicia*²¹⁹) και το Γραφείο του Εφημέριου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα της Αρχιεπισκοπής του Καράκας (*Vicaría de Derechos Humanos de la Arquidiócesis de Caracas*²²⁰), αναφέρθηκε ότι η ατιμωρησία όσον αφορά τις εξωδικαστικές εκτελέσεις είναι «διαδεδομένη και γενικευμένη»²²¹. Σε επικαιροποίηση της έκθεσης αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ της 5ης Ιουλίου 2019 αναφερόταν ότι μεταξύ Αυγούστου και Δεκεμβρίου 2019 η ΟΗCHR του ΟΗΕ συνέχισε να καταγράφει περιπτώσεις εικαζόμενων εξωδικαστικών εκτελέσεων, κυρίως νέων ανδρών, από τις FAES στο πλαίσιο των επιχειρήσεων ασφαλείας που εκτελούνταν σε γειτονίες χαμηλού εισοδήματος²²². Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφερόταν ότι, βάσει των πληροφοριών που συγκέντρωσε η αποστολή, «πολλές από αυτές τις δολοφονίες ενδέχεται να συνιστούν εξωδικαστικές εκτελέσεις»²²³. Οι αρχές υποστηρίζουν ότι αυτοί οι θάνατοι επήλθαν στη διάρκεια συγκρούσεων με την αστυνομία και ότι τα άτομα «προέβαλαν αντίσταση κατά της αρχής»²²⁴.

Η COFAVIC κατήγγειλε 10 971 περιπτώσεις εξωδικαστικών εκτελέσεων μεταξύ του 2012 και του 2019²²⁵. Μεταξύ του 2016 και του Σεπτεμβρίου του 2019 περίπου 18 000 άτομα σκοτώθηκαν στη χώρα σε περιπτώσεις «αντίστασης κατά της αρχής», αν και δεν είναι σαφές πόσα από αυτά τα θύματα εκτελέστηκαν εξωδικαστικά²²⁶. Το ONV ανέφερε ότι το 2019 5 286 θάνατοι χαρακτηρίστηκαν ως «αντίσταση κατά της αρχής», αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 19 θανάτων ανά 100 000 κατοίκους²²⁷. Σύμφωνα με πηγές, η «Προεδρική Επιτροπή για τα ανθρώπινα δικαιώματα» του Guaidó ανέφερε ότι μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 31ης Μαρτίου 2020 «τουλάχιστον» 158 άτομα σκοτώθηκαν στο πλαίσιο εικαζόμενων εξωδικαστικών εκτελέσεων από τις FAES²²⁸. Ορισμένες περιπτώσεις εξωδικαστικών εκτελέσεων όπως αναφέρθηκαν από πηγές είναι οι εξής:

- Χωρίς να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις τοποθεσίες και τα ονόματα των εμπλεκόμενων προσώπων για λόγους ασφάλειας, η Human Rights Watch ανέφερε ότι τον Ιανουάριο του 2019 αξιωματικοί των FAES εισέβαλαν στο σπίτι μιας κυρίας που ζούσε με τον γιο της, την κόρη της και τα δύο παιδιά της κόρης της. Οι αξιωματικοί των FAES της έδειξαν, σύμφωνα με πληροφορίες, φωτογραφία μιας ομάδας νέων ανδρών, μεταξύ των οποίων ήταν και ο γιος της, και τη ρώτησαν πού βρίσκονταν. Όταν τους είπε ότι ο γιος της ήταν μέσα, οι FAES τη διέταξαν να φύγει από το σπίτι με την κόρη της και τα παιδιά της και να πάει σε γειτονικό σπίτι διότι επρόκειτο να πάρουν «κατάθεση» από εκείνον. Αφού πήγε σε γειτονικό σπίτι, οι FAES είπαν στην

²¹⁹ Το CDJ είναι MKO της Βενεζουέλας που προωθεί τα δικαιώματα και την προστασία των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και παρακολουθεί το σύστημα δικαιοσύνης και τους δημοκρατικούς θεσμούς στη χώρα (OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 80-81).

²²⁰ Η Vicaría de Derechos Humanos de la Arquidiócesis de Caracas δημιουργήθηκε το 1989 και προωθεί και υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από το 2002 έχει συμμετάσχει σε πάνω από 20 ακροάσεις ενώπιον της Διαμερικανικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και οργανισμών του ΟΗΕ σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα (OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 80). Η έκθεση, που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υποστηρίχθηκε από τις κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Ελβετίας, παρέχει ανάλυση της κατάστασης των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των κοινωνικών ηγετών, των δημοσιογράφων, των εργαζόμενων σε ανθρωπιστικές οργανώσεις και των MKO στη Βενεζουέλα, μια κατάσταση η οποία, σύμφωνα με την έκθεση, «δεν τεκμηριώνεται και δεν προβάλλεται επαρκώς σε διεθνές επίπεδο». Η μεθοδολογία συνίσταται στη διεξαγωγή έρευνας με χρήση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, καθώς και σε πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο διερευνητικής αποστολής που πραγματοποιήθηκε από τον OMCT τον Ιούλιο του 2019 με συνομιλητές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διπλωματικές αποστολές διαπιστευμένες στη Βενεζουέλα (OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 24-25).

²²¹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 66

²²² UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

²²³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 50

²²⁴ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 87; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 50

²²⁵ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 7

²²⁶ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#)

²²⁷ ONV, Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 2

²²⁸ Efecto Cocuyo, Atribuyen más de 158 ejecuciones extrajudiciales a las Faes, 19 May 2020, [url](#); El Pitazo, Faes mató a 158 personas de enero a marzo de 2020 en Venezuela, 19 May 2020, [url](#)

κυρία ότι ο γιος της καταζητείτο για 20 κατηγορίες διακίνησης ναρκωτικών. Ακούστηκαν έξι πυροβολισμοί και φωτογραφία του πτώματος του γιου της δίπλα σε ένα όπλο δημοσιεύτηκε στα μέσα ενημέρωσης με τον χαρακτηρισμό «εγκληματίας». Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2019 δεν είχε επικοινωνήσει κανείς μαζί της προκειμένου να καταθέσει για την υπόθεση.²²⁹

- Το *Monitor de Víctimas* (Παρατηρητήριο θυμάτων²³⁰) ανέφερε ότι στις 28 Φεβρουαρίου 2020, το CICPC εισέβαλε σε σπίτι στο Barquisimeto και σκότωσε έναν εικοσάχρονο άνδρα παρουσία του δεκαεξάχρονου αδερφού και των μικρότερων ξαδέλφων του. Σύμφωνα με πληροφορίες, το CICPC αναζητούσε μέλη μιας συμμορίας στην ίδια γειτονιά και πέρασε τον εικοσάχρονο για μέλος της συμμορίας. Το θύμα ανακρίθηκε, σύμφωνα με πληροφορίες, εντός του σπιτιού. Οι άλλοι αναγκάστηκαν να ξαπλώσουν μπρούμυτα στο πάτωμα και εν συνεχεία το θύμα πυροβολήθηκε στον θώρακα. Το CICPC σκηνοθέτησε, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, αντιπαράθεση για να δικαιολογήσει τη δολοφονία²³¹.

1.5.3 Παρακολούθηση

Η ΟΗΧΡ του ΟΗΕ ανέφερε ότι ο «κατάλογος Tascón» (*Lista Tascón*) αποτελούσε «πρώιμη ένδειξη διακρίσεων και δίωξης για πολιτικούς λόγους»· ο εν λόγω κατάλογος συνίστατο σε βάση δεδομένων περισσότερων από 3 εκατομμυρίων ανθρώπων οι οποίοι υποστήριξαν τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για την ανάκληση της προεδρικής εντολής του Hugo Chávez την περίοδο 2003-2004, αλλά στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε για «μαζικές απολύσεις δημοσίων υπαλλήλων»²³². Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, εκπρόσωπος της FundaRedes²³³ ανέφερε ότι μέσω αυτού του καταλόγου η κυβέρνηση «εφάρμοζε διώξεις» όχι μόνο στον τομέα της απασχόλησης αλλά και όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδοτικές πιστώσεις, σε υγειονομική περίθαλψη και σε άλλες κρατικές υπηρεσίες. Αργότερα ήρθε στο προσκήνιο ο «κατάλογος Maisanta» (*Lista Maisanta*) [γνωστός και ως «πρόγραμμα Maisanta» ή «βάση δεδομένων Maisanta»], ο οποίος περιείχε πληροφορίες σχετικά με την πολιτική συμμετοχή μελών της αντιπολίτευσης, π.χ. σχετικά με τους χώρους εργασίας και τις θέσεις τους²³⁴. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι οι κατάλογοι αυτοί ήταν ιδιαίτερα δημοφιλείς την περίοδο του Chávez, αλλά κατά την περίοδο διακυβέρνησης του Maduro το εργαλείο παρακολούθησης και διακρίσεων που χρησιμοποιείται περισσότερο είναι η *Carnet de la Patria* (κάρτα της πατρίδας)²³⁵. Ο Amaya ανέφερε ότι οι κατάλογοι αυτοί είναι ανενεργοί καθώς το εκλογικό σώμα που περιλαμβάνονταν σε αυτούς έχει αλλάξει. Ωστόσο, η αρχή της χρήσης καταλόγων για σκοπούς παρακολούθησης εξακολουθεί να εφαρμόζεται σήμερα, κυρίως μέσω της παρακολούθησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και, εάν το άτομο έχει ιστορικό υποστήριξης της αντιπολίτευσης, «απλώς δεν προσλαμβάνεται» από την κυβέρνηση²³⁶.

²²⁹ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#)

²³⁰ Το Monitor de Víctimas είναι μια συνεργατική ψηφιακή πλατφόρμα που συγκεντρώνει ειδήσεις για ανθρωποκτονίες στο Caracas και στην πολιτεία Bolívar. Υποστηρίζεται από επτά ειδησιογραφικά μέσα, μεταξύ των οποίων τα εξής: El Pitazo, Crónica Uno, El Nacional, Projiuris, Correo del Caroní και Runrun.es. Το Monitor de Víctimas επισκέπτεται επίσης καθημερινά το νεκροτομείο του Caracas για να αποκτήσει πληροφορίες σχετικά με τα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των συγγενών των θυμάτων και των αστυνομικών, και επισκέπτεται επίσης τόπους εγκλημάτων για να εξασφαλίσει περαιτέρω πληροφορίες (Monitor de Víctimas, ¿Quiénes somos?, n.d., [url](#)).

²³¹ Monitor de Víctimas, Denuncian ejecuciones del Cicpc en El Junquito y Caricuao, 3 March 2020, [url](#)

²³² UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 30, Footnote 23

²³³ Η FundaRedes είναι ΜΚΟ της Βενεζουέλας που παρακολουθεί τη βία και τις παράνομες ένοπλες ομάδες στη Βενεζουέλα, με ιδιαίτερη έμφαση στις πολιτείες που συνορεύουν με την Κολομβία. Έχει έξι παρατηρητήρια παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολιτείες στα σύνορα. Η FundaRedes δημοσιεύει μηνιαίες εκθέσεις κατάστασης σχετικά με τη βία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η μεθοδολογία που ακολουθεί η FundaRedes συνίσταται στην παρακολούθηση των ειδήσεων και στην επιτόπια τεκμηρίωση σε συνεργασία με θύματα εγκλημάτων και πηγές στις δυνάμεις ασφαλείας (FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020).

²³⁴ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

²³⁵ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

²³⁶ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

Η Βενεζουέλα έχει αναπτύξει ένα πολύπλοκο σύστημα λαθρακροάσεων, παρενοχλήσεων και ψηφιακής και υλικής παρακολούθησης του πληθυσμού²³⁷. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι υπηρεσίες ασφαλείας προβαίνουν σε λαθρακροάση συνομιλιών των στόχων τους χωρίς δικαστικό ένταλμα²³⁸. Επιπλέον, παρακολουθούν τις πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης και χακάρουν λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου²³⁹. Στη συνέχεια οι πληροφορίες που αντλούνται από ιδιωτικές επικοινωνίες παραποιούνται και χρησιμοποιούνται για να στιγματίσουν και να δυσφημίσουν το εκάστοτε άτομο, μετατρέποντάς το σε στόχο λεκτικών προσβολών και σωματικών επιθέσεων σε δημόσιους χώρους²⁴⁰. Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης, ο Fermín Mármol, ποινικολόγος, καθηγητής και διευθυντής του Ινστιτούτου Ποινικών Επιστημών και Εγκληματολογίας (Instituto de Ciencias Penales, Criminalística y Criminología) του πανεπιστημίου Santa María, ανέφερε ότι τα άτομα που αποτελούν στόχο των δυνάμεων ασφαλείας παρακολουθούνται ηλεκτρονικά χωρίς δικαστικό ένταλμα, και το ίδιο συμβαίνει με ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία μπορεί να εξαναγκαστούν από τις υπηρεσίες ασφαλείας να παράσχουν οικονομικές πληροφορίες σχετικά με πελάτη, ακόμη και χωρίς δικαστικό ένταλμα²⁴¹. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι έχουν υπάρξει αναφορές τηλεφωνικών υποκλοπών, χακαρίσματος λογαριασμών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και συγκέντρωσης οικονομικών, μεταναστευτικών, αστυνομικών και τηλεφωνικών αρχείων για αντιφρονούντες και ακτιβιστές²⁴².

Η FundaRedes ανέφερε ότι άλλος ένας τρόπος παρακολούθησης είναι μέσω αδειών, οι οποίες απαιτούνται για τα περισσότερα πράγματα στη Βενεζουέλα. Η FundaRedes έδωσε ως παράδειγμα την κάρτα για βενζίνη, η οποία απαιτείται για την αγορά καυσίμων για οχήματα και περιέχει πληροφορίες, όπως ημερομηνίες και τόπους αγοράς, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση των μετακινήσεων των ατόμων²⁴³.

Σύμφωνα με την International Crisis Group, αν και είναι ίσως περιορισμένη η χρήση πολύπλοκης τεχνολογίας για σκοπούς παρακολούθησης, όλη η προσοχή φαίνεται να εστιάζεται επί του παρόντος στην απειλή που συνιστά ένα άτομο και στην αναταραχή σε μια δεδομένη κοινότητα²⁴⁴. Ο Mármol εξήγησε ότι για τους σημαντικούς στόχους, όπως μέλη της αντιπολίτευσης, επιχειρηματίες και ακαδημαϊκοί, οι δυνάμεις ασφαλείας συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τους συγγενείς τους, την περιουσία τους και τις εισόδους και εξόδους τους από τη χώρα. Όσον αφορά ιδίως τα μέλη της αντιπολίτευσης, οι δυνάμεις ασφαλείας συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησής τους και παρακολουθούν τις επικοινωνίες τους. Όσον αφορά τους λιγότερο σημαντικούς στόχους, η παρακολούθηση πραγματοποιείται από ένοπλες *colectivos* και «*boliches*»²⁴⁵. Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, ο Alejandro Velasco, καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης του οποίου η έρευνα εστιάζει στα κοινωνικά κινήματα στη Λατινική Αμερική, την αστική κουλτούρα και τον εκδημοκρατισμό, ανέφερε ότι η πρόσβαση σε κυβερνητικές βάσεις δεδομένων από *colectivos* «λαμβάνει χώρα *sui generis* και όχι επίσημα». Ορισμένοι κρατικοί φορείς διαθέτουν καταλόγους αντιφρονούντων, αλλά δεν είναι σαφές αν ανταλλάσσονται με μέλη των *colectivos*²⁴⁶. Ο δημοσιογράφος θεωρούσε ότι η παρακολούθηση «δεν είναι συνεχής για ένα συγκεκριμένο υποκείμενο, αν και εξαρτάται από τη δυναμική και την κατάσταση», και ότι η παρακολούθηση ακτιβιστών είναι «συνεχής»²⁴⁷.

²³⁷ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 47-48; Mármol, videoconference, 1 May 2020

²³⁸ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 61

²³⁹ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

²⁴⁰ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 61

²⁴¹ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

²⁴² Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

²⁴³ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

²⁴⁴ International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

²⁴⁵ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

²⁴⁶ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

²⁴⁷ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι ο Maduro ενεργοποίησε το 2017 το «σχέδιο Zamora, ένα πολιτικο-στρατιωτικό στρατηγικό σχέδιο ασφάλειας για την από κοινού δραστηριοποίηση ενόπλων δυνάμεων, [μπολιβαριανών εθνικών] παραστρατιωτικών ομάδων και πολιτών» με σκοπό την αύξηση της στρατιωτικοποίησης των κρατικών θεσμών²⁴⁸. Η χρήση πολιτών για τη συγκέντρωση πληροφοριών πραγματοποιείται μέσω κοινοτικών συμβουλίων (*consejos comunales*), των δικτύων οργάνωσης και κοινωνικοπολιτικής δράσης (RAAS, *Red de Articulación y Acción Sociopolítica*), των μονάδων μάχης Hugo Chávez (UBCh, *Unidades de Batalla Hugo Chávez*)²⁴⁹ και ενόπλων *colectivos* (βλ. [κεφάλαιο 5](#)). Οι οργανώσεις αυτές χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση της Βενεζουέλας και διευκολύνουν τον έλεγχο του κράτους επί του πληθυσμού²⁵⁰.

Τοπικές επιτροπές εφοδιασμού και παραγωγής και η κάρτα της πατρίδας (*Carnet de la Patria*)

Οι τοπικές επιτροπές εφοδιασμού και παραγωγής (CLAP, *Comités Locales de Abastecimiento y Producción*) δημιουργήθηκαν το 2016 ως τρόπος αντιμετώπισης των ελλείψεων σε τρόφιμα²⁵¹ και επρόκειτο να αποτελέσουν προσωρινό μέτρο διάρκειας τριών μηνών²⁵². Οι CLAP είναι υπεύθυνες για την παράδοση τροφίμων και άλλης κυβερνητικής βοήθειας στις κοινότητες²⁵³. Το Υπουργείο Κοινοτήτων καταχωρίζει και πιστοποιεί όλες τις CLAP. Οι CLAP προβαίνουν σε απογραφή του αριθμού των οικογενειών και των μελών οικογενειών που ζουν στο έδαφός τους, η οποία χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του αριθμού των κιβωτίων με τρόφιμα που θα ζητηθούν από το Υπουργείο Τροφίμων. Τα κιβώτια με τρόφιμα διανέμονται από τις CLAP κατόπιν πληρωμής μέσω ηλεκτρονικής μεταφοράς με την *Carnet de la Patria*²⁵⁴. Η παράδοση των κιβωτίων με τρόφιμα από τις CLAP χαρακτηρίζεται από ασυνέπεια²⁵⁵ και διακρίσεις²⁵⁶.

Στην έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι τα κιβώτια με τρόφιμα των CLAP δεν καλύπτουν τις βασικές διατροφικές ανάγκες²⁵⁷. Η *Transparencia Venezuela* ανέφερε ότι τον Ιούνιο του 2019 τα κιβώτια με τρόφιμα των CLAP περιλάμβαναν έξι με οκτώ κιλά τρόφιμα όπως αλεύρι, ρύζι, μακαρόνια, γάλα και τόνο, για μια μέση τετραμελή οικογένεια. Η τιμή στην αγορά των προϊόντων που περιλαμβάνονται στα κουτιά των CLAP είναι περίπου 20 USD, ενώ ο ελάχιστος μισθός και τα επιδόματα που προσφέρει η κυβέρνηση είναι περίπου 10 USD τον μήνα²⁵⁸.

Σύμφωνα με την κυβέρνηση της Βενεζουέλας, οι δικαιούχοι βάσει της *Carnet de la Patria* καθορίζονται από τους κρατικούς φορείς που είναι αρμόδιοι για τα προγράμματα και δικαιούχος είναι «χωρίς διακρίσεις, κάθε πρόσωπο που πληροί τις απαιτήσεις των εν λόγω προγραμμάτων»²⁵⁹. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι 24 εκατομμύρια άνθρωποι που ανήκουν σε 6 εκατομμύρια νοικοκυριά λαμβάνουν προμήθειες στο πλαίσιο του συστήματος των CLAP και ότι έχει υπάρξει αύξηση 400 % στο επίπεδο διανομής από τη δημιουργία του συστήματος των CLAP²⁶⁰. Η *Carnet de la Patria* καλύπτει

²⁴⁸ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 31

²⁴⁹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 31; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 47-48

²⁵⁰ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 47-48

²⁵¹ *Transparencia Venezuela*, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 3

²⁵² Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

²⁵³ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 48

²⁵⁴ *Transparencia Venezuela*, 4 años de CLAP: Coacción, corrupción y hambre, April 2020, [url](#), pp. 3-5

²⁵⁵ *Transparencia Venezuela*, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 3

²⁵⁶ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 49

²⁵⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 13

²⁵⁸ *Transparencia Venezuela*, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 3

²⁵⁹ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 33

²⁶⁰ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), paras. 31-32

πάνω από το 80 % του πληθυσμού²⁶¹. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Carnet de la Patria, βλ. [Κεφάλαιο 6.5](#).

Ωστόσο, σύμφωνα με πηγές, η παρακολούθηση του πληθυσμού πραγματοποιείται επίσης μέσω των CLAP²⁶² και της Carnet de la Patria²⁶³. Οι CLAP χρησιμοποιούνται επίσης ως εργαλείο εισαγωγής διακρίσεων και παρενόχλησης όσων αντιτίθενται στην κυβέρνηση ή συμμετέχουν σε δραστηριότητες υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων²⁶⁴.

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι ο κατάλογος των δικαιούχων των προγραμμάτων που εφαρμόζονται μέσω της Carnet de la Patria τελεί υπό τη διαχείριση του κυβερνώντος κόμματος και όχι κρατικών φορέων και, σύμφωνα με μαρτυρίες, τα μέλη των τοπικών δομών των CLAP παρακολουθούν την πολιτική δραστηριότητα των δικαιούχων²⁶⁵. Ο Amaya εξήγησε ότι αυτά τα επιδοτούμενα κιβώτια με τρόφιμα παραδίδονται από τους εκπροσώπους των κοινοτικών συμβουλίων, οι οποίοι διορίζονται από την κυβέρνηση βάσει της σχέσης τους με το PSUV ή της στήριξής τους στην κυβέρνηση²⁶⁶. Στην έκθεση του ΟΜCT και λοιπών αναφέρεται ότι μέλη των CLAP κατέχουν προσωπικές πληροφορίες για κάθε οικογενειακή μονάδα²⁶⁷. Ο Amaya ανέφερε ότι οι εκπρόσωποι των κοινοτικών συμβουλίων έχουν στη διάθεσή τους κατάλογο γειτόνων με τηλέφωνα και λογαριασμούς WhatsApp και, σε ορισμένους τόπους, έχουν δημιουργήσει ομάδα δικαιούχων στο WhatsApp²⁶⁸. Ο Amaya ανέφερε ότι οι παραλήπτες ειδοποιούνται στο WhatsApp για το πότε και το πού μπορούν να παραληφθούν τα κιβώτια με τρόφιμα των CLAP. Ωστόσο, τα κοινοτικά συμβούλια χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές για να παρακολουθούν τη συμπεριφορά των κατοίκων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και, σε ορισμένους τόπους, τα άτομα που διαχειρίζονται την CLAP είναι τα ίδια φιλοκυβερνητικά άτομα που αναζητούν ψηφοφόρους στις εκλογές²⁶⁹.

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι υπήρχαν μαρτυρίες για άτομα τα οποία, παρότι δεν είχαν επαρκή πρόσβαση σε τρόφιμα, αποκλείστηκαν από τον κατάλογο των δικαιούχων των CLAP διότι δεν υποστήριζαν την κυβέρνηση²⁷⁰. Ο Mouttet ανέφερε ότι παρότι ενδέχεται να μην είναι πολιτική της κυβέρνησης να αποκλείονται οι μη υποστηρικτές της κυβέρνησης από τα κιβώτια με τρόφιμα, εκείνοι που τα διανέμουν στις γειτονιές διαθέτουν έναν βαθμό διακριτικής ευχέρειας που τους επιτρέπει να αποφασίζουν ποιος θα λάβει τις παροχές. Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχει έμμεσος κοινωνικός έλεγχος ο οποίος ενθαρρύνει την καταγγελία ατόμων από όσους επιθυμούν να λάβουν παροχές και η καταγγελία ατόμων είναι κάτι πολύ σύνηθες σε τοπικό επίπεδο²⁷¹. Ο Amaya εξήγησε ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κάτοικοι μπορούν να ανακατευθύνουν τα μηνύματα στο WhatsApp προς τις αρχές ή υπηρεσίες πληροφοριών ώστε να αναλάβουν δράση²⁷².

Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι η διανομή των κιβωτίων με τρόφιμα από τις CLAP έχει πελατειακό χαρακτήρα και εξαρτάται από στρατιωτικούς του PSUV και άλλες φιλοκυβερνητικές ενώσεις. Σε μεγάλες αστικές περιοχές, οι αντιφρονούντες ενδέχεται να μπορούν να λάβουν κιβώτια με τρόφιμα, αλλά σε απομακρυσμένες περιοχές μπορεί να αποκλειστούν. Για παράδειγμα, στο

²⁶¹ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), footnote 7

²⁶² Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020 ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 48

²⁶³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 23

²⁶⁴ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 49; Amaya, videoconference, 29 May 2020

²⁶⁵ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 23

²⁶⁶ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

²⁶⁷ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 48

²⁶⁸ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

²⁶⁹ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

²⁷⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 22

²⁷¹ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

²⁷² Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

Maracaibo δεν γίνονται παραδόσεις κιβωτίων με τρόφιμα από τις CLAP διότι είναι μία από τις πόλεις όπου υπάρχει ισχυρή στήριξη για την αντιπολίτευση²⁷³.

RAAS

Τα δίκτυα οργάνωσης και κοινωνικοπολιτικής δράσης (RAAS, *Red de Articulación y Acción Sociopolítica*) αποτελούν πρωτοβουλία του PSUV η οποία ορίζεται ως ένα «μοντέλο ενότητας και απόλυτης οργάνωσης για την ολοκληρωμένη υπεράσπιση του έθνους [...] στους τομείς της ιδεολογίας, του πολιτισμού, της πολιτικής, της κοινωνίας, της οικονομίας, των εκλογών, καθώς και σε στρατιωτικό επίπεδο» και «δημιουργήθηκαν για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της διαρκούς απειλής των Ηνωμένων Πολιτειών»²⁷⁴. Τα RAAS δημιουργήθηκαν το 2018²⁷⁵, αν και από το 2017 άρχισαν να γίνονται αναφορές σε αυτά στο πλαίσιο δημόσιων ομιλιών αξιωματούχων²⁷⁶. Ο Amaya τα περιγράφει ως ένα δίκτυο πληροφοριών που βασίζεται σε «πληροφορίες προερχόμενες από τον λαό». Συστάθηκαν νομίμως και τελούν υπό τη διαχείριση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Ειρήνης και του Υπουργείου Κοινοτήτων²⁷⁷. Η επιχειρησιακή στρατηγική των RAAS συνίσταται στη «σαφή» χαρτογράφηση των κοινοτήτων που βρίσκονται εντός των περιοχών επιρροής κάθε UBCh, καθώς και των δρόμων κάθε κοινότητας, και στο «πέραςμα από κάθε δρόμο, κάθε σπίτι ώστε να γίνει κοινωνικοπολιτικός χαρακτηρισμός των κατοίκων και να αποκτηθεί πλήρης γνώση του εδάφους»²⁷⁸. Χωρίς να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες, το Εθνικό Ραδιόφωνο Βενεζουέλας της κυβέρνησης (RNV, *Radio Nacional de Venezuela*) υποστήριξε στις 14 Ιανουαρίου 2020 ότι τα RAAS έχουν 14 181 UBCh και είναι παρόντα σε 48 376 κοινότητες και 279 460 δρόμους²⁷⁹.

Πηγές χαρακτηρίζουν τα RAAS ως κρατικό μηχανισμό παρακολούθησης²⁸⁰. Σύμφωνα με το OVCS, τα RAAS διευκολύνουν την επέκταση και την εμβάθυνση του κοινωνικού ελέγχου, των πολιτικών διακρίσεων και της καταστολής των διαδηλώσεων, μέσω ενός «κοινωνικού και κοινοτικού δικτύου» του οποίου τα μέλη είναι «φύλακες της επανάστασης», ενώ το σύνολο της κοινωνίας «επαγρυπνει, παρακολουθεί και κατηγορεί τις ιδιωτικές και δημόσιες δραστηριότητες των ατόμων»²⁸¹.

Τα RAAS εκτελούν καθήκοντα παρακολούθησης και ασφάλειας μέσω «πατριωτών-συνεργατών» (*patriotas cooperantes*)²⁸², ένας «ρόλος που δημιουργήθηκε με σκοπό τη διείδυση σε μη κυβερνητικές οργανώσεις για την απόκτηση ευαίσθητων πληροφοριών ή τον εντοπισμό πιθανών εχθρών για το κράτος· οι υπηρεσίες πληροφοριών αποκτούν με τον τρόπο αυτό απαραίτητες πληροφορίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη στόχευση του ατόμου ή της ομάδας που θεωρείται απειλή». Η ταυτότητα των *patriotas cooperantes* δεν είναι γνωστή²⁸³. Η El Nuevo Herald όρισε τους *patriotas cooperantes* ως «πληροφοριοδότες με δεσμούς με το κίνημα chavismo οι οποίες έχουν στρατολογηθεί για την παροχή πληροφοριών σε *colectivos* και ομάδες σε επίπεδο κοινοτήτων σχετικά με τις δραστηριότητες των γειτόνων τους»²⁸⁴. Ο Amaya εξήγησε ότι οι *patriotas cooperantes* έχουν χρησιμοποιηθεί ως πηγή πληροφοριών σχετικά με τις ιδιωτικές και δημόσιες υποθέσεις των ατόμων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δηλώσεις τους, οι οποίες είναι ανώνυμες, έχουν

²⁷³ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

²⁷⁴ PSUV, RAAS: Modelo de unidad superior para la defensa de la nación, 27 March 2018, [url](#)

²⁷⁵ La Prensa de Lara, Las RAAS: Nuevo mecanismo de control social, 11 November 2019, [url](#)

²⁷⁶ Crónica Uno, RAAS: Las nuevas piezas en la maquinaria de persecución del Gobierno, 12 November 2018, [url](#)

²⁷⁷ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

²⁷⁸ PSUV, RAAS: Modelo de unidad superior para la defensa de la nación, 27 March 2018, [url](#)

²⁷⁹ RNV, Red de Articulación y Acción Sociopolítica (RAAS) del Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV), 14 January 2020, [url](#), 0:12

²⁸⁰ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020; OVCS, Aumenta el control social, discriminación y represión en Venezuela, 29 March 2018, [url](#)

²⁸¹ OVCS, Aumenta el control social, discriminación y represión en Venezuela, 29 March 2018, [url](#)

²⁸² Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 48-49

²⁸³ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 48-49

²⁸⁴ El Nuevo Herald, ¿Pretende Maduro expropiar las miles de viviendas vacías que dejó el éxodo venezolano?, 26 September 2019, [url](#)

χρησιμοποιηθεί για το άνοιγμα δικαστικών φακέλων σε βάρος ατόμων. Σύμφωνα με τον Amaya, σημαντικό μέρος των πληροφοριών που χρησιμοποιούνται από τον πρόεδρο του ANC, Diosdado Cabello, στο τηλεοπτικό του πρόγραμμα *Con el Mazo Dando*²⁸⁵ (Ξύλο με το ρόπαλο), προέρχονται από *patriotas cooperantes* οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες και τις ιδιωτικές υποθέσεις μελών της αντιπολίτευσης, δημοσιογράφων, υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όσων θεωρούνται «πρόβλημα» για την κυβέρνηση²⁸⁶. Το *Con el Mazo Dando* αποτελεί, σύμφωνα με τον Mouttet, πλατφόρμα εκτόξευσης απειλών και «σχεδόν κάθε εβδομάδα αναφέρονται νέα θύματα στο πρόγραμμα»²⁸⁷.

1.6 Επιπτώσεις της πανδημίας κορονοϊού στην κρίση της Βενεζουέλας

Στις 17 Μαρτίου 2020 ο Maduro διέταξε καθεστώς καραντίνας σε όλες τις πολιτείες της Βενεζουέλας για την αντιμετώπιση της επέκτασης του κορονοϊού²⁸⁸. Τον Απρίλιο του 2020 σε έκθεση της UNICEF αναφερόταν ότι μεταξύ άλλων προληπτικών μέτρων για τον περιορισμό της διάδοσης του κορονοϊού περιλαμβάνονταν ο υποχρεωτικός αυτοπεριορισμός, η απαγόρευση δημόσιων συναθροίσεων, οι έλεγχοι υγείας σε σημεία διέλευσης των συνόρων, η αναστολή των περισσότερων διεθνών πτήσεων, η υποχρεωτική χρήση μάσκας στους δρόμους και άλλους δημόσιους χώρους, και το κλείσιμο των σχολείων, με τη διεξαγωγή του σχολικού έτους 2019-2020 διαδικτυακά²⁸⁹.

Στην έκθεση της UNICEF αναφερόταν ότι στις προκλήσεις με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η κυβέρνηση στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της πανδημίας κορονοϊού περιλαμβάνονται η έλλειψη αξιόπιστης πρόσβασης σε νερό, οι διακοπές ρεύματος που επηρεάζουν τις εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης και τις τηλεπικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων των διαδικτυακών δραστηριοτήτων μάθησης, οι ελλείψεις καυσίμων που επηρεάζουν τη δυνατότητα των επαγγελματιών του κλάδου της υγείας να μεταβούν στον χώρο εργασίας τους, και η ασφάλεια των τροφίμων για τα παιδιά, τα οποία εξαρτώνται από το σχολικό πρόγραμμα σίτισης και δεν μπορούν να πάνε στο σχολείο λόγω του αυτοπεριορισμού²⁹⁰.

Εξαιτίας των οικονομικών και κοινωνικών περιορισμών με τους οποίους βρίσκονται αντιμέτωποι οι μετανάστες από τη Βενεζουέλα σε γειτονικές χώρες στο πλαίσιο της πανδημίας κορονοϊού, ορισμένοι από αυτούς επιστρέφουν στη Βενεζουέλα²⁹¹. Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι μετά τα μέσα Ιουνίου 2020 η κυβέρνηση ανοίγει τα σύνορα με την Κολομβία κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή, επιτρέποντας τη διέλευση έως 300 ατόμων ημερησίως μέσω της διεθνούς γέφυρας Simón Bolívar, η οποία συνδέει το Norte de Santander με το Táchira, και έως 100 ατόμων μέσω τόσο της διεθνούς γέφυρας José Antonio Páez, η οποία συνδέει το Arauca με το Apure, όσο και του

²⁸⁵ Σημείωση του συντάκτη: Το όνομα προέρχεται από το ρητό «A Dios rogando y con el mazo dando», το οποίο μεταφράζεται ως «Ο Θεός βοηθά αυτούς που βοηθούν τον εαυτό τους» ή «Συν Αθηνά και χείρα κίνει». Η αρχική σημασία του ρητού, σύμφωνα με το Centro Virtual Cervantes, είναι ότι «όταν κάποιος επιθυμεί κάτι, είναι καλό να προσεύχεται στον Θεό αλλά πρέπει να κάνει και ό,τι μπορεί για να το πετύχει» (Centro Virtual Cervantes, A Dios rogando y con el mazo dando, n.d., [url](#)). Ωστόσο, η έμμεση έννοια του ρητού που χρησιμοποιείται στο τηλεοπτικό πρόγραμμα είναι η χρήση του ροπαλού για τη «σύνθλιψη του καπιταλισμού». Παραρτηματικό του προγράμματος, το οποίο μοιάζει με τοκ σόου, είναι ο πρόεδρος του ANC, Diosdado Cabello, ενώ το σκηνικό απαρτίζουν, μεταξύ άλλων, ένα ξύλινο ρόπαλο πάνω στο γραφείο, ένα πανό με το hashtag του Twitter «#AquíNoSeHablaMalDeChávez» (Εδώ δεν μιλάμε άσχημα για τον Chávez) και ένα πορτρέτο του Chávez που καλύπτει όλο τον τοίχο. Κάθε επεισόδιο περιλαμβάνει ενότητα στην οποία ο Cabello διαβάζει αποσπάσματα ειδησεογραφικών άρθρων και μηνύματα Twitter από πρόσωπα και οντότητες που αναρτώνται σε πίνακα και, ενίοτε, σχολιάζει τον συντάκτη αυτών των αναρτήσεων. Η διάρκεια του προγράμματος είναι μεταξύ 3,5 και 5 ωρών και μεταδίδεται κάθε Τετάρτη.

²⁸⁶ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

²⁸⁷ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

²⁸⁸ Agencia EFE, Maduro ordena una "cuarentena total" en Venezuela para frenar el coronavirus, 17 March 2020, [url](#)

²⁸⁹ UN, UNICEF, Situation Report, April 2020, [url](#), p. 2

²⁹⁰ UN, UNICEF, Situation Report, April 2020, [url](#), p. 2

²⁹¹ UN, UNICEF, Situation Report, April 2020, [url](#), p. 2; International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

σημείου συνοριακής διέλευσης Santa Elena de Uairén που συνδέει το Pacaraima με το Bolívar. Ωστόσο, η ίδια πηγή ανέφερε ότι οι αριθμοί ποικίλλουν και ότι «συχνά» υπάρχει υπέρβαση του ορίου που επιτρέπει η κυβέρνηση. Αν και τα σύνορα είναι κλειστά λόγω της νόσου COVID-19, η μόνη εξαίρεση την οποία κάνουν οι αρχές της Βενεζουέλας είναι για άτομα που πηγαίνουν στην Κολομβία για να πάρουν φάρμακα και για σοβαρά ασθενείς ή ασθενείς στο τελικό στάδιο, οι οποίοι χρήζουν πρόσβασης σε ιατρική περίθαλψη.²⁹²

Η El Tiempo ανέφερε ότι, σύμφωνα με τις αρχές της Κολομβίας, πάνω από 74 000 πολίτες της Βενεζουέλας επέστρεψαν στη Βενεζουέλα μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου 2020²⁹³. Ωστόσο, ο διεθνής οργανισμός A ανέφερε ότι, σύμφωνα με πηγές τις οποίες συμβουλευτήκε, εκτιμάται ότι μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου 2020 επέστρεψαν στη Βενεζουέλα από 85 000 έως 120 000 πολίτες της χώρας, μέσω σημείων τόσο νόμιμης όσο και παράνομης διέλευσης των συνόρων. Από τους πολίτες της Βενεζουέλας που εισήλθαν στη χώρα και τοποθετήθηκαν σε καραντίνα, το 46 % εισήλθαν μέσω Táchira, το 29 % μέσω Arure, το 20 % μέσω Zulia και το 5 % μέσω Bolívar²⁹⁴. Έφθασαν επίσης με ανθρωπιστικές πτήσεις με προορισμό το Caracas²⁹⁵. Το BBC ανέφερε ότι οι ένοπλες δυνάμεις αναπτύσσονται κατά μήκος των συνόρων ώστε να αποτρέψουν την είσοδο στη χώρα μέσω των σημείων παράνομης διέλευσης των συνόρων²⁹⁶.

Η κυβέρνηση ελέγχει τους μετανάστες στα σύνορα· όσοι είναι θετικοί στον ιό μεταφέρονται σε ειδικές εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης και όσοι είναι αρνητικοί τοποθετούνται σε καραντίνα για δύο εβδομάδες, συνήθως σε σχολικά κτίρια²⁹⁷. Εμπιστευτική πηγή με την οποία υπήρξε επικοινωνία για την παρούσα έκθεση ανέφερε ότι

«για να ανταποκριθεί στη συνεχή εισροή ατόμων που επιστρέφουν, η κυβέρνηση της Βενεζουέλας ενεργοποίησε τα Σημεία Κοινωνικής Πρόνοιας (PAS, *Puntos de Asistencia Social*), όπου πραγματοποιούνται ιατρικές εξετάσεις και τεστ COVID-19, καθώς και τα Σημεία Ολοκληρωμένης Κοινωνικής Πρόνοιας (PASI, *Puntos de Asistencia Social Integral*), όπου όσοι δεν είναι θετικοί στον ιό πρέπει να τηρούν την υποχρεωτική καραντίνα. Όσοι είναι θετικοί μεταφέρονται απευθείας σε κέντρα υγείας προς απομόνωση»²⁹⁸.

Η ίδια πηγή ανέφερε ότι τα PASI συνίστανται σε ξενοδοχεία με κατάλληλες δομές και εγκαταστάσεις, αυτοσχέδιες τοποθεσίες, σχολεία, πανεπιστήμια, εκκλησίες και αθλητικές εγκαταστάσεις και, μέχρι τα τέλη Μαΐου 2020, «υπήρχαν πάνω από 100 ενεργά PASI στη χώρα, αλλά ο αριθμός παρουσιάζει πολύ συχνά διαφοροποιήσεις». Οι κύριες δραστηριότητες αυτών των χώρων σχετίζονται με την εφαρμογή πρωτοκόλλων υγείας, τη διανομή ειδών οικιακής χρήσης, την παροχή πόσιμου νερού και προμηθειών υγιεινής, την παροχή ενέργειας και τροφίμων και τη διάδοση βασικών μηνυμάτων για την πρόληψη της μετάδοσης»²⁹⁹. Παράλληλα, πραγματοποιείται έλεγχος ποινικού μητρώου³⁰⁰. Αφού ολοκληρωθεί η καραντίνα, μπολιβιριανές αποστολές (*Misiones Bolivarianas*³⁰¹) συνοδεύουν όσους επιστρέφουν στον τόπο καταγωγής τους εντός της χώρας και συναντούν τους γείτονές τους ώστε να παράσχουν διαβεβαιώσεις ότι έχουν ήδη υποβληθεί σε καραντίνα με σκοπό την αποτροπή του

²⁹² International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

²⁹³ El Tiempo, Regresar a su país, el nuevo drama de los venezolanos, 15 June 2020, [url](#)

²⁹⁴ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

²⁹⁵ Confidential source, Correspondence, June 2020

²⁹⁶ BBC, Coronavirus en Colombia y Venezuela | "Crucé todo un país a pie para nada", 10 June 2020, [url](#)

²⁹⁷ UN, UNICEF, Situation Report, April 2020, [url](#), p. 2

²⁹⁸ Confidential source, Correspondence, June 2020

²⁹⁹ Confidential source, Correspondence, June 2020

³⁰⁰ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

³⁰¹ Οι μπολιβιριανές αποστολές είναι κοινωνικά προγράμματα που δημιουργήθηκαν από τον πρόεδρο Chávez για την «καταπολέμηση» της φτώχειας και της ακραίας φτώχειας και για τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών, πολιτιστικών, επιστημονικών και πολιτικών προγραμμάτων. Παρέχουν επίσης δωρεάν ιατρικές υπηρεσίες και πρόσβαση σε επιδοτούμενες πιστώσεις για την πρόσβαση σε στέγη (VTV, Presidente Maduro reafirmó labor de Misiones y Grandes Misiones para el pueblo venezolano, 19 January 2020, [url](#)).

στιγματισμού³⁰². Για συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τη μεταχείριση όσων επιστρέφουν στο πλαίσιο της πανδημίας, βλ. [κεφάλαιο 7](#).

Σύμφωνα με πηγές, ο κοινωνικός έλεγχος εντάθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας³⁰³. Το ONV ανέφερε ότι στα άτομα που «διώχθηκαν» περισσότερο κατά τη διάρκεια της πανδημίας περιλαμβάνονται δημοσιογράφοι, ιατροί, νοσηλευτές και ηγέτες κοινοτήτων οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο εκφοβισμού από τις δυνάμεις ασφαλείας, ιδίως τις FAES, την DGCIM και τη SEBIN, επειδή αναφέρουν ζητήματα που σχετίζονται με τις επιπτώσεις της πανδημίας. Το ONV εξήγησε ότι οι ιατροί φιμώνονται διότι ορισμένοι από αυτούς έχουν καταγγείλει ότι δεν υπάρχουν ιατρικές προμήθειες για την καταπολέμηση της πανδημίας, οι δημοσιογράφοι εκφοβίζονται ώστε να μην παρουσιάσουν άλλοι το ίδιο θέμα και οι ακτιβιστές σε επίπεδο κοινοτήτων εκφοβίζονται ώστε να μην μετατρέπουν μια κοινωνική διαμαρτυρία σε πολιτική³⁰⁴. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα στοχευόμενα προφίλ, βλ. [κεφάλαιο 3](#). Ο Amaya ανέφερε ότι η κυβέρνηση είναι ο μόνος πάροχος πληροφοριών σχετικά με την πανδημία στη χώρα και στον Τύπο δεν επιτρέπεται να διατυπώνει ερωτήσεις ούτε να διερευνά τα στοιχεία της κυβέρνησης. Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις δημοσιογράφων που αποτέλεσαν στόχο και αντικείμενο εκφοβισμού διότι αμφισβήτησαν τα επίσημα στοιχεία³⁰⁵.

1.7 Έλλειψη στατιστικών πληροφοριών

Στην έκθεση αποστολής της OHCHR του OHE αναφέρεται ότι η κυβέρνηση δεν δημοσιεύει ολοκληρωμένες στατιστικές για τη δημόσια υγεία, οι οποίες είναι «ουσιώδεις για την ανάπτυξη και την εφαρμογή επαρκούς απόκρισης στην κρίση στον τομέα της υγείας»³⁰⁶. Οι αρχές της Βενεζουέλας δεν δημοσιεύουν αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τις στατιστικές για το έγκλημα³⁰⁷. Το IPYS ανέφερε ότι η κυβέρνηση δεν δημοσιεύει δείκτες σχετικά με την οικονομία, την ασφάλεια, την εκπαίδευση, την υγεία και τη διατροφή³⁰⁸. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι η Βενεζουέλα δεν διαθέτει νομοθεσία που να επιτρέπει στους πολίτες να υποβάλουν αίτηση για την παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες, αντίθετα με το άρθρο 143 του Συντάγματος³⁰⁹, το οποίο ορίζει τα εξής:

«Οι πολίτες έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται από τη δημόσια διοίκηση, με έγκαιρο και αληθή τρόπο, για την κατάσταση της διαδικασίας στην οποία έχουν άμεσο συμφέρον και να ενημερώνονται για την έκδοση τυχόν οριστικών αποφάσεων επί του ζητήματος. Ομοίως, έχουν πρόσβαση σε διοικητικούς φακέλους και αρχεία, με την επιφύλαξη των αποδεκτών ορίων σε μια δημοκρατική κοινωνία όσον αφορά ζητήματα σχετικά με την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια, την ποινική έρευνα και την ιδιωτική ζωή, σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει την ταξινόμηση εγγράφων με εμπιστευτικό ή απόρρητο περιεχόμενο. Δεν επιτρέπεται η λογοκρισία δημοσίων υπαλλήλων που αναφέρουν ζητήματα για τα οποία είναι αρμόδιοι»³¹⁰.

³⁰² Διεθνής οργανισμός Α, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

³⁰³ Διεθνής οργανισμός Α, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020· ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020· Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

³⁰⁴ ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

³⁰⁵ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

³⁰⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 20

³⁰⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 10; UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

³⁰⁸ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 11

³⁰⁹ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 11

³¹⁰ Venezuela, Constitution of the Bolivarian Republic of Venezuela 1999 (Amended), 2009, Translated by William S. Hein & Co., Inc., [url](#)

2. Ανθρωπιστική κατάσταση

Σύμφωνα με την απάντηση του κράτους στην έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ, οι αρχές της Βενεζουέλας δεν αναγνωρίζουν την «ύπαρξη “ανθρωπιστικής κρίσης” στη Βενεζουέλας, καθώς δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από το διεθνές δίκαιο»³¹¹. Ωστόσο, σύμφωνα με πηγές, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης μεγεθύνθηκαν από την κατάρρευση των δημόσιων υποδομών και υπηρεσιών³¹², με αποτέλεσμα μια «πολύπλοκη κατάσταση έκτακτης ανθρωπιστικής ανάγκης»³¹³. Η Βενεζουέλα περιήλθε σε κοινωνικοοικονομική κρίση και κρίση βίας, με αποτέλεσμα τη διαδεδομένη φτώχεια, την κατάρρευση των βασικών υπηρεσιών και τη μετατόπιση 4 εκατομμυρίων ανθρώπων σε ολόκληρη την περιοχή³¹⁴. Σύμφωνα με τη Human Rights Watch, «σοβαρές ελλείψεις σε φάρμακα, ιατρικές προμήθειες και τρόφιμα εμποδίζουν πολλούς πολίτες της Βενεζουέλας να ταΐσουν επαρκώς τις οικογένειές τους ή να έχουν πρόσβαση σε βασική υγειονομική περίθαλψη»³¹⁵. Οι χαμηλοί μισθοί, σε συνδυασμό με τις ελλείψεις στην παροχή βασικών υπηρεσιών, έχουν οδηγήσει τους πολίτες, μεταξύ των οποίων επαγγελματίες του κλάδου της υγείας και της εκπαίδευσης, να εργάζονται σε περισσότερες δουλειές «προκειμένου να κερδίσουν τα προς το ζην, με αποτέλεσμα να μεγεθύνεται η άτυπη οικονομία και να εντείνεται η αδυναμία τους να εκπληρώσουν τις αρμοδιότητές τους στην εργασία τους»³¹⁶. Το 2019 το ΟΥCS κατέγραψε 373 λεηλασίες ή απόπειρες λεηλασίας σε τρόφιμα και αγαθά, φάρμακα και προϊόντα που μπορούσαν «να καταναλωθούν, να ανταλλαχθούν ή να πωληθούν»³¹⁷.

Στο πλαίσιο αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε από το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα του ΟΗΕ (WFP) στη Βενεζουέλα μεταξύ Ιουλίου και Σεπτεμβρίου 2019, αναφέρθηκε ότι το 59 % των νοικοκυριών δεν διαθέτουν επαρκές εισόδημα για να αγοράσουν τρόφιμα, ενώ το 65 % δεν είναι σε θέση να αγοράσουν βασικά είδη, όπως προϊόντα υγιεινής και ρούχα³¹⁸. Από την έρευνα ENCOVI για τα έτη 2019-2020 προέκυψε ότι το 79,3 % των πολιτών της Βενεζουέλας δεν διαθέτουν επαρκές εισόδημα για να αγοράσουν τρόφιμα³¹⁹. Στην έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τα πρόσωπα με τα οποία συνομήλησε, ο μηνιαίος μισθός είναι «ανεπαρκής» για την κάλυψη βασικών αναγκών, καθώς καλύπτει τρόφιμα τεσσάρων περίπου ημερών τον μήνα³²⁰. Το ΟΥCS ανέφερε ότι για έναν εργαζόμενο που αμείβεται με τον κατώτατο μισθό, είναι «αδύνατη» η πρόσβαση σε δολάρια ΗΠΑ για σκοπούς προστασίας από τον πληθωρισμό και ως παράδειγμα ανέφερε ότι ένας μισθός 5 USD μπορούσε να υποτιμηθεί σε 3 USD εντός μίας εβδομάδας. Ακόμη και με συμπληρωματικό εισόδημα μέσω επιδομάτων, η αγοραστική δύναμη του μισθού είναι «ανεπαρκής για την κάλυψη των βασικών αναγκών»³²¹.

³¹¹ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 14

³¹² IMC, Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, [url](#), p. 1

³¹³ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), p. 8; CECODAP, Informe especial de peligros y vulneraciones a los derechos humanos de niños, niñas y adolescentes, 18 November 2019, [url](#), p. 2

³¹⁴ HelpAge, Older People in Venezuela: Factsheet, November 2019, [url](#)

³¹⁵ HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 625

³¹⁶ ΟΥCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 20

³¹⁷ ΟΥCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 23

³¹⁸ UN, WFP, Venezuela Food Security Assessment, 23 February 2020, [url](#), p. 2

³¹⁹ UCAB, Encuesta Nacional De Condiciones De Vida 2019-2020, 2020, [url](#)

³²⁰ UN ΟΗCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 11

³²¹ ΟΥCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 21

2.1 Μετανάστευση

Η μαζική μετανάστευση των πολιτών της Βενεζουέλας είναι από τις μεγαλύτερες στην πρόσφατη ιστορία της Λατινικής Αμερικής³²². Όσον αφορά τις πρόσφατες ροές προσφύγων, ο ΟΑΣ σημείωσε ότι ενώ ο αριθμός των Σύριων που εγκατέλειψαν τη χώρα τους ανήλθε σε 6,5 εκατομμύρια σε επτά έτη (2011-2017), ο αριθμός των πολιτών της Βενεζουέλας που εγκατέλειψαν τη χώρα τους ανήλθε σε 4 εκατομμύρια σε τέσσερα έτη (2015-Ιούνιος 2019).³²³ Η πλατφόρμα περιφερειακού διυπηρεσιακού συντονισμού για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες από τη Βενεζουέλα (R4V), πλατφόρμα του ΙΟΜ (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης) και της UNHCR (Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες) η οποία παρέχει πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των μεταναστών και προσφύγων από τη Βενεζουέλα, ανέφερε ότι στις 5 Ιουνίου 2020 οι κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής είχαν καταγράψει 5 082 170 πρόσφυγες και μετανάστες, αλλά ο αριθμός είναι πιθανό να είναι υψηλότερος διότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι παράτυποι μετανάστες από τη Βενεζουέλα³²⁴.

Μεταξύ των αιτιών της μετανάστευσης είναι η μη δυνατότητα εξασφάλισης βασικού βιοτικού επιπέδου³²⁵, η κατάρρευση των βασικών υπηρεσιών³²⁶, η εγκληματικότητα³²⁷, η έλλειψη πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη³²⁸, ο υπερπληθωρισμός, οι ελλείψεις σε τρόφιμα και φάρμακα³²⁹, η επιδείνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, η έλλειψη πρόσβασης σε περίθαλψη πριν και μετά τον τοκετό, οι ανεπαρκείς μηχανισμοί προστασίας σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας³³⁰ και η «καταστολή» από την κυβέρνηση και τις δυνάμεις ασφαλείας³³¹.

Η μετανάστευση από τη Βενεζουέλα έχει επηρεάσει κυρίως τις χώρες της Νότιας Αμερικής. Από το 2014 η Κολομβία είναι η κύρια αποδέκτρια μεταναστών από τη Βενεζουέλα³³². Η κυβέρνηση της Κολομβίας «έχει λάβει σειρά μέτρων αφενός για την παροχή σε όσους έρχονται από τη Βενεζουέλα πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη για επείγουσες ανάγκες και, αφετέρου, για την εγγραφή των παιδιών από τη Βενεζουέλα σε σχολεία»³³³. Η κυβέρνηση της Κολομβίας έχει επεκτείνει επίσης την ειδική άδεια διαμονής (*Permiso Especial de Permanencia*, PEP), η οποία ισχύει για δύο έτη και παρέχει σε πολίτες της Βενεζουέλας που εισέρχονται στην Κολομβία μέσω επίσημων σημείων διέλευσης των συνόρων πρόσβαση σε εκπαίδευση, απασχόληση και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Παρότι η ισχύς της PEP ανανεώνεται συνεχώς από την κυβέρνηση της Κολομβίας, δεν οδηγεί σε απόκτηση της κολομβιανής ιθαγένειας. Επιπλέον, από την 1η Ιανουαρίου 2015 χορηγείται η κολομβιανή ιθαγένεια σε παιδιά που γεννιούνται στην Κολομβία από γονείς από τη Βενεζουέλα· ο

³²² IMC, Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, [url](#), p. 1; HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 625

³²³ OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 18

³²⁴ UNHCR/IOM, R4V Coordination Platform for Refugees and Migrants from Venezuela, Situation Response for Venezuelans, n.d., [url](#)

³²⁵ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 25; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 7

³²⁶ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 25; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 70

³²⁷ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 25; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 7

³²⁸ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 70; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 7

³²⁹ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 25; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 7

³³⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 70

³³¹ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 25; HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 625

³³² MPI, An Uneven Welcome: Latin American and Caribbean Responses to Venezuelan and Nicaraguan Migration, February 2020, [url](#), pp. 1, 3

³³³ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 33; MPI, An Uneven Welcome: Latin American and Caribbean Responses to Venezuelan and Nicaraguan Migration, February 2020, [url](#), pp. 35, 39

αριθμός των παιδιών που έχουν ωφεληθεί είναι πάνω από 44 966³³⁴. Πολίτες της Βενεζουέλας που βρίσκονται παράνομα στην Κολομβία έχουν πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και, στην περίπτωση παιδιών από τη Βενεζουέλα, πρόσβαση σε εκπαίδευση³³⁵. Η Βραζιλία χρησιμοποιείται κυρίως ως χώρα διέλευσης προς την Αργεντινή και τη Χιλή ή για τη λήψη τροφίμων και φαρμάκων προς κατανάλωση στη Βενεζουέλα³³⁶.

Περίπου 260 000 πολίτες της Βενεζουέλας βρίσκονται στη Βραζιλία, με πάνω από 500 να εισέρχονται καθημερινά στη Βραζιλία³³⁷. Πολίτες της Βενεζουέλας που βρίσκονται στη Βραζιλία, διαθέτουν αποδεικτικό ταυτότητας και δεν έχουν ποινικό μητρώο μπορούν να λάβουν καθεστώς πρόσφυγα χωρίς να απαιτείται συνέντευξη· με το καθεστώς αυτό μπορούν να διαμένουν στη χώρα και να έχουν πρόσβαση σε απασχόληση, υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση και άλλες υπηρεσίες υπό τους ίδιους όρους με τους Βραζιλιάνους και, μετά από τέσσερα χρόνια, μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την απόκτηση ιθαγένειας. Εκτιμάται ότι βάσει αυτού του συστήματος έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα σε περίπου 21 000 πολίτες της Βενεζουέλας³³⁸.

Τον Αύγουστο του 2019 ο Ισημερινός άρχισε να ζητά να διαθέτουν οι πολίτες της Βενεζουέλας «ανθρωπιστική βίζα» προκειμένου να εισέλθουν στη χώρα. Σύμφωνα με ανθρωπιστικές οργανώσεις, η «ανθρωπιστική βίζα» αποτρέπει πολλούς μετανάστες από τη Βενεζουέλα να εισέλθουν στη χώρα, δεδομένων των δυσκολιών που ενέχει η εξασφάλιση των αναγκαίων εγγράφων για τη βίζα, ενώ παράλληλα μπορεί να υποστούν κυρώσεις αν παραμείνουν στη χώρα πέραν της διάρκειας της τουριστικής τους βίζας³³⁹. Τον Ιανουάριο του 2020 είχαν εκδοθεί περίπου 10 000 ανθρωπιστικές βίζες σε πολίτες της Βενεζουέλας εντός του Ισημερινού και 3 000 σε προξενία του Ισημερινού στο εξωτερικό³⁴⁰.

³³⁴ International Organisation B, telephone interview, 13 May 2020

³³⁵ International Organisation B, telephone interview, 13 May 2020

³³⁶ The Conversation, Brazil's humane refugee policies: Good ideas can travel north, 11 February 2020, [url](#)

³³⁷ The Conversation, Brazil's humane refugee policies: Good ideas can travel north, 11 February 2020, [url](#)

³³⁸ The Conversation, Brazil's humane refugee policies: Good ideas can travel north, 11 February 2020, [url](#)

³³⁹ US, USAID, Crisis regional por la situación en Venezuela, 12 February 2020, [url](#), p. 5

³⁴⁰ US, USAID, Crisis regional por la situación en Venezuela, 12 February 2020, [url](#), p. 5

LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN

Migratory Routes of Venezuelan Population

As of 18 September 2018

REGIONAL INTERAGENCY
COORDINATION PLATFORM
FOR REFUGEES AND MIGRANTS FROM VENEZUELA

Χάρτης 3: Μεταναστευτικές διαδρομές τις οποίες ακολουθούν οι πολίτες της Βενεζουέλας στην περιοχή, 18 Σεπτεμβρίου 2018 ³⁴¹ OCHA-ROLAC

Σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό A, από τον Οκτώβριο του 2019 άρχισε να αυξάνεται η τάση επιστροφής μεταναστών από τη Βενεζουέλα στη χώρα, καθώς και ο αριθμός των πολιτών της Βενεζουέλας που εγγράφονται σε προξενεία στο εξωτερικό προκειμένου να υποβάλουν αίτηση επαναπατριsmού. Έχουν καταβληθεί «σημαντικές προσπάθειες από την κυβέρνηση για την ανάδειξη της ιδέας της οικονομικής ανάκαμψης» με την αναστολή των περιορισμών στις πράξεις σε συνάλλαγμα και την απελευθέρωση του ξένου συναλλάγματος. Η επιστροφή οφείλεται επίσης στην

³⁴¹ Latin America and the Caribbean: Migratory Routes of Venezuelan Population [map], in: UNOCHA, Latin America and the Caribbean: Migratory Routes of Venezuelan Population, 18 September 2018, [url](#)

αδυναμία ορισμένων πολιτών της Βενεζουέλας να ενταχθούν οικονομικά στις οικονομίες των χωρών υποδοχής, καθώς πολλοί απασχολούνται σε άτυπες εργασίες³⁴². Η El Tiempo ανέφερε ότι, σύμφωνα με τις αρχές της Κολομβίας, τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2020, το 14 % των πολιτών της Βενεζουέλας που βρίσκονταν στην Κολομβία, περίπου 70 000, επέστρεψαν στη Βενεζουέλα³⁴³.

2.2 Υγεία

Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, «δεν μπορεί κανείς να γνωρίζει το πλήρες μέγεθος των προκλήσεων όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, καθώς οι αρχές δεν δημοσιεύουν εγκαίρως στοιχεία για τον κλάδο της υγείας. Για παράδειγμα, οι αρχές δεν έχουν δημοσιεύσει επιδημιολογικά δεδομένα από το 2017»³⁴⁴. Ο πληθυσμός βρίσκεται αντιμέτωπος με σοβαρές ελλείψεις σε φάρμακα και ιατρικές προμήθειες³⁴⁵. Οι νοσοκομειακές υποδομές είναι «ανεπαρκείς» και οι εργαζόμενοι στον κλάδο της υγείας είναι χαμηλά αμειβόμενοι και φοβούνται για την ασφάλειά τους στον χώρο εργασίας τους³⁴⁶. Οι επαγγελματίες του κλάδου της υγείας εγκαταλείπουν τη χώρα³⁴⁷ λόγω της ανθρωπιστικής κατάστασης και των ελλείψεων σε φάρμακα και εξοπλισμό³⁴⁸. Σύμφωνα με έρευνα του 2019 για τα νοσοκομεία, η οποία διεξήχθη μεταξύ Νοεμβρίου 2018 και Δεκεμβρίου 2019 από τους *Médicos por la Salud* (Γιατροί για την υγεία)³⁴⁹, ποσοστό 10 % των γιατρών και 24 % των νοσηλευτών παραιτούνται κατά μέσο όρο από τη δουλειά τους κάθε χρόνο³⁵⁰.

Εξάρσεις ασθενειών που ελέγχονται με εμβόλια και είχαν εξαλειφθεί στη χώρα επανεμφανίζονται «συστηματικά» από τον Ιούνιο του 2017 έχουν καταγραφεί «περισσότερα από» 9 300 κρούσματα ιλαράς και «περισσότερα από» 2 500 ύποπτα κρούσματα διφθερίτιδας, ενώ έχουν επιβεβαιωθεί «περισσότερα από» 1 500 κρούσματα από τον Ιούλιο του 2016³⁵¹. Έξαρση ιλαράς που σημειώθηκε τον Ιούλιο του 2017 χαρακτηρίστηκε «υπό έλεγχο» στις 30 Ιανουαρίου 2020³⁵². Ως συνέπεια της εκστρατείας εμβολιασμού, ο αριθμός των θανάτων λόγω ιλαράς μειώθηκε κατά 96 % το 2019 σε σύγκριση με το 2018³⁵³.

Διεθνείς οργανώσεις έχουν συνεισφέρει ιατρικές προμήθειες. Το 2019 η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) εισήγαγε 320 τόνους ιατρικών προμηθειών για 71 κέντρα υγειονομικής περίθαλψης, 110 είδη διαγνωστικού εξοπλισμού για 5 νοσοκομεία και 9 γεννήτριες³⁵⁴. Η UNICEF συνεισέφερε σε προγράμματα όπως ο εξοπλισμός 10 νοσοκομείων με εξοπλισμό ατομικής προστασίας· παρείχε στήριξη στο Υπουργείο Υγείας για τη μεταφορά εμβολίων και ιατρικών προμηθειών· υποστήριξε τις δραστηριότητες διατροφικού ελέγχου για εγκύους και παιδιά· παρείχε στήριξη στο Υπουργείο Παιδείας για την επέκταση του προγράμματος εξ αποστάσεως μάθησης και

³⁴² International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

³⁴³ El Tiempo, Cientos de venezolanos regresan a casa en medio de la pandemic, 4 April 2020, [url](#)

³⁴⁴ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 91

³⁴⁵ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 86; IMC, Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, [url](#), p. 1

³⁴⁶ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 25

³⁴⁷ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 91; IMC, Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, [url](#), p. 1

³⁴⁸ IMC, Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, [url](#), p. 1

³⁴⁹ Οι *Médicos por la Salud* είναι ένα δίκτυο γιατρών της Βενεζουέλας που δημιουργήθηκε το 2014 για την εκπόνηση στατιστικών σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που τραυματίζονταν στις διαμαρτυρίες εκείνης της περιόδου. Επί του παρόντος το δίκτυο καταγράφει την κατάσταση σε 104 νοσοκομεία σε 22 πολιτείες και έχει διεξαγάγει 5 έρευνες από το 2014. Το δίκτυο υποστηρίζεται από την Αντικαρκινική Εταιρεία της Βενεζουέλας (Sociedad Venezolana de Cancerología), την Εθνική Ιατρική Ακαδημία (Academia Nacional de Medicina), την Εθνοσυνέλευση και την Εταιρεία Μολυσματικών Ασθενειών της Βενεζουέλας (Sociedad Venezolana de Infectología). *Médicos por la Salud*, *Nosotros*, n.d., [url](#)

³⁵⁰ *Médicos por la Salud*, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), p. 8

³⁵¹ HRW, Venezuela's Humanitarian Emergency: Large-Scale UN Response Needed to Address Health and Food Crises, 4 April 2019, [url](#)

³⁵² PAHO, Measles outbreak in Venezuela is under control, 30 January 2020, [url](#)

³⁵³ US, USAID, Crisis regional por la situación en Venezuela, 12 February 2020, [url](#), p. 1

³⁵⁴ ICRC, Caracas Regional Delegation, Informe operacional: Actividades 2019, January 2020, [url](#), pp. 5-6

του προγράμματος σίτισης στα σχολεία, καθώς και για την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης σε παιδιά, γονείς και παρόχους φροντίδας· και δώρισε πάνω από 90 τόνους προμηθειών σε 189 κέντρα υγειονομικής περίθαλψης για την αντιμετώπιση της πανδημίας κορονοϊού³⁵⁵.

2.2.1 Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Τον Φεβρουάριο του 2019 το AFP ανέφερε ότι οι ελλείψεις σε φάρμακα είχαν εκτιμηθεί σε περίπου 85 %³⁵⁶. Οι Médicos por la Salud ανέφεραν ότι η μέση έλλειψη φαρμάκων μεταξύ Νοεμβρίου 2018 και Δεκεμβρίου 2019 ήταν 49 % στα τμήματα επειγόντων περιστατικών και 35,6 % στις πτέρυγες νοσοκομείων³⁵⁷. Σύμφωνα με την έρευνα των Médicos por la Salud, τα φάρμακα με τις μεγαλύτερες ελλείψεις στις αίθουσες επειγόντων είναι η μορφίνη (55,76 % συνολική έλλειψη και 27,52 % περιστασιακή έλλειψη), τα αντιυπερτασικά (50,61 % συνολική έλλειψη και 33,32 % περιστασιακή έλλειψη), τα φάρμακα για το άσθμα (44,16 % συνολική έλλειψη και 35,55 % περιστασιακή έλλειψη) και η ινσουλίνη (41,67 % συνολική έλλειψη και 33,63 % περιστασιακή έλλειψη).³⁵⁸ Από την έρευνα προέκυψε επίσης ότι οι ελλείψεις φαρμάκων ήταν 71 % στα νοσοκομεία των πολιτειών, 63 % στα νοσοκομεία του Υπουργείου Υγείας, 42 % στα στρατιωτικά νοσοκομεία και 27,1 % στα νοσοκομεία υπό τον έλεγχο του Ινστιτούτου Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Βενεζουέλας (IVSS, Instituto Venezolano de Seguros Sociales)³⁵⁹. Πολλά από τα φάρμακα που είναι διαθέσιμα προς πώληση είναι προϊόντα απομίμησης³⁶⁰. Διάφορα νοσοκομεία, μεταξύ των οποίων το βασικό νοσοκομείο παιδών στο Caracas, J.M. de Los Ríos, ανέστειλαν εκλεκτικές χειρουργικές επεμβάσεις λόγω έλλειψης αναισθησίας³⁶¹. Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι οικογένειες πρέπει να παρέχουν ιατρικές προμήθειες όπως νερό, γάντια και σύριγγες για την περίθαλψη των ασθενών συγγενών τους³⁶². Σύμφωνα με ΜΚΟ, το 70 % των ατόμων με HIV πλήττονται από τις ελλείψεις αντιρετροϊκών φαρμάκων³⁶³.

Ελλείψεις παρατηρούνται επίσης σε αντισυλληπτικά χάπια και φάρμακα για γυναίκες, μεταξύ άλλων για την εγκυμοσύνη, κάτι που έχει αντίκτυπο στο ποσοστό μητρικής θνησιμότητας³⁶⁴. Αναφέρονται επίσης ελλείψεις σε αντισυλληπτικά χάπια³⁶⁵. Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι «λόγω περιοριστικής νομοθεσίας για την άμβλωση, ορισμένες γυναίκες και κορίτσια αναγκάζονται να καταφύγουν σε μη ασφαλείς αμβλώσεις» και ότι η «έλλειψη ικανών μαιών, ιατρικών προμηθειών και κατάλληλων νοσοκομειακών συνθηκών οδηγεί πολλές γυναίκες να γεννήσουν στο εξωτερικό»³⁶⁶. Για παράδειγμα, νεαρά κορίτσια από την πολιτεία της Zulia φεύγουν από τη Βενεζουέλα για να γεννήσουν στην Κολομβία, διότι τα νοσοκομεία στην εν λόγω πολιτεία δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν καισαρικές και χρεώνουν τους ασθενείς σε δολάρια ΗΠΑ για να καλύψουν τα έξοδα ιατρικών προμηθειών όπως τα χειρουργικά γάντια, οι γάζες και το αναισθητικό φάρμακο³⁶⁷.

³⁵⁵ UN, UNICEF, Situation Report, April 2020, [url](#), pp. 2-6

³⁵⁶ AFP, Así son las "farmacias" callejeras en la frontera entre Colombia y Venezuela, 9 February 2019, [url](#)

³⁵⁷ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 2, December 2019, [url](#), pp. 2-3

³⁵⁸ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 2, December 2019, [url](#), p. 5

³⁵⁹ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 2, December 2019, [url](#), pp. 7-8

³⁶⁰ AFP, Así son las "farmacias" callejeras en la frontera entre Colombia y Venezuela, 9 February 2019, [url](#)

³⁶¹ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 12

³⁶² UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 16

³⁶³ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 91

³⁶⁴ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 25

³⁶⁵ COVITE, A.C., Escasez de medicamentos en Venezuela ronda entre 48% y 79% para el mes de octubre, 11 November 2019, [url](#)

³⁶⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 18

³⁶⁷ International Crisis Group, Under a Merciless Sun: Venezuelans Stranded Across the Colombian Border, 25 February 2020, [url](#)

Οι New York Times ανέφεραν ότι, σύμφωνα με 16 Κουβανούς γιατρούς³⁶⁸ που αυτομόλησαν από τη Βενεζουέλα, ο Maduro και οι υποστηρικτές της κυβέρνησης χρησιμοποιούν ιατρικές προμήθειες όπως οξυγόνο για να εξαναγκάσουν τους ασθενείς να ψηφίσουν για την κυβέρνηση στις εκλογές και αρνούνται την πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη σε υποστηρικτές της αντιπολίτευσης, συμπεριλαμβανομένων ασθενών που βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο³⁶⁹. Σύμφωνα με τους Κουβανούς γιατρούς, το PSUV έστειλε γιατρούς πόρτα-πόρτα να προσφέρουν φάρμακα και βιταμίνες προκειμένου να πείσουν τους κατοίκους να ψηφίσουν την κυβέρνηση, ενώ κυβερνητικοί αξιωματούχοι φορούσαν επίσης ιατρικές στολές σε επισκέψεις σε κοινότητες, στο πλαίσιο των οποίων πρόσφεραν φάρμακα με αντάλλαγμα ψήφους³⁷⁰. Σε έκθεση χώρας που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών των Κάτω Χωρών τον Ιούνιο του 2020 αναφέρεται ότι, σύμφωνα με εμπιστευτικές πηγές, η παροχή φαρμάκων είναι περισσότερο προβληματική χωρίς επίδειξη της Carnet de la Patria³⁷¹. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Carnet de la Patria, βλ. [κεφάλαιο 6.5](#).

Τα άτομα με χρόνιες παθήσεις δυσκολεύονται να αποκτήσουν πρόσβαση σε φάρμακα³⁷². Στην έκθεση του OAS αναφέρεται ότι το πρόγραμμα δωρεάς και μεταμόσχευσης οργάνων έχει ανασταλεί από τον Ιούνιο του 2017, με αποτέλεσμα να βρίσκονται πάνω από 50 000 άτομα σε λίστες αναμονής. Θεραπείες όπως η αιμοκάθαρση χορηγούνται πέραν του συνιστώμενου χρονικού ορίου των έξι μηνών, με αποτέλεσμα να προκαλείται καρδιαγγειακή βλάβη που επηρεάζει ενδεχόμενη επέμβαση μεταμόσχευσης οργάνου³⁷³. Στις αυτόχθονες κοινότητες, η έλλειψη φαρμάκων και επαγγελματιών του κλάδου της υγείας έχει αναγκάσει τους αυτόχθονες πληθυσμούς να ταξιδεύουν αρκετά χιλιόμετρα από τις κοινότητές τους για να αναζητήσουν ιατρική βοήθεια³⁷⁴.

2.2.2 Υποδομές

Στην έκθεση αποστολής της OHCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι «υγειονομικές υποδομές παρουσιάζουν σημάδια παρακμής εδώ και χρόνια»³⁷⁵. Από την έρευνα των *Médicos por la Salud* για το 2019 προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- το 78 % των νοσοκομείων ανέφεραν προβλήματα στην παροχή νερού, εκ των οποίων το 70 % είχε πρόσβαση σε νερό μία ή δύο φορές την εβδομάδα, το 20 % δεν είχε καθόλου νερό κατά τη διάρκεια της εβδομάδας και το 9 % είχε τακτική παροχή νερού³⁷⁶.

³⁶⁸ Το 2003 η Βενεζουέλα και η Κούβα υπέγραψαν συμφωνία βάσει της οποίας «ιατρικές αποστολές» της Κούβας, δηλαδή ομάδες Κουβανών επαγγελματιών του κλάδου της υγείας που δραστηριοποιούνται από το 1963 και αποστέλλονται από την κυβέρνηση της Κούβας σε χώρες που ζητούν τις υπηρεσίες τους, θα δραστηριοποιούνταν στη Βενεζουέλα λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα πετρέλαιο. Τον Μάρτιο του 2019 28 729 Κουβανοί επαγγελματίες του κλάδου της υγείας βρίσκονταν σε 59 χώρες, μεταξύ των οποίων η Σαουδική Αραβία, το Κονγκό, η Κίνα, η Ερυθραία, η Αιθιοπία, η Γουατεμάλα, η Δομινικανή Δημοκρατία, η Νότια Αφρική, η Τουρκία και η Βενεζουέλα. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας κορονοϊού, η Κούβα απέστειλε επαγγελματίες του κλάδου της υγείας σε χώρες όπως η Ιταλία, η Ανδόρα, η Τζαμάικα και τα Μπαρμπάντος. Υπάρχουν περίπου 20 000 Κουβανοί επαγγελματίες του κλάδου της υγείας στη Βενεζουέλα. (DW, "Misiones médicas" cubanas: ¿cuántas, dónde y por qué?, 7 April 2020, [url](#))

³⁶⁹ New York Times (The), Nicolás Maduro usó a médicos cubanos y a los servicios de salud para presionar a los votantes, 16 March 2019, [url](#)

³⁷⁰ New York Times (The), Nicolás Maduro usó a médicos cubanos y a los servicios de salud para presionar a los votantes, 16 March 2019, [url](#)

³⁷¹ Netherlands, Ministry of Foreign Affairs, Algemeen Ambtsbericht Venezuela 2020 (Country Report Venezuela 2020), June 2020, [url](#), p. 20

³⁷² AFP, Así son las "farmacias" callejeras en la frontera entre Colombia y Venezuela, 9 February 2019, [url](#)

³⁷³ OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 25

³⁷⁴ Foro Penal, Situación actual de los pueblos y comunidades indígenas ante la pandemic del COVID 19, April 2020, [url](#), pp. 4-5

³⁷⁵ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 16

³⁷⁶ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), p. 3

- Το 63 % των νοσοκομείων ανέφεραν προβλήματα στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, με 342 ώρες κατά μέσο όρο χωρίς ηλεκτρική ενέργεια τον μήνα. Μεταξύ Νοεμβρίου 2018 και Δεκεμβρίου 2019 σημειώθηκαν 164 θάνατοι ασθενών που αποδόθηκαν σε διακοπές ρεύματος³⁷⁷.
- Κατά μέσο όρο, 23,15 γιατροί ανά νοσοκομείο απασχολούνται στα τμήματα επειγόντων περιστατικών. Σε κάθε 10 γιατρούς, 4,7 είναι γιατροί επειγόντων περιστατικών, 3,5 είναι ειδικοί και 1,7 είναι φοιτητές ιατρικής³⁷⁸.
- Το 65 % έως 70 % των μονάδων εντατικής θεραπείας λειτουργούσαν κανονικά, το 10 % έως 15 % παρείχαν διαλείπουσες υπηρεσίες λόγω διακοπών ρεύματος και το 10 % έως 20 % παρέμεναν κλειστές³⁷⁹.
- Ο μέσος αριθμός χειρουργείων ανά νοσοκομείο ήταν 9,4, εκ των οποίων λειτουργούσαν 4,85, κάτι που μεταφράζεται σε ποσοστό χειρουργείων εκτός λειτουργίας 51 %.
- Ο μέσος αριθμός χειρουργικών κλινών αυξήθηκε από 35,2 τον Νοέμβριο του 2018 σε 46,7 τον Δεκέμβριο του 2019. Ωστόσο, ο μέσος αριθμός νοσοκομειακών κλινών μειώθηκε από 392 τον Νοέμβριο του 2018 σε 219 τον Δεκέμβριο του 2019. Σύμφωνα με την έρευνα, νοσοκομειακές κλίνες μεταφέρονται σε τμήματα επειγόντων περιστατικών και μονάδες εντατικής θεραπείας³⁸⁰.
- Κατά μέσο όρο, το 58 % των ακτινολογικών τμημάτων δεν λειτουργούσαν, ενώ για τα εργαστήρια το ποσοστό ήταν 53,5 % και 84,4 % για τον εξοπλισμό αξονικής και μαγνητικής τομογραφίας³⁸¹.

Χωρίς να παράσχει περαιτέρω λεπτομέρειες, η κυβέρνηση ανέφερε ότι «η συντριπτική πλειονότητα των νοσοκομείων της χώρας [sic] διέθεταν εφεδρικές γεννήτριες. Στα κέντρα υγειονομικής περίθαλψης που δεν διέθεταν εφεδρικές γεννήτριες ή οι γεννήτριες παρουσίαζαν βλάβες, ενεργοποιήθηκε επιτυχώς σχέδιο έκτακτης ανάγκης»³⁸².

2.3 Επισιτιστική ασφάλεια

Σύμφωνα με την κυβέρνηση, το δικαίωμα στη σίτιση καλύπτεται, πέραν των CLAP, μέσω άλλων προγραμμάτων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα εξής: το πρόγραμμα σίτισης στα σχολεία, που παρέχει σίτιση σε 4 εκατομμύρια παιδιά στο σχολικό σύστημα, τα κέντρα σίτισης, που παρέχουν δύο γεύματα την ημέρα σε 750 000 «κοινωνικά ευάλωτους» ανθρώπους, το σχέδιο μέριμνας για τη διατροφική ευπάθεια, στο πλαίσιο του οποίου διανέμονται σε μηνιαία βάση συμπληρώματα διατροφής σε 1,63 εκατομμύρια ανθρώπους με διατροφική ευπάθεια, συμπεριλαμβανομένων παιδιών, εγκύων και ηλικιωμένων³⁸³. Η κυβέρνηση δαπανά περίπου 2,826 δισ. USD τον χρόνο σε τρόφιμα που διανέμονται μέσω των CLAP³⁸⁴.

Ο πληθυσμός αντιμετωπίζει σοβαρές ελλείψεις σε τρόφιμα³⁸⁵. Σύμφωνα με την αξιολόγηση του WFP, 2,3 εκατομμύρια άνθρωποι (το 7,9 % του πληθυσμού) βρίσκεται σε κατάσταση «σοβαρής επισιτιστικής ανασφάλειας» και 7 εκατομμύρια άνθρωποι (24,4 %) σε «μέτρια επισιτιστική

³⁷⁷ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), pp. 4-6, 13

³⁷⁸ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), p. 6

³⁷⁹ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), p. 8

³⁸⁰ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), pp. 10, 12

³⁸¹ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 2, December 2019, [url](#), pp. 10-11

³⁸² Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 28

³⁸³ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 17

³⁸⁴ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 19

³⁸⁵ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 86

ανασφάλεια». Οι πολιτείες με τα υψηλότερα ποσοστά «σοβαρής επισιτιστικής ανασφάλειας»³⁸⁶ ήταν οι εξής: Bolívar (11 % του πληθυσμού), Zulia (11 %), Falcon (13 %), Amazonas (15 %), και Delta Amacuro (21 %)³⁸⁷. Στην έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι ερωτηθέντες «ανέφεραν σταθερά έλλειψη πρόσβασης σε τρόφιμα» και ότι ορισμένοι ανέφεραν ότι κατανάλωναν ένα ή το πολύ δύο γεύματα την ημέρα³⁸⁸. Σύμφωνα με έρευνα της οργάνωσης HelpAge στην οποία συμμετείχαν 903 ηλικιωμένοι στις πολιτείες Bolívar, Lara and Miranda, 3 στους 5 ηλικιωμένους πάνε για ύπνο νηστικοί και η σύνταξή τους ισούται με 2 USD τον μήνα όταν το κόστος βασικών τροφίμων στη χώρα μπορεί να ανέλθει σε 122 USD τον μήνα³⁸⁹.

Η UNICEF ανέφερε ότι βάσει των δεικτών του Δεκεμβρίου του 2019 και των εκτιμήσεων του Ιανουαρίου του 2020, ο μέτριος οξύς υποσιτισμός ανέρχεται σε 4,7 %, ο σοβαρός οξύς υποσιτισμός σε 1,6 %, ενώ η καχεξία σε παιδιά κάτω των πέντε ετών ανέρχεται σε 26,4 %. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι το 34,2 % των εγκύων ήταν λιποβαρείς και το 22,5 % ήταν υπέρβαρες³⁹⁰.

2.4 Βασικές υπηρεσίες

Ο πληθυσμός αντιμετωπίζει σοβαρές ελλείψεις σε νερό και ηλεκτρική ενέργεια³⁹¹. Οι συχνές διακοπές ρεύματος έχουν προκαλέσει «ανεπανόρθωτη ζημία στις υπηρεσίες και υποδομές υγείας», συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των ιδρυμάτων υγειονομικής περίθαλψης και των νεκροτομείων³⁹². Το 2019, τέσσερις γενικευμένες διακοπές ρεύματος άφησαν την πλειονότητα του πληθυσμού χωρίς ηλεκτρική ενέργεια για πολλές ημέρες³⁹³. Μια γενικευμένη διακοπή ρεύματος σημειώθηκε στις 7 Μαρτίου 2019, αφήνοντας ολόκληρη τη χώρα χωρίς ρεύμα για πάνω από 100 ώρες, ενώ μια άλλη σημειώθηκε στις 25 Μαρτίου 2019 και έπληξε το 90 % της χώρας³⁹⁴. Σύμφωνα με το OVCS, οι περιορισμοί στη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας και η δημιουργία ειδικών χρονοδιαγραμμάτων για τις σχολικές και τις εργασιακές δραστηριότητες απέκτησαν μόνιμο χαρακτήρα, ενώ το πρόγραμμα διακοπών ρεύματος δεν ακολουθείται από τις αρχές, με τις διακοπές να διαρκούν «ώρες, ακόμη και ημέρες» επηρεάζοντας άλλες υπηρεσίες όπως η άντληση νερού και οι τηλεπικοινωνίες³⁹⁵.

Η UNICEF ανέφερε ότι «η πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό για τα παιδιά παραμένει προβληματική, κάτι που μεταφράζεται σε παρατεταμένες γαστρεντερίτιδες που οδηγούν σε σοβαρή αφυδάτωση στις πλέον πληττόμενες κοινότητες»³⁹⁶. Οι διακοπές νερού διαρκούν ορισμένες φορές «ημέρες, εβδομάδες ή ακόμα και μήνες», με αποτέλεσμα οι οικογένειες να αναγκάζονται να βασίζονται σε φορτηγά που παραδίδουν νερό ή να μετακινούνται σε άλλες περιοχές της χώρας, ενώ παράλληλα επηρεάζεται η παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης³⁹⁷. Σύμφωνα με ΜΚΟ, κατά μέσο όρο οι πολίτες έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό για 48 ώρες την εβδομάδα, ιδίως στις γειτονιές χαμηλού εισοδήματος³⁹⁸. Σε ορισμένες αυτόχθονες κοινότητες, η έλλειψη νερού αγγίζει το 100 %³⁹⁹.

³⁸⁶ Σύμφωνα με την έκθεση του WFP «σε σοβαρή επισιτιστική ανασφάλεια» βρίσκεται κάποιος που αντιμετωπίζει «σοβαρές ελλείψεις τροφίμων ή σοβαρές ελλείψεις βιολογικών πόρων που μπορεί να προκαλέσουν ελλείψεις τροφίμων, ή δυσμενέστερη κατάσταση» (UN, WFP, Venezuela Food Security Assessment, 23 February 2020, [url](#), p. 2)

³⁸⁷ UN, WFP, Venezuela Food Security Assessment, 23 February 2020, [url](#), p. 1

³⁸⁸ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 14

³⁸⁹ HelpAge, Older People in Venezuela: Factsheet, November 2019, [url](#)

³⁹⁰ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, January 2020, [url](#), p. 2

³⁹¹ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 86

³⁹² AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 91

³⁹³ IMC, Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, [url](#), p. 1

³⁹⁴ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 4

³⁹⁵ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 15

³⁹⁶ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, December 2019, [url](#), p. 2

³⁹⁷ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 16

³⁹⁸ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 91

³⁹⁹ Foro Penal, Situación actual de los pueblos y comunidades indígenas ante la pandemic del COVID 19, April 2020, [url](#), pp.

Η UNICEF ανέφερε ότι σε αρκετές πολιτείες έχουν αναφερθεί ελλείψεις σε αέριο για μαγείρεμα⁴⁰⁰. Λόγω «συνεχών βλαβών» στην παροχή αερίου και λόγω του «υψηλού» κόστους του, ορισμένες κοινότητες καταφεύγουν στη χρήση ξύλου για το μαγείρεμα⁴⁰¹.

Το OVCS ανέφερε ότι το «υψηλό» κόστος και οι ελλείψεις ανταλλακτικών αυτοκινήτων έχουν θέσει εκτός λειτουργίας ορισμένα οχήματα των δημόσιων συγκοινωνιών και ορισμένοι οδηγοί χρεώνουν υψηλές τιμές εισιτηρίων ώστε να καλύψουν το κόστος συντήρησης των οχημάτων. Στις στάσεις λεωφορείων παρατηρούνται μεγάλες ουρές, ενώ ορισμένοι άνθρωποι επιλέγουν να περπατήσουν μεγάλες αποστάσεις λόγω του υψηλού κόστους μεταφοράς⁴⁰². Στην πολιτεία Βολίναρ εργαζόμενοι στον κλάδο της υγείας μειώνουν τον αριθμό των ημερών που εργάζονται από πέντε σε τρεις ώστε να μειώσουν το ποσό του μισθού που δαπανούν για τη μεταφορά τους⁴⁰³.

Ελλείψεις βενζίνης παρατηρούνται επίσης στην επαρχία⁴⁰⁴. Σε ορισμένες περιοχές η έλλειψη αυτή έχει οδηγήσει σε προγραμματισμό της αγοράς βενζίνης βάσει του τελευταίου ψηφίου του εθνικού δελτίου ταυτότητας, ενώ σε άλλες περιοχές οι κάτοικοι περνούν «ημέρες» σε ουρές αναμονής προκειμένου να αγοράσουν βενζίνη. Σύμφωνα με πληροφορίες, μέλη των δυνάμεων ασφαλείας εκβίαζαν πελάτες προκειμένου να τους αφήσουν να αγοράσουν βενζίνη⁴⁰⁵. Για παράδειγμα, στην πολιτεία Βολίναρ, οι ελλείψεις καυσίμων έχουν οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των εισιτηρίων των δημόσιων συγκοινωνιών, κάτι που έχει αντίκτυπο στη σχολική φοίτηση και οδηγεί σε έλλειψη προσωπικού περίθαλψης στα νοσοκομεία⁴⁰⁶. Ο Amaya ανέφερε ότι τα περισσότερα βενζινάδικα εποπτεύονται ή διοικούνται από μέλη των δυνάμεων ασφαλείας που απαγορεύουν σε δημοσιογράφους να κάνουν σχετικά ρεπορτάζ⁴⁰⁷. Ωστόσο, στις 27 Μαΐου 2020 η Deutsche Welle (DW) ανέφερε ότι πέντε πετρελαιοφόρα πλοία, που εστάλησαν από το Ιράν, άρχισαν να καταφθάνουν στη Βενεζουέλα προκειμένου η χώρα να εφοδιαστεί με βενζίνη και να περιοριστούν οι ελλείψεις καυσίμων⁴⁰⁸.

⁴⁰⁰ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, December 2019, [url](#), p. 2

⁴⁰¹ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 16

⁴⁰² OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 18

⁴⁰³ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, January 2020, [url](#), p. 2

⁴⁰⁴ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020; OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 18

⁴⁰⁵ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 18

⁴⁰⁶ UN, UNICEF, Humanitarian Situation Report, January 2020, [url](#), p. 2

⁴⁰⁷ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁴⁰⁸ DW, Iran tankers come to the rescue of oil-starved Venezuela, 27 May 2020, [url](#)

3. Προφίλ που στοχοποιούνται

Σύμφωνα με πηγές, στη Βενεζουέλα εφαρμόζεται συστηματική και διαδεδομένη πολιτική καταστολής για όσους επικρίνουν την κυβέρνηση⁴⁰⁹. Στα προφίλ που αποτελούν στόχο περιλαμβάνονται μέλη της αντιπολίτευσης, ακαδημαϊκοί, δημοσιογράφοι, επικεφαλής και μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που θεωρείται ότι ανήκουν στην αντιπολίτευση, πολιτικοί ακτιβιστές και ακτιβιστές σε επίπεδο κοινοτήτων, ηγέτες κοινοτήτων, ακτιβιστές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και διαμορφωτές τάσεων⁴¹⁰, υποστηρικτές της αντιπολίτευσης που αρχίζουν να αποκτούν δημόσια προβολή, ιδίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης⁴¹¹, ηγέτες αυτόχθονων κοινοτήτων, ανθρωπιστικοί φορείς, δικηγόροι που καταγγέλλουν τις συνθήκες επισφάλειας και την κατάσταση έκτακτης ανθρωπιστικής ανάγκης στη χώρα⁴¹², μέλη των δυνάμεων ασφαλείας που θεωρούνται αντιφρονούντες⁴¹³ και σπουδαστές⁴¹⁴. Στόχο αποτελούν επίσης πρώην υποστηρικτές του Cháñez που θεωρούνται αντίπαλοι ή αντιφρονούντες⁴¹⁵. Στην έκθεση αποστολής της OHCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι «η στοχευμένη καταστολή των μελών της αντιπολίτευσης και των κοινωνικών ηγετών εμπνέει φόβο, καθώς καταδεικνύονται οι πιθανές συνέπειες σε περίπτωση που κάποιος αντιτεθεί ή απλώς επικρίνει την κυβέρνηση ή εκφράσει εναντίωση»⁴¹⁶. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί επίσης στρατιωτικά δικαστήρια για να δικάσουν πολίτες που επικρίνουν την κυβέρνηση⁴¹⁷, ενώ οι κατηγορίες που απαγγέλλονται είναι προδοσία ή εξέγερση⁴¹⁸.

Σύμφωνα με την έκθεση του OMCT και λοιπών, βάσει του «δόγματος της εθνικής ασφάλειας», τα στοχευόμενα προφίλ χαρακτηρίζονται ως «απειλή» και όσοι διεκδικούν, υπερασπίζονται ή προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούνται «εχθροί που πρέπει να εξουδετερωθούν»⁴¹⁹. Στην έκθεση αποστολής της OHCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι επικριτές της κυβέρνησης αποτελούν συχνά στόχο πολιτικών και δημόσιας ρητορικής, μεταξύ άλλων και από ανώτερες αρχές, που τους χαρακτηρίζουν ως «προδότες» και «παράγοντες αποσταθεροποίησης» στα δημόσια μέσα ενημέρωσης⁴²⁰. Ένα από τα μέσα ενημέρωσης που χρησιμοποιούνται για την εκτόξευση απειλών προς επικριτές της κυβέρνησης είναι το εβδομαδιαίο τηλεοπτικό πρόγραμμα *Con el Mazo Dando*⁴²¹. Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Cháñez οι απειλές ήταν περισσότερο στοχευμένες, αλλά υπό τον Maduro οι απειλές είναι πιο διαδεδομένες και συστηματικές⁴²².

Η PROVEA ανέφερε ότι η Βενεζουέλα τελεί υπό μετάβαση από τον «πολιτικό εχθρό» στον «στρατιωτικό εχθρό», στο πλαίσιο της οποίας η στρατιωτικοποίηση της πολιτικής ζωής, της δημόσιας

⁴⁰⁹ AI, Urgent Action: Prisoner of conscience's life at grave risk, 27 January 2020, [url](#); International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020

⁴¹⁰ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 9

⁴¹¹ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁴¹² OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 9

⁴¹³ International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁴¹⁴ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#), para. 74

⁴¹⁵ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36; Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴¹⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁴¹⁷ AI, Urgent Action: Prisoner of conscience's life at grave risk, 27 January 2020, [url](#); HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 625

⁴¹⁸ AI, Urgent Action: Prisoner of conscience's life at grave risk, 27 January 2020, [url](#)

⁴¹⁹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 9

⁴²⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 34

⁴²¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 34; Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁴²² Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

ασφάλειας, της οικονομίας, και ο έλεγχος επί του συστήματος δικαιοσύνης και άλλων θεσμών προσανατολίζονται προς την καταπολέμηση «εσωτερικών εχθρών», δηλαδή επικριτών της κυβέρνησης που «πρέπει να ηττηθούν», μεταξύ άλλων μέσω της παραβίασης συνταγματικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων⁴²³. Σε κοινό ανακοινωθέν της 21ης Φεβρουαρίου 2020 που υπεγράφη από 156 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της Βενεζουέλας, 6 διεθνείς οργανισμούς και 14 άτομα, μεταξύ των οποίων ανεξάρτητοι ερευνητές, καθηγητές και υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναφερόταν ότι, βάσει της θεωρίας της ύπαρξης «εσωτερικών εχθρών που επιδιώκουν την αποσταθεροποίηση της ειρήνης», η κυβέρνηση χρησιμοποιεί νομοθεσία για την κίνηση δικαστικών διαδικασιών σε βάρος αυτών των εχθρών και διεξάγει δραστηριότητες «παρακολούθησης, επιθετικότητας, ψηφιακών επιθέσεων, δίωξης, αυθαίρετων επιδρομών, αυθαίρετης κράτησης, ποινικοποίησης της συνεργασίας και κατάσχεσης υλικών, μεταξύ άλλων»⁴²⁴. Στην έκθεση του ΟΜCT και λοιπών προστέθηκε ότι το αφήγημα του «εσωτερικού εχθρού» γίνεται πράξη μέσω λεκτικών επιθέσεων που περιλαμβάνουν «εκδηλώσεις μίσους και βίας, από τη χρήση προσβλητικών λέξεων, εικόνων ή παραποιημένων ανακοινωθέντων, μέχρι την απαξίωση του έργου τους»⁴²⁵.

Η κυβέρνηση και οι υποστηρικτές της αναφέρονται στα μέλη της αντιπολίτευσης ως «άθλιοι» (*escuálidos*), «προδότες της πατρίδας» (*traidor a la patria*), «καπιταλιστές που ρουφούν το αίμα των φτωχών» (*capitalista que roba a la población pobre*)⁴²⁶, και «*pitiyanqui*»⁴²⁷⁴²⁸. Άλλα επίθετα που χρησιμοποιούνται κατά μελών της αντιπολίτευσης, διαδηλωτών, επιχειρηματιών, κοινωνικών ηγετών και μελών συνδικαλιστικών οργανώσεων και ΜΚΟ είναι τα εξής: «εχθροί της κατώτερης τάξης» (*enemigos de clase*), «μεγαλοαστοί» (*burgueses*), «φασίστες» (*fascistas*), «ακροδεξιόι» (*ultraderechistas*), «απάτριδες» (*apátridas*), «ολιγάρχες» (*oligarcas*), «παράσιτα» (*parásitos*), «σνομπ» (*sifrinos*), «σπουδαίοι» ή «πλούσιοι» (*pelucones*), «ηλίθιοι» (*estúpidos*), «βλάκες» (*imbéciles*), «υποκριτές» (*hipócritas*), «δαίμονες» (*demonios*) κ.λπ.⁴²⁹.

Στην έκθεση προκαταρκτικής εξέτασης του ΔΠΔ αναφέρεται ότι οι δυνάμεις ασφαλείας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ένοπλες *colectivos*, «έχουν διαπράξει σειρά βίαιων πράξεων σε βάρος διαδηλωτών, πραγματικών ή εικαζόμενων μελών της αντιπολίτευσης και ακτιβιστών, εκλεγμένων αξιωματούχων και σπουδαστών» και ότι «οι αρχές της Βενεζουέλας εφάρμοζαν μέτρα που αποσκοπούσαν στην καταστολή και στην τιμωρία της έκφρασης αντίθετων απόψεων, και στόχευαν θύματα λόγω της πραγματικής ή εικαζόμενης πολιτικής αντίθεσής τους στην κυβέρνηση»⁴³⁰.

Μια άλλη κοινή μέθοδος αντιποίνων είναι η μη χορήγηση κιβωτίων με τρόφιμα από τις CLAP⁴³¹. Εάν υψηλόβαθμοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι αναφέρονται σε ένα άτομο στην εθνική τηλεόραση ή στα μέσα ενημέρωσης, το άτομο αυτό είναι πιθανό να υποστεί εκφοβισμό και σωματικές επιθέσεις από φιλοκυβερνητικούς στρατιωτικούς⁴³². Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις ατόμων που εξέφρασαν την αντίθεσή τους στην κυβέρνηση και αργότερα τέθηκαν υπό κράτηση⁴³³. Εκφοβισμός υπάρχει επίσης όταν το άτομο εκδιώκεται, μεταξύ άλλων από *colectivos*, από τη γειτονιά, ενώ όσοι προβάλλουν

⁴²³ PROVEA, *Todo enemigo se presume culpable*, 2019, [url](#), p. 30-31

⁴²⁴ CEPAZ et al., *Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización*, 21 February 2020, [url](#)

⁴²⁵ ΟΜCT et al., *Venezuela "Enemigos internos"*, March 2020, [url](#), pp. 59-60

⁴²⁶ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴²⁷ Η λέξη που σχηματίζεται από τις λέξεις «*petit*» και «*yanqui*» περιγράφει κάποιον που «έχασε την ταυτότητά του» επιδιώκοντας να υιοθετήσει τον «αμερικανικό τρόπο ζωής», αλλά «χωρίς να καταφέρει να γίνει γνήσιος γιάνκης» (*Corre del Orinoco*, *Tal día como hoy nació Mario Briceño Iragorry*, 15 September 2019, [url](#)).

⁴²⁸ VTV, *Jefe de Estado destacó el profundo carácter nacionalista de Briceño Iragorry*, 15 September 2019, [url](#)

⁴²⁹ PROVEA, *Todo enemigo se presume culpable*, 2019, [url](#), p. 30

⁴³⁰ ICC, *Report on Preliminary Examination Activities 2019*, 5 December 2019, [url](#); paras. 74, 80

⁴³¹ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020; Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁴³² Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020; ΟΜCT et al., *Venezuela "Enemigos internos"*, March 2020, [url](#), p. 61

⁴³³ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

αντίσταση μπορεί να τεθούν υπό κράτηση ή να καταλήξουν νεκροί⁴³⁴. Τα οχήματα ορισμένων ατόμων-στόχων έχουν πετρωβληθεί ενώ οι περιουσίες τους έχουν βαφτεί με γκράφιτι⁴³⁵.

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗΧΗΡ του ΟΗΕ αναφέρεται ότι «οι γυναίκες, ιδίως υπερασπίστριες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, νοσηλεύτριες, καθηγήτριες και δημόσιοι υπάλληλοι, έχουν αποτελέσει στόχο επιθέσεων λόγω φύλου, όπως σεξιστικά σχόλια, διαδικτυακή έμφυλη βία και δημόσιος εκφοβισμός»⁴³⁶. Σύμφωνα με μαρτυρίες που ελήφθησαν από την ΟΗΧΗΡ του ΟΗΕ, έχουν υπάρξει περιπτώσεις γυναικών υπό κράτηση οι οποίες έπασαν θύματα κακοποίησης, όπως σύρσιμο από τα μαλλιά, ακατάλληλα αγγίγματα, απειλές βιασμού, αναγκαστική γύμνια και σεξιστικές προσβολές από υπηρεσίες όπως η SEBIN, η DGCIM και η GNB, προκειμένου να τις εξευτελίσουν και να αποσπάσουν ομολογίες⁴³⁷. Στην έκθεση προκαταρκτικής εξέτασης του ΔΠΔ αναφέρεται ότι «από τις διαθέσιμες πληροφορίες προκύπτει ότι συμβάντα εικαζόμενου βιασμού και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας στο πλαίσιο της κράτησης μπορεί να μην καταγγέλλονται επαρκώς λόγω του κοινωνικού στίγματος για τα θύματα και άλλων κοινωνικών ή πολιτισμικών παραγόντων»⁴³⁸.

Ο Velasco ανέφερε ότι η διαφωνία σε κοινότητες χαμηλού εισοδήματος δεν εκφράζεται ανοικτά λόγω του φόβου αντιποίνων. Σε περιοχές όπου υπάρχει σημαντική παρουσία *colectivos*, οι *colectivos* κατανοούν ότι οι κάτοικοι είναι απογοητευμένοι από την οικονομική κατάσταση και ότι είναι πιθανό να εκφράσουν εναντίωση. Ωστόσο, η εναντίωση «πρέπει να εκφράζεται πολύ προσεκτικά: όχι κατά της κυβέρνησης, αλλά κατά της κυβέρνησης και των οικονομικών κυρώσεων, κατά της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης, δηλαδή κατά άλλων παραγόντων εξωτερικών προς την κυβέρνηση που δεν επιτρέπουν την εξαπόλυση κατηγοριών κατά της ίδιας της κυβέρνησης»⁴³⁹.

Η FundaRedes εξήγησε ότι οι γνωστοί ακτιβιστές απολαμβάνουν ενός βαθμού προστασίας λόγω της προβολής τους, αλλά οι λιγότερο γνωστοί ακτιβιστές είναι πιο ευάλωτοι και καταλήγουν να πλήττονται ακόμη περισσότερο λόγω της χαμηλής προβολής τους στα δημόσια μέσα ενημέρωσης, ιδίως σε επίπεδο γειτονιάς όπου τους παρενοχλούν συνεχώς οι υποστηρικτές της κυβέρνησης. Ωστόσο, ανεξαρτήτως της προβολής των ακτιβιστών, οι δυνάμεις ασφαλείας εισβάλλουν στα σπίτια τους και κλέβουν ή κατάσχουν τον εξοπλισμό τους.⁴⁴⁰ Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, σε ορισμένες περιπτώσεις οι δυνάμεις ασφαλείας «φυτεύουν» αποδεικτικά στοιχεία, ιδίως σε περιπτώσεις λιγότερο γνωστών ακτιβιστών, ώστε να κινηθούν δικαστικές διαδικασίες σε βάρος τους⁴⁴¹. Το ONV ανέφερε ότι ο κίνδυνος για τους λιγότερο γνωστούς ακτιβιστές συνίσταται ενίοτε στη σχέση μεταξύ αυτών και γνωστότερων ακτιβιστών οι οποίοι είναι πιο δύσκολο να αποτελέσουν στόχο και, προκειμένου «να στείλουν μήνυμα», οι δράστες ενεργούν σε βάρος του λιγότερο γνωστού ατόμου⁴⁴².

Σύμφωνα με τον Mármol, επιχειρηματίες και γαιοκτήμονες βρίσκονται αντιμέτωποι με απαλλοτριώσεις των περιουσιακών στοιχείων τους σε περίπτωση που θεωρούνται «στρατηγικά» για την κυβέρνηση. Οι απαλλοτριώσεις, οι οποίες συχνά πραγματοποιούνται χωρίς αποζημίωση, χρησιμοποιούνται επίσης ως εργαλείο στόχευσης πολιτικών εχθρών και επιβάλλονται από εθνικές, πολιτειακές ή δημοτικές αρχές. Πολλοί επιχειρηματίες και γαιοκτήμονες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα μετά την απαλλοτρίωση των γαιών και των περιουσιακών στοιχείων τους,

⁴³⁴ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁴³⁵ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁴³⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁴³⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 44

⁴³⁸ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#), para. 79

⁴³⁹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020 [έμφαση στο πρωτότυπο]

⁴⁴⁰ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁴⁴¹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴⁴² ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

διότι δεν υπήρχε δυνατότητα προσφυγής⁴⁴³. Ο Mouttet ανέφερε ότι οι απαλλοτριώσεις πραγματοποιούνται ως μορφή τιμωρίας⁴⁴⁴.

Σύμφωνα με πηγές, έχουν αναφερθεί περιπτώσεις υποστηρικτών της αντιπολίτευσης που συμμετείχαν σε επιθέσεις, συχνά λεκτικές, κατά μελών της κυβέρνησης και υποστηρικτών της⁴⁴⁵, αν και ο αριθμός αυτών των περιστατικών μειώνεται με την πάροδο των ετών⁴⁴⁶. Περιστατικά βίας έχουν επίσης προκύψει στο πλαίσιο διαδηλώσεων και συλλαλητηρίων⁴⁴⁷.

Ο Mouttet ανέφερε ότι παρότι ορισμένα μέλη της αντιπολίτευσης απαγορεύεται να φύγουν από τη χώρα, μεταξύ άλλων λόγω δικαστικής διαδικασίας σε βάρος τους ή δικαστικής απόφασης, η κυβέρνηση τους έχει δώσει σε ορισμένες περιπτώσεις την επιλογή να οδηγηθούν στη φυλακή ή να παραμείνουν υπό κράτηση, ή να φύγουν από τη χώρα⁴⁴⁸. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

Πολλά θύματα επέλεξαν να περιορίσουν τις δραστηριότητές τους, να κρυφτούν ή να φύγουν από τη χώρα⁴⁴⁹.

3.1 Αντιπολίτευση

Βουλευτές της Εθνοσυνέλευσης έχουν υπάρξει αντικείμενο «ισχυρής καταστολής» και έχουν δεχθεί απειλές στα δημόσια μέσα ενημέρωσης⁴⁵⁰. Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι η κυβέρνηση συνεχίζει «να εκφοβίζει, να παρενοχλεί, να κακοποιεί σωματικά, να θέτει υπό αυθαίρετη κράτηση και να εξαφανίζει διά της βίας εκπροσώπους και προσωπικό της Διεθνούς Αμνηστίας σε μια προσπάθεια φίμωσης της πολιτικής εναντίωσης»⁴⁵¹. Η International Crisis Group ανέφερε ομοίως ότι «η κυβέρνηση εντείνει, αντί να περιορίζει, τη χρήση των δυνάμεων ασφαλείας, παρα-αστυνομικών μονάδων, συμπεριλαμβανομένων των *colectivos* και του δικαστικού σώματος για τον εκφοβισμό της αντιπολίτευσης»⁴⁵².

Σύμφωνα με τη CEPAZ, μέλη της Εθνοσυνέλευσης έχουν υποστεί μεταξύ άλλων τα εξής: απαγόρευση υποβολής υποψηφιότητας για δημόσιο αξίωμα για χρονικό διάστημα που αγγίζει τα 15 έτη, ακύρωση των διαβατηρίων τους και άρνηση χορήγησης διπλωματικών διαβατηρίων, απαγόρευση εξόδου από τη χώρα, άρση της κοινοβουλευτικής ασυλίας, στόχευση μελών της οικογένειας, αυθαίρετη κράτηση, υποκίνηση βίας από αξιωματούχους στα μέσα ενημέρωσης, παράνομες έφοδοι στην ιδιοκτησία τους από κρατικές υπηρεσίες ασφαλείας και κίνηση δικαστικών διαδικασιών που παραβιάζουν την αρχή της δέουσας διαδικασίας⁴⁵³. Περίπου 36 βουλευτές είναι εξόριστοι, έχουν βρει καταφύγιο σε πρεσβεία στο Caracas ή είναι υπό κράτηση⁴⁵⁴. Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, οι πολιτικοί ηγέτες της αντιπολίτευσης, ιδίως νεαροί ακτιβιστές που δεν έχουν εκτενή πείρα ή ολοκληρωμένο υπόβαθρο, ζουν σε γειτονιές ή άλλες περιοχές χαμηλού εισοδήματος, έχουν ιδιαίτερη προβολή και είναι πολύ δραστήριοι, αποτελούν στόχους καταστολής από την κυβέρνηση⁴⁵⁵.

⁴⁴³ MármoI, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁴⁴⁴ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁴⁴⁵ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020· OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁴⁴⁶ OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁴⁴⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴⁴⁸ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁴⁴⁹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁴⁵⁰ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴⁵¹ AI, Urgent Action: Opposition members face ongoing threats, 2 March 2020, [url](#)

⁴⁵² International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, 11 March 2020, [url](#), p. 5

⁴⁵³ CEPAZ, La formula perfecta para apuntalar la dictadura, January 2020, [url](#), pp. 20-33

⁴⁵⁴ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#)

⁴⁵⁵ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

Το 2019, 2 219 άτομα τέθηκαν αυθαίρετα υπό κράτηση για πολιτικούς λόγους, εκ των οποίων 243 παρέμεναν υπό κράτηση τον Δεκέμβριο του 2019· μεταξύ αυτών, σε βάρος 240 είχαν απαγγελθεί επισήμως κατηγορίες και 3 βρισκόνταν υπό προσωρινή κράτηση⁴⁵⁶. Οι περισσότερες περιπτώσεις κράτησης έλαβαν χώρα μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου (2 100) και οι πολίτιες με τον υψηλότερο αριθμό ήταν οι εξής: Zulía (306), Μητροπολιτική περιφέρεια (292), Aragua (200), Bolívar (190) και Carabobo (175).⁴⁵⁷ Οι κυριότερες υπηρεσίες ασφαλείας της κυβέρνησης που προέβησαν σε κρατήσεις ήταν η GNB (1 108 κρατήσεις), οι κρατικές αστυνομικές υπηρεσίες (284), οι δημοτικές αστυνομικές υπηρεσίες (175), η PNB (140), η DGCIM (101), οι GNB/SEBIN/κρατικές αστυνομικές υπηρεσίες (72), η SEBIN (68) και οι FAES (62)⁴⁵⁸. Επιπλέον, στην έκθεση αποστολής της ΟΗΧΡ του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι υπηρεσίες πληροφοριών της SEBIN και της DGCIM είναι υπεύθυνες για αυθαίρετες κρατήσεις, κακομεταχείριση και βασανιστήρια πολιτικών αντιπάλων και συγγενών τους⁴⁵⁹. Στις 31 Δεκεμβρίου 2019 υπήρχαν 388 πολιτικοί κρατούμενοι (18 γυναίκες και 370 άντρες), συμπεριλαμβανομένων 118 μελών του στρατιωτικού προσωπικού⁴⁶⁰.

Τα μέλη των οικογενειών της αντιπολίτευσης αντιμετωπίζουν επίσης εκφοβισμό και παρενόχληση από την κυβέρνηση, μεταξύ άλλων παράνομη κράτηση και εφόδους στις ιδιοκτησίες τους⁴⁶¹. Ο θείος του Guaidó, Juan José Márquez, τέθηκε υπό «αυθαίρετη κράτηση» στις 11 Φεβρουαρίου 2020 κατά την άφιξή του στο αεροδρόμιο Maiquetía από τη Λισαβόνα, κατηγορούμενος για λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών στη χώρα, γεγονός το οποίο σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία αποτελεί «συνέχεια μιας ανησυχητικής τάσης στόχευσης των οικογενειών και του προσωπικού των μελών της αντιπολίτευσης»⁴⁶².

Ακολουθούν παραδείγματα ενεργειών κατά μελών της αντιπολίτευσης, όπως αναφέρθηκαν από πηγές:

- Ο Juan Requesens τέθηκε υπό κράτηση τον Αύγουστο του 2018⁴⁶³ με την κατηγορία ότι σχεδίαζε τη δολοφονία του Maduro⁴⁶⁴. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο Requesens κρατείται σε απομόνωση από τις 5 Φεβρουαρίου 2020 και τον Μάρτιο του 2020 παρέμενε υπό κράτηση⁴⁶⁵. Εικάζεται ότι Requesens ότι έχει υποβληθεί σε βασανιστήρια κατά την κράτησή του και η δικαστική υπόθεση παρουσιάζει «σοβαρές παρατυπίες»⁴⁶⁶. Σύμφωνα με πληροφορίες, τέθηκε υπό κράτηση χωρίς δικαστική απόφαση, ήρθη η κοινοβουλευτική του ασυλία και ομολόγησε σε βίντεο, ενώ βρισκόταν υπό κράτηση, τη συμμετοχή του στην απόπειρα δολοφονίας. Το βίντεο δεν αποτελεί μέρος της δικογραφίας⁴⁶⁷.
- Ο Gilber Caro, στενός σύμβουλος του Guaidó, τέθηκε υπό κράτηση για τρίτη φορά τον Δεκέμβριο του 2019⁴⁶⁸. Ο Caro, ο οποίος προστατεύεται από κοινοβουλευτική ασυλία, συνελήφθη από τις FAES και κατηγορήθηκε για «τρομοκρατία» χωρίς την παρουσία δικηγόρου⁴⁶⁹. Τον Μάρτιο του 2020 παρέμενε υπό κράτηση⁴⁷⁰.

⁴⁵⁶ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 9

⁴⁵⁷ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 10

⁴⁵⁸ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 11

⁴⁵⁹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 32

⁴⁶⁰ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 12

⁴⁶¹ Márquez, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁴⁶² AI, Urgent Action: Opposition members face ongoing threats, 2 March 2020, [url](#)

⁴⁶³ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#)

⁴⁶⁴ Agencia EFE, Requesens tilda de pantomima al juicio en su contra, 9 January 2020, [url](#)

⁴⁶⁵ AI, Urgent Action: Opposition members face ongoing threats, 2 March 2020, [url](#)

⁴⁶⁶ AI, Urgent Action: Opposition members face ongoing threats, 2 March 2020, [url](#); Agencia EFE, Requesens tilda de pantomima al juicio en su contra, 9 January 2020, [url](#)

⁴⁶⁷ AI, Urgent Action: Representative's right to fair trial ignored, 3 December 2019, [url](#)

⁴⁶⁸ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#)

⁴⁶⁹ Reuters, Disappeared Venezuelan legislator being held in state detention: lawyer, 21 January 2020, [url](#)

⁴⁷⁰ AI, Urgent Action: Opposition members face ongoing threats, 2 March 2020, [url](#)

- Ο Roberto Marrero, υπεύθυνος του πολιτικού γραφείου του Guaidó, τέθηκε υπό κράτηση από τη SEBIN τον Μάρτιο του 2019 με την κατηγορία ότι «σχεδίαζε τρομοκρατικές επιθέσεις»⁴⁷¹. Τον Απρίλιο του 2020 ο Marrero παρέμενε υπό κράτηση⁴⁷².
- Στις 25 Μαΐου 2020 η Agencia EFE ανέφερε ότι ο Γενικός Εισαγγελέας ζήτησε από το TSJ να κηρύξει το πολιτικό κόμμα Voluntad Popular, του οποίου ο Guaidó ήταν μέλος έως τον Ιανουάριο του 2020, «εγκληματική οργάνωση με τρομοκρατικά κίνητρα» για τον εικαζόμενο ρόλο του σε ένοπλη επιδρομή νωρίτερα κατά το ίδιο έτος και «για την ιδιοποίηση διαφόρων εταιρειών της Βενεζουέλας “με την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών” και χρημάτων σε τραπεζικούς λογαριασμούς στο εξωτερικό που ανήκουν στη χώρα»⁴⁷³.

3.2 Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικοί ακτιβιστές

Στην έκθεση αποστολής της OHCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων «έπεσαν θύματα εκστρατειών δυσφήμισης σε φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης και υποβάλλονταν σε παρακολούθηση, εκφοβισμό, παρενόχληση, απειλές και αυθαίρετη κράτηση»⁴⁷⁴. Στο κοινό ανακοινωθέν αναφερόταν ότι, από το 2002, το κράτος της Βενεζουέλας ακολουθεί «μια πολιτική που ποινικοποιεί την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», μέσω «ρητορικής μίσους και εκστρατειών κηλίδωσης στα μέσα ενημέρωσης και επίσημων ανακοινώσεων με σκοπό τη δυσφήμιση [...] και τον στιγματισμό». Οι οργανισμοί που υπέγραψαν το ανακοινωθέν ανέφεραν επίσης ότι οι ακτιβιστές σε επίπεδο κοινοτήτων και πανεπιστημίων και οι ακτιβιστές που υπερασπίζονται τα δικαιώματα των θυμάτων αντιμετωπίζουν απειλές λόγω του έργου τους⁴⁷⁵. Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, ο κίνδυνος στόχευσης των ακτιβιστών από την κυβέρνηση αυξάνεται και όσο μεγαλύτερη επιρροή και προβολή έχει ο ακτιβιστής εντός των κοινοτήτων τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος⁴⁷⁶.

Υψηλόβαθμοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι στιγματίζουν συνεχώς τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους κοινωνικούς ακτιβιστές⁴⁷⁷. Ο στιγματισμός λαμβάνει χώρα μέσω πλατφορμών μαζικής επικοινωνίας με τη μορφή της δυσφήμισης⁴⁷⁸ και ψευδών κατηγοριών σχετικά με το πρόσωπο και το έργο του, της απαξίωσης του προσώπου μέσω εκστρατειών στα μέσα ενημέρωσης με «άκρως βίαιο περιεχόμενο» με σκοπό τη βλάβη της φήμης ή της αξιοπιστίας του προσώπου, ή της «κατηγοριοποίησης ενός προσώπου ως “εχθρού”, “τρομοκράτη”, “παράγοντα αποσταθεροποίησης”, “κλέφτη” [ή] “απατεώνα”»⁴⁷⁹.

Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν στόχο των δυνάμεων ασφαλείας και άλλων ομάδων οι οποίες ενεργούν με τη συναίνεση της κυβέρνησης⁴⁸⁰. Στην έκθεση του OMCT και λοιπών αναφέρεται ότι καταγράφηκαν 121 «επιθέσεις» (37 το 2018 και 84 το 2019) κατά υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Βενεζουέλα, μεταξύ των οποίων «60 πράξεις δυσφήμισης, 44 πράξεις παρενόχλησης και εκφοβισμού και 8 περιπτώσεις αυθαίρετης κράτησης»,

⁴⁷¹ AS/COA, The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, [url](#); Guardian (The), Juan Guaidó's chief of staff arrested by Venezuelan agents, 21 March 2019, [url](#)

⁴⁷² Caroota Digital, Roberto Marrero cumplió 400 días preso por el régimen de Maduro, 24 April 2020, [url](#)

⁴⁷³ Agencia EFE, La Fiscalía de Venezuela pide al Supremo declarar organización criminal al partido Voluntad Popular, 25 May 2020, [url](#)

⁴⁷⁴ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁴⁷⁵ CEPAZ et al., Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización, 21 February 2020, [url](#)

⁴⁷⁶ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴⁷⁷ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 88; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁴⁷⁸ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 30; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 61

⁴⁷⁹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 61

⁴⁸⁰ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 24

ενώ επισημαίνεται επίσης ότι ο πραγματικός αριθμός αυτών των πράξεων υπερέβαινε κατά πολύ τον αριθμό των πράξεων που αναφέρθηκαν⁴⁸¹. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, η κυβέρνηση είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για αυτές τις πράξεις, μεταξύ άλλων μέσω των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών φορέων (60 %) και των κυβερνητικών υπηρεσιών ασφαλείας (14 %)⁴⁸². Στην έκθεση του ΟΜCT και λοιπών αναφέρεται ως παράδειγμα μια κοινωνική ηγέτιδα στο Petare, στην πολιτεία της Miranda, η οποία υπερασπιζόταν το δικαίωμα στην τροφή και το δικαίωμα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες και αποτελεί στόχο «επιθέσεων, παράνομων εφόδων, απειλών και παρενοχλήσεων» από τις FAES από το 2018. Μάλιστα, τον Ιούλιο του 2018 δολοφονήθηκε ο αδερφός της στο πλαίσιο εφόδου των FAES χωρίς ένταλμα στο κτίριο όπου βρισκόταν το διαμέρισμά της. Τον Απρίλιο του 2019, στο πλαίσιο νέας εφόδου χωρίς ένταλμα, συγγενείς της υπέστησαν κακομεταχείριση, συμπεριλαμβανομένης της αφαίρεσης των ρούχων των γυναικών, ενώ τον Μάιο του 2019, στο πλαίσιο μιας ακόμη εφόδου χωρίς ένταλμα, τέθηκαν υπό κράτηση δύο ανιψιοί της⁴⁸³.

Οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ανθρωπιστικές οργανώσεις ανέφεραν ότι αντιμετώπιζαν εμπόδια στην απόκτηση νομικού καθεστώτος στη χώρα αφού το Υπουργείο Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Ειρήνης εξέδωσε «ρητές εντολές για την παρεμπόδιση της καταχώρισής τους στο μητρώο»⁴⁸⁴. Στην έκθεση του ΟΜCT και λοιπών αναφέρεται αντίστοιχα ότι δημόσιες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της Αυτόνομης Υπηρεσίας Μητρώων και Συμβολαιογράφων (SAREN, *Servicio Autónomo de Registros y Notarías*), αρνούνται να εκδώσουν έγγραφα καταχώρισης σε ΜΚΟ ή να ανανεώσουν τρέχουσες καταχωρίσεις, παράλειψη που φέρνει τις ΜΚΟ αντιμέτωπες με έρευνες λόγω παράνομου τρόπου λειτουργίας⁴⁸⁵. Στην επικαιροποιημένη έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ομοίως ότι οι ΜΚΟ βρίσκονται αντιμέτωπες με «σημαντικές καθυστερήσεις στη διαδικασία καταχώρισης των καταστατικών εγγράφων των οργανώσεων λόγω εξαντλητικού ελέγχου των εγγράφων από τις αρχές»⁴⁸⁶.

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών ηγέτιδων, έχουν «αποτελέσει στόχο λόγω του ακτιβισμού τους, έχουν απειληθεί από ηγέτες κοινοτήτων και φιλοκυβερνητικές ομάδες πολιτών (ένοπλες «colectivos»), και έχουν αποκλειστεί από κοινωνικά προγράμματα. Γυναίκες έχουν αναφέρει ότι δεν ασκούν τα δικαιώματά τους, μεταξύ άλλων, δεν μιλούν κατά της κυβέρνησης, λόγω φόβου αντιποίνων»⁴⁸⁷.

Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, «ο κίνδυνος διώξεων μεταφέρεται ενίοτε στις οικογένειές τους, οι οποίες συνδέονται με την ακτιβιστική δράση, ή οι οικογένειες χρησιμοποιούνται ως “δόλωμα” ώστε να εμφανιστεί ο ακτιβιστής και να συλληφθεί»⁴⁸⁸. Το ίδιο έχει συμβεί επίσης με τα μέλη των οικογενειών και φίλους στρατιωτικού προσωπικού ή ατόμων που θεωρείται ότι εμπλέκονται σε πράξεις εξέγερσης⁴⁸⁹. Για συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τη μεταχείριση του στρατιωτικού προσωπικού και των μελών των οικογενειών τους, βλ. [κεφάλαιο 3.6](#).

Ορισμένες περιπτώσεις μεταχείρισης διαδηλωτών όπως αναφέρθηκαν από πηγές είναι οι εξής:

- Στις 4 Μαΐου 2020 ο Maduro κατηγόρησε την PROVEA στην εθνική τηλεόραση ότι «λαμβάνει χρήματα από την Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών των ΗΠΑ και ότι υπερασπίζεται τα δικαιώματα κατηγορουμένων “τρομοκρατών” και “μισθοφόρων”», αναφερόμενος σε άτομα που είχαν τεθεί υπό κράτηση την προηγούμενη μέρα στο πλαίσιο αποτυχημένης επίθεσης από τη θάλασσα όπου σκοτώθηκαν οκτώ άτομα και τέθηκαν υπό κράτηση 23, μεταξύ των οποίων δύο

⁴⁸¹ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 6, 28, 29

⁴⁸² ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 31

⁴⁸³ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 23

⁴⁸⁴ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 90

⁴⁸⁵ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 42

⁴⁸⁶ UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

⁴⁸⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 24

⁴⁸⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴⁸⁹ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 13; HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 626

Αμερικανοί πολίτες⁴⁹⁰. Μετά τα σχόλια του Maduro, η PROVEA ζήτησε τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κρατουμένων⁴⁹¹. Κατόπιν της έκκλησης αυτής «διάφοροι πολιτικοί αντέδρασαν στον Τύπο, στην εθνική τηλεόραση και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κατηγορώντας την Provea ότι προωθεί την τρομοκρατία και την παρείσφρηση μισθοφόρων, ότι δικαιολογεί και υποστηρίζει βίαιες πράξεις κατά του Συντάγματος ή ότι είναι μια οργάνωση που χρηματοδοτείται από τις υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ»⁴⁹².

- Στις 31 Μαρτίου 2020 ένας δικηγόρος και υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο οποίος είναι μέλος διαφόρων οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της PROVEA, τέθηκε υπό κράτηση από τις δυνάμεις ασφαλείας διότι βιντεοσκόπησε διαμαρτυρία που λάμβανε χώρα στο Barquisimeto σε τοπικό βενζινάδικο. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, ο δικηγόρος υποστήριζε ότι οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας και τα άτομα που υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση έπρεπε να έχουν προτεραιότητα στη διανομή καυσίμων. Αφού είδε ότι οι αρχές δεν αντιδρούσαν, άρχισε να βιντεοσκοπεί τη διαμαρτυρία. Οι δυνάμεις ασφαλείας ζήτησαν το τηλέφωνό του και όταν αρνήθηκε να τους το δώσει τέθηκε υπό κράτηση και υπέστη ξυλοδαρμό, ενώ ένας υψηλόβαθμος αξιωματούχος τον κατηγορήσε, σύμφωνα με τις πληροφορίες, ότι «εργαζόταν για ΜΚΟ που δρούσε ενάντια στα συμφέροντα της Βενεζουέλας». Ο δικηγόρος κατηγορήθηκε για «αντίσταση κατά της αρχής» και «υποκίνηση σε βία»⁴⁹³.

3.3 Διαδηλωτές

Στις 24 Απριλίου 2014 το TSJ εξέδωσε την απόφαση αριθ. 276, η οποία καθιστά υποχρεωτική για όσους επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμα συμμετοχής σε «ειρηνικές διαδηλώσεις και δημόσιες συναθροίσεις» τη λήψη άδειας από τις «αρμόδιες αρχές», κάτι που αντιβαίνει στο Σύνταγμα· παράλληλα, επιτρέπει στις δυνάμεις ασφαλείας να διαλύουν τις διαμαρτυρίες⁴⁹⁴ χρησιμοποιώντας τα «κατάλληλα» μέσα⁴⁹⁵. Στην απόφαση αριθ. 276 του συνταγματικού τμήματος του TSJ αναφέρονται τα εξής:

«σε περίπτωση συγκέντρωσης, διαδήλωσης ή δημόσιας συνάθροισης που πραγματοποιείται χωρίς άδεια της σχετικής αρμόδιας αρχής, η αστυνομία και οι φορείς ασφαλείας που ελέγχουν τη δημόσια τάξη μπορούν να προβούν σε διάλυση αυτών των συγκεντρώσεων με χρήση των πλέον κατάλληλων μηχανισμών, εντός του πλαισίου των διατάξεων του Συντάγματος και της έννομης τάξης, προκειμένου να διασφαλίσουν το δικαίωμα της ελεύθερης διέλευσης και άλλα συνταγματικά δικαιώματα (όπως, για παράδειγμα, το δικαίωμα πρόσβασης σε πάροχο υγειονομικής περίθαλψης, το δικαίωμα στη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα)»⁴⁹⁶.

Οι δυνάμεις ασφαλείας, εκπρόσωποι της εισαγγελίας και δικαστές έχουν ερμηνεύσει την απόφαση του TSJ ως «άδεια για την ενίσχυση των μέτρων ποινικοποίησης των διαμαρτυριών και καταστολής ειρηνικών διαδηλώσεων»⁴⁹⁷.

Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι όταν η αντιπολίτευση καλεί σε διαδήλωση, κοινή πρακτική της κυβέρνησης είναι να αναπτύσσει δυνάμεις κρούσης, συνήθως ένοπλες *colectivos*, και να καλεί τους υποστηρικτές της να διαδηλώσουν στους ίδιους δημόσιους χώρους με την αντιπολίτευση, «προκειμένου να την παρεμποδίσουν και να συμβάλουν στην επακόλουθη σύγχυση

⁴⁹⁰ HRW, Venezuelan Human Rights Group Under Attack, 8 May 2020, [url](#)

⁴⁹¹ HRW, Venezuelan Human Rights Group Under Attack, 8 May 2020, [url](#); FIDH, Venezuela: Acts of harassment and defamation against Provea, 7 May 2020, [url](#)

⁴⁹² FIDH, Venezuela: Acts of harassment and defamation against Provea, 7 May 2020, [url](#)

⁴⁹³ AI, Henderson Maldonado, detenido por acompañar y documentar una protesta, 1 April 2020, [url](#)

⁴⁹⁴ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 17; UCAB, Licencia para protestar, June 2014, [url](#), p. 4

⁴⁹⁵ UCAB, Licencia para protestar, June 2014, [url](#), p. 4

⁴⁹⁶ Venezuela, TSJ, Sentencia No. 276, 24 April 2014, [url](#)

⁴⁹⁷ UCAB, Licencia para protestar, June 2014, [url](#), p. 5

και το χάος»⁴⁹⁸. Επιπλέον, η κυβέρνηση εγκαθιστά οδοφράγματα και σταθμεύει στρατιωτικά φορτηγά ώστε να μην φτάσει η αντιπολίτευση σε δημόσιους οργανισμούς⁴⁹⁹.

Σύμφωνα με πηγές, οι ένοπλες ομάδες χρησιμοποιούν βία κατά των διαδηλωτών⁵⁰⁰ και η καταστολή των διαδηλώσεων ως κυβερνητική πολιτική επιδεινώθηκε το 2019 με τη χρήση των FAES, της PNB, της GNB και των *colectivos*⁵⁰¹. Η κυβέρνηση προέβη σε πράξεις καταστολής κατά διαδηλωτών που συγκεντρώθηκαν αυθόρμητα για να διαμαρτυρηθούν για τις διακοπές ρεύματος και ορισμένοι από τους διαδηλωτές τέθηκαν, σύμφωνα με πληροφορίες, αυθαίρετα υπό κράτηση⁵⁰². Συμμετέχοντες σε μη βίαιες διαδηλώσεις έχουν αποτελέσει αντικείμενο ποινικών διώξεων, δικαστικών υποθέσεων και καταστολής από την κυβέρνηση⁵⁰³. Στην έκθεση αποστολής της ΟΗΧΡ του ΟΗΕ αναφέρεται ότι παρότι οι δυνάμεις ασφαλείας δεν κατέφυγαν σε υπερβολική χρήση βίας σε όλες τις διαδηλώσεις το 2019, σε ορισμένες διαδηλώσεις, υπηρεσίες ασφαλείας όπως η GNB, η PNB, οι FAES, όργανα της δημοτικής αστυνομίας και ένοπλες *colectivos* χρησιμοποίησαν, σύμφωνα με πληροφορίες, υπερβολική βία «προκειμένου να εμπνεύσουν φόβο και να αποθαρρύνουν περαιτέρω διαδηλώσεις»⁵⁰⁴. Άλλες υπηρεσίες που επιδίδονται σε υπερβολική χρήση βίας κατά διαδηλωτών είναι το CICPC, η SEBIN και η DGCIM⁵⁰⁵. Επιπλέον, μέλη των RAAS στις κοινότητες «παρέχουν πληροφορίες στις δυνάμεις ασφαλείας και τις ένοπλες *colectivos* σχετικά με την τοποθεσία και την ταυτότητα διαδηλωτών, επικριτών της κυβέρνησης και αντιφρονούντων»⁵⁰⁶. Το Al Jazeera ανέφερε ότι στις 23 Φεβρουαρίου 2019 δυνάμεις ασφαλείας αποσύρθηκαν από τα σύνορα της Βενεζουέλας στο San Antonio αφού δεν μπορούσαν να σταματήσουν περίπου 600 αντιπάλους της κυβέρνησης που προσπαθούσαν να εισαγάγουν ανθρωπιστική βοήθεια στη Βενεζουέλα και έδωσαν τη θέση τους σε *colectivos* προκειμένου να έλθουν σε άμεση αντιπαράθεση μαζί τους⁵⁰⁷.

Στην έκθεσή του 2019, το Foro Penal ανέφερε ότι μεταξύ Ιανουαρίου και Μαΐου 2019 πάνω από 50 άνθρωποι σκοτώθηκαν από πυροβολισμούς κατά τη διάρκεια διαμαρτυριών που διοργανώθηκαν από την αντιπολίτευση και ότι ένας διαδηλωτής πέθανε από βασανιστήρια ενώ τελούσε υπό κράτηση⁵⁰⁸. Σύμφωνα με το OVCS, το 2019 67 άνθρωποι σκοτώθηκαν στο πλαίσιο διαδηλώσεων, εκ των οποίων 61 στις διαδηλώσεις και 6 αφού τέθηκαν υπό κράτηση στα σπίτια τους από μέλη των δυνάμεων ασφαλείας⁵⁰⁹. Οι πολιτείες με τον μεγαλύτερο αριθμό θανάτων στο πλαίσιο διαδηλώσεων των 2019 ήταν οι εξής: Bolívar (15 θάνατοι), Μητροπολιτική περιφέρεια (11), Lara (4) και Portuguesa (4)⁵¹⁰. Στην έκθεση προκαταρκτικής εξέτασης του ΔΠΔ αναφέρεται ότι περισσότερα από 15 000 άτομα τέθηκαν υπό κράτηση σε διαμαρτυρίες μεταξύ των ετών 2014 και 2019 και ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, τουλάχιστον 5 000 παρέμειναν υπό κράτηση για περιόδους άνω των δύο εβδομάδων⁵¹¹.

Στην έκθεση προκαταρκτικής εξέτασης του ΔΠΔ αναφέρεται ότι, σύμφωνα με πληροφορίες που έλαβε το ΔΠΔ, οι δυνάμεις ασφαλείας υπέβαλαν άτομα που συμμετείχαν σε διαμαρτυρίες σε «σοβαρή κακοποίηση και κακομεταχείριση» ενώ τελούσαν υπό κράτηση προκειμένου να τα τιμωρήσουν, να αποσπάσουν ομολογίες ή να ενοχοποιήσουν άλλους⁵¹². Ο Mouttet ανέφερε ότι μετά

⁴⁹⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁴⁹⁹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵⁰⁰ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 89; OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 8

⁵⁰¹ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 8

⁵⁰² Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 4

⁵⁰³ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 26; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 15

⁵⁰⁴ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 39

⁵⁰⁵ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 32

⁵⁰⁶ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 27

⁵⁰⁷ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

⁵⁰⁸ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 4, 6

⁵⁰⁹ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 27

⁵¹⁰ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 27

⁵¹¹ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#); para. 77

⁵¹² ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#); paras. 69, 78

τις διαμαρτυρίες του Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου του 2019 «η καταστολή μετατοπίστηκε από τους δρόμους στις γειτονιές [χαμηλού εισοδήματος]», με την αστυνομική παρουσία να αυξάνεται σε αυτές τις περιοχές. Οι FAES χρησιμοποιήθηκαν για τη στόχευση, εντός γειτονιών, κοινωνικών και πολιτικών ηγετών που είχαν συμμετάσχει σε διαδηλώσεις⁵¹³.

Ορισμένες περιπτώσεις μεταχείρισης διαδηλωτών όπως αναφέρθηκαν από πηγές είναι οι εξής:

- Στις 20 Μαΐου 2020 οι FAES πραγματοποίησαν έρευνες σε αρκετά σπίτια σε γειτονιά του Barquisimeto, μετά τη διαμαρτυρία κατοίκων της συγκεκριμένης γειτονιάς, οι οποίοι χτυπούσαν κατσαρόλες (*cacerolas*) για τρεις ημέρες, λόγω των συνεχών διακοπών ρεύματος και της έλλειψης φυσικού αερίου στις κατοικίες και καυσίμων. Σύμφωνα με ισχυρισμούς, οι FAES πυροβολούσαν στον αέρα την προηγούμενη ημέρα και κατά τις έρευνες τέθηκαν υπό κράτηση «τουλάχιστον» έξι άτομα⁵¹⁴. Στις πηγές που εξετάστηκαν για την παρούσα έκθεση δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες.
- Στις 23 Απριλίου 2020 η εφημερίδα *El Estímulo* της Βενεζουέλας ανέφερε ότι τις προηγούμενες τρεις ημέρες κάτοικοι του *Upata*, της πολιτείας *Bolívar*, διαμαρτύρονταν για την έλλειψη τροφίμων και ότι, σύμφωνα με αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ένας έως τρεις άνθρωποι σκοτώθηκαν και επτά τραυματίστηκαν στο πλαίσιο της εξέγερσης και των λεηλασιών που επακολούθησαν. Οι δυνάμεις ασφαλείας και μέλη του στρατού έριξαν δακρυγόνα στους διαδηλωτές, ενώ για τους ανεπιβεβαίωτους θανάτους κατηγορούνται μέλη των ενόπλων *colectivos*⁵¹⁵.

3.4 Δημόσιοι υπάλληλοι και επικεφαλής συνδικαλιστικών οργανώσεων

Δημόσιοι υπάλληλοι που επικρίνουν ή θεωρείται ότι επικρίνουν την κυβέρνηση έχουν αποτελέσει στόχο της⁵¹⁶. Σύμφωνα με πηγές, η συμμετοχή σε συγκεντρώσεις της κυβέρνησης είναι συνήθως «υποχρεωτική» για τους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα⁵¹⁷. Σε ορισμένες περιπτώσεις, στους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα παρέχεται μπλουζάκι ή μπερές με φιλοκυβερνητικά συνθήματα για να τα φορέσουν στη συγκέντρωση⁵¹⁸. Συνήθως, οι υπάλληλοι δεν μπορούν να αρνηθούν διότι η πίεση είναι τέτοια που αν αρνηθούν να συμμετάσχουν μπορεί να χάσουν τη δουλειά τους⁵¹⁹. Ο *Amaya* ανέφερε ότι πολλοί από τους συμμετέχοντες σε συγκεντρώσεις της κυβέρνησης είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Οι κρατικοί φορείς ζητούν από τους εργαζόμενους να συμμετέχουν στις συγκεντρώσεις κατά τη διάρκεια της βάρδιας τους και ελέγχουν καταλόγους όσων παρευρέθηκαν. Όσοι αρνηθούν να συμμετάσχουν διατρέχουν κίνδυνο να κατηγορηθούν για «απειθεία», διότι αρνήθηκαν να «εργαστούν εν ώρα εργασίας», ή να απολυθούν. Στο πλαίσιο αυτό, οι κρατικοί υπάλληλοι βρίσκονται αντιμέτωποι με λογοκρισία, «καταστολή» και παρακολούθηση εάν εκφράσουν πολιτική άποψη που είναι αντίθετη προς τη γραμμή της κυβέρνησης⁵²⁰. Ομοίως, η *FundaRedes* ανέφερε ότι η ποινικοποίηση της διαφωνίας εντός των κρατικών θεσμικών οργάνων είναι «γενικευμένη» και υπάλληλοι δεν μιλούν λόγω φόβου αντιποίνων⁵²¹. Ορισμένοι δημόσιοι υπάλληλοι που δεν

⁵¹³ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁵¹⁴ *Efecto Cocuyo*, *Faes allanan residencias de la urbanización Sucre en Barquisimeto tras protestas por fallas de servicios*, 20 May 2020, [url](#)

⁵¹⁵ *El Estímulo*, *Fuertes disturbios en Upata, al sur de Venezuela, por falta de comida*, 23 April 2020, [url](#)

⁵¹⁶ UN OHCHR, *Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela*, 5 July 2019, [url](#), para. 36; *Amaya*, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁵¹⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020; *Espacio Público*, *Lo público es privado – Persecución a trabajadores públicos*, 2 May 2019, [url](#)

⁵¹⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵¹⁹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020; *Espacio Público*, *Lo público es privado – Persecución a trabajadores públicos*, 2 May 2019, [url](#)

⁵²⁰ *Amaya*, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁵²¹ *FundaRedes*, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

συμφωνούν με την κυβέρνηση καταλήγουν να αφήσουν τη δουλειά τους ή να μεταναστεύσουν⁵²². Στην έκθεση Bertelsmann Stiftung για τη Βενεζουέλα αναφέρεται ομοίως ότι «υπάρχουν σοβαρές διακρίσεις λόγω πολιτικών προτιμήσεων». Η ανοιχτή διαφωνία μετατρέπει τους πολίτες σε «προδότες» οι οποίοι δεν μπορούν να εργαστούν στον δημόσιο τομέα και, μάλιστα, τους απαγορεύεται η πρόσβαση σε υπηρεσίες⁵²³. Ωστόσο, ο Amaya ανέφερε ότι στο παρελθόν υπήρχε μια κοινωνική ρητορική η οποία χαρακτήριζε τους δημόσιους υπαλλήλους που άφηναν τη δουλειά τους ως «προδότες», αλλά η ρητορική αυτή εξαλείφθηκε καθώς αυξήθηκε η «μαζική μετανάστευση»⁵²⁴.

Σύμφωνα με τον Amaya, στους δημόσιους υπαλλήλους επιτρέπεται να αφήσουν τη δουλειά τους. «Πολλοί μετανάστες είναι δημόσιοι υπάλληλοι και σε ορισμένες περιπτώσεις ζητούν άδεια απουσίας από την εργασία για να φύγουν από τη χώρα». Οι δημόσιοι φορείς έχουν επωφεληθεί από αυτά τα αιτήματα υπό την έννοια ότι αποτελούν δικαιολογία για να μην προσλαμβάνουν υπαλλήλους, καθώς οι θέσεις είναι μεν κατειλημμένες αλλά χωρίς μισθό, με αποτέλεσμα να μειώνεται η οικονομική πίεση για τους φορείς. Επίσης, μειώνονται τα κιβώτια τροφίμων που πρέπει να δοθούν από τις CLAP, δεδομένου ότι συνιστούν παροχή την οποία δικαιούνται οι δημόσιοι υπάλληλοι⁵²⁵.

Οι επικεφαλής συνδικαλιστικών οργανώσεων υφίστανται «διώξεις, κράτηση, απειλές και επιθετική συμπεριφορά»⁵²⁶, και έχουν υποστεί απόλυση ή κράτηση διότι διαμαρτυρήθηκαν για αξιοπρεπείς μισθούς και συνθήκες εργασίας⁵²⁷. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν εξαλειφθεί από την κυβέρνηση και για τους μισθούς αποφασίζει μονομερώς η ίδια⁵²⁸. Το OVCS ανέφερε ότι, σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, ο Rubén González, γενικός γραμματέας της Ferrominera, καταδικάστηκε σε φυλάκιση πέντε ετών και εννέα μηνών διότι ηγήθηκε διαδηλώσεων για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων⁵²⁹. Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι ο González υπερασπιζόταν το δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων στην κρατική εταιρεία Ferrominera del Orinoco και συμμετείχε επίσης σε διαδηλώσεις κατά των εργασιακών πολιτικών της κυβέρνησης από την εποχή του Chávez. Τέθηκε υπό αυθαίρετη κράτηση και δικάστηκε πολλάκις στο παρελθόν, ενώ τον Νοέμβριο του 2018 τέθηκε υπό κράτηση από την DGCIM «με την κατηγορία της επίθεσης κατά στρατιωτικού που προσπάθησε να τον συλλάβει με χρήση βίας». Δικάστηκε από στρατιωτικό δικαστήριο χωρίς να τηρηθεί το δικαίωμα στη δέουσα διαδικασία⁵³⁰.

3.5 Ακαδημαϊκοί και εκπαιδευτικοί

Τα πανεπιστήμια, ιδίως τα αυτόνομα και τα ιδιωτικά, θεωρούνται «εχθροί» του κράτους και δεν τους χορηγείται η εκ του νόμου προβλεπόμενη χρηματοδότηση, προκειμένου να περιορίζονται οι ακαδημαϊκές δραστηριότητες και να επηρεάζεται ο μισθός των καθηγητών⁵³¹. Στην έκθεση αποστολής της ΟΗΧΡ του ΟΗΕ αναφέρεται ότι «το πανεπιστημιακό προσωπικό που επέκρινε την κυβέρνηση δέχθηκε απειλές για μη καταβολή των μισθών του, του απαγορεύτηκε η πρόσβαση στον χώρο εργασίας και τα ταξίδια στο εξωτερικό και τέθηκε υπό αυθαίρετη κράτηση»⁵³². Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, ο μηνιαίος μισθός ενός καθηγητή σε υψηλή βαθμίδα είναι περίπου 10 USD, δηλαδή το ίδιο με τον μισθό οποιουδήποτε εργαζομένου σε πανεπιστήμιο⁵³³. Οι ακαδημαϊκοί νιώθουν ανασφάλεια όσον αφορά τη δημοσίευση επαγγελματικών απόψεων ή των αποτελεσμάτων

⁵²² Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵²³ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 24

⁵²⁴ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁵²⁵ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁵²⁶ CEPAZ et al., Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización, 21 February 2020, [url](#)

⁵²⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁵²⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵²⁹ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 21

⁵³⁰ AI, Urgent Action: Prisoner of conscience's life at grave risk, 27 January 2020, [url](#)

⁵³¹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵³² UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁵³³ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

των ερευνητικών μελετών τους, ιδίως εάν τα πορίσματα αμφισβητούν πολιτικές ή οικονομικές πτυχές της Βενεζουέλας⁵³⁴. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι οι εκπαιδευτικοί σε σχολεία έχουν αποτελέσει στόχο λόγω του περιεχομένου της διδασκαλίας τους και σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν δεχθεί οδηγίες σχετικά με το τι να διδάξουν και τι όχι⁵³⁵. Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο, οι καθηγητές συνήθως παραιτούνται χωρίς να θεωρούνται «αποστάτες», αν και έχουν υπάρξει και αντίθετες περιπτώσεις⁵³⁶.

Τον Μάιο του 2020 πηγές ανέφεραν ότι ο Cabello υπέδειξε στο τηλεοπτικό πρόγραμμα *Con el Mazo Dando* ότι οι δυνάμεις ασφαλείας «θα έπρεπε να επισκεφθούν» την Ακαδημία Φυσικής, Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών (ACFIMAN, *Academia Nacional de Ciencias Físicas, Matemáticas y Naturales*) αφού η ACFIMAN ανάρτησε την πρώτη επιστημονική έκθεση σχετικά με τα κρούσματα κορονοϊού στη χώρα⁵³⁷.

Εργαζόμενοι στον εκπαιδευτικό τομέα οι οποίοι συμμετείχαν σε διαδηλώσεις αντιμετώπισαν απειλές, κυρώσεις, απόλυση και αντικατάσταση από μη ειδικευμένο προσωπικό που προσλήφθηκε μέσω του προγράμματος εργασίας για τη νεολαία (*Plan Chamba Juvenil*⁵³⁸)⁵³⁹. Ορισμένοι ακαδημαϊκοί αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα λόγω απειλών κατά της ζωής τους⁵⁴⁰. Σύμφωνα με τη Δημοκρατική Ένωση του Εκπαιδευτικού Τομέα (*Unidad Democrática del Sector Educativo*), ένα κίνημα εκπαιδευτικών από όλη τη χώρα, περισσότεροι από 200 000 εκπαιδευτικοί έχουν εγκαταλείψει τη Βενεζουέλα⁵⁴¹.

3.6 Στρατιωτικό προσωπικό

Ο Οργανικός Κώδικας Στρατιωτικής Δικαιοσύνης (*Código Orgánico de Justicia Militar*) ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 523

Στρατιώτης που εγκαταλείπει την ενεργό υπηρεσία διαπράττει το αδίκημα της λιποταξίας και για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος αρκεί οι πράξεις να αντικατοπτρίζουν πρόθεση διάπραξης αυτού του αδικήματος.

Άρθρο 524

Ελλείψει των περιστάσεων που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο, εν καιρώ ειρήνης, λιποταξία στοιχειοθετείται, πλην αιτιολογημένων περιπτώσεων, όταν οι στρατιωτικοί:

1ον Δεν παρουσιάζονται στην υπηρεσία τους εντός έξι ημερών από την προθεσμία που έχουν ορίσει ανώτεροι.

2ον Απουσιάζουν για περισσότερες από έξι διαδοχικές ημέρες από τον τόπο διαμονής που έχουν ορίσει ανώτεροι.

⁵³⁴ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020· δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵³⁵ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵³⁶ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵³⁷ ABC, Diosdado Cabello ordena perseguir a los académicos venezolanos por revelar las cifras del Covid-19, 15 May 2020, [url](#); Agencia EFE, El primer reporte científico del COVID-19 en Venezuela crea cisma con el chavismo, 14 May 2020, [url](#)

⁵³⁸ Το Plan Chamba Juvenil είναι ένα πρόγραμμα εργασίας για άτομα ηλικίας 15 έως 35 ετών τα οποία είναι άνεργοι φοιτητές, νέοι χωρίς τυπική εκπαίδευση, μόνες μητέρες ή νέοι που είναι αρχηγοί νοικοκυριού. Για να έχουν πρόσβαση στο πρόγραμμα πρέπει να διαθέτουν την Carnet de la Patria (Venezuela, Vicepresidencia de la República Bolivariana de Venezuela, Plan Chamba Juvenil mantiene activo nuevo registro para jóvenes entre 15 y 35 años, n.d., [url](#)).

⁵³⁹ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 22

⁵⁴⁰ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵⁴¹ Infobae, Colectivos chavistas también atacaron a los maestros que protestaban en Caracas, 16 January 2020, [url](#)

3ον Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της υπηρεσίας τους δεν παρουσιάζονται ενώπιον των ανωτέρω τους εντός έξι ημερών από την ημερομηνία που υποδεικνύεται στο φύλλο πορείας.

4ον Δεν παρουσιάζονται στην υπηρεσία τους εντός έξι ημερών μετά τη λήξη της άδειας ή αφού αποκτήσουν γνώση της λήξης της.

5ον Στην περίπτωση εφέδρων, δεν ανταποκρίνονται στην εντολή να παρουσιαστούν στην υπηρεσία εντός έξι ημερών από την κοινοποίηση.

Άρθρο 525

Όσοι διαπράττουν οποιοδήποτε από τα αδικήματα που προβλέπονται στο προηγούμενο άρθρο τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης δύο έως τεσσάρων ετών και αποχώρηση από τις ένοπλες δυνάμεις»⁵⁴².

Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι τα τελευταία δύο έτη ο αριθμός των αιτήσεων απαλλαγής από τη στρατιωτική θητεία έχει αυξηθεί και ότι οι περισσότερες αιτήσεις έχουν απορριφθεί από τον στρατό. Ο δημοσιογράφος πρόσθεσε ότι καθώς «δεν υπάρχει δυνατότητα προσφυγής διότι οι φάκελοι επιστρέφονται» στον αιτούντα, το στρατιωτικό προσωπικό καταλήγει σε λιποταξία από τον στρατό. Παρότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία σχετικά με αυτές τις αιτήσεις διότι η κυβέρνηση δεν τα δημοσιεύει, εικάζεται ότι οι περισσότερες αιτήσεις έχουν υποβληθεί από μέλη της αεροπορίας⁵⁴³. Με διάταγμα της 5ης Μαΐου 2020 που δημοσιεύθηκε από το Υπουργείο Άμυνας (Αεροπορία) στην *Correo del Orinoco*, την επίσημη εφημερίδα της κυβέρνησης της Βενεζουέλας, 47 αξιωματούχοι μεταξύ των οποίων ένας δήμαρχος, σημηναγοί, υποσημηναγοί και ανθυποσημηναγοί, κλήθηκαν σε έρευνα «για μη εξουσιοδοτημένη και αδικαιολόγητη απουσία από την [ορισθείσα] στρατιωτική μονάδα ή εγκατάσταση». Στα ανωτέρω πρόσωπα χορηγήθηκε προθεσμία δέκα εργάσιμων ημερών για να παρουσιαστούν στο Γενικό Επιτελείο της Αεροπορίας με δικηγόρο και φορώντας τη στολή τους και εάν δεν ήταν σε θέση να πληρώσουν δικηγόρο θα τους όριζε η κυβέρνηση δημόσιο συνήγορο⁵⁴⁴.

Οι αντιφρονούντες στον στρατό ερευνώνται από συμβούλια έρευνας (*Consejos de Investigación*)⁵⁴⁵. Αυτά τα συμβούλια διενεργούν, σύμφωνα με πληροφορίες, πειθαρχική και διοικητική έρευνα σχετικά με τον λιποτάκτη προκειμένου να απομακρυνθεί από τις ένοπλες δυνάμεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτά τα συμβούλια κατηγορούν τους λιποτάκτες για συμμετοχή σε συνωμοσία κατά της κυβέρνησης. Ο δημοσιογράφος ανέφερε επίσης ότι υπάρχουν περιπτώσεις μελών του στρατιωτικού προσωπικού τα οποία ο στρατός έστειλε σπίτι τους με πληρωμή αφού εξέφρασαν διαφωνία⁵⁴⁶.

Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι οι λιποτάκτες από τους οποίους πήρε συνέντευξη, σύμφωνα με τις δηλώσεις τους, εγκατέλειψαν τις ένοπλες δυνάμεις για λόγους όπως η πολιτική κατάσταση, η κατάσταση στις ένοπλες δυνάμεις και η έλλειψη εισοδήματος. Άλλοι λιποτάκτες από τους οποίους πήρε συνέντευξη ανέφεραν ως λόγο την παρακολούθηση που υφίσταντο και τη στόχευση των μελών της οικογένειάς τους, η οποία συνίστατο σε εφόδους στα σπίτια τους και εκφοβισμό από τον στρατό. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι παρότι η στόχευση του προσωπικού που εγκατέλειψε τον στρατό δεν αποτελεί γενικευμένη πρακτική και λαμβανομένου υπόψη ότι δεν είναι γνωστή η έκταση αυτής της

⁵⁴² Venezuela, Código Orgánico de Justicia Militar, 1998, [url](#)

⁵⁴³ Journalist, telephone interview, 8 June 2020

⁵⁴⁴ Venezuela, República Bolivariana de Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, Aviación Militar Bolivariana, Comando General, Oficina de los Consejos de Investigación, Notificación, 5 May 2020, published in *Correo del Orinoco*, 13 May, 2020, [url](#)

⁵⁴⁵ Venezuela, República Bolivariana de Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, Aviación Militar Bolivariana, Comando General, Oficina de los Consejos de Investigación, Notificación, 5 May 2020, published in *Correo del Orinoco*, 13 May, 2020, [url](#); Journalist, telephone interview, 8 June 2020

⁵⁴⁶ Journalist, telephone interview, 8 June 2020

πρακτικής, «σημαντικό ποσοστό» έχει αποτελέσει στόχο, αν και εξαρτάται επίσης από τον βαθμό⁵⁴⁷. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι ορισμένοι υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι που εγκατέλειψαν τον στρατό δήλωσαν ότι περίμεναν να προαχθούν σε υψηλότερο βαθμό ώστε να διασφαλίσουν καλύτερη σύνταξη σε περίπτωση που επέστρεφαν στη Βενεζουέλα, καθώς και να στείλουν πρώτα τις οικογένειές τους στο εξωτερικό ώστε να μην αποτελέσουν στόχο της κυβέρνησης. Σύμφωνα με λιποτάκτες, προτού φύγουν από τη Βενεζουέλα έπρεπε πρώτα να φυγαδεύσουν τις οικογένειές τους εκτός χώρας μέσω επαφών σε άλλες χώρες⁵⁴⁸. Ωστόσο, η International Crisis Group ανέφερε ότι τα μέλη του στρατιωτικού προσωπικού που λιποτάκτησαν και διέφυγαν στην Κολομβία βρίσκονται αντιμέτωπα με μια «δύσκολη κατάσταση» διότι δεν έχουν λάβει την προστασία που περίμεναν από την Κολομβία και η υλική υποστήριξη την οποία λάμβαναν από την παράλληλη κυβέρνηση του Guaidó μειώνεται με τον καιρό⁵⁴⁹.

Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο, «σημαντικό» μέρος των ενόπλων δυνάμεων αμφισβητεί τις κυβερνητικές πολιτικές αλλά φοβάται να εκφράσει τη γνώμη του δημοσίως ή ακόμη και μεταξύ των συντρόφων τους. Η πλειονότητα των διαφωνούντων κατέχουν τον βαθμό του συνταγματάρχη ή κατώτερο βαθμό, όπως ταγματάρχες, λοχαγοί και υπολοχαγοί. Ωστόσο, σύμφωνα με τα μέλη του στρατιωτικού προσωπικού από τα οποία πήρε συνέντευξη ο δημοσιογράφος, η DGCIM παρακολουθεί ενεργά όσους διατυπώνουν σχόλια σχετικά με τις στρατιωτικές πολιτικές μέσω λαθρακράασης των επικοινωνιών τους και παρακολούθησης. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι τα μέλη του στρατιωτικού προσωπικού «είναι πολύ προσεκτικά όταν εκφράζουν μια άποψη και με ποιον επικοινωνούν» καθώς έχουν υπάρξει περιπτώσεις παραποίησης δηλώσεών τους στο πλαίσιο ιδιωτικών επικοινωνιών με αποτέλεσμα να διατρέχουν κίνδυνο δίωξης⁵⁵⁰.

Στην έκθεση της OHCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι αντιφρονούντες εντός του στρατού και όσοι θεωρούνται επικριτές της κυβέρνησης έχουν αποτελέσει στόχο της κυβέρνησης⁵⁵¹. Η International Crisis Group ανέφερε ότι οι λιποτάκτες που παραμένουν στη Βενεζουέλα κατηγορούνται για ανταρσία και συνωμοσία και το «μέλλον τους διαγράφεται ζοφερό», λόγος για τον οποίο δεν έχουν επαναστατήσει περισσότεροι στρατιώτες κατά του κράτους⁵⁵². Τα μέλη του στρατιωτικού προσωπικού που κατηγορούνται για συνωμοσία κατά της κυβέρνησης τίθενται υπό κράτηση και υφίστανται βασανιστήρια από τις δυνάμεις ασφαλείας⁵⁵³. Σύμφωνα με τα μέλη των οικογενειών κρατούμενων αξιωματικών του στρατού από τα οποία πήρε συνέντευξη ο Infobae, οι αρχές παραβιάζουν τον νόμο και τα δικαιώματα του κρατούμενου μέλους της οικογένειας, εμποδίζουν την πρόσβαση στις δικογραφίες και απορρίπτουν τα αιτήματα επίσκεψης από μέλη της οικογένειας και νομικούς εκπροσώπους⁵⁵⁴. Τα μέλη της οικογένειας και φίλοι στρατιωτικού προσωπικού ή όσων θεωρούνται ότι συμμετέχουν σε πράξεις εξέγερσης «εξαφανίζονται διά της βίας» από υπηρεσίες ασφαλείας και πληροφοριών ώστε να ασκηθεί πίεση για την παράδοση του καταζητούμενου ή προκειμένου να τους ρωτήσουν σχετικά με το πού βρίσκεται ο καταζητούμενος⁵⁵⁵. Ο Infobae ανέφερε ότι η σύντροφος του υποστράτηγου Miguel Rodríguez Torres, που τελεί υπό κράτηση από την DGCIM από τον Μάρτιο του 2018, τέθηκε επίσης υπό κράτηση και υποβλήθηκε σε βασανιστήρια⁵⁵⁶. Το ONV ανέφερε ότι ορισμένα μέλη του στρατιωτικού προσωπικού υπέστησαν βασανιστήρια και

⁵⁴⁷ Journalist, telephone interview, 8 June 2020

⁵⁴⁸ Journalist, telephone interview, 8 June 2020

⁵⁴⁹ International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020

⁵⁵⁰ Journalist, telephone interview, 8 June 2020

⁵⁵¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁵⁵² International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020

⁵⁵³ HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 626

⁵⁵⁴ Infobae, Así torturan a los militares detenidos por causas políticas en el centro de Inteligencia del régimen venezolano, 14 June 2020, [url](#)

⁵⁵⁵ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 13; HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 626

⁵⁵⁶ Infobae, Así torturan a los militares detenidos por causas políticas en el centro de Inteligencia del régimen venezolano, 14 June 2020, [url](#)

δολοφονήθηκαν ώστε να μην λιποτακτήσουν άλλοι ή να μην αμφισβητήσουν την κυβέρνηση⁵⁵⁷. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ομοίως ότι η τιμωρία χρησιμοποιείται από την κυβέρνηση ως παράδειγμα ώστε να αποτραπεί η λιποταξία άλλων. Ο δημοσιογράφος πρόσθεσε ότι η κυβέρνηση επιθυμεί να εντοπίσει τους λιποτάκτες αλλά δεν διαθέτει τα σχετικά μέσα⁵⁵⁸.

Ο διεθνής οργανισμός A ανέφερε ότι δεδομένου ότι ο στρατός ασκεί σημαντικό έλεγχο σε ευρύ φάσμα υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, τα μέλη του, ιδίως οι υψηλόβαθμοι αξιωματικοί, δεν δυσκολεύονται να αποκτήσουν ή να ανανεώσουν τα διαβατήριά τους. Ωστόσο, η εξασφάλιση διαβατηρίου από χαμηλόβαθμους αξιωματικούς είναι πιο δύσκολη. Εξαρτάται επίσης από το αν το μέλος των ενόπλων δυνάμεων παρακολουθείται από την υπηρεσία αντικατασκοπείας, δεδομένου ότι διαθέτει σημαντική εξουσία στη χώρα. Η ίδια πηγή ανέφερε επίσης ότι η εξασφάλιση διαβατηρίου εξαρτάται επίσης από τις «διασυνδέσεις και προσωπικές σχέσεις»⁵⁵⁹. Ο δημοσιογράφος ανέφερε ότι εξ όσων γνωρίζει, δεν υπάρχουν περιστατικά κατάσχεσης των διαβατηρίων αξιωματικών του στρατού από τις αρχές, αν και είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίσουν προβλήματα κατά την ανανέωση του διαβατηρίου τους⁵⁶⁰. Παρότι επισήμανε ότι δεν είναι ειδικός στο ζήτημα των μελών των ενόπλων δυνάμεων που εγκαταλείπουν τη χώρα, ο Mottet ανέφερε ότι γνωρίζει μέλη που εγκατέλειψαν τη χώρα χωρίς δυσκολίες⁵⁶¹.

3.6.1 Στρατολόγηση και εφεδρείες

Στη Βενεζουέλα η στρατιωτική θητεία δεν είναι υποχρεωτική⁵⁶². Ωστόσο, οι πολίτες ηλικίας από 18 έως 60 ετών υποχρεούνται να εγγράφονται για σκοπούς έκτισης στρατιωτικής θητείας⁵⁶³. Αυτό ισχύει τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες⁵⁶⁴. Σύμφωνα με τον δημοσιογράφο, απαιτείται η εγγραφή για σκοπούς έκτισης στρατιωτικής θητείας διότι η στρατιωτική ταυτότητα (*libreta militar*) είναι απαραίτητη στη Βενεζουέλα στο πλαίσιο διοικητικών διαδικασιών, όπως η λήψη πτυχίου⁵⁶⁵.

Η εθελοντική στρατολόγηση πραγματοποιείται κάθε Μάρτιο, Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο⁵⁶⁶ και η διάρκεια της θητείας είναι από 24 έως 30 μήνες⁵⁶⁷. Αφού ολοκληρώσουν τη θητεία, τα άτομα καθίστανται έφεδροι⁵⁶⁸. Το άρθρο 25 του νόμου για τη στρατιωτική θητεία (*Ley de Conscripción y Alistamiento Militar*) ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 25 Όσοι βρίσκονται σε εφεδρεία μπορεί να κληθούν με αίτημα του προέδρου της Δημοκρατίας και του Αρχηγού των Μπολιβαριανών Εθνικών Ενόπλων Δυνάμεων, για περιόδους επανεκπαίδευσης ή στρατιωτικής εκπαίδευσης»⁵⁶⁹.

3.7 Δημοσιογράφοι και μέσα ενημέρωσης

Σε συνέντευξη που παραχώρησε τον Φεβρουάριο του 2019 στο ισπανικό τηλεοπτικό κανάλι La Sexta, ο Maduro ανέφερε ότι στη Βενεζουέλα «δεν βρίσκονται υπό κράτηση ούτε έχουν τεθεί ποτέ υπό κράτηση δημοσιογράφοι» και ότι, αντιθέτως, πρόκειται για «προβοκάτσια» με σκοπό να

⁵⁵⁷ ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁵⁵⁸ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵⁵⁹ Διεθνής οργανισμός A, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

⁵⁶⁰ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵⁶¹ Mottet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁵⁶² Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020· US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

⁵⁶³ δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020· US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

⁵⁶⁴ δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵⁶⁵ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵⁶⁶ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵⁶⁷ US, CIA, The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, [url](#)

⁵⁶⁸ Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

⁵⁶⁹ Venezuela, Ley de Conscripción y Alistamiento Militar, 2009, [url](#)

παρουσιαστούν οι «έλεγχοι» ως «δίωξη των δημοσιογράφων από το καθεστώς»⁵⁷⁰. Ωστόσο, σύμφωνα με πηγές, η κυβέρνηση και οι δυνάμεις ασφαλείας στοχεύουν δημοσιογράφους προκειμένου να τους φιμώσουν για τα τεκταινόμενα στη χώρα και να εμποδίσουν τα μέσα ενημέρωσης να καταγγείλουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁵⁷¹, ιδίως στο πλαίσιο διαδηλώσεων⁵⁷². Το CDJ ανέφερε ότι έχει παρατηρηθεί αύξηση των «επιθέσεων και της επιθετικής συμπεριφοράς» σε βάρος δημοσιογράφων και των μέσων ενημέρωσης, όπως κλοπές εξοπλισμού, εκστρατείες δυσφήμισης από την κυβέρνηση στα δημόσια μέσα ενημέρωσης, κλείσιμο μέσων ενημέρωσης και σωματικός εκφοβισμός, ιδίως σε περιπτώσεις σχετικές με την κάλυψη παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁵⁷³. Το Ινστιτούτο για τον Τύπο και την Κοινωνία (IPYS, *Instituto de Prensa y Sociedad*⁵⁷⁴) ανέφερε ομοίως ότι οι δυνάμεις ασφαλείας και πληροφοριών προέβαιναν σε εκφοβισμό δημοσιογράφων και σε κατάσχεση του εξοπλισμού τους⁵⁷⁵. Στην επικαιροποιημένη έκθεση της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι οι διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν από την αντιπολίτευση στις 16 Νοεμβρίου 2019 «μετά τις πράξεις εκφοβισμού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά ορισμένων δημοσιογράφων» και ότι, τρεις ημέρες αργότερα, η DG CIM έκανε έφοδο στα κεντρικά γραφεία διαδικτυακού μέσου ενημέρωσης, έθεσε υπό σύντομη κράτηση τρεις δημοσιογράφους, οι οποίοι κάλυπταν την έφοδο, καθώς και τους οδηγούς τους και τον διευθυντή, ο οποίος τέθηκε σε απομόνωση για δέκα ημέρες. Τον Δεκέμβριο του 2019 ο διευθυντής τελούσε ακόμη υπό κράτηση⁵⁷⁶.

Η κυβέρνηση αρνήθηκε να ανανεώσει άδειες μετάδοσης για μέσα ενημέρωσης και εμπόδισε την παράδοση χαρτιού εκτύπωσης σε εφημερίδες που επικρίνουν την κυβέρνηση, με αποτέλεσμα να κλείσουν οι περισσότερες έντυπες εφημερίδες στη χώρα⁵⁷⁷. Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι «δεκάδες μέσα ενημέρωσης έκλεισαν, ενώ η κυβέρνηση έπαυσε τη λειτουργία ραδιοφωνικών σταθμών και απαγόρευσε τηλεοπτικά κανάλια»· έτσι, το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μετατράπηκαν στα κύρια μέσα επικοινωνίας⁵⁷⁸. Στην έκθεση του 2019 για τη Βενεζουέλα, το IPYS ανέφερε ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών (Conatel, *Comisión Nacional de Telecomunicaciones*) ανέστειλε τον Φεβρουάριο του 2019 τη λειτουργία έξι ξένων τηλεοπτικών καναλιών, μεταξύ των οποίων το National Geographic (ΗΠΑ), το Antena 3 (Ισπανία), το Radio Caracol (Κολομβία) και το 24 Horas (Χιλή), διότι διέδιδαν σύμφωνα με τους ισχυρισμούς περιεχόμενο σχετικά με την απόπειρα του Guaidó να εξασφαλίσει την είσοδο ανθρωπιστικής βοήθειας στη Βενεζουέλα εντός του ίδιου μήνα⁵⁷⁹. Η Conatel ανέστειλε επίσης τη λειτουργία εννέα ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων παρουσίασης απόψεων και εννέα ραδιοφωνικών σταθμών και εμπόδισε την κυκλοφορία της κολομβιανής εφημερίδας *El Tiempo*⁵⁸⁰. Η κυβέρνηση έχει θέσει επίσης εμπόδια σε ανεξάρτητους ειδησεογραφικούς ιστοτόπους και μπλοκάρει τακτικά τις κυριότερες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης⁵⁸¹. Το IPYS ανέφερε ομοίως ότι

⁵⁷⁰ Σε 24horas.cl, Nicolás Maduro: "Aquí no ha habido detención de periodistas", 4 February 2019, [url](#), 1:07

⁵⁷¹ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 5; Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020· OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 33

⁵⁷² IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 5; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 33

⁵⁷³ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 33

⁵⁷⁴ Το IPYS είναι οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών που είναι εγκατεστημένη στη Λίμα του Περού και προωθεί τη διερευνητική δημοσιογραφία, την ελευθερία της έκφρασης και την πρόσβαση σε δημόσιες πληροφορίες στη Λατινική Αμερική (IPYS, *Quiénes somos*, n.d., [url](#)).

⁵⁷⁵ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 3

⁵⁷⁶ UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

⁵⁷⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵⁷⁸ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 28

⁵⁷⁹ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), pp. 5-6

⁵⁸⁰ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), pp. 5-6

⁵⁸¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 28

η Conatel μπλόκαρε κατά διαστήματα ιστοτόπους όπως το YouTube, το Microsoft Bing και το Facebook⁵⁸².

Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι «διάφορα επικριτικά προς την κυβέρνηση μέσα ενημέρωσης αποτέλεσαν στόχο λογοκρισίας και κυβερνοεπιθέσεων, όπως και οι ιστότοποι οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. ΜΚΟ ανέφεραν ότι ειδησεογραφικοί ιστότοποι όπως οι El Pitazo και Efecto Cocuyo μπλοκαρίστηκαν 975 φορές μεταξύ Ιανουαρίου και Νοεμβρίου» 2019⁵⁸³. Σύμφωνα με το IPYS, το 2019 καταγράφηκαν 534 περιπτώσεις παραβίασης της ελευθερίας του τύπου, μεταξύ των οποίων «επιθέσεις» σε βάρος δημοσιογράφων και μέσων ενημέρωσης (326 περιπτώσεις), περιορισμός της πρόσβασης σε δημόσιες πληροφορίες (81), λογοκρισία (70), δικαστική διαδικασία (21), αυτολογοκρισία (15), ατιμωρησία (4), και «έμμεση» λογοκρισία (3). Στους δράστες περιλαμβάνονταν οι δυνάμεις ασφαλείας (146 περιπτώσεις), πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών (104), υπουργεία και κυβερνητικοί φορείς (68), η Conatel (36), υποστηρικτές της κυβέρνησης (34) και ομάδες οργανωμένου εγκλήματος (16). Το IPYS ανέφερε επίσης ότι 76 δημοσιογράφοι, μεταξύ των οποίων 48 δημοσιογράφοι της Βενεζουέλας και 28 ξένοι ανταποκριτές, τέθηκαν υπό αυθαίρετη κράτηση το 2019, ενώ κάλυπταν τις εξελίξεις σχετικά με την αντιπολίτευση, την ανθρωπιστική βοήθεια και τις διαδηλώσεις⁵⁸⁴.

Μεταξύ των περιπτώσεων τις οποίες ανέφεραν πηγές περιλαμβάνονται οι εξής:

- Σε δημόσια δήλωση, η AT&T ανακοίνωσε ότι από τις 19 Μαΐου 2020 η DIRECTV θα ανέστειλε τις δραστηριότητές της στη Βενεζουέλα, καθώς οι οικονομικές κυρώσεις των ΗΠΑ απαγόρευαν τη μετάδοση των καναλιών Globovisión και PDVSA, «αμφότερα εκ των οποίων είναι απαραίτητα βάσει της άδειας της DIRECTV για την παροχή υπηρεσιών συνδρομητικής τηλεόρασης στη Βενεζουέλα»⁵⁸⁵. Στις 9 Ιουνίου 2020 στον ιστότοπο του TSJ αναφερόταν ότι δικαστήριο του Caracas διέταξε τη θέση «τριών πολιτών»⁵⁸⁶ υπό κράτηση με τις κατηγορίες της «διακεκριμένης απάτης», του «μποϊκοτάζ», της «αποσταθεροποίησης της οικονομίας» και της «σύστασης συμμορίας για τη διάπραξη εγκλημάτων» βάσει του οργανικού νόμου κατά του οργανωμένου εγκλήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Ley Orgánica contra la Delincuencia Organizada y Financiamiento al Terrorismo)⁵⁸⁷.
- Η Espacio Público⁵⁸⁸ ανέφερε ότι στις 5 Ιουνίου 2020, τέσσερις δημοσιογράφοι της VPI tv τέθηκαν υπό κράτηση από την GNB στο Chuao του Caracas, ενώ έπαιρναν συνέντευξη σε τοπικό βενζινάδικο από άτομα που περίμεναν στην ουρά για να αγοράσουν καύσιμα. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι δημοσιογράφοι παρέμειναν υπό κράτηση για μία ώρα και κατασχέθηκαν τα έγγραφα ταυτότητάς τους⁵⁸⁹.

3.8 Αυτόχθονες πληθυσμοί

Εμπιστευτική πηγή με την οποία υπήρξε επικοινωνία για την παρούσα έκθεση ανέφερε ότι οι εξορυκτικές δραστηριότητες στο Τόξο Εξορύξεων του Orinoco (*Arco Minero del Orinoco*) [γνωστό και ως Ζώνη Εξορύξεων του Orinoco] στις πολιτείες Bolívar και Amazonas εκτελούνται σε εκτάσεις αυτοχθόνων κοινοτήτων, οι οποίες εκτίθενται συνεπώς σε κινδύνους όσον αφορά την προστασία και

⁵⁸² IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), pp. 5-6

⁵⁸³ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 89

⁵⁸⁴ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), pp. 2, 3, 7

⁵⁸⁵ AT&T, AT&T Announces Closing of DIRECTV Latin America Operations in Venezuela, 19 May 2020, [url](#)

⁵⁸⁶ Οι εν λόγω «τρεις πολίτες» είναι τρία διευθυντικά στελέχη της DIRECTV (VICE, Jailed DirecTV Execs Accused of Destabilizing the Economy in Venezuela, 10 June 2020, [url](#))

⁵⁸⁷ Venezuela, TSJ, Tribunal de Caracas privó de libertad a tres ciudadanos por estafa en DIRECTV, 9 June 2020, [url](#)

⁵⁸⁸ Espacio Público is an independent civil society organisation that advocates and promotes human rights, the freedom of speech, access to information, and social responsibility in reporting in the media (Espacio Público, ¿Quiénes somos?, n.d., [url](#))

⁵⁸⁹ Espacio Público, Detienen al equipo de VPI TV por hacer encuestas en una gasolinera, 6 June 2020, [url](#)

το περιβάλλον⁵⁹⁰. Οι αυτόχθονες πληθυσμοί που ζουν στις τοποθεσίες ή γύρω από τις τοποθεσίες έργων εξόρυξης στο Τόξο Εξορύξεων του Orinoco, καθώς και όσοι ζουν στις παραμεθόριες περιοχές συμμετέχουν σε διαμαρτυρίες κατά της κατάληψης των εδαφών τους, της έλλειψης πρόσβασης σε είδη πρώτης ανάγκης και της καταστολής από την GNB· οι διαμαρτυρίες αυτές έχουν κατασταλεί «βιαίως»⁵⁹¹. Υπηρεσίες ασφαλείας της κυβέρνησης και παράτυπες ένοπλες ομάδες χρησιμοποίησαν σύμφωνα με πληροφορίες υπερβολική βία και δυσανάλογες επιθέσεις κατά αυτοχθόνων κοινοτήτων σε παραμεθόριες περιοχές⁵⁹². Μεταξύ 22 και 28 Φεβρουαρίου 2019, οι δυνάμεις ασφαλείας προέβησαν σε πράξεις καταστολής κατά αυτόχθονων πληθυσμών από την κοινότητα Remón στην πολιτεία Βολίναρ, οι οποίοι ήταν αντίθετοι στη διέλευση στρατιωτικής φάλαγγας που κατευθυνόταν προς τα σύνορα με τη Βραζιλία προκειμένου να παρεμποδίσει την πρόσβαση ανθρωπιστικής βοήθειας⁵⁹³. Επτά άνθρωποι, μεταξύ των οποίων τέσσερις αυτόχθονες, σκοτώθηκαν· 57 άνθρωποι τραυματίστηκαν, μεταξύ των οποίων 22 αυτόχθονες· και 62 άνθρωποι τέθηκαν υπό «αυθαίρετη» κράτηση, μεταξύ των οποίων 23 αυτόχθονες⁵⁹⁴.

Υπερασπιστές του περιβάλλοντος και υπερασπιστές των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών αντιμετωπίζουν αντίποινα και παρενόχληση επειδή καταγγέλλουν τις παραβιάσεις που διαπράττονται στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης των ορυχείων στο Orinoco και σε άλλα μέρη της χώρας⁵⁹⁵. Το Foro Penal κατέγραψε θανάτους σε αυτόχθονες κοινότητες στις πολιτείες Amazonas, Βολίναρ και Delta Amacuro, οι οποίοι οφείλονταν στη μόλυνση των πηγών υδάτων στα εδάφη τους από υδράργυρο λόγω των εξορύξεων, ενώ υπεύθυνες για τους θανάτους ήταν επίσης παράτυπες ένοπλες ομάδες και *sindicatos* που επιδίδονται σε στοχευμένες δολοφονίες, αναγκαστικές εξαφανίσεις, απαγωγές και απειλές⁵⁹⁶. Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τις *sindicatos*, βλ. [κεφάλαιο 4.1.4.3](#).

Εμπιστευτική πηγή με την οποία υπήρξε επικοινωνία για την παρούσα έκθεση ανέφερε ότι η «επιδείνωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στη χώρα έχει επηρεάσει άμεσα τη δυναμική των αυτοχθόνων κοινοτήτων της χώρας», καθώς δραστηριότητες όπως η αλιεία και η βοσκή εγκαταλείφθηκαν για πιο επικερδείς δραστηριότητες οι οποίες εκθέτουν τους ανθρώπους σε κινδύνους. Επιπλέον, «τα ποσοστά καταχώρισης γεννήσεων είναι διαχρονικά χαμηλά για τους αυτόχθονες πληθυσμούς της Βενεζουέλας καθώς οι τοκετοί πραγματοποιούνται κυρίως εκτός νοσοκομείων και τα ληξιαρχεία είναι μακριά από τους τόπους διαμονής τους. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί δυσκολίες στη χορήγηση ιθαγένειας και ελλοχεύει κίνδυνος ανιθαγένειας, ιδιαίτερα σε ένα πλαίσιο κινητικότητας, με αποτέλεσμα εμπόδια στην πρόσβαση σε δικαιώματα όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η σωματική και νομική προστασία»⁵⁹⁷.

3.9 Δραστηριότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Άνθρωποι που είναι ενεργοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, συμπεριλαμβανομένων των λεγόμενων «διαμορφωτών τάσεων» έχουν δεχτεί απειλές και έχουν διωχθεί επειδή αναρτούν επικριτικά σχόλια κατά της κυβέρνησης⁵⁹⁸. Δεν υποστηρίζουν απαραίτητως την αντιπολίτευση, ενώ ορισμένοι από αυτούς υποστήριζαν παλαιότερα την κυβέρνηση Maduro⁵⁹⁹. Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι 193 άτομα κρατούνταν έως τον Οκτώβριο του 2015 «λόγω ανάρτησης απόψεων ή παραπόνων στα μέσα

⁵⁹⁰ Confidential source, Correspondence, June 2020

⁵⁹¹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵⁹² Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 4

⁵⁹³ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 7

⁵⁹⁴ Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, [url](#), p. 7

⁵⁹⁵ CEPAZ et al., Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización, 21 February 2020, [url](#)

⁵⁹⁶ Foro Penal, Situación actual de los pueblos y comunidades indígenas ante la pandemic del COVID 19, April 2020, [url](#), pp. 4-5

⁵⁹⁷ Εμπιστευτική πηγή, αλληλογραφία, Ιούνιος 2020

⁵⁹⁸ FundaRedes, videoconference, 6 May 2020; Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁵⁹⁹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

κοινωνικής δικτύωσης ή στον Τύπο»⁶⁰⁰. Ο Pedro Jaimes, ο οποίος τελούσε υπό κράτηση από τη SEBIN για ενάμιση έτος επειδή ανάρτησε στον λογαριασμό του στο Twitter δημόσια διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τη διαδρομή του αεροπλάνου του προέδρου, αφέθηκε ελεύθερος στις 17 Οκτωβρίου 2019 αφού του απαγγέλθηκαν κατηγορίες⁶⁰¹. Το ABC ανέφερε στις 15 Μαΐου 2020 ότι περίπου 50 άνθρωποι έχουν τεθεί υπό κράτηση για ανάρτηση επικριτικών σχολίων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή «απλώς σχολίων» σχετικά με τον κορονοϊό⁶⁰². Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι για την παρακολούθηση του πολιτικού βίου στη Βενεζουέλα απαιτείται παρακολούθηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης καθώς η κυβέρνηση κλείνει τους χώρους στους οποίους θα μπορούσαν να εργαστούν ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης⁶⁰³.

Στην έκθεση χώρας 2020 που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών των Κάτω Χωρών αναφέρεται ότι, σύμφωνα με εμπιστευτικές πηγές, οι πιο συνηθισμένες εφαρμογές άμεσης ανταλλαγής μηνυμάτων που χρησιμοποιούνται στη Βενεζουέλα είναι το WhatsApp και, σε μικρότερο βαθμό, το Signal. Οι εν λόγω πηγές δεν γνωρίζουν σε ποιον βαθμό μπορούν οι αρχές να παρακολουθούν το περιεχόμενο αυτών των εφαρμογών. Μια άλλη εμπιστευτική πηγή ανέφερε ότι τα άτομα που ανακρίνονται από τις αρχές «δεν πρέπει να παρέχουν μόνο τους κωδικούς των λογαριασμών τους στο Facebook και στο Twitter, αλλά και πρόσβαση στα τηλέφωνα τους»⁶⁰⁴. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

Ο Amaya ανέφερε ότι από την εποχή του Chávez υπάρχει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της Βενεζουέλας μια «δομή» που αποκαλείται #latropa, η οποία αποτελείται από λογαριασμούς Twitter, εκ των οποίων ορισμένοι χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση, που προορίζονται για τη δημιουργία τάσεων, περιεχομένου και κρατικής προπαγάνδας. Η «δομή» αυτή, υπό την εποπτεία κυβερνητικού υπαλλήλου, δημιουργεί σύμφωνα με πληροφορίες «εκατοντάδες» λογαριασμούς Twitter με σκοπό την παρενόχληση και τον εκφοβισμό ατόμων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης⁶⁰⁵. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

3.10 Εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας

Εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας οι οποίοι καταγγέλλουν την κατάσταση της υγειονομικής περίθαλψης απολύονται αδικαιολόγητα⁶⁰⁶, δέχονται απειλές από ανωτέρους⁶⁰⁷, δέχονται επιπλήξεις⁶⁰⁸, τίθενται υπό κράτηση⁶⁰⁹, γίνονται αυθαίρετες έφοδοι στα σπίτια τους, αποτελούν στόχο επιθέσεων και θεωρούνται από την κυβέρνηση «πράκτορες που προωθούν στρατιωτική επέμβαση»⁶¹⁰. Ορισμένοι από αυτούς αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα λόγω ανώνυμων απειλών κατά της ζωής τους⁶¹¹.

⁶⁰⁰ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 90

⁶⁰¹ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 90

⁶⁰² ABC, Diosdado Cabello ordena perseguir a los académicos venezolanos por revelar las cifras del Covid-19, 15 May 2020, [url](#)

⁶⁰³ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁶⁰⁴ Netherlands, Ministry of Foreign Affairs, Algemeen Ambtsbericht Venezuela 2020 (Country Report Venezuela 2020), June 2020, [url](#), p. 63

⁶⁰⁵ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁶⁰⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁶⁰⁷ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 36

⁶⁰⁸ CEPAZ et al., Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización, 21 February 2020, [url](#); Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁶⁰⁹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁶¹⁰ CEPAZ et al., Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización, 21 February 2020, [url](#)

⁶¹¹ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

Τα κέντρα υγείας στρατικοποιούνται ως μορφή εκφοβισμού των επαγγελματιών του κλάδου υγείας⁶¹² και απαγορεύεται στα μέσα ενημέρωσης η είσοδος σε αυτά τα κέντρα⁶¹³. Δεν επιτρέπεται η λήψη φωτογραφιών ή η βιντεοσκόπηση εντός των κέντρων υγείας⁶¹⁴. Επιθέσεις κατά εργαζομένων στον τομέα της υγείας και ασθενών πραγματοποιούνται, σύμφωνα με πληροφορίες, από αστυνομικούς και μέλη ένοπλων *colectivos*⁶¹⁵. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις *colectivos*, βλ. [κεφάλαιο 5](#). Σύμφωνα με την έρευνα των *Médicos por la Salud*, 13 από τα 40 νοσοκομεία ανέφεραν συνολικά 164 πράξεις βίας που διαπράχθηκαν από τις κρατικές δυνάμεις ασφαλείας κατά επαγγελματιών του κλάδου της υγείας, και 12 από τα 40 νοσοκομεία ανέφεραν 158 πράξεις βίας που διαπράχθηκαν από παραστρατιωτικές και άλλες παράνομες ομάδες· οι περισσότερες πράξεις διαπράχθηκαν στο Nueva Esparta και στο Caracas⁶¹⁶. Στην έκθεση του ΟΜCT και λοιπών αναφέρεται ότι η πρόεδρος της Ένωσης Επαγγελματιών Νοσηλευτικής της Μητροπολιτικής Περιφέρειας (*Colegio de Profesionales de la Enfermería del Distrito Capital*) έχει αντιμετωπίσει εχθρότητα και εκφοβισμό από ένοπλες *colectivos* και από συναδέλφους που υποστηρίζουν την κυβέρνηση διότι υπερασπίζεται τα εργασιακά δικαιώματα και την πρόσβαση στην περίθαλψη. Κυβερνητικοί αξιωματούχοι τη συνδέουν με τα κόμματα της αντιπολίτευσης προκειμένου να απονομιμοποιήσουν το έργο της και, σύμφωνα με την έκθεση, το Ινστιτούτο Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Βενεζουέλας (*IVSS, Instituto Venezolano de los Seguros Sociales*) απειλεί κατ' εξακολούθηση και απολύει αδικαιολόγητα τους επαγγελματίες του κλάδου της υγείας που παραπονούνται για τις συνθήκες εργασίας τους⁶¹⁷.

3.11 Κρατική απόκριση και προστασία

3.11.1 Σύστημα δικαιοσύνης

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι «η κυβέρνηση και φορείς υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης επέβαλαν νόμους και πολιτικές που επιτάχυναν τη διάβρωση του κράτους δικαίου»⁶¹⁸. Η χώρα δεν διαθέτει αμερόληπτο, διαφανές και λειτουργικό σύστημα δικαιοσύνης⁶¹⁹ και τα δικαστήρια είναι πολιτικοποιημένα⁶²⁰. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, «το σύστημα δικαιοσύνης στη Βενεζουέλα δεν συμμορφώνεται, σε διαρκή βάση, με τις διαδικαστικές προθεσμίες και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις. Οι δικαστές αναβάλλουν συνεχώς ακροαματικές διαδικασίες χωρίς έγκυρη αιτιολογία, όπως όταν οι αστυνομικοί αρνούνται να μεταφέρουν τους κατηγορούμενους στις ακροαματικές διαδικασίες ή επειδή οι εισαγγελείς δεν παρουσιάζονται στο δικαστήριο»⁶²¹. Το ΟVV ανέφερε ότι υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων που βρίσκονταν υπό κράτηση για «μήνες, ακόμη και έτη» χωρίς να τους απαγγελθούν επισήμως κατηγορίες, ενώ δεν εφαρμόζεται η αρχή του *habeas corpus* στη χώρα⁶²². Η UNOHCHR ανέφερε ότι οι «δικαστικές αρχές έχουν συχνά αντιστρέψει το βάρος της απόδειξης αρνούμενες να κινησουν έρευνες εάν τα θύματα δεν προσδιορίσουν τους δράστες»⁶²³. Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών υφίστανται διώξεις τόσο στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης όσο και στο πλαίσιο της στρατιωτικής ποινικής δικαιοδοσίας, ως «παραδειγματική τιμωρία» για την παρεμπόδιση του έργου άλλων οργανώσεων ανθρωπίνων

⁶¹² CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 12

⁶¹³ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 12; Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁶¹⁴ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁶¹⁵ CEPAZ, 2019 Encrucijada política en Venezuela, 16 July 2019, [url](#), p. 15

⁶¹⁶ Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, [url](#), p. 15

⁶¹⁷ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 21-22

⁶¹⁸ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 30

⁶¹⁹ WOLA, Beyond the Narcostate Narrative, March 2020, [url](#), p. 2; ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶²⁰ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶²¹ AI, Urgent Action: Representative's right to fair trial ignored, 3 December 2019, [url](#)

⁶²² ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶²³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 43

δικαιωμάτων⁶²⁴. Σε ορισμένες περιπτώσεις πολιτικών αντιπάλων, τα άτομα δεν δικάζονται από δικαστές πολιτικών δικαστηρίων και παραπέμπονται σε στρατιωτικά δικαστήρια⁶²⁵. Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, οι «καταστάσεις έκτακτης ανάγκης» έχουν χρησιμοποιηθεί για την αναστολή των δικαιωμάτων των ακτιβιστών και τη δίωξή τους⁶²⁶. Τα μέτρα αυτά, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις είναι παράνομα, έχουν επιτρέψει στην κυβέρνηση να φυλακίζει ακτιβιστές και αντιφρονούντες χωρίς να τηρούνται τα αναγκαία δικαστικά πρωτόκολλα⁶²⁷. Σύμφωνα με την έκθεση χώρας για τη Βενεζουέλα του Bertelsmann Stiftung του 2020, «οι μαζικές παραβιάσεις πολιτικών δικαιωμάτων τις οποίες διαπράττει το καθεστώς δεν διώκονται. Τα θύματα δεν μπορούν να προσφύγουν κατά εγχώριων παραβιάσεων· σε διάφορες περιπτώσεις κινήθηκαν διαδικασίες στο πλαίσιο παραβιάσεων σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, αυτές οι συστηματικές παραβιάσεις των πολιτικών δικαιωμάτων είναι αποκλειστικά πολιτικά υποκινούμενες: δεν υπάρχει προτιμησιακή μεταχείριση ή διακρίσεις λόγω φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, θρησκείας, εθνοτικής ή φυλετικής καταγωγής⁶²⁸.

Το ΟVV ανέφερε ότι στη Βενεζουέλα υπάρχει η τάση να δίνεται προτεραιότητα στη δίωξη της πολιτικής διαφωνίας έναντι συνήθων εγκλημάτων⁶²⁹. Το σύστημα δικαιοσύνης συχνά χρησιμοποιείται για τη δίωξη όσων θεωρούνται επικριτές της κυβέρνησης⁶³⁰ με «κατασκευασμένες» κατηγορίες περί «τρομοκρατών», «εχθρών που προκαλούν αποσταθεροποίηση», «υποκινητών του μίσους» και «δραστήων πράξεων που διαταράσσουν τη δημόσια τάξη και την ειρήνη»⁶³¹. Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικών επιστημών, σε ορισμένες περιπτώσεις οι δυνάμεις ασφαλείας «φυτεύουν» αποδεικτικά στοιχεία, ιδίως σε περιπτώσεις λιγότερο γνωστών ακτιβιστών, ώστε να κινηθούν δικαστικές διαδικασίες σε βάρος τους. Ορισμένες φορές, τους δίνεται η επιλογή να τεθούν υπό κατ' οίκον περιορισμό και τους απαγορεύεται να μιλούν σχετικά με τη δικαστική διαδικασία ή τυχόν βασανιστήρια που υπέστησαν κατά τη διάρκεια της κράτησης. Οι περιορισμοί δεν πρέπει, κατ' αρχήν, να εκτείνονται πέραν της διάρκειας της έρευνας· ωστόσο, οι δικαστικές διαδικασίες αναβάλλονται επανειλημμένα με ορισμένες από αυτές να διαρκούν «χρόνια». Τον τελευταίο καιρό οι ακτιβιστές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν αποτελέσει τα κυρίως θύματα αυτής της δυναμικής⁶³².

Ο Μάρμολ ανέφερε ότι η κυβέρνηση κινεί δικαστικές διαδικασίες κατά επικριτικών της κυβέρνησης οι οποίοι αργότερα αφήνονται ελεύθεροι μετά την απαγγελία κατηγοριών και την επιβολή όρων όπως η περιοδική εμφάνιση ενώπιον των αρχών, η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα και η κατάσχεση του διαβατηρίου⁶³³. Άλλες πηγές ανέφεραν ομοίως όταν η κυβέρνηση θέλει να εκφοβίσει ή να απειλήσει κάποιον, ανοίγει ποινική έρευνα και απαγγέλλει κατηγορίες σε βάρος του ατόμου, αλλά στη συνέχεια δεν διαπιστώνεται ούτε η ενοχή ούτε η αθωότητά του⁶³⁴. Καθώς το άτομο δεν μπορεί να φυλακιστεί, παραμένει σε ένα δικαστικό «κενό», όπου ο φάκελός του μπορεί να ενεργοποιηθεί εκ νέου ανά πάσα στιγμή για κάτι που δεν σχετίζεται με την αρχική κατηγορία⁶³⁵. Η στρατηγική αυτή χρησιμοποιείται με σκοπό να εκφοβιστούν οι επικριτές της κυβέρνησης και να αναγκαστούν να παραμείνουν σιωπηλοί⁶³⁶. Σύμφωνα με το ΟVV, οι περισσότερες έρευνες στη

⁶²⁴ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 34

⁶²⁵ Μάρμολ, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁶²⁶ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁶²⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁶²⁸ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, [url](#), p. 13

⁶²⁹ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶³⁰ HRW, Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, [url](#); OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 34; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 30

⁶³¹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 34

⁶³² Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁶³³ Μάρμολ, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁶³⁴ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶³⁵ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020· Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁶³⁶ Infobae, El régimen de Nicolás Maduro utiliza la Ley del Odio para perseguir a quienes critiquen al gobierno o protesten contra los malos servicios públicos, 17 April 2020, [url](#); Amaya, videoconference, 29 May 2020

Βενεζουέλα καταλήγουν στην απαγγελία κατηγοριών κατά του προσώπου, παρόλο που είναι αθώο, ή σε αδράνεια στην εκδίκαση της υπόθεσης⁶³⁷. Παραδείγματα υποθέσεων, όπως αναφέρθηκαν από πηγές, είναι τα εξής:

- Πηγές αναφέρουν την υπόθεση του δημοσιογράφου Luis Carlos Díaz, ο οποίος βρισκόταν υπό κράτηση στη SEBIN για πάνω από 24 ώρες τον Μάριο του 2019⁶³⁸, λίγες ημέρες αφού κατηγορήθηκε στη δημόσια τηλεόραση από τον Cabello ότι συμμετείχε σε «επιχείρηση γενικής διακοπής ρεύματος» ή ότι ήταν «φασίστας διαμορφωτής τάσεων»⁶³⁹. Κατά την έφοδο, οι δυνάμεις ασφαλείας απείλησαν, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, τη σύζυγό του⁶⁴⁰ και κατάσχεσαν τον εξοπλισμό του⁶⁴¹. Κατά την απελευθέρωσή του, του απαγγέλθηκε η κατηγορία της «υποκίνησης εγκλημάτων»⁶⁴² και του επιβλήθηκε ταξιδιωτική απαγόρευση, υποχρέωση να εμφανίζεται ενώπιον των αρχών κάθε οκτώ ημέρες και απαγόρευση «δημόσιων δηλώσεων» σχετικά με την υπόθεση⁶⁴³.
- Στην έκθεση του OMCT και λοιπών αναφέρεται το παράδειγμα του Ιδρύματος Κοινοτικών Πρεσβευτών (*Fundación Embajadores Comunitarios*), μια ΜΚΟ που παρέχει εκπαίδευση και κατάρτιση σε νέους που διατρέχουν κίνδυνο. Δύο εκπρόσωποι του Ιδρύματος τέθηκαν υπό κράτηση τον Ιανουάριο του 2018 από τη SEBIN χωρίς ένταλμα σύλληψης, υπέστησαν δίωξη και παρενοχλήθηκαν στη δημόσια τηλεόραση. Μετά από αυτά τα γεγονότα, ο αριθμός των εθελοντών του ιδρύματος μειώθηκε από 160 σε 20 και πρόσφατα έγινε έξωση στο Ίδρυμα από τον ιδιοκτήτη των γραφείων ο οποίος φοβόταν μήπως συνδεθεί με το έργο του⁶⁴⁴.

Σύμφωνα με την έκθεση του OMCT και λοιπών, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη στη Βενεζουέλα προϋποθέτει τη συνδρομή «επαγγελματιών του νομικού κλάδου που διαθέτουν τεχνογνωσία για να παράσχουν βοήθεια στα θύματα και τις οικογένειές τους», καθώς το δικαστικό σύστημα παρουσιάζει «μηχανισμούς που όχι μόνο δεν εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά αντιθέτως τα βλάπτουν»⁶⁴⁵. Σύμφωνα με την έκθεση του OMCT και λοιπών, «συχνά στη Βενεζουέλα η πρόσβαση στα δικαστήρια και στις διοικητικές υπηρεσίες εκθέτει το πρόσωπο σε παράτυπες και παράνομες διαδικασίες», καθώς η δικαιοσύνη «μετατρέπεται σε εργαλείο» για την προστασία των συμφερόντων της κυβέρνησης και όχι των θυμάτων⁶⁴⁶. Για παράδειγμα, η τροποποίηση των άρθρων 121 και 122 του οργανικού κώδικα ποινικής διαδικασίας (*Código Orgánico Procesal Penal*), η οποία πραγματοποιήθηκε το 2012, εξάλειψε τη δυνατότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να παρέχουν βοήθεια ή να εκπροσωπούν τα θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ποινικές διαδικασίες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, σε αυτά τα θύματα παρέχονται δημόσιοι συνήγοροι οι οποίοι, καθώς τηρούν ως επί το πλείστον τη γραμμή της κυβερνητικής πολιτικής, καταλήγουν να μην εκπροσωπούν το θύμα και να βλάπτουν τα συμφέροντά του⁶⁴⁷. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι έχουν υπάρξει τεκμηριωμένες περιπτώσεις στις οποίες οι αρχές χειραγώγησαν και παραπλάνησαν νομικούς εκπροσώπους προκειμένου να τους απομακρύνουν από τα πρόσωπα τα οποία εκπροσωπούν ή συνοδεύουν, και ότι η αστυνομία και οι υπηρεσίες πληροφοριών παρέχουν στους νομικούς εκπροσώπους ψευδείς πληροφορίες σχετικά με το πού βρίσκονται οι πελάτες τους⁶⁴⁸.

⁶³⁷ ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶³⁸ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 89; IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 4

⁶³⁹ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 4

⁶⁴⁰ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 89

⁶⁴¹ IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 4

⁶⁴² IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 4

⁶⁴³ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 89; IPYS, Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, [url](#), p. 4

⁶⁴⁴ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 35

⁶⁴⁵ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 43

⁶⁴⁶ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 44

⁶⁴⁷ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 42-44

⁶⁴⁸ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 46

Η κυβέρνηση διορίζει δικαστές οι οποίοι, σύμφωνα με πληροφορίες, δεν είναι ανεξάρτητοι⁶⁴⁹. Οι περισσότεροι δικαστές διορίζονται προσωρινά⁶⁵⁰ και υπάρχει μεγάλη εναλλαγή δικαστών, γραμματέων και κλητήρων στο δικαστικό σύστημα, με αποτέλεσμα σημαντικές διακοπές στις δικαστικές διαδικασίες⁶⁵¹. Το ΟVV ανέφερε ότι οι περισσότεροι δικαστές στη Βενεζουέλα επιλέγονται από την κυβέρνηση και όσοι δικαστές εξέδωσαν αποφάσεις σε βάρος της κυβέρνησης τιμωρήθηκαν, ώστε άλλοι δικαστές να μην αποφαίνονται κατά των κυβερνητικών υπαγορεύσεων⁶⁵². Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ίδιας πηγής, ποσοστό 4 έως 7 % των δικαστών στη χώρα είναι μόνιμοι στο αξίωμα ή διορίζονται μέσω διαγωνισμού, «παύονται εύκολα» και, υπό αυτές τις συνθήκες, «τα δικαστήρια και οι δικαστές είναι πλήρως υποταγμένοι στην κυβέρνηση και σε πολιτικές αποφάσεις»⁶⁵³. Συχνά οι αρχές παρέβλεπαν διαταγές αποφυλάκισης⁶⁵⁴.

Η έκθεση του ΟΜCT και λοιπών προσθέτει ότι η κυβέρνηση έχει θεσπίσει ένα νομικό πλαίσιο το οποίο δημιουργεί «εχθρικό περιβάλλον» για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τροποποιώντας ή θεσπίζοντας νόμους για τον περιορισμό του έργου τους⁶⁵⁵. Ορισμένοι από τους νόμους αυτούς ψηφίστηκαν με σκοπό την αποτροπή της λήψης ξένης χρηματοδότησης από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Τέτοιοι νόμοι είναι οι εξής:

- Νόμος για την υπεράσπιση της πολιτικής κυριαρχίας και του εθνικού αυτοπροσδιορισμού (*Ley de la Defensa de la Soberanía Política y la Autodeterminación Nacional*) του 2012, με τον οποίο θεσπίστηκε η επιβολή κυρώσεων σε οργανώσεις που λαμβάνουν δωρεές από ξένες οντότητες, με σκοπό την πρόκληση «οικονομικής ασφυξίας», και η απέλαση ατόμων που «διατυπώνουν απόψεις οι οποίες προσβάλλουν τα κρατικά θεσμικά όργανα και υψηλόβαθμες αρχές».
- Νόμος κατά του οργανωμένου εγκλήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (*Ley contra la Delincuencia Organizada y Financiamiento al Terrorismo*) του 2005, τροποποιηθείς το 2012, ο οποίος επέτρεψε στις υπηρεσίες ασφαλείας να απειλούν τους υπερασπιστές και τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατηγορώντας τους για «τρομοκρατία», «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» και «οργανωμένο έγκλημα»⁶⁵⁶.

Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια πηγή, ο πρόεδρος του ANC απείλησε να ψηφίσει νομοθεσία η οποία περιορίζει τη δυνατότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να λαμβάνουν ξένη χρηματοδότηση στις 14 Αυγούστου 2019 και στις 19 Φεβρουαρίου 2020⁶⁵⁷.

Πρόσωπα για τα οποία υπήρχαν υπόνοιες ότι διέπραξαν εγκλήματα βάσει του διεθνούς δικαίου και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων «απολάμβαναν σχεδόν απόλυτης ατιμωρησίας»⁶⁵⁸. Οι εισαγγελείς διστάζουν να δεχτούν καταγγελίες για παραβιάσεις που διαπράχθηκαν από τις FAES και οι οικογένειες όσων σκοτώθηκαν στις διαμαρτυρίες του 2017 βρίσκονται αντιμέτωπες με «επίμονα εμπόδια» όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ενώ οι περισσότερες έρευνες για αυτούς τους θανάτους δεν έχουν προχωρήσει⁶⁵⁹. Ορισμένα μέλη οικογενειών έχουν δεχθεί απειλές και παρενόχληση από τις υπηρεσίες πληροφοριών, ενώ άλλα εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα⁶⁶⁰. Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρθηκαν τα εξής:

⁶⁴⁹ HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 625

⁶⁵⁰ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020; ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 8

⁶⁵¹ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 45

⁶⁵² ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁵³ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁵⁴ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 87; ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 35; ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁵⁵ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 9, 11

⁶⁵⁶ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 7-9, 39-41

⁶⁵⁷ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 40-41

⁶⁵⁸ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 86

⁶⁵⁹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 55

⁶⁶⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 55

«η κυβέρνηση έχει αναγνωρίσει την ύπαρξη προβλημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους τους πολίτες και έχει ζητήσει από την ΟΗΧΗΡ να τη βοηθήσει να επιλύσει το ζήτημα αυτό. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, τον Ιούνιο του 2019 κρατούνταν 44 άτομα και είχαν εκδοθεί 33 εντάλματα σύλληψης κατά ατόμων για την εικαζόμενη ευθύνη την οποία έφεραν για δολοφονίες κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων του 2017 και του 2019. Πέντε μέλη των FAES καταδικάστηκαν για απόπειρα δολοφονίας, κακή χρήση όπλου και προσομοίωση αξιόποινης πράξης για περιστατικά που έλαβαν χώρα το 2018. Επιπλέον, 388 μέλη των FAES τελούν υπό έρευνα για φόνο, βάνταυση μεταχείριση και παράνομες εφόδους σε σπίτια που διαπράχθηκαν μεταξύ του 2017 και του 2019»⁶⁶¹.

3.11.2 Συνθήκες κράτησης και μεταχείριση στις φυλακές

Η Human Rights Watch ανέφερε ότι στις φυλακές της Βενεζουέλας παρατηρείται «διαφθορά, ανεπαρκής ασφάλεια, επιδεινούμενες υποδομές [...] και ανεπαρκώς εκπαιδευμένοι φύλακες». Το 63 % των κρατουμένων είναι προφυλακισμένοι εν αναμονή δίκης, κάτι που συμβάλλει στον υπερπληθυσμό⁶⁶². Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Φυλακών της Βενεζουέλας (OVP, *Observatorio Venezolano de Prisiones*), η φυλακή Los Llanos prison στο Guanare, στην πολιτεία Portuguesa, έχει για παράδειγμα χωρητικότητα 750 κρατουμένων, αλλά φιλοξενεί επί του παρόντος 2 500.⁶⁶³ Η ίδια πηγή ανέφερε ότι τα κέντρα κράτησης σε αστυνομικά τμήματα διατηρούν άτομα υπό κράτηση για «χρόνια», ενώ, σύμφωνα με τη νομοθεσία, η μέγιστη διάρκεια κράτησης σε αυτά τα κέντρα είναι 48 ώρες. Η χωρητικότητα αυτών των κέντρων είναι περίπου 20 κρατούμενοι και φιλοξενούν επί του παρόντος πάνω από 100⁶⁶⁴. Το 2019 πέθαναν στις φυλακές 104 κρατούμενοι, εκ των οποίων το 63,46 % πέθαναν λόγω κακής διατροφής και φυματίωσης, ενώ προβλήματα υγείας όπως, μεταξύ άλλων, χρόνιες ασθένειες, βακτηρίδια του στομάχου και η ελονοσία, «παρουσιάζουν σταδιακή αύξηση»⁶⁶⁵. Η κυβέρνηση ανέφερε στην ΟΗΧΗΡ του ΟΗΕ ότι ο αριθμός περιπτώσεων κακής διατροφής το 2019 ήταν 1 328⁶⁶⁶. Η πρόσβαση σε τρόφιμα για τους κρατούμενους είναι περιορισμένη και τα μέλη της οικογένειας πρέπει να στέλνουν μέσω των αρχών τρόφιμα στους κρατούμενους συγγενείς τους, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις κλέβουν οι δεσμοφύλακες⁶⁶⁷. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, «δυσχέρειες που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, την υγεία και το καθαρό νερό, συνδέονταν με τον αντίκτυπο των κυρώσεων»⁶⁶⁸.

Η ΟΗΧΗΡ του ΟΗΕ ανέφερε ότι ο ναύαρχος Rafael Acosta πέθανε στις 29 Ιουνίου 2019 λόγω εικαζόμενων «βασανιστηρίων». Είχε τεθεί υπό κράτηση στις 21 Ιουνίου 2019 για εικαζόμενη συνωμοσία με σκοπό τη δολοφονία του Maduro. Ο Acosta οδηγήθηκε ενώπιον στρατιωτικού δικαστηρίου από την DGCIM στις 28 Ιουνίου 2019 και, σύμφωνα με τον δικηγόρο του, ήταν σε αναπηρικό καροτσάκι, «δεν μπορούσε να μιλήσει και υπήρχαν σαφείς ενδείξεις ότι είχε υποστεί βασανιστήρια». Μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο την ίδια ημέρα και απεβίωσε στις 29 Ιουνίου⁶⁶⁹. Σύμφωνα με το BBC, από ιατροδικαστική εξέταση που διέρρευσε στον Τύπο προέκυψε ότι αιτία του θανάτου του ήταν «σοβαρό οίδημα του εγκεφάλου λόγω οξείας έλλειψης οξυγόνου» και ότι στο

⁶⁶¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 53

⁶⁶² HRW, Dozens Killed, Injured in Venezuela Prison Uprising, 4 May 2020, [url](#)

⁶⁶³ OVP, 47 muertos y 75 heridos es la cifra extraoficial de víctimas por un motín en Cepella, 2 May 2020, [url](#)

⁶⁶⁴ OVP, La violencia ganó territorio en los calabozos policiales durante 2019, 10 June 2020, [url](#)

⁶⁶⁵ OVP, Desnutrición y tuberculosis fueron las principales causas de muerte en las cárceles durante 2019, 22 May 2020, [url](#)

⁶⁶⁶ UN OHCHR, Outcomes of the investigation into allegations of possible human right violations of the human rights to life, liberty and physical and moral integrity in the Bolivarian Republic of Venezuela, 1 July 2020, [url](#), para. 56

⁶⁶⁷ UN OHCHR, Outcomes of the investigation into allegations of possible human right violations of the human rights to life, liberty and physical and moral integrity in the Bolivarian Republic of Venezuela, 1 July 2020, [url](#), paras. 56, 67; InSight Crime, Venezuela Prison Implodes Under Additional Strain From Coronavirus, 12 May 2020, [url](#)

⁶⁶⁸ UN OHCHR, Outcomes of the investigation into allegations of possible human right violations of the human rights to life, liberty and physical and moral integrity in the Bolivarian Republic of Venezuela, 1 July 2020, [url](#), para. 56

⁶⁶⁹ UN OHCHR, Bachelet deeply concerned by death in custody of Captain Acosta Arévalo in Venezuela, 1 July 2019, [url](#)

σώμα του «υπήρχαν ενδείξεις ακραίας βίας, σοβαρών ξυλοδαρμών και ηλεκτροπληξίας». Το σώμα του θάφτηκε από τις αρχές χωρίς τη συγκατάθεση της οικογένειάς του⁶⁷⁰.

Πηγές ανέφεραν ότι, σύμφωνα με βίντεο που διέρρευσε στο *Agencia Carabobeña de Noticias* (ACN), «τουλάχιστον» 82 κρατούμενοι είχαν υποστεί ξυλοδαρμό από δεσμοφύλακες στο κέντρο συντονισμού της αστυνομίας (*Centro de Coordinación de la Policía*) στο Anaco για πάνω από δύο ώρες. Τους είχαν αναγκάσει να ξαπλώσουν στο πάτωμα γυμνοί και είχαν τοποθετήσει στην πλάτη τους κόκορες που τσακώνονταν, επειδή είχαν κηρύξει απεργία λόγω της έλλειψης τροφίμων, καθαρού νερού και φαρμάκων⁶⁷¹.

3.11.3 Κρατική προστασία για τα θύματα και τους μάρτυρες

Το Εθνικό Κέντρο Συντονισμού για την Προστασία Θυμάτων, Μαρτύρων και άλλων Προσώπων που Συμμετέχουν σε Δικαστική Διαδικασία (CONAPRO, *Coordinación Nacional para la Protección de las Víctimas, Testigos y demás Sujetos Procesales*) είναι η κρατική υπηρεσία που παρέχει προστασία σε πρόσωπα που συμμετέχουν σε δικαστική διαδικασία⁶⁷² και συστάθηκε βάσει του νόμου του 2012 για την προστασία των θυμάτων, των μαρτύρων και άλλων προσώπων που συμμετέχουν σε δικαστική διαδικασία (*Ley de Protección de Víctimas, Testigos y demás Sujetos Procesales*)⁶⁷³. Το CONAPRO αποτελείται από μια πολυεπιστημονική ομάδα δικηγόρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και κοινωνιολόγων και συνεργάζεται με τις 27 μονάδες παροχής συνδρομής σε θύματα που υπάρχουν στη χώρα⁶⁷⁴.

Χωρίς να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες, η κυβέρνηση της Βενεζουέλας ανέφερε ότι το CONAPRO έχει παράσχει νομική και ψυχοκοινωνική συνδρομή σε 128 537 άτομα και ότι διεκπεραιώθηκαν αιτήσεις για τη λήψη μέτρων προστασίας «για όσους είχαν σχετική ανάγκη»⁶⁷⁵.

Στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι ο Συνήγορος του Πολίτη (*Defensoría del Pueblo*) «παρέμεινε σιωπηλός έναντι παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και ότι ούτε η εισαγγελία, ούτε ο Συνήγορος του Πολίτη, ούτε η κυβέρνηση ή η αστυνομία παρείχαν προστασία σε θύματα ή μάρτυρες παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶⁷⁶. Σύμφωνα με τον Velasco, εάν κάποιος ανήκει στην αντιπολίτευση ή είναι αντιφρονών, τότε είτε εγκαταλείπει τη γειτονιά ή κατορθώνει μόνος του να παραμείνει ασφαλής ώστε να μην εξαρτάται από την κυβέρνηση ή τις *colectivos*. Ωστόσο, αυτό καθίσταται ολοένα δυσκολότερο διότι εάν το πρόσωπο δεν έχει πρόσβαση σε δολάρια ΗΠΑ ή κιβώτια τροφίμων των CLAP, θα μπορούσε να βρεθεί σε «πολύ δυσχερή κατάσταση»⁶⁷⁷. Ομοίως, το ΟVV ανέφερε ότι δεν διατίθεται προστασία για τα θύματα, καθώς οι περισσότερες έρευνες περιστρέφονται γύρω από πολιτικά συμφέροντα⁶⁷⁸.

Στις 9 Απριλίου 2020 η PROVEA ανέφερε ότι δημοσιογράφος εγκατεστημένος στην πολιτεία Bolívar, ο οποίος είχε δεχθεί απειλές διότι έκανε ρεπορτάζ για τις συνθήκες εργασίας στη Bauxilum⁶⁷⁹, κατέθεσε μήνυση στην εισαγγελία του Caracas και ζήτησε τη λήψη μέτρων προστασίας από το CONAPRO, το οποίο δεν μπορούσε να εφαρμόσει μέτρα προστασίας λόγω «έλλειψης προϋπολογισμού». Η εισαγγελία διέταξε την παροχή μέτρων προστασίας από τα δικαστήρια του

⁶⁷⁰ BBC, 'Tortured' Venezuela captain buried without wife's consent, 11 July 2019, [url](#)

⁶⁷¹ Perfil, Un video filtrado revela cómo la policía de Venezuela tortura a los presos, 4 October 2019, [url](#); Infobae, El impactante video que muestra cómo torturan a los presos en una comisaría venezolana, 4 October 2019, [url](#)

⁶⁷² Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 35; Venezuela, Embajada en Austria, Informe de Venezuela sobre la Resolución 6/2, 7 June 2017, [url](#)

⁶⁷³ Venezuela, Embajada en Austria, Informe de Venezuela sobre la Resolución 6/2, 7 June 2017, [url](#), p. 2

⁶⁷⁴ Venezuela, Embajada en Austria, Informe de Venezuela sobre la Resolución 6/2, 7 June 2017, [url](#), p. 3

⁶⁷⁵ Venezuela, Embajada en Austria, Informe de Venezuela sobre la Resolución 6/2, 7 June 2017, [url](#), p. 3

⁶⁷⁶ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 57

⁶⁷⁷ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁶⁷⁸ OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁷⁹ Η Bauxilum είναι δημόσια επιχείρηση με έδρα στο Los Pijiguaos, στην πολιτεία Bolívar, η οποία παράγει βωξίτη και αλουμίνα (Argus, Venezuela's degraded bauxite, alumina ops halted, 29 October 2019, [url](#)).

Bolívar, τα οποία υπαγόρευαν την «αλλαγή τόπου κατοικίας και την επανένταξη στην εργασία». Η PROVEA ανέφερε ότι τα μέτρα προστασίας διήρκεσαν «λίγες ημέρες» και ότι ο δημοσιογράφος κατοικεί επί του παρόντος σε κρυφή τοποθεσία μεταξύ αστέγων χωρίς τρόφιμα ούτε πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη⁶⁸⁰.

Η κυβέρνηση δεν εφαρμόζει μέτρα προστασίας που εκδίδονται από τη Διαμερικανική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (IACHR), καθώς η Βενεζουέλα έπαυσε να είναι μέλος του OAS το 2013, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η δυνατότητα των υπερασπιστών και των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων να ζητήσουν προστασία στο πλαίσιο του διαμερικανικού συστήματος⁶⁸¹.

3.11.4 Διερεύνηση καταγγελιών

Οι αρχές σπάνια διερευνούν καταγγελίες για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συναφή εγκλήματα.⁶⁸² Η Εισαγγελία, ο Συνήγορος του Πολίτη και τα δικαστήρια «συνήθως δεν διενεργούν ταχείες, αποτελεσματικές, ενδεδειγμένες, ανεξάρτητες, αμερόληπτες και διαφανείς έρευνες για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλα εγκλήματα που διαπράττονται από κρατικούς παράγοντες, δεν οδηγούν τους δράστες ενώπιον της δικαιοσύνης ούτε προστατεύουν τα θύματα και τους μάρτυρες»⁶⁸³. Ο OMCT και λοιποί ανέφεραν ότι, σύμφωνα με την COFAVIC «η πρακτική της μη κίνησης ερευνών για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι συστηματική και, ακόμη και στις περιπτώσεις που κινείται σχετική έρευνα, η διαδικασία βρίθκει σφαλμάτων και αδράνειας από πλευράς των αρχών»⁶⁸⁴.

Στις 23 Οκτωβρίου 2019, το Efecto Cocuyo ανέφερε ότι, σύμφωνα με τον γενικό εισαγγελέα Tarek William Saab, τα δύο προηγούμενα έτη οι αρχές διερεύνησαν 5 157 υποθέσεις απαγωγής και εκβιασμού, με αποτέλεσμα την απαγγελία κατηγοριών κατά 3 878 προσώπων και τη φυλάκιση 2 159 προσώπων. Ο Saab ανέφερε επίσης ότι στις υποθέσεις αυτές εμπλέκονταν 559 αστυνομικοί και μέλη στρατιωτικών δυνάμεων, εκ των οποίων 372 έχουν φυλακιστεί⁶⁸⁵. Στην επικαιροποιημένη έκθεση αποστολής της OHCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι, σύμφωνα με την εισαγγελία, μεταξύ Αυγούστου 2017 και Δεκεμβρίου 2019, 770 αξιωματούχοι κατηγορήθηκαν για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από αυτούς, απαγγέλθηκαν κατηγορίες κατά 509, τέθηκαν υπό κράτηση 393 και καταδικάστηκαν 131. Από αυτούς που καταδικάστηκαν, 55 αξιωματούχοι, μεταξύ των οποίων 14 από την PNB, κατηγορήθηκαν για ανθρωποκτονία σε σχέση με 68 θύματα⁶⁸⁶.

Υπάρχει έλλειψη εμπιστοσύνης στο δικαστικό σύστημα⁶⁸⁷. Η θεσμική κρίση και η έλλειψη νομιμοποίησης του TSJ και της Εθνοσυνέλευσης έχουν εντείνει την έλλειψη εμπιστοσύνης στη δικαστική εξουσία⁶⁸⁸. Τα θύματα δεν υποβάλλουν καταγγελίες λόγω φόβου αντιποιίνων⁶⁸⁹. Οι κοινωνικοί ηγέτες δεν εμπιστεύονται τα κρατικά θεσμικά όργανα και φοβούνται ότι θα ταυτοποιηθούν ως καταγγέλλοντες⁶⁹⁰. Το OVV ανέφερε ότι η συνέργεια μεταξύ εγκληματικών συμμοριών και μελών των δυνάμεων ασφαλείας είναι σε ορισμένες περιπτώσεις «καταφανής». Σύμφωνα με το OVV, υπάρχουν εγκληματικοί «κύκλοι» που απαρτίζονται από αστυνομικούς και, σε

⁶⁸⁰ PROVEA, Exigimos justicia con caso de reportero perseguido y amenazado de Bolívar, 9 April 2020, [url](#)

⁶⁸¹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 36

⁶⁸² UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 54; OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 66

⁶⁸³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 33

⁶⁸⁴ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 66

⁶⁸⁵ Efecto Cocuyo, Tarek William Saab: 559 funcionarios vinculados a extorsión y secuestros, 23 October 2019, [url](#)

⁶⁸⁶ UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

⁶⁸⁷ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 86; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 54

⁶⁸⁸ AI, Annual Report 2019, February 2020, [url](#), p. 88

⁶⁸⁹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 6; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 54

⁶⁹⁰ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

ορισμένες περιπτώσεις, μέλη στρατιωτικών δυνάμεων, με επαρκές επίπεδο οργάνωσης για την τέλεση εγκληματικών πράξεων⁶⁹¹. Σύμφωνα με ισχυρισμούς, οι αρχές που λαμβάνουν καταγγελίες αγνοούν τα θύματα και δεν κινούν έρευνες⁶⁹². Ο Μάρμοι εξήγησε ότι σε περιπτώσεις κλοπής, για παράδειγμα, καταγγελίες υποβάλλονται στις περισσότερες περιπτώσεις ως «τυπική διαδικασία» προκειμένου να παρασχεθούν έγγραφα σε ασφαλιστικές εταιρείες. Καταγγελίες κατά προσώπου για τις οποίες απαιτείται ενεργή έρευνα από τις αρχές υποβάλλονται σπανίως λόγω της δυσπιστίας έναντι των αρχών, καθώς και λόγω του σχετικού κόστους και χρόνου, του επίπονου χαρακτήρα της διαδικασίας και του κινδύνου αντιποίνων⁶⁹³, ιδίως όταν οι καταγγελίες αφορούν παράνομες ένοπλες ομάδες⁶⁹⁴. Καταγγελίες κατά κρατικών φορέων υποβάλλονται συνήθως ενώπιον διεθνούς οργανισμού και όχι σε εγχώριο επίπεδο λόγω της δυσπιστίας για το δικαστικό σύστημα⁶⁹⁵. Το ΟΝΒ ανέφερε ότι, σύμφωνα με εκτιμήσεις, ποσοστό 63 με 64 % των εγκλημάτων στη Βενεζουέλα δεν καταγγέλλονται· σε ορισμένα έτη αυτό το ποσοστό θα αγγίξει το 67 %⁶⁹⁶.

Το ΟΜCT και λοιποί παρέθεσαν ως παράδειγμα τη *Prepara Familia*, μια ΜΚΟ της Βενεζουέλας που υπερασπίζεται τα δικαιώματα των παιδιών και των εφήβων σε νοσοκομεία για παιδιά. Όταν η διευθύντρια της *Prepara Familia* προσπάθησε να υποβάλει καταγγελία στις αρχές μετά την κλοπή προμηθειών τροφίμων από τη ΜΚΟ, η καταγγελία της δεν έγινε δεκτή και παραπέμφθηκε σε άλλη αστυνομική αρχή. Ο υπεύθυνος αστυνομικός πήρε φωτογραφίες από το σημείο και τη ρώτησε αν η οργάνωση είχε δεσμούς με την αντιπολίτευση. Στις 14 Ιανουαρίου 2020 οι ίδιοι δράστες επέστρεψαν στη ΜΚΟ με την ΡΝΒ, η οποία προσπάθησε να πραγματοποιήσει έφοδο χωρίς ένταλμα. Η έφοδος δεν πραγματοποιήθηκε διότι αρκετές ΜΚΟ άσκησαν πίεση στις αρχές να σταματήσουν την έρευνα⁶⁹⁷.

3.11.5 «Νόμος κατά του μίσους»

Ο συνταγματικός νόμος κατά του μίσους και υπέρ της ειρηνικής συνύπαρξης και της ανοχής (*Ley Constitucional contra el Odio, por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia*), που ψηφίστηκε από το ANC το 2017, ορίζει τα εξής:

«Ευθύνες, αδικήματα και κυρώσεις

Έγκλημα της προαγωγής ή υποκίνησης του μίσους

Άρθρο 20. Κάθε πρόσωπο το οποίο δημοσίως ή μέσω οποιουδήποτε μέσου δημόσιας διάδοσης προάγει, προωθεί ή υποκινεί το μίσος, τις διακρίσεις ή τη βία κατά ατόμου ή ομάδας ατόμων, λόγω της πραγματικής ή εικαζόμενης ιδιότητάς τους ως μέλους ορισμένης κοινωνικής, εθνοτικής, θρησκευτικής και πολιτικής ομάδας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, έκφρασης φύλου ή κάθε άλλου κινήτρου που εισάγει διακρίσεις, τιμωρείται με ποινή κάθειρξης δέκα έως είκοσι ετών, με την επιφύλαξη αστικής και πειθαρχικής ευθύνης για την προκληθείσα βλάβη.

Επιβαρυντική περίπτωση το μίσος και η μισαλλοδοξία

Άρθρο 21. Θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση η διάπραξη ή επίταση οποιασδήποτε αξιόποινης πράξης λόγω της πραγματικής ή εικαζόμενης ιδιότητας του θύματος ως μέλους ορισμένης φυλετικής, εθνοτικής, θρησκευτικής ή πολιτικής ομάδας, καθώς και για λόγω φύλο, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, έκφρασης φύλου ή κάθε άλλου

⁶⁹¹ ΟΝΒ, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁹² Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

⁶⁹³ Μάρμοι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁶⁹⁴ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020· Μάρμοι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁶⁹⁵ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020· Μάρμοι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁶⁹⁶ ΟΝΒ, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁶⁹⁷ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), pp. 32-33

κινήτρου που εισάγει διακρίσεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η εφαρμοστέα ποινή είναι το ανώτατο όριο της ποινής που επιβάλλεται για την αντίστοιχη αξιόποινη πράξη.

Τιμωρία για τη διάδοση μηνυμάτων υπέρ του μίσους και του πολέμου

Άρθρο 22. Πάροχος ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών υπηρεσιών που μεταδίδει μηνύματα τα οποία συνιστούν προπαγάνδα υπέρ του πολέμου ή εκθειάζουν το εθνικό, φυλετικό, θρησκευτικό, πολιτικό ή κάθε άλλου είδους μίσος τιμωρείται με ανάκληση της άδειας, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στον νόμο για την κοινωνική ευθύνη στο ραδιόφωνο, την τηλεόραση και τα ηλεκτρονικά μέσα.

Στην περίπτωση των κοινωνικών δικτύων και των ηλεκτρονικών μέσων, εάν η διάδοση των μηνυμάτων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο δεν παύσει εντός έξι ωρών από τη δημοσίευση, επιβάλλεται στο νομικό πρόσωπο πρόστιμο πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων φορολογικών μονάδων. Ομοίως, μπλοκάρονται οι δικτυακές πύλες, με την επιφύλαξη της ποινικής και αστικής ευθύνης που μπορεί να προκύψει.

Ο πάροχος ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της μετάδοσης ζωντανών και άμεσων μηνυμάτων φέρει ευθύνη μόνο για τα αδικήματα που προβλέπονται στον παρόντα νόμο ή για τη συνέχισή τους, όταν η διοίκηση αποδεικνύει στο πλαίσιο της διαδικασίας ότι δεν ενήργησε επιμελώς⁶⁹⁸».

Σύμφωνα με πηγές, ο «Νόμος Κατά του Μίσους» έχει χρησιμοποιηθεί για τη «δίωξη» ατόμων που αντιτίθενται στην κυβέρνηση⁶⁹⁹ και την απαγγελία κατηγοριών σε βάρος ατόμων που επικρίνουν την κυβέρνηση⁷⁰⁰. Το ONV ανέφερε ότι αυτός ο νόμος φαίνεται να θεσπίστηκε για την «επιλεκτική στόχευση ατόμων ώστε να σιωπήσουν και να τιμωρηθούν παραδειγματικά»⁷⁰¹. Έχουν υπάρξει επίσης περιπτώσεις ατόμων σε βάρος των οποίων απαγγέλθηκαν κατηγορίες βάσει του νόμου κατά του μίσους επειδή διαμαρτυρήθηκαν για την έλλειψη βενζίνης⁷⁰². Το Efecto Cocuyo ανέφερε ότι, σύμφωνα με τον διευθυντή του Espacio Público, κατά τη διάρκεια της κρίσης της ηλεκτρικής ενέργειας [του 2019], η κυβέρνηση έθεσε υπό κράτηση άτομα που αντάλασσαν στο WhatsApp μηνύματα κατά της κατάστασης και τους απήγγειλε κατηγορίες βάσει του νόμου κατά του μίσους για «υποκίνηση εγκλημάτων». Κατά τη διάρκεια της πανδημίας κορονοϊού, «εντάθηκε» η πρακτική της απαγγελίας κατηγοριών κατά προσώπων για ανάρτηση επικριτικών προς την κυβέρνηση μηνυμάτων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης⁷⁰³.

Ακολουθούν ορισμένες περιπτώσεις, όπως αναφέρθηκαν από τις πηγές, σχετικά με την εφαρμογή αυτού του νόμου:

- Στις 15 Απριλίου 2020 γυναικολόγος στο νοσοκομείο Pastor Oropeza Riera de Carora hospital στην πολιτεία Lara τέθηκε υπό κράτηση από την DGCIM διότι ανάρτησε στο WhatsApp κριτική κατά κυβερνητικού αξιωματούχου, ενώ παράλληλα εξέφρασε στο Instagram την απογοήτευσή του να «βλέπει ανθρώπους να πεθαίνουν» λόγω της έλλειψης ιατρικών προμηθειών. Ο γιατρός αφέθηκε ελεύθερος την επόμενη ημέρα με την κατηγορία της «υποκίνησης μίσους»⁷⁰⁴.
- Στις 21 Μαρτίου 2020 ο δημοσιογράφος Darvinson Rojas τέθηκε υπό κράτηση μαζί με τους γονείς του από τις FAES στο σπίτι τους στο Caracas αφού ο Rojas δημοσίευσε Tweets με πληροφορίες σχετικά με τα κρούσματα COVID-19 στη Miranda. Οι FAES πήγαν στο σπίτι τους ισχυριζόμενες ότι

⁶⁹⁸ Venezuela, Ley Constitucional contra el Odio, por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia, 2017, [url](#)

⁶⁹⁹ FundaRedes, videoconference, 6 May 2020; Unión Afirmativa de Venezuela, videoconference, 24 April 2020

⁷⁰⁰ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020· Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

⁷⁰¹ ONV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁷⁰² Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁷⁰³ Efecto Cocuyo, Instigación al odio y asociación para delinquir, 15 April 2020, [url](#)

⁷⁰⁴ Infobae, El régimen de Nicolás Maduro utiliza la Ley del Odio para perseguir a quienes critiquen al gobierno o protesten contra los malos servicios públicos, 17 April 2020, [url](#)

διερευνούσαν ένα ύποπτο κρούσμα COVID-19, αλλά στη συνέχεια αναγνώρισαν ότι τέθηκε υπό κράτηση λόγω των Tweets που δημοσίευσε, σύμφωνα με τη δήλωση του Rojas⁷⁰⁵. Οι γονείς του αφέθηκαν ελεύθεροι έπειτα από «αρκετές ώρες»⁷⁰⁶ και ο Rojas αφέθηκε ελεύθερος έπειτα από 12 ημέρες με τις κατηγορίες της «υπεράσπισης του μίσους» και της «υποκίνησης εγκλημάτων»⁷⁰⁷.

- Στις 18 Ιουλίου 2019 το CICPC έθεσε υπό κράτηση τον δημοσιογράφο Wilmer Quintana στην πολιτεία Guárico διότι ανάρτησε στον λογαριασμό του στο Facebook κριτική για εικαζόμενες πράξεις διαφθοράς στην παράδοση φυσικού αερίου για κατοικίες και των κιβωτίων τροφίμων των CLAP στην ίδια πολιτεία⁷⁰⁸. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο Quintana υπέστη καρδιακή προσβολή ενώ βρισκόταν υπό κράτηση⁷⁰⁹ και τέθηκε υπό κατ' οίκον περιορισμό στις 19 Αυγούστου 2019 με την κατηγορία της «προώθησης ή υποκίνησης μίσους»⁷¹⁰.

3.11.6 Μετεγκατάσταση

Ο Mouttet ανέφερε ότι οι πλουσιότεροι πολίτες της Βενεζουέλας έχουν περισσότερες δυνατότητες μετεγκατάστασης σε άλλες περιοχές της χώρας ή στο εξωτερικό⁷¹¹. Ο Amaya ανέφερε ότι η δυνατότητα μετεγκατάστασης εξαρτάται από τον «παράγοντα που είναι υπεύθυνος για τον εκφοβισμό», καθώς ορισμένοι έχουν εθνική παρουσία και επιρροή⁷¹².

Σύμφωνα με τον Velasco, τα θύματα των *colectivos* που αποφασίζουν να μετακομίσουν σε άλλη περιοχή, μετακομίζουν σε άλλες πόλεις και όχι εντός της ίδιας γειτονιάς. Ωστόσο, εάν το πρόσωπο συνεχίζει να είναι πολιτικά δραστήριο στον νέο τόπο κατοικίας, μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω στόχευσης από τις τοπικές *colectivos*. Όταν ένα πρόσωπο μετακομίζει σε γειτονιά που ελέγχεται από *colectivo*, αυτή η *colectivo* προσπαθεί να εξακριβώσει ποιο είναι αυτό το πρόσωπο, από πού έρχεται, καθώς και τις πολιτικές πεποιθήσεις του⁷¹³. Ο Μάρμολ εξέφρασε την άποψη ότι μια *colectivo* δεν πρόκειται να αναζητήσει ένα πρόσωπο σε άλλη πολιτεία διότι αυτές οι ομάδες έχουν ιδιαίτερα εδαφικό χαρακτήρα και «πρωτόγονο» τρόπο λειτουργίας, και επιζητούν κυρίως τον εκφοβισμό και την άσκηση κοινωνικού ελέγχου. Ωστόσο, μπορούν να διαβιβάσουν πληροφορίες στις FAES με αποτέλεσμα τη θέση του προσώπου υπό αυθαίρετη κράτηση⁷¹⁴. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις *colectivos*, βλ. [κεφάλαιο 5](#).

Όσοι μετεγκαθίστανται μπορεί να αποτελέσουν στόχο μέσω της περιορισμένης πρόσβασης στη βοήθεια που παρέχεται από την κυβέρνηση, όπως τα κιβώτια τροφίμων των CLAP⁷¹⁵. Σύμφωνα με τη FundaRedes, για ένα πρόσωπο που είχε αποτελέσει στόχο σε μια περιοχή και μετακομίζει σε άλλη, ακόμη και αν ο κίνδυνος «δίωξης δεν είναι υψηλός», οι συνθήκες διαβίωσης ενδέχεται να μην είναι ίδιες ή να είναι και χειρότερες, δεδομένου ότι μπορεί να μην του χορηγούνται τα κιβώτια τροφίμων

⁷⁰⁵ IFEX, IFEX-ALC condemns arrest of journalist Darvinson Rojas, calls for his release, 27 March 2020, [url](#)

⁷⁰⁶ IFEX, IFEX-ALC condemns arrest of journalist Darvinson Rojas, calls for his release, 27 March 2020, [url](#)

⁷⁰⁷ IFEX, IFEX-ALC condemns arrest of journalist Darvinson Rojas, calls for his release, 27 March 2020, [url](#); AI, Darvinson Rojas released on bail, 29 May 2020, [url](#)

⁷⁰⁸ CPJ, Las autoridades venezolanas aplican ley contra el odio al periodista Wilmer Quintana por publicar mensajes en Facebook y lo detienen, 13 August 2019, [url](#)

⁷⁰⁹ CPJ, Las autoridades venezolanas aplican ley contra el odio al periodista Wilmer Quintana por publicar mensajes en Facebook y lo detienen, 13 August 2019, [url](#); Espacio Público, Otorgan medida de casa por carcel al periodista Wilmer Quintana, 20 August 2019, [url](#)

⁷¹⁰ Espacio Público, Otorgan medida de casa por carcel al periodista Wilmer Quintana, 20 August 2019, [url](#)

⁷¹¹ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁷¹² Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020

⁷¹³ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁷¹⁴ Μάρμολ, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁷¹⁵ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

των CLAP⁷¹⁶. Οι περισσότεροι σε αυτές τις περιπτώσεις προτιμούν να παραμένουν σιωπηλοί⁷¹⁷, «κάτι που επιδιώκουν οι colectivos μέσω του εκφοβισμού»⁷¹⁸.

⁷¹⁶ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁷¹⁷ Amaya, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020· Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

⁷¹⁸ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

4. Κατάσταση στα σύνορα με την Κολομβία

Τα σύνορα μεταξύ Βενεζουέλας και Κολομβίας έχουν μήκος περίπου 2 219 χιλιόμετρα και περιλαμβάνουν τις πολιτείες Zulia, Táchira, Apure και Amazonas, από την πλευρά της Βενεζουέλας, και τα διαμερίσματα La Guajira, Cesar, Norte de Santander, Boyacá, Arauca, Vichada και Guaiyía από την πλευρά της Κολομβίας⁷¹⁹. Σύμφωνα με την Υπηρεσία των Ιησουιτών για τους Πρόσφυγες (JRS), μια διεθνής καθολική οργάνωση με παρουσία με πάνω από 50 χώρες η οποία προωθεί και υπερασπίζεται τα δικαιώματα των προσφύγων, των εκτοπισθέντων και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων,

«η παραμεθόρια περιοχή την οποία μοιράζονται η Κολομβία με τη Βενεζουέλα είναι μια γεωγραφική περιοχή με έντονα χαρακτηριστικά τα οποία της χαρίζουν κάποια ιδιαιτερότητα σε σχέση με τα εδάφη του εσωτερικού κάθε χώρας, καθώς και σε σχέση με άλλα σύνορα: πληθυσμοί με πολύ στενούς οικονομικούς, πολιτιστικούς και κοινωνικούς ιστορικούς δεσμούς· επίπεδα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης κάτω του εθνικού μέσου όρου· παρουσία μεγάλου αριθμού παράνομων ενόπλων ομάδων που μάχονται για τον έλεγχο των παράνομων οικονομιών· εκτενές πορώδες έδαφος που είναι κυρίως αγροτικό ή ζούγκλα και όπου εκατοντάδες σημεία παράνομης διέλευσης ή “trochas” χρησιμοποιούνται για λαθρεμπόριο, διακίνηση ναρκωτικών, διακίνηση όπλων, ορυκτών και ανθρώπων· και δημόσιες αρχές με περιορισμένες οικονομικές, ανθρώπινες και τεχνολογικές ικανότητες που πρέπει να διαθέτουν επαρκή κάλυψη και ποιότητα για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του εδάφους»⁷²⁰.

Τα ποσοστά ανθρωποκτονιών στις παραμεθόριες πολιτείες της Βενεζουέλας για το 2019 είχαν ως εξής: Zulia (60 θάνατοι ανά 100 000 κατοίκους), Táchira (46), Apure (37), Amazonas (58) και Bolívar (84)⁷²¹. Η FundaRedes ανέφερε ότι σύμφωνα με έρευνα την οποία διενήργησε βάσει ρεπορτάζ το 2019, 1 850 άτομα σκοτώθηκαν στις πολιτείες Amazonas, Bolívar, Táchira, Falcón, Zulia και Apure, μεταξύ των οποίων 692 που σκοτώθηκαν σε 484 ένοπλες διενέξεις και 91 που απήχθησαν ή εξαφανίστηκαν⁷²². Στα θύματα περιλαμβάνονταν 1 703 άνδρες, 73 γυναίκες και 74 παιδιά⁷²³. Το Ίδρυμα για την Ειρήνη και τη Συμφιλίωση (Pares, Fundación Paz y Reconciliación⁷²⁴) ανέφερε ότι, στην πλευρά της Κολομβίας από το 2012 έως το 2019 σκοτώθηκαν 4 911 άτομα, ενώ 71 παιδιά και έφηβοι στρατολογήθηκαν διά της βίας από παράνομες ένοπλες ομάδες, 71 561 άτομα εκτοπίστηκαν και 203 απήχθησαν⁷²⁵. Σύμφωνα με τη FundaRedes, η Zulia είναι μία από τις πολιτείες όπου η εγκληματικότητα είναι πιο σοβαρή, ιδίως η αναγκαστική εκτόπιση ιδιοκτητών γης από ένοπλες ομάδες⁷²⁶.

Η International Crisis Group ανέφερε ότι τα σύνορα με την Κολομβία έχουν καταστεί «πολύ ευαίσθητο θέμα» και ζήτημα εθνικής ασφάλειας για την κυβέρνηση της Βενεζουέλας το τελευταίο έτος, καθώς χρησιμοποιούνται ως μέσο αποδυνάμωσης της κυβέρνησης μέσω των προσπαθειών εισαγωγής ανθρωπιστικής βοήθειας και ως πρόσχημα ξένης στρατιωτικής επέμβασης λόγω των

⁷¹⁹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 6

⁷²⁰ JRS, Informe de contexto: Frontera Colombo-venezolana, April 2019, [url](#), pp. 3, 37

⁷²¹ OVV, Presentación Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 23

⁷²² FundaRedes, Curva de la violencia en seis estados fronterizos de Venezuela, 2019, [url](#), pp. 2, 3, 12

⁷²³ FundaRedes, Curva de la violencia en seis estados fronterizos de Venezuela, 2019, [url](#), p. 12

⁷²⁴ Το Pares είναι ΜΚΟ της Κολομβίας που πραγματοποιεί αναλύσεις και έρευνες σχετικά τη δημόσια ασφάλεια, τις εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, την εγκληματικότητα, τη διακυβέρνηση και τα ανθρώπινα δικαιώματα (Pares, Sobre nosotros, n.d., [url](#))

⁷²⁵ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 6.

⁷²⁶ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

κατηγοριών της κυβέρνησης της Κολομβίας ότι η Βενεζουέλα φιλοξενεί «τρομοκρατικές ομάδες» όπως οι αποστάτες των FARC και ο ELN⁷²⁷.

⁷²⁷ International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

Χάρτης 4: Παρουσία ένοπλων ομάδων στα σύνορα Βενεζουέλας-Κολομβίας το 2018, Μάιος 2018 ©InSight Crime CC BY-NC 3.0⁷²⁸

⁷²⁸ Presence of Armed Groups on the Colombia-Venezuela Border [map], in: InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 53

4.1 Ένοπλες ομάδες

Στις παράνομες ένοπλες ομάδες με παρουσία κατά μήκος των συνόρων περιλαμβάνονται οι ομάδες ανταρτών του ELN και οι αποστάτες των FARC, παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες της Κολομβίας, και ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος⁷²⁹, καθώς και *colectivos*.⁷³⁰ Σύμφωνα με το Pares, κατά μήκος των συνόρων υπάρχουν 28 παράνομες ένοπλες ομάδες, μεταξύ των οποίων ο ELN, ομάδες περιφερειακής εμβέλειας, όπως οι EPL, Los Rastrojos, Clan del Golfo και αποστάτες των FARC, και διεθνικές εγκληματικές οργανώσεις όπως οι *pranes* και το καρτέλ Sinaloa⁷³¹. Επιπλέον, υπάρχουν διάφορες τοπικές εγκληματικές συμμορίες⁷³² οι οποίες λειτουργούν ως υπεργολάβοι για μεγαλύτερες παράνομες ένοπλες ομάδες⁷³³. Σύμφωνα με τη FundaRedes, τον Μάιο του 2019 δραστηριοποιούνταν στη Βενεζουέλα 28 παρακλάδια παράνομων ένοπλων ομάδων της Κολομβίας, μεταξύ των οποίων οκτώ μέτωπα του ELN, έξι ομάδες αποστατών των FARC, τέσσερα μέτωπα του EPL και περίπου 10 παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες⁷³⁴. Σύμφωνα με το ίδρυμα Ιδέες για την Ειρήνη (FIP, *Fundación Ideas para la Paz*), μια κολομβιανή ομάδα προβληματισμού που ερευνά τις συγκρούσεις στην Κολομβία, ανέφερε ότι παρότι η παρουσία του ELN και των αποστατών των FARC στη Βενεζουέλα καταδεικνύει την ενοποίηση μιας κοινής πολιτικής με το καθεστώς Maduro, οι παράγοντες αυτοί επωφελούνται «για τώρα» από το «χάος» που επικρατεί στη Βενεζουέλα, το οποίο τους έχει επιτρέψει να επεκτείνουν και να οργανώσουν τις δράσεις τους στο πλαίσιο παράνομων οικονομικών και τον έλεγχο του πληθυσμού και των πόρων⁷³⁵.

Η απουσία εθνικών αρχών στα σύνορα μεταξύ Βενεζουέλας και Κολομβίας έχει ενισχύσει τη θέση των παράνομων ενόπλων ομάδων⁷³⁶, οι οποίες αντικαθιστούν αυτές τις αρχές⁷³⁷, και λειτουργούν ως *de facto* δυνάμεις που ασκούν κοινωνικό έλεγχο και προβαίνουν σε χρηματικούς εκβιασμούς, οι οποίοι είναι γνωστοί σε τοπικό επίπεδο ως «φόροι» («*impuestos*») [ο όρος είναι επίσης γνωστός σε τοπικό επίπεδο ως «*vacunas*»]⁷³⁸. Το Γραφείο του Διαμεσολαβητή της Κολομβίας αναφέρει, για παράδειγμα, ότι οι Los Rastrojos έχουν αντικαταστήσει τις τοπικές αρχές, εκτελώντας επιχειρήσεις ασφαλείας και αναλαμβάνοντας την «απονομή της δικαιοσύνης» στον παραμεθόριο δήμο του Puerto de Santander⁷³⁹. Η Human Rights Watch αναφέρει ότι λόγω της απουσίας του κράτους στα σύνορα, οι άνθρωποι «απευθύνονται στις ένοπλες ομάδες για να “λύσουν” τα προβλήματά τους»⁷⁴⁰.

Μεταξύ των παράνομων ενόπλων ομάδων υπάρχουν συνεχείς διαφορές σχετικά με τα έσοδα από τις διάφορες παράνομες οικονομίες που είναι παρούσες και στις δύο πλευρές των συνόρων⁷⁴¹, και

⁷²⁹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 7; International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 4, 11, 12

⁷³⁰ Reuters, EXCLUSIVA-Grupos armados colombianos seducen a venezolanos desesperados, 20 June 2019, [url](#); Caracol, Nuevo grupo ilegal hace presencia en la zona de frontera, 19 June 2019, [url](#)

⁷³¹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 7

⁷³² El Universal, Tras cierre de frontera, grupos criminales lucran con venezolanos que cruzan a Colombia, 19 March 2019, [url](#); Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 42

⁷³³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 42

⁷³⁴ FundaRedes, Más de 28 frentes de grupos irregulares armados colombianos operan en Venezuela, 13 May 2019, [url](#)

⁷³⁵ FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 30

⁷³⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 2; El Espectador, Masacre en la frontera con Venezuela, 8 March 2020, [url](#); Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8

⁷³⁷ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 2; FundaRedes, Grupos armados irregulares explotan a niños y adolescentes venezolanos en la frontera, 16 December 2019, [url](#)

⁷³⁸ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8

⁷³⁹ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 9

⁷⁴⁰ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 49

⁷⁴¹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 6; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 2

εμπλέκονται σε ανθρωποκτονίες⁷⁴², διακίνηση ναρκωτικών⁷⁴³ και όπλων⁷⁴⁴, εμπορία ανθρώπων⁷⁴⁵, απαγωγές⁷⁴⁶, εκβιασμό⁷⁴⁷, καταναγκαστική εργασία, αναγκαστική στρατολόγηση⁷⁴⁸, αναγκαστική εκτόπιση⁷⁴⁹, σεξουαλική βία⁷⁵⁰, κλοπές βοοειδών⁷⁵¹, λαθρεμπόριο⁷⁵² βενζίνης και βοοειδών από τη Βενεζουέλα στην Κολομβία,⁷⁵³ λεηλασία αγροκτημάτων που παράγουν κρέας και γαλακτοκομικά προϊόντα⁷⁵⁴, έλεγχο των σημείων παράνομης διέλευσης των συνόρων⁷⁵⁵ και παράνομες εξορύξεις⁷⁵⁶. Στην έκθεση της International Crisis Group αναφέρεται ότι, σύμφωνα με πηγές κοντά στις ομάδες Κολομβιανών ανταρτών που βρίσκονται στη Βενεζουέλα, η παράνομη εξόρυξη χρυσού και άλλων μετάλλων τόσο στην Κολομβία όσο και στη Βενεζουέλα είναι η κύρια πηγή εισοδήματος αυτών των ομάδων⁷⁵⁷. Στα σύνορα μεταξύ Βενεζουέλας και Κολομβίας παρατηρούνται σοβαρά ζητήματα ασφάλειας λόγω των συνεχών διαφορών μεταξύ ενόπλων ομάδων όσον αφορά την εδαφική επιρροή⁷⁵⁸. Η Βενεζουέλα είναι επίσης χώρα διέλευσης για κοκαΐνη που μεταφέρεται από την Κολομβία στην Καραϊβική, στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη⁷⁵⁹.

Παράνομες ένοπλες ομάδες δημιουργούν άτυπες συμμαχίες για τη διεκδίκηση εδαφών και την κατανομή της διαχείρισης των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες⁷⁶⁰. Σύμφωνα με την International Crisis Group, συμμαχίες με σκοπό το κέρδος δημιουργούνται επίσης μεταξύ παράνομων ενόπλων ομάδων και αξιωματικών ασφαλείας και πολιτικών της Βενεζουέλας⁷⁶¹. Για παράδειγμα, το Pares αναφέρει ότι ο ELN δημιούργησε συμμαχία με *colectivos* της Βενεζουέλας για τη διεκδίκηση εδαφών από τον EPL και ο EPL δημιούργησε συμμαχία με την Clan del Golfo και τοπικές οργανώσεις της περιοχής για να πολεμήσει τον ELN⁷⁶². Ο EPL δημιούργησε συμμαχία με την ομάδα Los Rastrojos για παύση της επιθετικότητας και κατανομή των εσόδων από εκβιασμούς επιχειρήσεων, μεταφορικών εταιρειών, εταιρειών συγκομιδής ρυζιού, λαθρεμπόρων βενζίνης και μεταναστών που διασχίζουν σημεία παράνομης συνοριακής διέλευσης⁷⁶³. Στην έκθεση της International Crisis Group αναφέρεται ότι οι ομάδες ανταρτών της Κολομβίας αναθέτουν σε τοπικές

⁷⁴² HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 1; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p.6

⁷⁴³ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8

⁷⁴⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6

⁷⁴⁵ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8; AFP, Ocho personas muertas por massacre en frontera, 8 March 2020, [url](#)

⁷⁴⁶ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 1; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 5

⁷⁴⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 27; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 5

⁷⁴⁸ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 1

⁷⁴⁹ Caracol, Desplazamiento en Venezuela por grupos armados en frontera, 25 May 2019, [url](#); HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 20

⁷⁵⁰ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 12; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6

⁷⁵¹ OVV, Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 9

⁷⁵² International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; AFP, Ocho personas muertas por massacre en frontera, 8 March 2020, [url](#); Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6

⁷⁵³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 8, 22

⁷⁵⁴ OVV, Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, [url](#), p. 9

⁷⁵⁵ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p.5

⁷⁵⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

⁷⁵⁷ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5

⁷⁵⁸ Infobae, Ocho personas muertas por masacre en frontera de Colombia y Venezuela, 10 March 2020, [url](#)

⁷⁵⁹ UN, INCB, Report of the International Narcotics Control Board for 2019, [url](#), para. 308

⁷⁶⁰ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 8, 11; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 3-4

⁷⁶¹ International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020

⁷⁶² Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8

⁷⁶³ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 3

συμμορίες, είτε με τη βία είτε προσφέροντας «ευκαιρίες εργασίας» και τρόφιμα, να ελέγχουν τους ανθρακωρύχους που απασχολούνται σε παράνομες εξορυκτικές δραστηριότητες στη Βενεζουέλα⁷⁶⁴. Ωστόσο, η δυναμική των συγκρούσεων είναι ρευστή και οι συμμαχίες μπορεί να διαλυθούν ανά πάσα στιγμή για τη διεκδίκηση εδαφών και εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁷⁶⁵.

Σύμφωνα με πηγές, και στις δύο πλευρές των συνόρων ξεσπούν ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ παράνομων ενόπλων ομάδων και μεταξύ των ομάδων αυτών και των αρχών⁷⁶⁶. Ο ELN και η ομάδα Los Rastrojos ενεπλάκησαν σε ένοπλες συγκρούσεις στον δήμο του Catatumbo, στην πολιτεία της Zulia, και έως το Boca de Grita⁷⁶⁷. Σύμφωνα με τον Infobae, κατά τη διάρκεια ένοπλης σύγκρουσης στις 18 Φεβρουαρίου 2020, οι ομάδες αυτές χρησιμοποίησαν κυλίνδρους αερίου ως βόμβες και ότι η ομάδα Los Rastrojos εκτόπισε τοπικούς γεωργούς για να τοποθετήσει νάρκες κατά προσωπικού ενώ οπισθοχώρησε στο πλαίσιο ένοπλων συγκρούσεων με τον ELN⁷⁶⁸. Ένοπλες συγκρούσεις σημειώνονται επίσης μεταξύ των ομάδων Los Rastrojos και Clan del Golfo στις πόλεις Ureña, San Antonio, Rubio και Caracho, στην πολιτεία Táchira.⁷⁶⁹ Πολίτες έχουν βρεθεί εν μέσω ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ παράνομων ένοπλων ομάδων⁷⁷⁰.

Σύμφωνα με πηγές, προκειμένου να διεκδικήσουν και να διατηρήσουν τον έλεγχο, παράνομες ένοπλες ομάδες που δραστηριοποιούνται και στις δύο πλευρές των συνόρων επιβάλλουν τους δικούς τους κανόνες και επιβάλλουν τη συμμόρφωση με αυτούς μέσω απειλών και τιμωρίας με πρόστιμα, καταναγκαστική εργασία, εκτόπιση ή θάνατο⁷⁷¹. Ομάδες όπως η Los Rastrojos υπαγορεύουν τους κοινωνικούς κανόνες τους οποίους πρέπει να τηρούν οι κάτοικοι και όσοι διέρχονται από τα εδάφη τους⁷⁷² και ομάδες στο Arauca και το Arure επιβάλλουν απαγόρευση κυκλοφορίας και απαγορεύουν στους μοτοσικλετιστές να φορούν κράνος ώστε τα μέλη των παράνομων ένοπλων ομάδων να μπορούν να τους ταυτοποιούν⁷⁷³. Ένοπλες ομάδες όπως ο ELN και οι αποστάτες των FARC καλούν άτομα από την Κολομβία να παρουσιαστούν σε στρατόπεδα στην πλευρά της Βενεζουέλας προκειμένου να καταβάλουν ποσά που προκύπτουν από εκβιασμό και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για «μη αναφερθέντες λόγους» οι οποίοι συνίστανται συνήθως στη διατύπωση απειλών κατά του ατόμου⁷⁷⁴.

Σύμφωνα με πηγές, παράνομες ένοπλες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Los Rastrojos, απειλούν μέσω φυλλαδίων και μαζικών μηνυμάτων στο WhatsApp με «κοινωνική εκκαθάριση»⁷⁷⁵ από χρήστες ναρκωτικών και μαριχουάνας, εργαζόμενους σε σεξουαλικές υπηρεσίες, άτομα ΛΟΑΔ, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁷⁷⁶ και όσους κατηγορούνται για συνεργασία με αντίπαλες ομάδες⁷⁷⁷.

⁷⁶⁴ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 6

⁷⁶⁵ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 9, 23

⁷⁶⁶ Europa Press, Colombia.- Violentos combates entre el ELN y Los Rastrojos, 16 February 2020, [url](#); El Espectador, Masacre en la frontera con Venezuela, 8 March 2020, [url](#)

⁷⁶⁷ Infobae, El ELN y paramilitares de Los Rastrojos combaten en Venezuela, 19 February 2020, [url](#)

⁷⁶⁸ Infobae, El ELN y paramilitares de Los Rastrojos combaten en Venezuela, 19 February 2020, [url](#)

⁷⁶⁹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 25

⁷⁷⁰ NTN24, Al menos 20 personas asesinadas por grupos irregulares en la frontera, 31 July 2019, [url](#)

⁷⁷¹ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 1, 12, 24

⁷⁷² Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 9

⁷⁷³ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 26-27

⁷⁷⁴ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 25-26

⁷⁷⁵ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 16, 25-26; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 6

⁷⁷⁶ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 22

⁷⁷⁷ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 6

4.1.1. Ομάδες ανταρτών

4.1.1.1 ELN

Ο ELN είναι ομάδα Κολομβιανών ανταρτών που δημιουργήθηκε το 1964 με μαρξιστική-λενινιστική ιδεολογία, αλλά αργότερα ενεπλάκη σε απαγωγές, εκβιασμούς και επιθέσεις στις οικονομικές υποδομές⁷⁷⁸. Ο ELN είναι η μεγαλύτερη ένοπλη ομάδα στην Κολομβία⁷⁷⁹. Οι εκτιμήσεις για τον αριθμό των μαχητών κυμαίνονται μεταξύ 2 400⁷⁸⁰, 3 000⁷⁸¹ και 4 000⁷⁸². Σύμφωνα με το Υπουργείο Άμυνας της Κολομβίας, από τους 2 400 μαχητές του ELN, το 43 % βρίσκονται στη Βενεζουέλα⁷⁸³. Η ηγεσία του ELN αποτελείται από πέντε διοικητές που είναι γνωστοί ως Κεντρική Διοίκηση (COCE, *Comando Central*) και οι περιφερειακοί διοικητές του διαθέτουν υψηλό επίπεδο επιχειρησιακής αυτονομίας⁷⁸⁴. Ο ELN, όπως οι αποστάτες των FARC, χρησιμοποιεί τη Βενεζουέλα ως ασφαλές καταφύγιο⁷⁸⁵, συμπεριλαμβανομένων των ηγετών του οι οποίοι, σύμφωνα με πληροφορίες, βρίσκονται στη Βενεζουέλα⁷⁸⁶. Ο ELN χρησιμοποιεί επίσης τη Βενεζουέλα ως πηγή εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που εκτελούνται στα σύνορα⁷⁸⁷.

Ο ELN είναι εγκατεστημένος στρατηγικά κατά μήκος των συνόρων⁷⁸⁸, με διαδρόμους που συνδέουν την πλευρά της Κολομβίας με στρατόπεδα στην πλευρά της Βενεζουέλας⁷⁸⁹. Ο ELN έχει παρουσία σε «τουλάχιστον» 13 από τις 24 πολιτείες της Βενεζουέλας⁷⁹⁰, ειδικότερα στις πολιτείες Arure, Táchira, Bolívar και Amazonas⁷⁹¹. Σύμφωνα με πληροφορίες, η ομάδα εγκαθιστά επίσης βάσεις στις πολιτείες Barinas, Guárico, Lara and Falcón⁷⁹². Ο ELN έχει, σύμφωνα με πληροφορίες, παρουσία στο Guarero (Zulia) και στο Ureña (Táchira), όπου το αστικό μέτωπο του Carlos Germán Velasco έχει συγκρούσεις με τοπικές *colectivos*⁷⁹³. Σύμφωνα με το Υπουργείο Άμυνας της Κολομβίας, το μέτωπο Norte του ELN έχει 10 στρατόπεδα στην πολιτεία Zulia· το μέτωπο Oriental έχει 20 στις πολιτείες Arure, Bolívar και Amazonas· και το μέτωπο Nororiental έχει 20 στην πολιτεία Táchira⁷⁹⁴. Σύμφωνα με τη FundaRedes, στη Βενεζουέλα δραστηριοποιούνται τα ακόλουθα μέτωπα του ELN: Επιτροπή Juan Velasco, και μέτωπα Nororiental, Luis Enrique León Guerra, Germán Velasco Villamizar, Parmelio Cuella, Carlos Alirio Buitrago, Camilo Cienfuegos και Domingo Lain Sanz⁷⁹⁵. Σύμφωνα με το Υπουργείο Άμυνας της Κολομβίας, ο ELN έχει τοποθετήσει 1 400 μαχητές στις πολιτείες Táchira, Barinas και Arure, και έχει εγκαταστήσει 10 δίκτυα υποστήριξης και 36 στρατόπεδα στην πλευρά των συνόρων εντός της Βενεζουέλας⁷⁹⁶.

⁷⁷⁸ InSight Crime, ELN, 16 October 2018, [url](#)

⁷⁷⁹ FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 5

⁷⁸⁰ Semana, Gobierno asegura que el 43% del ELN está en Venezuela, 9 November 2019, [url](#)

⁷⁸¹ CNN, Así es el ELN, 30 August 2019, [url](#)

⁷⁸² FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 5

⁷⁸³ Semana, Gobierno asegura que el 43% del ELN está en Venezuela, 9 November 2019, [url](#)

⁷⁸⁴ InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁷⁸⁵ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 9

⁷⁸⁶ FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 30; InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁷⁸⁷ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁷⁸⁸ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6

⁷⁸⁹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 37.

⁷⁹⁰ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5.

⁷⁹¹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁷⁹² InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁷⁹³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 13, 27.

⁷⁹⁴ Semana, Gobierno asegura que el 43% del ELN está en Venezuela, 9 November 2019, [url](#)

⁷⁹⁵ FundaRedes, Más de 28 frentes de grupos irregulares armados colombianos operan en Venezuela, 13 May 2019, [url](#)

⁷⁹⁶ VOA, El 44% de las tropas del ELN ya residen en Venezuela, 8 November 2019, [url](#)

Ο ELN ελέγχει αρκετά σημεία παράνομης διέλευσης των συνόρων και επιδίδεται σε διακίνηση ναρκωτικών και όπλων, σε λαθρεμπόριο⁷⁹⁷ βενζίνης⁷⁹⁸ και σε αναγκαστική στρατολόγηση παιδιών, εφήβων και αυτοχθόνων πληθυσμών⁷⁹⁹. Επιδίδεται επίσης σε εκβιασμούς,⁸⁰⁰ μεταξύ άλλων, κατοίκων, ιδιοκτητών γης⁸⁰¹ και μεταναστών από τη Βενεζουέλα που διασχίζουν παράνομα τα σύνορα⁸⁰². Ο ELN ελέγχει επίσης παράνομες εξορυκτικές εργασίες στη νότια Βενεζουέλα και επεκτείνει τις εργασίες στην ανατολική Βενεζουέλα, όπου, σύμφωνα με πληροφορίες, υπάρχουν διαφορές με τοπικές μαφίες των ορυχείων (*sindicatos*) στην πολιτεία Bolívar, τον EPL στο Catatumbo και τη Zulia, και τους Los Rastrojos στη Zulia⁸⁰³. Ο ELN ασκεί σημαντικό κοινωνικό έλεγχο στις περιοχές όπου δραστηριοποιείται⁸⁰⁴, μεταξύ άλλων επί των μεταναστών από τη Βενεζουέλα που εισέρχονται στην Κολομβία⁸⁰⁵. Σύμφωνα με το InSight Crime, «ενεργεί ως de facto κρατική εξουσία στα προπύργιά του στις πολιτείες Táchira, Arure and Amazonas»⁸⁰⁶.

Σύμφωνα με πηγές, ο ELN έχει εικαζόμενους δεσμούς με τις αρχές της Βενεζουέλας⁸⁰⁷. Σύμφωνα με το InSight Crime, οι δεσμοί του ELN με τις δυνάμεις ασφαλείας και τις τοπικές αρχές σε ορισμένα μέρη της παραμεθόριας περιοχής της Βενεζουέλας και στο τόξο εξορύξεων του Orinoco της έχουν επιτρέψει να λειτουργεί υπό καθεστώς «σχεδόν απόλυτης ατιμωρησίας»⁸⁰⁸. Ο ELN έχει αναπτύξει επίσης συμμαχίες με τοπικές ένοπλες *colectivos*⁸⁰⁹. Σύμφωνα με τη FundaRedes, ο ELN είναι στρατηγικός σύμμαχος της κυβέρνησης της Βενεζουέλας υπό την έννοια ότι η στρατιωτική ικανότητα του ELN μπορεί να αντιπροσωπεύει δύναμη άμυνας για την κυβέρνηση⁸¹⁰. Ο ELN έχει δημιουργήσει επίσης συμμαχία με τις *pranes* στη Βενεζουέλα για τη μεταφορά ναρκωτικών προς την ακτή της Βενεζουέλας στην Καραϊβική⁸¹¹.

4.1.1.2 Αποστάτες των FARC

Οι αποστάτες των FARC είναι πρώην ηγέτες και μαχητές των FARC-EP οι οποίοι αρνήθηκαν να αποστρατευτούν το 2016. Έως την αποστράτευσή τους, οι FARC-EP θεωρούνταν η μεγαλύτερη, παλαιότερη και σημαντικότερη ομάδα ανταρτών στο δυτικό ημισφαίριο⁸¹². Το Pares ανέφερε ότι, κατά μήκος των συνόρων Βενεζουέλας-Κολομβίας, οι αποστάτες των FARC ομαδοποιούνται σε τρεις δομές περιφερειακής εμβέλειας: μία υπό την ηγεσία του Gentil Duarte, η οποία απαρτίζεται από 11 ομάδες αποστατών, μια άλλη υπό την ηγεσία των Iván Márquez και Jesús Santrich, η οποία απαρτίζεται από 4 ομάδες αποστατών, και μια τρίτη, η οποία αποτελείται από «ανεξάρτητες» δομές που ασχολούνται με τη διακίνηση ναρκωτικών και βρίσκεται σε διαδικασία διάλυσης⁸¹³. Πηγές ανέφεραν ότι αποστάτες των FARC έχουν στρατόπεδα στην πολιτεία Arure⁸¹⁴ και πρώην ηγέτες των FARC-EP, οι οποίοι ηγούνται των ομάδων αποστατών, αναπτύσσουν σύμφωνα με πληροφορίες

⁷⁹⁷ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 27.

⁷⁹⁸ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 27.

⁷⁹⁹ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6

⁸⁰⁰ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 5; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 13, 27.

⁸⁰¹ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6; FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁸⁰² Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 27.

⁸⁰³ InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁸⁰⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 16; InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁸⁰⁵ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 16.

⁸⁰⁶ InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁸⁰⁷ FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 30; Semana, Gobierno asegura que el 43% del ELN está en Venezuela, 9 November 2019, [url](#); InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁸⁰⁸ InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 Jan. 2020, [url](#)

⁸⁰⁹ Semana, Gobierno asegura que el 43% del ELN está en Venezuela, 9 November 2019, [url](#)

⁸¹⁰ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁸¹¹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 39.

⁸¹² InSight Crime, FARC, 3 March 2017, [url](#)

⁸¹³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8.

⁸¹⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 58; HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 47.

δραστηριότητες με βάση τη Βενεζουέλα⁸¹⁵. Ορισμένα πρώην μέλη των FARC-EP είναι σήμερα σημαίνοντα μέλη *colectivos*, ιδίως της Colectivo de Seguridad Fronteriza (Colectivo για την ασφάλεια των συνόρων)⁸¹⁶.

Η δομή υπό την ηγεσία του Gentil Duarte ενοποίησε τις ομάδες αποστατών των FARC στην περιοχή του Catatumbo υπό το Μέτωπο 33, το οποίο απαρτίζεται από 300 μέλη, πολλά από τα οποία είναι πολίτες της Βενεζουέλας⁸¹⁷. Άλλο μέτωπο του Gentil Duarte δραστηριοποιείται στην πολιτεία Amazonas στη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων από την Κολομβία, το Μεξικό και τη Βραζιλία⁸¹⁸. Η Human Rights Watch αναφέρει ότι το μέτωπο Martín Villa, μια ομάδα αποστατών των FARC, δραστηριοποιείται στις πολιτείες Aruare και Arauca και επιδιώκει να ανακτήσει τα πρώην εδάφη και στις δύο πλευρές των συνόρων, από τα οποία αποχώρησαν οι FARC-EP μετά την αποστράτευσή τους⁸¹⁹. Η ομάδα, η οποία απαρτίζεται από περίπου 300 μαχητές, έχει στρατολογήσει πολίτες της Κολομβίας και της Βενεζουέλας και δραστηριοποιείται σε περιοχές όπου έχει επίσης παρουσία ο ELN⁸²⁰. Αποστάτες των FARC δραστηριοποιούνται επίσης στους ποταμούς που συνδέουν την Κολομβία με τη Βενεζουέλα, με σκοπό τη διακίνηση ναρκωτικών⁸²¹. Οι ομάδες αποστατών των FARC στη Βενεζουέλα επιδίδονται επίσης σε παράνομες εξορυκτικές δραστηριότητες στις πολιτείες Βολίβερ και Amazonas⁸²².

Οι ομάδες αποστατών των FARC και ο ELN συνήψαν συμφωνία παύσης των εχθροπραξιών για τον συντονισμό των παράνομων δραστηριοτήτων⁸²³. Ορισμένες ομάδες αποστατών των FARC έχουν συμμαχίες με την Κόκκινη Διοίκηση (Comando Vermelho) και την Οικογένεια του Βορρά (FDN, Família do Norte) στη Βραζιλία, καθώς και με το καρτέλ Sinaloa⁸²⁴.

⁸¹⁵ FIP, ¿Qué hacer con el ELN?, January 2020, [url](#), p. 30; InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸¹⁶ InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸¹⁷ InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸¹⁸ InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸¹⁹ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 55.

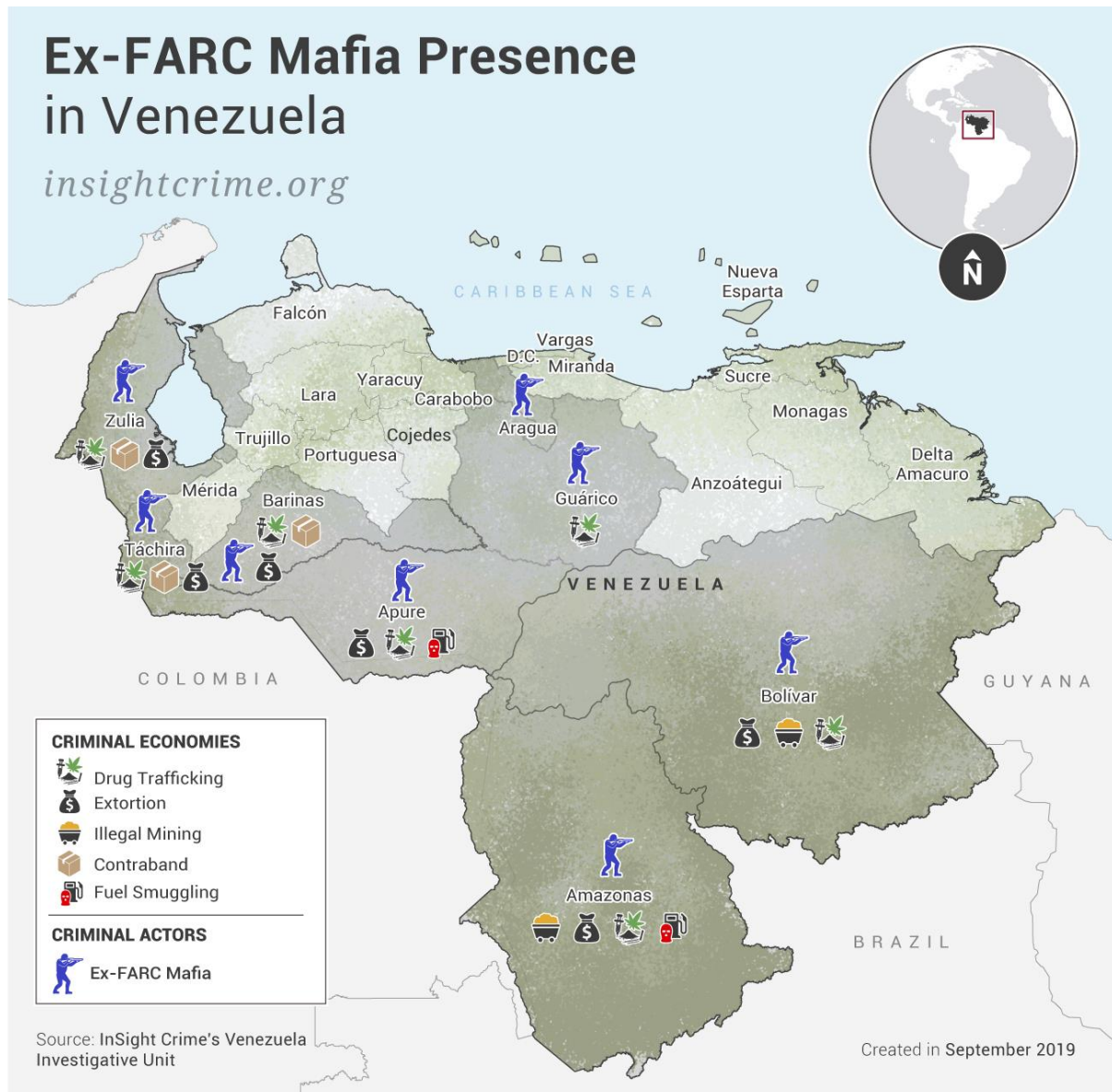
⁸²⁰ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 55; InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸²¹ El Colombiano, Las disidencias de las Farc se adueñan de los ríos, 14 November 2019, [url](#)

⁸²² InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸²³ InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

⁸²⁴ InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, [url](#)

Χάρτης 5: Παρουσία αποστατών των FARC στη Βενεζουέλα, Σεπτέμβριος 2019 ©InSight Crime CC BY-NC 3.0⁸²⁵

4.1.1.3 FPLN

Οι FPLN [γνωστές και ως «*Boliches*»⁸²⁶] είναι ένοπλη ομάδα που δημιουργήθηκε στην πολιτεία Apure τη δεκαετία του 1990⁸²⁷. Σήμερα δραστηριοποιείται στις πολιτείες Apure, Barinas, Táchira⁸²⁸ και Guárico⁸²⁹. Η ομάδα έχει από 1 000 έως 4 000 μέλη⁸³⁰, ορισμένα εκ των οποίων προέρχονται από *colectivos* και φιλοκυβερνητικές πολιτικές τοπικές ομάδες⁸³¹.

⁸²⁵ Ex-FARC Mafia Presence in Venezuela [map], in: InSight Crime, Ex-FARC Mafia: Colombia's Criminal Army Settling Down in Venezuela, 4 September 2019, [url](#)

⁸²⁶ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#)

⁸²⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 56-57.

⁸²⁸ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#); HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 56-57

⁸²⁹ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 56-57.

⁸³⁰ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#)

⁸³¹ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 56.

Οι FPLN αποτελούν φράξια των Μπολιβαριανών Απελευθερωτικών Δυνάμεων (FBL, Fuerzas Bolivarianas de Liberación), υποστηρίζουν την κυβέρνηση της Βενεζουέλας και, σύμφωνα με πληροφορίες, συνεργάζονται με τις τοπικές αρχές και τις δυνάμεις ασφαλείας⁸³². Σύμφωνα με πληροφορίες, οι FBL είναι «σχετικά αδρανείς»⁸³³. Σύμφωνα με το InSight Crime, οι εγκληματικές δραστηριότητες των FPLN «έχουν διευκολυνθεί από τους δεσμούς τους με τις δυνάμεις ασφαλείας και δημόσιους λειτουργούς στην πολιτεία Apure»⁸³⁴. Οι FPLN έχουν, σύμφωνα με πληροφορίες, στενούς δεσμούς με τους αποστάτες των FARC και δεν βρίσκονται πλέον σε σύγκρουση με τον ELN⁸³⁵. Επίσης, ελέγχουν τα τοπικά δημαρχεία των Páez de Guasdalito και Biruaca (πολιτεία Apure)⁸³⁶.

Βασική πηγή εσόδων των FPLN είναι ο εκβιασμός ντόπιων γαιοκτημόνων, ιδιοκτητών εκμεταλλεύσεων βοοειδών και μεταναστών που εισέρχονται στην Κολομβία⁸³⁷.

4.1.1.4 Αποστάτες του EPL

Οι αποστάτες του EPL προέκυψαν από την αποστράτευση, το 1991, του EPL, μιας μαοϊστικής ομάδας ανταρτών της Κολομβίας που δημιουργήθηκε το 1967 ως ένοπλη πτέρυγα του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κολομβίας. Οι αποστάτες του EPL, γνωστοί και ως Los Pelusos, θεωρούνται οργάνωση του οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιείται κυρίως στη διακίνηση ναρκωτικών⁸³⁸. Στη Βενεζουέλα, το μέτωπο Fronteras του EPL, σε συμμαχία με την ομάδα Rastrojos, έχει παρουσία στους δήμους Boca de Grita, La Fría, Orope και Coloncito, στην πολιτεία Táchira. Στην Κολομβία, ο EPL έχει παρουσία στο διαμέρισμα Norte de Santander με τρία μέτωπα: το Fronteras (Cúcuta), το Libardo Mora Toro (Catatumbo) και το Elisenio Torres, το οποίο το 2018 επέκτεινε την παρουσία του στο διαμέρισμα Cesar⁸³⁹.

Κατά μήκος των συνόρων, στόχος του EPL είναι «να τρομοκρατεί και να ασκεί [κοινωνικό] έλεγχο μέσω του φόβου», καθώς και να επιδίδεται σε δραστηριότητες όπως ανθρωποκτονίες, σφαγές, αναγκαστική στρατολόγηση, αναγκαστική εξαφάνιση, διακίνηση όπλων, λαθρεμπόριο βενζίνης και ανταλλακτικών αυτοκινήτων, και εκβιασμός ατόμων που διασχίζουν σημεία παράνομης συνοριακής διέλευσης, συμπεριλαμβανομένων μεταναστών από τη Βενεζουέλα και παράτυπων μεταφορέων⁸⁴⁰. Στην πλευρά της Κολομβίας, και σε συνεργασία με την ομάδα Los Rastrojos, ο EPL απειλεί μέσω φυλλαδίων για «κοινωνική εκκαθάριση» από χρήστες ναρκωτικών και μαριχουάνας, εργαζόμενους σε σεξουαλικές υπηρεσίες, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁸⁴¹ και άτομα ΛΟΑΔ⁸⁴².

4.1.2 Παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες της Κολομβίας, διεθνικές εγκληματικές οργανώσεις

Στις δραστηριότητες των κολομβιανών παραστρατιωτικών διάδοχων ομάδων στη Βενεζουέλα περιλαμβάνονται ανθρωποκτονίες, αναγκαστικές εξαφανίσεις, απειλές⁸⁴³, εκβιασμοί⁸⁴⁴, παρενόχληση και απαγωγές χωρικών και γαιοκτημόνων, καθώς και πιστών τσαβιστών και τσαβιστών ηγετών

⁸³² HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 56; Infobae, Así entrena el chavismo a civiles en el manejo de armas, 9 June 2019, [url](#)

⁸³³ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#)

⁸³⁴ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#)

⁸³⁵ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 59.

⁸³⁶ Infobae, Así entrena el chavismo a civiles en el manejo de armas, 9 June 2019, [url](#)

⁸³⁷ InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, [url](#)

⁸³⁸ InSight Crime, EPL, 14 March 2018, [url](#)

⁸³⁹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 21-22.

⁸⁴⁰ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 22.

⁸⁴¹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 22

⁸⁴² Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

⁸⁴³ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 4

⁸⁴⁴ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 4; International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 11

(*chavista*)⁸⁴⁵. Η FundaRedes ανέφερε ότι στις παραστρατιωτικές διάδοχες ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Βενεζουέλα περιλαμβάνονται οι Los Urabeños, Los Rastrojos, Las Águilas Negras⁸⁴⁶ και Los Botas de Caucho⁸⁴⁷.

Η Φατρία του Κόλπου (*Clan del Golfo*), γνωστή και ως Δυνάμεις Αυτοάμυνας του Γκαϊτάν της Κολομβίας (*AGC, Autodefensas Gaitanistas de Colombia*), είναι, όπως και η ομάδα Los Urabeños, οργάνωση διακίνησης ναρκωτικών της Κολομβίας με παραστρατιωτική προέλευση⁸⁴⁸. Θεωρείται η ισχυρότερη παραστρατιωτική διάδοχη ομάδα που δραστηριοποιείται στην Κολομβία με περίπου 2 500 μαχητές⁸⁴⁹. Στα σύνορα με τη Βενεζουέλα, η *Clan del Golfo* δραστηριοποιείται στα διαμερίσματα Cesar, Norte de Santander και La Guajira σε συμμαχία με τοπικές εγκληματικές ομάδες για σκοπούς διακίνησης ναρκωτικών⁸⁵⁰.

Η ομάδα Los Rastrojos είναι οργάνωση διακίνησης ναρκωτικών από την Κολομβία με παραστρατιωτική προέλευση⁸⁵¹ η οποία δραστηριοποιείται σε διάφορες περιοχές των συνόρων, τόσο στην πλευρά της Κολομβίας όσο και στην πλευρά της Βενεζουέλας⁸⁵². Η ομάδα Los Rastrojos ελέγχει πολλές πτυχές της εγκληματικής δραστηριότητας στα σύνορα, συμπεριλαμβανομένων της διακίνησης ναρκωτικών⁸⁵³, της εμπορίας ανθρώπων και του λαθρεμπορίου⁸⁵⁴. Στη Βενεζουέλα, η ομάδα Los Rastrojos υποστηρίζεται στις δραστηριότητές της από την ομάδα Los Evander [γνωστής και ως El Evander], μια «παραστρατιωτική» ομάδα της Βενεζουέλας⁸⁵⁵ που προστατεύει τα δίκτυα και τις δραστηριότητες της ομάδας Los Rastrojos στη χώρα⁸⁵⁶. Η ομάδα Los Rastrojos έχει επίσης ισχυρή παρουσία και ασκεί σημαντικό έλεγχο στις παράνομες διελεύσεις των συνόρων⁸⁵⁷ μεταξύ των πολιτειών Zulia, Táchira και Apure της Βενεζουέλας και του διαμερίσματος Norte de Santander της Κολομβίας⁸⁵⁸. Σύμφωνα με το El Espectador, η ομάδα Los Rastrojos έχει τη βάση των επιχειρήσεων της στην Boca de Grita από το 2018 για τον συντονισμό του λαθρεμπορίου βενζίνης με τη συνεργασία μελών της GNB. Διατηρεί επίσης συμμαχία με την ομάδα Los Pelusos για τη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων και την εκτέλεση επιχειρήσεων λαθρεμπορίου και εκβιασμών⁸⁵⁹. Η ομάδα Los Rastrojos επιδίδεται επίσης σε εκβιασμούς στους δήμους Boca de Grita, La Fría, Orope, Coloncito και Ureña, απειλεί όσους υποβάλλουν καταγγελίες στις αρχές και σκοτώνει μετανάστες από τη Βενεζουέλα οι οποίοι δεν καταβάλλουν τα επιβληθέντα τέλη για τη διέλευση από ένα από τα σημεία παράνομης συνοριακής διέλευσης τα οποία ελέγχει⁸⁶⁰. Σύμφωνα με πληροφορίες, η ομάδα Los Rastrojos έχει δημιουργήσει ξύλινες κατασκευές για τη διάσχιση των συνόρων μεταξύ Βενεζουέλας και Norte de

⁸⁴⁵ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 11

⁸⁴⁶ Σημείωση: Οι Águilas Negras (Μαύροι Αετοί) ήταν παραστρατιωτική ομάδα που διαλύθηκε γύρω στο 2009 (Infobae, Quiénes son las Águilas Negras, el fantasma que aterroriza a Colombia, 30 June 2019, [url](#)). Σύμφωνα με πηγές, η ομάδα αυτή καθαυτή δεν υπάρχει (Infobae, Quiénes son las Águilas Negras, el fantasma que aterroriza a Colombia, 30 June 2019, [url](#); Pares, ¿Qué son las Águilas Negras?, 29 December 2018, [url](#)). Ωστόσο, το όνομα «Águilas Negras» χρησιμοποιείται ως βιτρίνα από εγκληματικές ομάδες, κρατικούς παράγοντες, επιχειρηματίες, πολιτικούς ή πολίτες προκειμένου να απειλήσουν, να εκφοβίσουν ή να σκοτώσουν, καθώς και για σκοπούς παραπλάνησης των ερευνών (Pares, ¿Qué son las Águilas Negras?, 29 December 2018, [url](#)).

⁸⁴⁷ FundaRedes, Más de 28 frentes de grupos irregulares armados colombianos operan en Venezuela, 13 May 2019, [url](#)

⁸⁴⁸ InSight Crime, Urabeños, 14 March 2018, [url](#)

⁸⁴⁹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 41

⁸⁵⁰ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 13

⁸⁵¹ InSight Crime, Rastrojos, 16 February 2017, [url](#)

⁸⁵² Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 5; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 23

⁸⁵³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 23

⁸⁵⁴ InSight Crime, Los Rastrojos enfrentan dos poderosos enemigos en frontera colombo-venezolana, 31 March 2020, [url](#)

⁸⁵⁵ Caraota Digital, El Evander, el brazo paramilitar de los Rastrojos que domina el oriente del país, 17 June 2019, [url](#); Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 23

⁸⁵⁶ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 23; infobae, Surgió un grupo paramilitar venezolano, 17 June 2019, [url](#)

⁸⁵⁷ El Universal, Tras cierre de frontera, grupos criminales lucran con venezolanos que cruzan a Colombia, 19 March 2019, [url](#); Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 23

⁸⁵⁸ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 23

⁸⁵⁹ El Espectador, Masacre en la frontera con Venezuela, 8 March 2020, [url](#)

⁸⁶⁰ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 24

Santander, και χρεώνει μηνιαία τέλη στους κατοίκους για να διασχίσουν τα σύνορα προς οποιαδήποτε πλευρά. Επίσης, καταβάλλει δωροδοκίες στους διοικητές των FANB στην περιοχή ώστε να είναι δυνατή η δωρεάν μεταφορά ναρκωτικών και ανθρώπων⁸⁶¹.

Η ομάδα La Línea, εγκληματική ομάδα που διασπάστηκε από την Clan del Golfo το 2013 και έχει τη βάση της στην Cúcuta⁸⁶², διαχειρίζεται σημεία παράνομης συνοριακής διέλευσης μεταξύ San Antonio και Ureña (Táchira), και Cúcuta⁸⁶³. Σε αυτά τα σημεία συνοριακής διέλευσης, η La Línea επιδίδεται, σύμφωνα με πληροφορίες, σε εκβιασμό και αναγκαστική στρατολόγηση μεταναστών από τη Βενεζουέλα που εισέρχονται στην Κολομβία, λαθρεμπόριο, ανθρωποκτονίες, σφαγές και βασανιστήρια⁸⁶⁴. Σύμφωνα με το Ίδρυμα για την Πρόοδο (Fundación Progresar⁸⁶⁵), η La Línea, η οποία έχει στρατολογήσει πολίτες της Βενεζουέλας στις τάξεις της, είναι η πιο βίαιη ομάδα στην περιοχή⁸⁶⁶.

Το καρτέλ Sinaloa, το οποίο τελεί υπό την προστασία του EPL και της ομάδας Los Rastrojos, χρησιμοποιεί σημεία παράνομης συνοριακής διέλευσης στο Boca de Grita (Táchira) και στο Casigua El Cubo (Zulia) για τη μεταφορά ναρκωτικών από την Κολομβία στη Βενεζουέλα⁸⁶⁷. Σύμφωνα με πληροφορίες, το καρτέλ Sinaloa συνεργάζεται με τον ELN στην πολιτεία Zulia για τη διαμόρφωση αγρών με βοοειδή σε ζώνες παράνομης διέλευσης.⁸⁶⁸ Τα καρτέλ ναρκωτικών αναγκάζουν ιδιοκτήτες εκμεταλλεύσεων βοοειδών και ιδιοκτήτες γης στις παραμεθόριες πολιτείες να συναινέσουν στη χρήση των εκτάσεων τους ως ζωνών διέλευσης για διακίνηση ναρκωτικών υπό την απειλή δίωξης με την ψευδή κατηγορία της διακίνησης ναρκωτικών⁸⁶⁹, υπό την απειλή θανάτου ή αναγκαστικής εκτόπισης⁸⁷⁰. Το καρτέλ Jalisco Νέα Γενιά (Jalisco Nueva Generación) επιδίδεται επίσης στη μεταφορά ναρκωτικών στα σύνορα, από το El Tarra (Norte de Santander) στη Βενεζουέλα⁸⁷¹.

Οι La Zona και Los Chacones είναι δύο *pranes* που σχηματίστηκαν στις φυλακές της Βενεζουέλας και, σε συμμαχία με άλλες εγκληματικές ομάδες, εκτελούν συμβόλαια θανάτου, διακινούν ναρκωτικά στους δρόμους, διακινούν όπλα και πραγματοποιούν λαθρεμπόριο βοοειδών και βενζίνης από τη Βενεζουέλα στην Κολομβία. Επιπλέον, εκβιάζουν μετανάστες από τη Βενεζουέλα που εισέρχονται στην Κολομβία μέσω σημείων παράνομης συνοριακής διέλευσης⁸⁷². Η ομάδα La Zona εκβιάζει άτομα που μεταφέρουν παράτυπα αγαθά κατά μήκος των συνόρων. Ο Συνήγορος του Πολίτη της Κολομβίας αναφέρει επίσης την παρουσία της ομάδας Los Mercenarios, μια εγκληματική συμμορία που δραστηριοποιείται στα σύνορα και επιδίδεται σε απαγωγές, ληστείες και ανθρωποκτονίες⁸⁷³.

Η El Tren de Aragua είναι μια διεθνική εγκληματική συμμορία με βάση στην Táchira και παρουσία στην Κολομβία, τη Βραζιλία και το Περού⁸⁷⁴. Επιδίδεται στην εμπορία γυναικών για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης από τη Βενεζουέλα στην Κολομβία, προσφέροντας ψεύτικες ευκαιρίες

⁸⁶¹ InSight Crime, ¿Por qué Juan Guaidó pasó de Venezuela a Colombia con Los Rastrojos?, 19 September 2019, [url](#)

⁸⁶² Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 30

⁸⁶³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 30; El Espectador, Los desaparecidos que nadie busca en la frontera con Venezuela, 3 August 2019, [url](#)

⁸⁶⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 30

⁸⁶⁵ Το Fundación Progresar είναι ΜΚΟ της Κολομβίας η οποία προωθεί την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη βορειοανατολική Κολομβία και κατά μήκος των συνόρων της Κολομβίας με τη Βενεζουέλα. Η ΜΚΟ διαθέτει παρατηρητήριο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκπονεί εκθέσεις σχετικά με τη βία, τη δημοκρατία και τις ευάλωτες κοινότητες, μεταξύ άλλων (Fundación Progresar, ¿Quiénes somos?, n.d., [url](#)).

⁸⁶⁶ El Espectador, Los desaparecidos que nadie busca en la frontera con Venezuela, 3 August 2019, [url](#)

⁸⁶⁷ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 29

⁸⁶⁸ InSight Crime, Sinaloa: Un visitante que llegó para quedarse en Venezuela, 3 April 2020, [url](#)

⁸⁶⁹ InSight Crime, Sinaloa: Un visitante que llegó para quedarse en Venezuela, 3 April 2020, [url](#); El Pitazo, El narcotráfico construye pistas clandestinas en fincas zulianas, 12 January 2020, [url](#)

⁸⁷⁰ El Pitazo, El narcotráfico construye pistas clandestinas en fincas zulianas, 12 January 2020, [url](#)

⁸⁷¹ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 29

⁸⁷² Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 13, 39

⁸⁷³ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 6

⁸⁷⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 29

εργασίας⁸⁷⁵, και ελέγχει τα σημεία παράνομης συννοριακής διέλευσης με τον δήμο Villa del Rosario (Norte de Santander) της Κολομβίας⁸⁷⁶. Η El Tren de Aragua εισήλθε στην Κολομβία με την υποστήριξη της Clan del Golfo⁸⁷⁷, αλλά συνεργάζεται επίσης με την ομάδα Los Rastrojos για τη διάπραξη εγκλημάτων⁸⁷⁸.

4.1.3 Καρτέλ των Ήλιων (*Cartel de los Soles*)

Η Διεθνής Επιτροπή Ελέγχου Ναρκωτικών του ΟΗΕ (INCB) ανέφερε ότι το Καρτέλ των Ήλιων είναι ένα άτυπο δίκτυο αξιωματικών ασφαλείας της κυβέρνησης στο οποίο έχουν διεισδύσει παράνομες ένοπλες ομάδες της Βενεζουέλας για τη διευκόλυνση της διακίνησης ναρκωτικών εκτός και εκτός της χώρας⁸⁷⁹. Ομοίως, σύμφωνα με τον ιστότοπο Colombia Reports, το Καρτέλ των Ήλιων είναι μια ομάδα μελών των ένοπλων δυνάμεων της Βενεζουέλας με χαλαρή οργάνωση, η οποία επιδίδεται σε διακίνηση ναρκωτικών, εμπορία ανθρώπων και λαθρεμπόριο στα σύνορα⁸⁸⁰. Η ομάδα αυτή δεν θεωρείται καρτέλ με την παραδοσιακή έννοια της λέξης, αλλά ένα συννορθύλευμα παρατάξεων εντός των ενόπλων δυνάμεων που λειτουργούν ως οργανώσεις διακίνησης ναρκωτικών⁸⁸¹. Σύμφωνα με πληροφορίες, τα δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών δωροδοκούν μέλη του στρατού της Βενεζουέλας για τη μεταφορά ναρκωτικών από την Κολομβία στη νήσο Margarita⁸⁸².

4.1.4 Εγχώριες εγκληματικές συμμορίες

4.1.4.1 Pranes

Οι *pranes* είναι ηγέτες συμμοριών που κινούν τα νήματα από τις φυλακές της Βενεζουέλας⁸⁸³. Στις δραστηριότητές τους περιλαμβάνονται η διακίνηση ναρκωτικών, οικεβιασμοί⁸⁸⁴, οι απαγωγές και τα συμβόλαια θανάτου⁸⁸⁵, ενώ εντός των φυλακών επιδίδονται στην πώληση αλκοόλ, ναρκωτικών και τροφίμων, και στη λειτουργία δικτύων πορνείας⁸⁸⁶. Επιπλέον, ελέγχουν σημεία παράνομης συννοριακής διέλευσης με το διαμέρισμα της La Guajira και ασκούν επιρροή στον δήμο του Maicao⁸⁸⁷. Επεκτείνονται και ενισχύουν τον κοινωνικό και εδαφικό έλεγχο στην πλευρά της Κολομβίας⁸⁸⁸. Το οπλοστάσιο των *pranes* συνίσταται συνήθως σε αυτόματα όπλα, πιστόλια και χειροβομβίδες που εισέρχονται κρυφά στις φυλακές με τη βοήθεια της GNB και των φρουρών στην περίμετρο⁸⁸⁹.

Σύμφωνα με την *Transparencia Venezuela*, μια συμμορία *pran* έχει την εξής δομή:

- *Pran*: Ηγέτης

⁸⁷⁵ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 7-8; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 29

⁸⁷⁶ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 29

⁸⁷⁷ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 29

⁸⁷⁸ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 7

⁸⁷⁹ UN, INCB, Report of the International Narcotics Control Board for 2019, [url](#), para. 578

⁸⁸⁰ Colombia Reports, The Group that could sink Colombia's dispute with Venezuela into utter chaos, 9 March 2019, [url](#)

⁸⁸¹ InSight Crime, Cartel of the Suns, 31 October 2016, [url](#); Colombia Reports, The Group that could sink Colombia's dispute with Venezuela into utter chaos, 9 March 2019, [url](#)

⁸⁸² InSight Crime, Narcotráfico usa la isla de Margarita, 4 December 2019, [url](#)

⁸⁸³ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13; *Transparencia Venezuela*, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 16

⁸⁸⁴ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 5

⁸⁸⁵ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p.5

⁸⁸⁶ *Transparencia Venezuela*, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 17

⁸⁸⁷ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 13; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 17

⁸⁸⁸ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 13; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p. 17

⁸⁸⁹ *Transparencia Venezuela*, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 17

- *Carro* [μεταφράζεται ως «αυτοκίνητο»]: Μέλη συμμοριών που συνοδεύουν τον ηγέτη
- *Luceros* [μεταφράζεται ως «αστέρες»]: Δεύτεροι στην ιεραρχία, θεωρούνται οι «στρατηγικοί» της συμμορίας
- *Soldados* [μεταφράζεται ως «στρατιώτες»]: Τα υπόλοιπα μέλη της συμμορίας, τα οποία επιβάλλουν στους κρατούμενους την «causa» ή «αμοιβή», την οποία πρέπει να καταβάλουν στη συμμορία, ή ενεργούν ως «gariteros» [μεταφράζεται ως «φρουροί»] εποπτεύοντας τα στρατηγικά σημεία της φυλακής ή ως εκτελεστές κατά όσων προκαλούν τη συμμορία⁸⁹⁰.

4.1.4.2 Megabandas

Οι *megabandas* είναι εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται με διακίνηση ναρκωτικών, εκβιασμούς και απαγωγές⁸⁹¹. Οι ομάδες αυτές δεν έχουν πολιτική ιδεολογία και ελέγχουν μια καθορισμένη περιοχή, αγροτική ή αστική⁸⁹². Σύμφωνα με το OVV, οι *megabandas* έχουν δεσμούς με περιφερειακές κυβερνήσεις και ελέγχουν τη διανομή κιβωτίων με τρόφιμα από τις CLAP σε γειτονιές χαμηλού εισοδήματος στις περιοχές υπό τον έλεγχό τους⁸⁹³. Δραστηριοποιούνται σε ολόκληρη τη χώρα⁸⁹⁴, κυρίως στις πολιτείες Miranda, Guárico, Carabobo, Aragua, Zulia, Bolívar, Táchira και στην πρωτεύουσα Caracas, και ασκούν έλεγχο σε μεγάλο ποσοστό του υποκόσμου της χώρας⁸⁹⁵. Οι οργανώσεις αυτές επεκτείνονται σε άλλες χώρες, όπως η Tren de Aragua, η οποία έχει, σύμφωνα με πληροφορίες, παρουσία στην Κολομβία και στο Περού⁸⁹⁶.

Σύμφωνα με το InSight Crime, τον Μάιο του 2018 υπήρχαν μεταξύ 12 και 16 *megabandas* με περίπου 300 μέλη⁸⁹⁷. Η Transparencia Venezuela ανέφερε ότι μέχρι το 2017 υπήρχαν 19 *megabandas*, αλλά έκτοτε ο αριθμός αυξήθηκε⁸⁹⁸. Σύμφωνα με τις πηγές, οι *megabandas* συνεργάζονται με *pranes* για την εκτέλεση παράνομων δραστηριοτήτων⁸⁹⁹.

Οι *megabandas* διαθέτουν 50 με 60 μέλη, αν και ορισμένες διαθέτουν «εκατοντάδες», και ο τρόπος διοίκησής τους βασίζεται αυστηρά στην ιεραρχία. Σύμφωνα με την Transparencia Venezuela, η διάρθρωση των *megabandas* έχει ως εξής:

- *Cabecilla* ή *principal* [μεταφράζεται ως «ηγέτης»]: Το όνομα της *megabanda* είναι συνήθως το παρωνύμιο του ηγέτη.
- *Lugartenientes* ή *luceros* [μεταφράζονται ως «υπαρχηγοί» ή «αστέρες»]: Ένα έως τρία άτομα που συνοδεύουν τον ηγέτη.
- *Soldados* [μεταφράζεται ως «στρατιώτες»]: Μέλη σε χαμηλότερα επίπεδα της ιεραρχίας.
- *Gatilleros* [μεταφράζεται ως «εκτελεστές»]: Συνήθως νεαροί, συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων, που επιτηρούν τις εισόδους του εδάφους το οποίο ελέγχει η *megabanda*⁹⁰⁰.

⁸⁹⁰ Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 17

⁸⁹¹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13; Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 8

⁸⁹² Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 8

⁸⁹³ OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁸⁹⁴ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13; InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 8

⁸⁹⁵ InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), pp. 5-6, 8

⁸⁹⁶ Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 10

⁸⁹⁷ InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 8

⁸⁹⁸ Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 8

⁸⁹⁹ InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 8; International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 13

⁹⁰⁰ Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 9

4.1.4.3 Sindicatos⁹⁰¹

Τα *sindicatos* είναι εγκληματικές ομάδες με ρίζες στον κατασκευαστικό κλάδο, οι οποίες μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης επιδίδονται σε παράνομες εξορυκτικές δραστηριότητες και άλλες εγκληματικές δραστηριότητες, ανταγωνιζόμενες άλλες εγκληματικές οργανώσεις όπως ο ELN⁹⁰². Σύμφωνα με τον Συνήγορο του Πολίτη της Κολομβίας, μέλη συμμοριών της Βενεζουέλας μεταναστεύουν στην Κολομβία, μεταξύ άλλων σε δήμους στην περιοχή των συνόρων, και επιδίδονται σε διακίνηση ναρκωτικών και όπλων, εκτελούν συμβόλαια θανάτου και εκβιάζουν μετανάστες από τη Βενεζουέλα⁹⁰³. Η ίδια πηγή αναφέρει ότι ένοπλες ομάδες πολιτών από τη Βενεζουέλα ανέλαβαν πρόσφατα «de facto καθήκοντα ασφάλειας, συλλογής πληροφοριών και καταστολής» επί πολιτών της Βενεζουέλας στην κολομβιανή πλευρά των συνόρων, ιδίως στο Maicao (La Guajira)⁹⁰⁴.

Η Transparencia Venezuela επισήμανε την ύπαρξη *sindicatos* στον κατασκευαστικό κλάδο και στον κλάδο του πετρελαίου, τα οποία εκβιάζουν τόσο εργαζομένους, ώστε να «βοηθήσουν» μέλη τους να εξασφαλίσουν εργασία, όσο και διευθυντές εργοταξίων και διυλιστηρίων, ώστε να προσλάβουν τους εργαζομένους και να αγοράζουν βιομηχανικά υλικά από εταιρείες τις οποίες επιβάλλουν τα *sindicatos*. Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις εργαζομένων στον κατασκευαστικό κλάδο και διευθυντών εργοταξίων που δολοφονήθηκαν από *sindicatos* διότι δεν κατέβαλαν το ποσό του εκβιασμού. Τα *sindicatos* στην εξορυκτική βιομηχανία ελέγχουν παράνομα ορυχεία, αποφασίζουν ποιος εργάζεται στα ορυχεία αυτά και καθορίζουν τους δικούς τους κανόνες και κανονισμούς. Μεταξύ 2016 και 2019 πραγματοποιήθηκαν πάνω από 40 σφαγές στα ορυχεία της πολιτείας Bolívar⁹⁰⁵.

4.2 Κυριότερες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Στις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν αποτελέσει αντικείμενο των περισσότερων καταγγελιών στην παραμεθόρια περιοχή περιλαμβάνονται τα εξής: αναγκαστική εκτόπιση, απειλές, σφαγές, διαμελισμός θυμάτων, ανθρωποκτονίες, και σεξουαλική βία, και καταναγκαστική εργασία⁹⁰⁶.

Μεταξύ 2017 και 2019 σκοτώθηκαν 378 μετανάστες από τη Βενεζουέλα στην κολομβιανή πλευρά των συνόρων με τη Βενεζουέλα⁹⁰⁷. Σύμφωνα με το Εθνικό Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής (INMLCF, *Instituto Nacional de Medicina Legal y Ciencias Forenses*) της Κολομβίας, το 2019 261 πολίτες της Βενεζουέλας δολοφονήθηκαν στα διαμερίσματα της Κολομβίας που συνορεύουν με τη Βενεζουέλα, με τους μεγαλύτερους αριθμούς δολοφονιών να καταγράφονται στις πολιτείες Norte de Santander (142 θύματα), Arauca (48) και La Guajira (45)⁹⁰⁸.

Πηγές αναφέρουν περιπτώσεις ατόμων που δολοφονήθηκαν επί του εδάφους της Βενεζουέλας και αργότερα οι σοροί τους πετάχτηκαν στην πλευρά της Κολομβίας⁹⁰⁹. Η Human Rights Watch ανέφερε ότι, σύμφωνα με αρμόδιους για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Arauca, ορισμένα θύματα συγκεντρώνονται σε στρατόπεδα παράνομων ένοπλων ομάδων στην πλευρά της Βενεζουέλας, όπου

⁹⁰¹ Note: The *sindicatos* [which translates as 'labour unions'] criminal groups are not associated in any way or form with labour unions (Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), p. 11).

⁹⁰² International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 14

⁹⁰³ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p.5

⁹⁰⁴ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, [url](#), p.5

⁹⁰⁵ Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, [url](#), pp. 11-12

⁹⁰⁶ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 31

⁹⁰⁷ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 6.

⁹⁰⁸ Colombia, INMLCF, Lesiones fatales de ciudadanos venezolanos en Colombia, 2020, [url](#)

⁹⁰⁹ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 15; AFP, Ocho personas muertas por massacre en frontera, 8 March 2020, [url](#); Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 7

δολοφονούνται και στη συνέχεια οι σοροί τους πετιούνται στην Arauca⁹¹⁰. Στις 8 Μαρτίου 2020 πηγές ανέφεραν ότι οκτώ άτομα σκοτώθηκαν στον δήμο La Fría (Táchira) στο πλαίσιο διαμάχης μεταξύ του ELN και *colectivos* με την ομάδα Los Rastrojos, και στη συνέχεια οι σοροί τους πετάχτηκαν στην Cúcuta⁹¹¹. Σύμφωνα με τον Συνήγορο του Πολίτη της Κολομβίας, λόγω περιστατικού εσωτερικής διαμάχης εντός της ομάδας Los Rastrojos, μέλη που επιδιώκουν να αποκτήσουν τον έλεγχο της ομάδας κάλεσαν στην παραμεθόρια περιοχή μεταξύ Puert Santander (Κολομβία) και Boca de Grita (Βενεζουέλα) τις συζύγους και συντρόφους αρκετών μελών της εν λόγω ομάδας γύρω στις 18 Ιουνίου 2019 και προέβησαν σε σεξουαλική κακοποίηση, βασανιστήρια, φόνο και αναγκαστική εξαφάνιση σε βάρος τους⁹¹².

Μετανάστες από τη Βενεζουέλα, ιδίως γυναίκες και παιδιά, αποτελούν αντικείμενο εμπορίας για σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία και αναγκαστική στρατολόγηση από ένοπλες ομάδες στα σύνορα⁹¹³. Στις παράνομες ένοπλες ομάδες που εξαναγκάζουν γυναίκες σε σεξουαλική εκμετάλλευση περιλαμβάνονται οι EPL⁹¹⁴, Los Rastrojos και Tren de Aragua⁹¹⁵. Σύμφωνα με πηγές, γυναίκες από τη Βενεζουέλα αποτελούν αντικείμενο εμπορίας για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης στα σύνορα με τη Βενεζουέλα, μέσω της προσφοράς ψεύτικων ευκαιριών εργασίας⁹¹⁶ ή της εξώθησής τους σε πώληση σεξουαλικών υπηρεσιών⁹¹⁷. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρακρατούνται τα έγγραφα ταυτότητάς τους⁹¹⁸, υποβάλλονται σε «πολλαπλές κακοποιήσεις»⁹¹⁹ και εξαναγκάζονται να πληρώσουν με την εργασία τους για τα ρούχα, τα τρόφιμα και τη «στέγη» που λαμβάνουν· ωστόσο, ορισμένες φορές το χρέος είναι υπέρογκο και οι γυναίκες δεν μπορούν να το ξεπληρώσουν ποτέ⁹²⁰. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι γυναίκες που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης χρησιμοποιούνται μεταξύ των παράνομων ένοπλων ομάδων ως «νόμισμα» στις συναλλαγές τους⁹²¹.

Το Insight Crime ανέφερε ότι οι περιπτώσεις σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανήλικων μεταναστών από τη Βενεζουέλα είναι «συχνότερες» και ότι αυτές οι περιπτώσεις έχουν επεκταθεί όχι μόνο κατά μήκος των συνόρων αλλά και σε άλλα τμήματα της Κολομβίας⁹²². Στις 7 Οκτωβρίου 2019 το ειδησεογραφικό περιοδικό *Semana* της Κολομβίας ανέφερε ότι οι αρχές στο διαμέρισμα La Guajira εξάρθρωσαν δίκτυο που απαρτιζόταν από οκτώ Κολομβιανούς και δύο Βενεζουελανούς, οι οποίοι νάρκωναν ανήλικους ηλικίας 14 έως 17 ετών από τη Βενεζουέλα προκειμένου να τους εκμεταλλευτούν σεξουαλικά. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, οι αρχές της Κολομβίας ανέφεραν ότι το δίκτυο εκμεταλλευόταν την οικονομική κατάσταση των ανήλικων προκειμένου να τους στρατολογήσει έναντι χρημάτων, τροφίμων και στέγης⁹²³.

⁹¹⁰ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 15

⁹¹¹ AFP, Ocho personas muertas por massacre en frontera, 8 March 2020, [url](#); El Espectador, Masacre en la frontera con Venezuela, 8 March 2020, [url](#)

⁹¹² Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 8

⁹¹³ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 22-23; UN OHCHR, Oral Update on the Human Rights Situation in the Bolivarian Republic of Venezuela, 9 September 2019, [url](#); HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 12.

⁹¹⁴ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 23, 29

⁹¹⁵ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), pp. 23, 29; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 7-8

⁹¹⁶ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 7-8; HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 35

⁹¹⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 35

⁹¹⁸ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 35; Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 7-8

⁹¹⁹ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 8

⁹²⁰ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 35; El Poder, Huir hacia el infierno - Parte II: trata de personas en frontera con Venezuela, 12 March 2020, [url](#), 9:30

⁹²¹ El Poder, Huir hacia el infierno - Parte II: trata de personas en frontera con Venezuela, 12 March 2020, [url](#), 9:30

⁹²² InSight Crime, Migración aumenta casos de explotación sexual infantil en Colombia, 16 October 2019, [url](#)

⁹²³ *Semana*, Aberrante: banda drogaba y disfrazaba niños venezolanos para venderlos sexualmente, 7 October 2019, [url](#)

Πηγές ανέφεραν ότι αναγκαστικές εξαφανίσεις λαμβάνουν χώρα στα σύνορα με την Κολομβία⁹²⁴, τόσο σε επίσημα όσο και σε παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης⁹²⁵. Τα περισσότερα θύματα είναι νεαρής ηλικίας, συμπεριλαμβανομένων παιδιών⁹²⁶ και μεταναστών από τη Βενεζουέλα⁹²⁷, ιδίως γυναικών⁹²⁸. Σύμφωνα με την κολομβιανή εφημερίδα *El Espectador*, η Ένωση Συγγενών Κρατούμενων και Εξαφανισμένων (*ASFADDES, Asociación de Familiares de Detenidos Desaparecidos*⁹²⁹) ανέφερε ότι η αναγκαστική εξαφάνιση πολιτών της Βενεζουέλας σχετίζεται κυρίως με περιπτώσεις εμπορίας γυναικών και κοριτσιών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και αναγκαστικής στρατολόγησης ανδρών από παράνομες ένοπλες ομάδες⁹³⁰.

Οι περισσότερες εκτελέσεις και αναγκαστικές εξαφανίσεις πραγματοποιούνται στα σύνορα καθώς, λόγω της απουσίας ελέγχων της μετανάστευσης και της έλλειψης συνεργασίας μεταξύ των αρχών και των δύο χωρών, οι έρευνες και η αναζήτηση και ανάκτηση σορών είναι δυσχερείς⁹³¹. Επιπλέον, στις περιπτώσεις αναγκαστικών εξαφανίσεων δεν υποβάλλονται καταγγελίες λόγω φόβου αντιποίνων⁹³². Σύμφωνα με το *Fundación Progresar*, και στις δύο πλευρές των συνόρων έχουν εντοπιστεί μαζικοί τάφοι ατόμων που θεωρούνταν εξαφανισθέντα και, σύμφωνα με κατοίκους του Norte de Santander στα σύνορα με τη Βενεζουέλα, οι αναγκαστικές εξαφανίσεις λαμβάνουν χώρα εν γνώσει των αρχών της Κολομβίας και της Βενεζουέλας, οι οποίες σιωπούν και αρνούνται να δράσουν⁹³³. Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο ακριβής αριθμός των περιπτώσεων και παρότι «πολλές» περιπτώσεις δεν αναφέρονται, μεταξύ Ιανουαρίου και Σεπτεμβρίου 2019 είχαν αναφερθεί ως «εξαφανισθέντα» έως έξι άτομα⁹³⁴. Η *El Espectador* ανέφερε ότι, σύμφωνα με το *Fundación Progresar*, το 2018 32 πολίτες της Βενεζουέλας αναφέρθηκαν ως «εξαφανισθέντες» στο Norte de Santander⁹³⁵.

Παράνομες ένοπλες ομάδες προβαίνουν σε αναγκαστική εκτόπιση των τοπικών πληθυσμών προκειμένου να επεκτείνουν τον εδαφικό έλεγχο και την εδαφική επιρροή τους⁹³⁶. Σύμφωνα με πηγές, ένοπλες ομάδες στην *Apuire* προβαίνουν σε απαγωγές γεωργών προκειμένου να αναλάβουν τη γη τους⁹³⁷. Η *FundaRedes* ανέφερε ότι, στη *Zulia*, περίπου 28 ιδιοκτήτες γης έχουν εξαναγκαστεί από τον *ELN* να αφήσουν τις εκτάσεις τους προκειμένου να επεκτείνει την εδαφική του βάση⁹³⁸. Σύμφωνα με προφορική ενημέρωση της *OHCHR* του *OHE* σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Βενεζουέλα, μεταξύ 22 και 23 Νοεμβρίου 2019 οκτώ άτομα δολοφονήθηκαν σε αυτόχθονη κοινότητα του *Pemón*, στην πολιτεία *Bolívar*, από παράνομη ένοπλη ομάδα η οποία επιδιώκει την κατάληψη γης στο συγκεκριμένο έδαφος για παράνομες εξορυκτικές δραστηριότητες⁹³⁹.

⁹²⁴ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 8-9; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 31

⁹²⁵ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 8

⁹²⁶ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 8-9

⁹²⁷ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 9; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 31

⁹²⁸ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 31

⁹²⁹ Η *ASFADDES* είναι κολομβιανή ΜΚΟ που υποστηρίζει τη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις αναγκαστικών εξαφανίσεων ατόμων. Η οργάνωση παρέχει υποστήριξη στις οικογένειες θυμάτων κατά την αναζήτηση των συγγενών τους, συμπεριλαμβανομένης ψυχολογικής και νομικής συνδρομής, και στις περιπτώσεις που τα θύματα εντοπίζονται νεκρά, βοήθεια κατά την ταυτοποίηση και επιστροφή των σορών (*ASFADDES, Objetivos Institucionales*, 2 May 2018, [url](#)).

⁹³⁰ *El Espectador*, Los desaparecidos que nadie busca en la frontera con Venezuela, 3 August 2019, [url](#)

⁹³¹ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 8-9

⁹³² Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 31

⁹³³ *El Espectador*, Los desaparecidos que nadie busca en la frontera con Venezuela, 3 August 2019, [url](#)

⁹³⁴ Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), p. 8

⁹³⁵ *El Espectador*, Los desaparecidos que nadie busca en la frontera con Venezuela, 3 August 2019, [url](#)

⁹³⁶ *FundaRedes*, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020: Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 71

⁹³⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 20; *FundaRedes*, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹³⁸ *FundaRedes*, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹³⁹ UN OHCHR, Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, [url](#)

Εκτοπίσεις πραγματοποιούνται επίσης στο πλαίσιο ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ παράνομων ένοπλων ομάδων⁹⁴⁰. Σύμφωνα με το Europa Press, ένοπλη σύγκρουση μεταξύ του ELN και της ομάδας Los Rastrojos στην Boca de Grita οδήγησε στην εκτόπιση 300 έως 500 ανθρώπων στο Puerto Santander (Norte de Santander), στην πλευρά της Κολομβίας⁹⁴¹. Στις 22 Ιουνίου 2019 περίπου 1 000 άνθρωποι από την Boca de Grita (πολιτεία Táchira) εισήλθαν στην Κολομβία μετά τη διασπορά φημών ότι επρόκειτο να ξεσπάσουν ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ παράνομων ένοπλων ομάδων στην περιοχή. Σύμφωνα με πληροφορίες, οικογένειες επέστρεψαν στην Boca de Grita από φόβο ότι οι συγκρούσεις θα μεταφέρονταν και στην πλευρά της Κολομβίας. Ένοπλες συγκρούσεις έλαβαν, σύμφωνα με πληροφορίες, χώρα στις 18 Ιουνίου 2019 στην Boca de Grita, αφήνοντας πίσω τουλάχιστον 12 νεκρούς και 15 τραυματίες, περιλαμβανομένων μελών της ομάδας Los Rastrojos, τα οποία διέφυγαν στην Κολομβία προκειμένου να αναζητήσουν ιατρική βοήθεια πριν αιχμαλωτιστούν⁹⁴².

Παράνομες ένοπλες ομάδες στρατολογούν μετανάστες από τη Βενεζουέλα οι οποίοι εισέρχονται στην Κολομβία μέσω παράτυπων σημείων συνοριακής διέλευσης⁹⁴³. Σύμφωνα με αξιωματικούς του στρατού της Κολομβίας, ορισμένες παράνομες ένοπλες ομάδες στα σύνορα απαρτίζονται σε ποσοστό έως 30 % από μαχητές με προέλευση από τη Βενεζουέλα, ορισμένοι εκ των οποίων σκοτώθηκαν στο πλαίσιο επιχειρήσεων ασφαλείας τις οποίες πραγματοποίησε ο στρατός της Κολομβίας σε παραμεθόριες περιοχές⁹⁴⁴. Σύμφωνα με τη FundaRedes, το 2018 περίπου 15 000 Βενεζουελανοί εργάζονταν άμεσα ή έμμεσα για παράνομες ένοπλες ομάδες⁹⁴⁵. Σύμφωνα με πηγές, παράνομες ένοπλες ομάδες στρατολογούν παιδιά και στις δύο πλευρές των συνόρων⁹⁴⁶, συμπεριλαμβανομένων ομάδων ανταρτών που τα εκπαιδεύουν σε στρατόπεδα στην πλευρά της Βενεζουέλας⁹⁴⁷. Η στρατολόγηση ανηλίκων πραγματοποιείται μέσω της διοργάνωσης αγώνων ποδοσφαίρου⁹⁴⁸ ή μέσω προσφοράς χρημάτων, ναρκωτικών και εξουσίας⁹⁴⁹. Η στρατολόγηση διευκολύνεται από την ανθρωπιστική κατάσταση στη Βενεζουέλα, όπου νεαροί μετανάστες καθίστανται ευάλωτοι σε παράνομες ένοπλες ομάδες⁹⁵⁰ σε σημείο να γίνονται μέλη τους εθελοντικά⁹⁵¹.

Η FundaRedes ανέφερε ότι, σύμφωνα με επιτόπια έρευνα που διεξήχθη στις πολιτείες Zulia, Táchira και Arure, τοπικοί καθηγητές ανέφεραν ότι το 2019 το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου ανήλθε σε 78 %. Τα περισσότερα παιδιά που εγκατέλειψαν το σχολείο είναι αγόρια ηλικίας 8 έως 12 ετών, τα οποία, λόγω της οικονομικής κρίσης και της έλλειψης τροφίμων, προσχωρούν σε παράνομες ένοπλες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων του ELN, του EPL, των FPLN και των αποστατών των FARC, οι οποίες καταβάλλουν περίπου 16 δολάρια ΗΠΑ την ημέρα. Σύμφωνα με πληροφορίες, τα παιδιά στρατολογούνται για την εκτέλεση δραστηριοτήτων όπως το λαθρεμπόριο βενζίνης στα σύνορα, η διακίνηση ναρκωτικών και οικεκβιασμοί⁹⁵².

Σύμφωνα με μαρτυρίες που περιέχονται σε έκθεση της Human Rights Watch report, αποστάτες των FARC στην Arauca επιδίδονται σε απαγωγές κατοίκων, τους οποίους μεταφέρουν στη συνέχεια

⁹⁴⁰ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 21

⁹⁴¹ Europa Press, Colombia.- Violentos combates entre el ELN y Los Rastrojos, 16 February 2020, [url](#)

⁹⁴² Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 5-6

⁹⁴³ Reuters, EXCLUSIVA-Grupos armados colombianos seducen a venezolanos desesperados, 20 June 2019, [url](#); FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹⁴⁴ Reuters, EXCLUSIVA-Grupos armados colombianos seducen a venezolanos desesperados, 20 June 2019, [url](#)

⁹⁴⁵ FundaRedes, Grupos armados irregulares explotan a niños y adolescentes venezolanos en la frontera, 16 December 2019, [url](#)

⁹⁴⁶ FundaRedes, Grupos armados irregulares explotan a niños y adolescentes venezolanos en la frontera, 16 December 2019, [url](#); HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 17

⁹⁴⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 17; FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹⁴⁸ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 18

⁹⁴⁹ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹⁵⁰ VOA, El 44% de las tropas del ELN ya residen en Venezuela, 8 November 2019, [url](#)

⁹⁵¹ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹⁵² FundaRedes, Grupos armados irregulares explotan a niños y adolescentes venezolanos en la frontera, 16 December 2019, [url](#)

κρυφά στη Βενεζουέλα μέσω σημείων τα οποία ελέγχει η GNB, χωρίς να τους σταματούν. Σύμφωνα με άλλες μαρτυρίες, αποστάτες των FARC κάλεσαν έναν Βενεζουελανό 31 ετών στο στρατόπεδό τους στην Aruige και τον ανάγκασαν να εργαστεί χωρίς αμοιβή ως μάγειρας για δύο μήνες προτού δραπετεύσει, ενώ ένας Κολομβιανός που ενεπλάκη σε διαπληκτισμό με μέλος του ELN σε μπαρ στην Arauca, μεταφέρθηκε από τον ELN σε στρατόπεδο στην Aruige και εξαναγκάστηκε να εργαστεί για επτά μήνες σε αγρόκτημα προτού αφηθεί ελεύθερος⁹⁵³.

4.3 Κρατική απάντηση στην ασφάλεια των συνόρων

Στις δράσεις που ανέλαβαν οι δυνάμεις ασφαλείας κατά παράνομων ενόπλων ομάδων, όπως αναφέρθηκαν από πηγές, περιλαμβάνονταν τα εξής:

- Στις 7 Απριλίου 2020 η κυβέρνηση ανέφερε ότι δύο άτομα σκοτώθηκαν από τις FANB κατά τη διάρκεια ένοπλης σύγκρουσης με την ομάδα Los Rastrojos πέριξ του δήμου Boca del Grita, στην πολιτεία Táchira. Σύμφωνα με τον πολιτικό εκπρόσωπο της εθνικής κυβέρνησης στην πολιτεία της Táchira, οι αρχές «μάχονται» ταυτόχρονα κατά της εισβολής της νόσου COVID-19 και παραστρατιωτικών διάδοχων ομάδων στη χώρα⁹⁵⁴.
- Στις 26 Μαρτίου 2020 εννέα μέλη της Tren de Aragua σκοτώθηκαν στο πλαίσιο επιχείρησης που διεξήχθη από τις δυνάμεις ασφαλείας, με τη συμμετοχή του CICPC και των FAES, στο Maracay, στην πολιτεία της Aragua⁹⁵⁵.
- Στις 8 Φεβρουαρίου 2020 ο στρατός της Βενεζουέλας σκότωσε έξι μέλη της ομάδας Los Rastrojos στον δήμο Ayacucho, στην πολιτεία της Táchira⁹⁵⁶.
- Στις 15 Νοεμβρίου 2019 η El Nacional ανέφερε τη διεξαγωγή κοινής επιχείρησης της GNB και του CICPC, η οποία οδήγησε στον θάνατο δύο μελών της Tren de Aragua στην πολιτεία της Miranda⁹⁵⁷.

Μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, μεταξύ άλλων στις παραμεθόριες περιοχές με την Κολομβία, εμπλέκονται όλο και συχνότερα στο οργανωμένο έγκλημα⁹⁵⁸. Οι δυνάμεις ασφαλείας της Βενεζουέλας έχουν επιδείξει ανοχή και έχουν συνεργαστεί με παράνομες ένοπλες ομάδες⁹⁵⁹ λόγω της αποδυνάμωσης της επιχειρησιακής ισχύος και της εδαφικής παρουσίας τους⁹⁶⁰. Ομοίως, η OHCHR του ΟΗΕ αναφέρει ότι «μετανάστες που εξέρχονται ή εισέρχονται εκ νέου στη Βενεζουέλα είναι συχνά θύματα εκβιασμού και κατασχέσεων, ιδίως στα χέρια της GNB»⁹⁶¹. Στην έκθεση της International Crisis Group αναφέρεται ότι οι αντάρτες βασίζονται στη συνεργασία των κρατικών δυνάμεων ασφαλείας για τη μεταφορά και την εξαγωγή χρυσού, οι οποίες έχουν με τη σειρά τους «μεγάλο μερίδιο στα έσοδα»⁹⁶². Η Human Rights Watch αναφέρει ότι, σύμφωνα με θύματα και αρμόδιους για τα ανθρώπινα δικαιώματα με τους οποίους συνομίλησε, η GNB συνεργάζεται με παράνομες ένοπλες ομάδες προκειμένου να εκβιάσει άτομα που μεταφέρουν αγαθά στην άλλη πλευρά των συνόρων με την Κολομβία⁹⁶³.

Οι δυνάμεις ασφαλείας έχουν πραγματοποιήσει «μαζικές» εφόδους κατά *megabandas*, διαπράττοντας στην πορεία εκτεταμένες παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ωστόσο, αυτές οι προσπάθειες δεν έχουν οδηγήσει σε μείωση της ισχύος των *megabandas*. Στο πλαίσιο

⁹⁵³ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 22-23

⁹⁵⁴ La Prensa de Lara, Abatidos dos paramilitares en la frontera con Colombia, 7 April 2020, [url](#)

⁹⁵⁵ El Pitazo, Cicpc y Faes matan a nueve miembros del Tren de Aragua, 26 March 2020, [url](#)

⁹⁵⁶ El Colombiano, Muertos seis presuntos integrantes de los "rastros" en frontera venezolana, 10 February 2020, [url](#)

⁹⁵⁷ El Nacional, Muertos dos integrantes de la banda Tren de Aragua, 15 November 2019., [url](#)

⁹⁵⁸ WOLA, Beyond the Narcostate Narrative, March 2020, [url](#), p.7

⁹⁵⁹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 2; HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 47

⁹⁶⁰ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 2-3

⁹⁶¹ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 73.

⁹⁶² International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 6.

⁹⁶³ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 47-48.

προσπάθειας αποκατάστασης της ειρήνης στο Caracas και αδρανοποίησης αυτών των δομών, η κυβέρνηση «τάχθηκε υπέρ» της δημιουργίας «ζωνών ειρήνης» (*zonas de paz*) και της σύναψης συμφωνιών κατάπαυσης των εχθροπραξιών μεταξύ των κρατικών δυνάμεων ασφαλείας και εγκληματικών ομάδων⁹⁶⁴. Σε ορισμένες περιοχές χαμηλού εισοδήματος με υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας, η κυβέρνηση συνήψε τέτοιου είδους συμφωνίες με τοπικές εγκληματικές ομάδες για την εκτέλεση καθηκόντων εξασφάλισης της ασφάλειας των κοινοτήτων λόγω της απουσίας της κυβέρνησης, και αυτές οι ομάδες ασκούν έλεγχο επί των εν λόγω κοινοτήτων⁹⁶⁵. Σύμφωνα με το ΟΝΝ, αυτές οι «ζώνες ειρήνης» αποτελούν «επίσημη παράδοση της κυριαρχίας του κράτους σε εγκληματικές ομάδες και *colectivos*, οι οποίες ασκούν απόλυτο έλεγχο επί των εδαφών και εκτελούν τα καθήκοντα του κράτους»⁹⁶⁶. Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών ανέφερε ότι αυτές οι «ζώνες ειρήνης» βρίσκονται κυρίως στο Caracas, στις γειτονιές José Félix Ribas, 23 de Enero και La Cota 905, μεταξύ άλλων⁹⁶⁷.

Peace Zones in Venezuela

Χάρτης 6: Ζώνες ειρήνης στη Βενεζουέλα το 2018 ©InSight Crime CC BY-NC 3.0⁹⁶⁸

Πηγές επισήμαναν την έλλειψη πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε παραμεθόριες περιοχές όπου εγκληματικές ομάδες ασκούν εδαφικό έλεγχο⁹⁶⁹. Η FundaRedes ανέφερε ότι ο Συνήγορος του Πολίτη συχνά αρνείται να κινησει έρευνα και παραπέμπει τον καταγγέλλοντα στην εισαγγελία, η οποία δεν

⁹⁶⁴ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 13-14.

⁹⁶⁵ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹⁶⁶ ΟΝΝ, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁹⁶⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

⁹⁶⁸ Ζώνες ειρήνης στη Βενεζουέλα [χάρτης], στο: InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), σ. 9

⁹⁶⁹ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

διεξάγει κατάλληλες έρευνες⁹⁷⁰. Σύμφωνα με τη Human Rights Watch, «η λογοδοσία για καταχρήσεις από ένοπλες ομάδες στην πολιτεία Apure είναι ενδεχομένως ελάχιστη, αν όχι παντελώς απύσασ», λόγω της μη ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, της μη καταγγελίας εγκλημάτων λόγω φόβου αντιποίηση και, στην περίπτωση της πολιτείας Apure, λόγω της δυσκολίας πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα, καθώς είναι συγκεντρωμένο στους δήμους Guasdalito και San Fernando⁹⁷¹. Σύμφωνα με τον Συνήγορο του Πολίτη της Κολομβίας, οι τακτικές αυτές «εδραιώνουν έναν νόμο της σιωπής»⁹⁷², όπου οι πολίτες δεν υποβάλλουν καταγγελίες λόγω φόβου αντιποίηση. Γενικότερα, η ΟΗCHR του ΟΗΕ ανέφερε ότι «η γενική εισαγγελία, τα δικαστήρια και ο Συνήγορος του Πολίτη συνήθως δεν διεξάγουν έγκαιρες, αποτελεσματικές, ενδεδειγμένες, ανεξάρτητες, αμερόληπτες και διαφανείς έρευνες παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλων εγκλημάτων που διαπράττονται από κρατικούς παράγοντες, δεν οδηγούν τους δράστες ενώπιον της δικαιοσύνης ούτε προστατεύουν τα θύματα και τους μάρτυρες»⁹⁷³.

Πηγές επισήμαναν ότι οι μετανάστες από τη Βενεζουέλα στην κολομβιανή πλευρά δεν καταγγέλλουν εγκλήματα που διαπράττονται σε βάρος τους λόγω φόβου απέλασης⁹⁷⁴ ή αντιποίηση⁹⁷⁵. Η ΟΗCHR του ΟΗΕ ανέφερε επίσης ότι «η διαφθορά, η ατιμωρησία και η έλλειψη επαρκών υπηρεσιών φροντίδας» αποτρέπουν τους μετανάστες να υποβάλουν καταγγελίες⁹⁷⁶. Η Human Rights Watch ανέφερε ότι, σύμφωνα με ισχυρισμούς, Κολομβιανοί αστυνομικοί έχουν κακοποιήσει σωματικά πολίτες της Βενεζουέλας στην Arauca και «δεν τους προστάτευσαν» όταν δέχθηκαν επίθεση από κατοίκους⁹⁷⁷.

⁹⁷⁰ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

⁹⁷¹ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 48

⁹⁷² Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, [url](#), pp. 6-7

⁹⁷³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 33

⁹⁷⁴ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), pp. 40-41; UN OHCHR, Oral Update on the Human Rights Situation in the Bolivarian Republic of Venezuela, 9 September 2019, [url](#)

⁹⁷⁵ UN OHCHR, Oral Update on the Human Rights Situation in the Bolivarian Republic of Venezuela, 9 September 2019, [url](#)

⁹⁷⁶ UN OHCHR, Oral Update on the Human Rights Situation in the Bolivarian Republic of Venezuela, 9 September 2019, [url](#)

⁹⁷⁷ HRW, "The Guerrillas Are the Police", January 2020, [url](#), p. 43

5. Colectivos

Οι απόψεις σχετικά με το τι αντιπροσωπεύουν σήμερα οι *colectivos* στη Βενεζουέλα διαφέρουν σημαντικά⁹⁷⁸. Από τη μία πλευρά, η κυβέρνηση θεωρεί τις *colectivos* «αγγέλους του σοσιαλισμού», «οργανώσεις που δημιουργήθηκαν για το καλό της κοινότητας [οι οποίες] εργάζονται για την κοινωνία, τους ασθενείς, την ειρήνη και κατά του εγκλήματος»⁹⁷⁹, «πρωτεργάτες της σοσιαλιστικής επανάστασης»⁹⁸⁰ και «εργαζομένους στον γεωργικό τομέα»⁹⁸¹. Ο Maduro έχει υπερασπιστεί τις *colectivos* σε δημόσιες εκπομπές⁹⁸² και τους έχει ζητήσει να «βγουν στους δρόμους, “σε κάθε γωνιά για να προασπιστούν την επανάσταση”»⁹⁸³. Αποκαλούνται επίσης «ομάδες ειρήνης» [*cuadrillas de paz*]⁹⁸⁴. Από την άλλη πλευρά, οι *colectivos* περιγράφονται από πηγές ως «παραστρατιωτικές ομάδες»⁹⁸⁵, «ομάδες επαγρύπνησης», «φιλοκυβερνητικές παραστρατιωτικές ομάδες», «βίαιες παρααστυνομικές αρχές επιβολής του νόμου»⁹⁸⁶, ομάδες που είναι «εν μέρει κλαμπ μοτοσικλετιστών, εν μέρει ομάδες θανάτου»⁹⁸⁷, και μια «ανεπίσημη» αστυνομική δύναμη⁹⁸⁸. Ο Mouttet ανέφερε επίσης ότι ο όρος «colectivos» αντιπροσωπεύει, για την αντιπολίτευση, κάθε ένοπλη ομάδα *chavista*⁹⁸⁹.

Ωστόσο, οι *colectivos* δεν είναι ομοιογενείς⁹⁹⁰ και δεν ενεργούν όλες ως «παραστρατιωτικές» ομάδες⁹⁹¹. Υπάρχουν *colectivos* που εκτελούν έργο σε επίπεδο κοινοτήτων και προωθούν τα κοινωνικά προγράμματα της κυβέρνησης⁹⁹², όπως η λειτουργία κοινοτικών ραδιοφωνικών σταθμών, η διοργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων για νέους που διατρέχουν κίνδυνο, η διανομή μετρητών και κιβωτίων τροφίμων που αποστέλλονται από την κυβέρνηση, καθώς και η διοργάνωση τοπικών αγορών βασικών ειδών διατροφής σε χαμηλότερες τιμές⁹⁹³. Για παράδειγμα, μια ομάδα γυναικών μπορεί να ασχολείται με την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών και να θεωρείται *colectivo* χωρίς να καταφεύγει στη βία ή τη χρήση όπλων. Υπό την έννοια αυτή, δεν μπορεί να αποδοθεί στον όρο ένας μόνος ορισμός διότι δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένα⁹⁹⁴. Κατά τον Mouttet, θα ήταν πιο χρήσιμο να αναφέρονται οι *colectivos* ως «ένοπλες ομάδες»⁹⁹⁵ παρά ως *colectivos*⁹⁹⁶.

Σύμφωνα με τον Velasco, «ο όρος “colectivo” έχει χρησιμοποιηθεί για “πληθώρα” σκοπών σε σημείο να απολέσει τον διακριτικό του χαρακτήρα». Η ιδέα της *colectivo* έχει αποκτήσει έναν πολύ ισχυρό κοινωνικό συμβολισμό για αυτό που πραγματικά είναι⁹⁹⁷. Η International Crisis Group ανέφερε επίσης

⁹⁷⁸ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 7; NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, [url](#)

⁹⁷⁹ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

⁹⁸⁰ CNN, The Venezuelan radio host leading an armed 'colectivo', 24 May 2019, [url](#)

⁹⁸¹ Clarín, “Brazo armado” Venezuela, 5 April 2019, [url](#)

⁹⁸² InSight Crime, Maduro Relies on 'Colectivos' to Stand Firm in Venezuela, 18 March 2019, [url](#); Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

⁹⁸³ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

⁹⁸⁴ Clarín, “Brazo armado” Venezuela, 5 April 2019, [url](#); Efecto Cocuyo, Así funcionan las “cuadrillas de paz”, 7 April 2019, [url](#)

⁹⁸⁵ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#); PROVEA, Colectivos se fortalecen con la anuencia del Estado, 2 April 2019, [url](#)

⁹⁸⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. Principal Findings, i, 7

⁹⁸⁷ CNN, The Venezuelan radio host leading an armed 'colectivo', 24 May 2019, [url](#)

⁹⁸⁸ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#); VICE, How Venezuela's Fearsome "Colectivos" Help Keep Maduro in Power, 7 July 2019, [url](#)

⁹⁸⁹ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁹⁹⁰ OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

⁹⁹¹ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

⁹⁹² Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#); Mouttet, videoconference, 8 May 2020

⁹⁹³ NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, [url](#)

⁹⁹⁴ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁹⁹⁵ Given the variety of types of colectivos, this report is focused on 'armed colectivos' and tries, to the extent possible, refer to these groups as such.

⁹⁹⁶ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

⁹⁹⁷ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

ότι «τόσο οι ενάντιοι όσο και οι οπαδοί των *colectivos* τείνουν να αποδίδουν σχεδόν μυθικές διαστάσεις στη σπουδαιότητά τους»⁹⁹⁸.

Η International Crisis Group ανέφερε ότι οι *colectivos* «έχουν έρθει στο προσκήνιο καθώς η πολιτική σύγκρουση στη Βενεζουέλα έχει ενταθεί»⁹⁹⁹. Οι *colectivos* ασκούν πολιτικό και κοινωνικό έλεγχο στις γειτονιές¹⁰⁰⁰ στο όνομα της «Μπολιβαριανής επανάστασης»¹⁰⁰¹. Διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη χρήση καταναγκαστικού ελέγχου επί των διαμαρτυριών¹⁰⁰² μέσω της χρήσης βίας και συχνά σε συντονισμό με τις δυνάμεις ασφαλείας¹⁰⁰³. Σύμφωνα με το InSight Crime, η χρήση *colectivos* για την πραγματοποίηση επιθέσεων κατά της αντιπολίτευσης μεταθέτει από την κυβέρνηση την ευθύνη για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ με την πάροδο των ετών οι ομάδες αυτές έχουν αποκτήσει όλο και περισσότερα όπλα και επιδίδονται συχνά σε εγκληματικές δραστηριότητες¹⁰⁰⁴. Οι *colectivos*, από κοινού με τις FAES και τις μπολιβαριανές παραστρατιωτικές ομάδες, θεωρούνται η «ένοπλη πτέρυγα» της κυβέρνησης Maduro¹⁰⁰⁵. Παράλληλα, έχουν συνδεθεί με δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος¹⁰⁰⁶ και ορισμένες διατηρούν, σύμφωνα με πληροφορίες, συμμαχίες με τον ELN στα σύνορα με την Κολομβία¹⁰⁰⁷. Η International Crisis Group ανέφερε ότι η άνοδος των *colectivos* και του ELN στα σύνορα αποτελεί ένδειξη «σχετικής δυσπιστίας της κυβέρνησης της Βενεζουέλας όσον αφορά τις δικές της δυνάμεις ασφαλείας, την αφοσίωσή τους και την ακεραιότητα σε ορισμένα τμήματα αυτών των δυνάμεων»¹⁰⁰⁸. Ο Velasco ανέφερε ομοίως ότι το γεγονός ότι ο Maduro βασίζεται στις *colectivos* οφείλεται στο ότι δεν εμπιστεύεται τις στρατιωτικές δυνάμεις για την καταστολή διαδηλωτών και κατοίκων κοινοτήτων χαμηλού εισοδήματος¹⁰⁰⁹. Η International Crisis Group επισήμανε επίσης ότι «όσο μεγαλύτερη είναι η γεωπολιτική πίεση σε βάρος της Βενεζουέλας και όσο μεγαλύτερη είναι η απειλή στρατιωτικής επέμβασης, τόσο περισσότερο μόνη και πολιορκημένη νιώθει η Βενεζουέλα, και τόσο πιθανότερο είναι να καταφύγει σε ευρύ φάσμα ένοπλων ομάδων σε μια προσπάθεια υπεράσπισης του καθεστώτος»¹⁰¹⁰.

5.1 Είδη *colectivos* και δραστηριότητες

Ο Velasco προσδιορίζει τρία είδη *colectivos*. Το πρώτο είδος έκανε την εμφάνισή του τη δεκαετία του 1980 και είχε ιδεολογικούς δεσμούς με ομάδες ανταρτών που δραστηριοποιούνταν από τη δεκαετία του 1960. Αυτές οι *colectivos* ήταν ιδεολογικά και πολιτικά ανεξάρτητες και είχαν στρατιωτική εκπαίδευση, καθώς και τον διττό σκοπό της «εκκαθάρισης των κοινοτήτων» από εγκληματίες και ναρκομανείς και της δημιουργίας πολιτικών και ιδεολογικών δεσμών με τη νεολαία. Όταν ανέλαβε την εξουσία ο Chávez το 1999, έκανε την εμφάνισή του ένα δεύτερο είδος *colectivos* με στενή σχέση με την κυβέρνηση Chávez, οι οποίες παράλληλα διατηρούσαν δεσμούς με τις πρώτες *colectivos*. Αυτές οι *colectivos* δεν ήταν εξίσου ανεξάρτητες με τις προκατόχους τους και θεωρούνταν από την κυβέρνηση σημαντικό εργαλείο για την προσέγγιση των κοινοτήτων χαμηλού εισοδήματος με σκοπό

⁹⁹⁸ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 7

⁹⁹⁹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 7

¹⁰⁰⁰ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 32; Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰⁰¹ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#); Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰⁰² International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 7; UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 32

¹⁰⁰³ UN OHCHR, Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, [url](#), para. 39

¹⁰⁰⁴ InSight Crime, The Armed Groups Propping Up Venezuela's Government, 1 March 2019, [url](#)

¹⁰⁰⁵ Clarín, "Brazo armado" Venezuela, 5 April 2019, [url](#)

¹⁰⁰⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 8

¹⁰⁰⁷ Blue Radio, Ocho personas muertas por masacre en frontera, 8 March 2020, [url](#); Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 8

¹⁰⁰⁸ International Crisis Group, telephone interview, 30 April 2020

¹⁰⁰⁹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰¹⁰ International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

την υλοποίηση κυβερνητικών προγραμμάτων και υπηρεσιών. Λάμβαναν χρηματοδότηση από την κυβέρνηση και όσο μεγάλωνε η κυβέρνηση τόσο ισχυρότερες γίνονταν οι *colectivos*, μεταξύ άλλων και όσον αφορά τη συμμετοχή στο μονοπώλιο της βίας¹⁰¹¹. Ο Cháñez νομιμοποίησε τις *colectivos* και τους παρείχε πόρους για να κερδίσει την αφοσίωσή τους¹⁰¹². Ωστόσο, όταν πέθανε ο Cháñez, η αφοσίωσή τους επεκτάθηκε στον Maduro¹⁰¹³. Δεδομένης της οικονομικής κρίσης που άρχισε να πλήττει τη Βενεζουέλα και των λιγότερων πόρων που οι *colectivos* άρχισαν να λαμβάνουν από την κυβέρνηση, έκανε την εμφάνισή του ένα τρίτο είδος *colectivos* με αυξανόμενο ρόλο στην εκτέλεση καθηκόντων ασφαλείας. Αυτές οι *colectivos* έγιναν πηγή ασφάλειας για την κυβέρνηση, μια «δύναμη κρούσης» ενάντια στις αυξανόμενες κοινωνικές συγκρούσεις και διαδηλώσεις¹⁰¹⁴. Ο Mouttet επισήμανε ότι οι πρώτες *colectivos* συμμετείχαν περισσότερο στο κοινωνικό έργο εντός των γειτονιών, οι δεύτερες, με τον Cháñez στην εξουσία, συμμετείχαν περισσότερο στην «μπολιβαριανή επανάσταση», ενώ στις τρίτες περιλαμβάνονται δυνάμεις ασφαλείας που προσποιούνται ότι είναι *colectivos* για την εκτέλεση επιχειρήσεων ασφαλείας¹⁰¹⁵.

Η International Crisis Group προσδιορίζει τρεις κατηγορίες *colectivos*: Η πρώτη αποτελείται από ομάδες που έκαναν τη εμφάνισή τους τις δεκαετίες του 1970 και του 1980, οι οποίες είχαν αριστερή ιδεολογία, ήταν προσηλωμένες στη βελτίωση της ζωής στις κοινότητες μέσω πολιτιστικών δραστηριοτήτων δημόσιας πολιτικής και τάσσονταν κατά της αστυνομικής καταστολής, αλλά αργότερα ήρθαν πιο κοντά στον Maduro προκειμένου να υπερασπιστούν τη χώρα ενάντια στις «μπεριαλιστικές δυνάμεις». Παράδειγμα αποτελεί η Coordinadora Simón Bolívar στη γειτονιά 23 de Enero του Caracas. Η δεύτερη κατηγορία αποτελείται από «καιροσκόπους και εγκληματίες που χρησιμοποιούν τη δήθεν σχέση τους με το κίνημα *chavismo* προκειμένου να αποκτήσουν νομιμοποίηση και να δρουν ατιμώρητες». Παράδειγμα ομάδας αυτής της κατηγορίας είναι η Frente 5 de Marzo. Αυτές οι *colectivos* έχουν δεσμούς με τις δυνάμεις ασφαλείας και την πολιτική ελίτ, αν και επιδίδονται επίσης σε δραστηριότητες όπως εκβιασμούς. Επιτελούν επίσης έργο σε επίπεδο κοινοτήτων προκειμένου να κερδίσουν υποστήριξη και παρότι «είναι στα μαχαίρια» με τις *colectivos* που έχουν πολιτικό προσανατολισμό, ενώνουν τις δυνάμεις τους σε «περιόδους κρίσης» προκειμένου να «υπερασπιστούν την “επανάσταση” και να ακολουθήσουν τις διαταγές της κυβέρνησης». Η τρίτη κατηγορία αποτελείται από «παραστρατιωτικές» και «παρα-αστυνομικές» μονάδες που «συνδέονται άμεσα με το κράτος και αποτελούν συχνά δημιούργημα πολιτικών ή ανώτερων κυβερνητικών αξιωματούχων, οι οποίοι τις χρησιμοποιούν ως ιδιωτικές δυνάμεις κρούσης». Αυτές οι *colectivos* «δεν έχουν πάντα εδαφική βάση και συνήθως συνυπάρχουν με τις δύο άλλες σε εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες που διοργανώνονται από το κράτος», ενώ *colectivos* αυτού του είδους, όπως η Tres Raíces στη γειτονιά 23 de Enero, έχουν πραγματοποιήσει, σύμφωνα με πληροφορίες, κοινές επιχειρήσεις με τις FAES¹⁰¹⁶.

Σύμφωνα με την PROVEA, η Tres Raíces, μία από τις ισχυρότερες *colectivos* από άποψη οπλισμού, διαθέτει περίπου 180 μέλη και είναι ιδιοκτήτρια κλωστοϋφαντουργικής εταιρείας και ραδιοφωνικού σταθμού στη γειτονιά 23 de Enero. Σύμφωνα με πληροφορίες, αυτή η *colectivo* κατείχε κατάλογο των δικαιούχων CLAP, παρακολουθούσε τη γειτονιά, έλεγχε τις πωλήσεις των τοπικών επιχειρήσεων, εκβίαζε, απήγαγε και, σύμφωνα με ορισμένους κατοίκους, δολοφονούσε μέλη αντίπαλων συμμοριών που ήθελαν να εισέλθουν στη γειτονιά¹⁰¹⁷. Το Al Jazeera ανέφερε ότι η La Piedrita είναι η μεγαλύτερη και ισχυρότερη *colectivo* στο Caracas¹⁰¹⁸. *Colectivos* όπως η Alexis Vive, η οποία έχει επίσης παρουσία στη γειτονιά 23 de Enero του Caracas ελέγχοντας το μεγαλύτερο μέρος της,

¹⁰¹¹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰¹² VICE, How Venezuela's Fearsome "Colectivos" Help Keep Maduro in Power, 7 July 2019, [url](#)

¹⁰¹³ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· VICE, How Venezuela's Fearsome "Colectivos" Help Keep Maduro in Power, 7 July 2019, [url](#)

¹⁰¹⁴ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰¹⁵ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹⁰¹⁶ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 8-9

¹⁰¹⁷ PROVEA, Colectivos se fortalecen con la anuencia del Estado, 2 April 2019, [url](#)

¹⁰¹⁸ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

χρησιμοποιούν ένα «μείγμα εκφοβισμού και κατήχησης». Η εν λόγω *colectivo* παρακολουθεί τη γειτονιά μέσω κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης και διαχειρίζεται ραδιοφωνικό σταθμό για τη διάδοση φιλοκυβερνητικών μηνυμάτων¹⁰¹⁹. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι *colectivos* εμπλέκονται σε διακίνηση ναρκωτικών, εκβιασμούς¹⁰²⁰, εξωδικαστικές εκτελέσεις, απαγωγές, λαθρεμπόριο βενζίνης στα σύνορα με την Κολομβία¹⁰²¹, δόσοληψίες ναρκωτικών σε μικρή κλίμακα, ληστείες, πληρωμένες δολοφονίες, καταπατήσεις ξένης περιουσίας¹⁰²², αναγκαστικές εκτοπίσεις¹⁰²³ και έλεγχο της διανομής των κιβωτίων με τρόφιμα CLAP¹⁰²⁴. Κατηγορούνται επίσης ότι πυροβολούν με αληθινές σφαίρες στο πλαίσιο διαμαρτυριών της αντιπολίτευσης με σκοπό τον εκφοβισμό¹⁰²⁵. Το ΟVV ανέφερε ότι κατά τη διάρκεια διαμαρτυριών που πραγματοποιήθηκαν με το χτύπημα τηγανιών και κατσαρολών σε μπαλκόνια (*cacerolazos*) σε γειτονίες χαμηλού εισοδήματος, ένοπλες *colectivos* πυροβόλησαν κατά κατοικιών ή εισήλθαν σε κατοικίες και εκφόβισαν τους ενοίκους απαγορεύοντάς τους να συμμετάσχουν σε αυτές τις διαμαρτυρίες¹⁰²⁶.

Η International Crisis Group ανέφερε ότι η πρόσφατη κατάπνιξη των διαμαρτυριών σε γειτονίες χαμηλού εισοδήματος και οι πράξεις καταστολής κατά της αντιπολίτευσης δείχνουν μια μεταστροφή, από τον παραδοσιακό ρόλο των *colectivos* που εστιαζόταν στην υπεράσπιση των κοινοτήτων, την κινητοποίηση σε τοπικό επίπεδο και τον έλεγχο της εφαρμογής των κυβερνητικών πολιτικών επιτόπου, προς τη χρήση αυτών των δυνάμεων από την κυβέρνηση στο πλαίσιο της ρητορική της για τον «αγώνα κατά της αυτοκρατορίας», την «αντίσταση» και την «κυριαρχία», όπου οι *colectivos* ανταποκρίνονται στα πολιτικά αιτήματα ηγετικών προσώπων της κεντρικής κυβέρνησης¹⁰²⁷.

5.2 Διάρθρωση

Οι *colectivos* δεν έχουν ομοιογενή διάρθρωση¹⁰²⁸ και μπορεί να προκύψουν διαφορές μεταξύ τους σχετικά με τα συμφέροντα και το έδαφος¹⁰²⁹. Οι πηγές αποκλίνουν ως προς το κατά πόσον διαφορετικές *colectivos* ενώνονται υπό την ηγεσία μιας ιεραρχίας. Ορισμένες πηγές ανέφεραν ότι οι *colectivos* δεν λαμβάνουν εντολές από μια ενιαία ιεραρχική δομή¹⁰³⁰, καθώς λειτουργούν ως αυτόνομες, ανεξάρτητες ομάδες και όταν αναλαμβάνουν τον ρόλο των «δυνάμεων κρούσης», λειτουργούν εντελώς αυτόνομα¹⁰³¹. Ωστόσο, ο Μάρμολ ανέφερε ότι υπάρχει εθνική γραμματεία των *colectivos* στο Caracas¹⁰³². Πληροφορίες περί κοινής δράσης των *colectivos* είναι σπάνιες, με εξαίρεση τα γεγονότα του 2019, όταν η αντιπολίτευση προσπάθησε να εισαγάγει ανθρωπιστική βοήθεια στη Βενεζουέλα· τότε, *colectivos* από το Caracas και το Maracaibo ήταν παρούσες στις συγκρούσεις που έλαβαν χώρα στα σύνορα¹⁰³³.

Ο αριθμός των μελών των *colectivos* είναι ασαφής, καθώς υπάρχουν επίσης άτυπα παρακλάδια *colectivos*¹⁰³⁴. Επιπλέον των ίδιων των *colectivos*, «υπάρχουν ομόκεντροι κύκλοι που σχηματίζονται

¹⁰¹⁹ VICE, How Venezuela's Fearsome "Colectivos" Help Keep Maduro in Power, 7 July 2019, [url](#)

¹⁰²⁰ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#); Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰²¹ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰²² La Opinión, ¿Quiénes son los colectivos?, 27 February 2019, [url](#)

¹⁰²³ Caracol, Desplazamiento en Venezuela por grupos armados en frontera, 25 May 2019, [url](#)

¹⁰²⁴ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

¹⁰²⁵ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰²⁶ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

¹⁰²⁷ International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

¹⁰²⁸ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020; Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#)

¹⁰²⁹ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#); Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰³⁰ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#); Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹⁰³¹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰³² Μάρμολ, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰³³ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰³⁴ CNN, The Venezuelan radio host leading an armed 'colectivo', 24 May 2019, [url](#); Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

από στενούς υποστηρικτές, όπως μέλη κοινοτικών συμβουλίων, μέλη της οικογένειας και άτομα που, παρόλο που δεν είναι οι ίδιοι μέλη *colectivos* είναι φιλικά προσκείμενοι προς αυτές τις ομάδες»¹⁰³⁵. Άλλες πηγές αναφέρουν ότι οι αριθμοί κυμαίνονται από 5 000 έως 100 000¹⁰³⁶.

Μέλη των *colectivos* είναι πολίτες, μέλη των δυνάμεων ασφαλείας¹⁰³⁷ και κυβερνητικοί υπάλληλοι¹⁰³⁸. Πολλά μέλη των *colectivos* είναι επίσης μέλη των Μπολιβαριανών παραστρατιωτικών ομάδων της κυβέρνησης, οι οποίες υπάγονται στις ένοπλες δυνάμεις¹⁰³⁹ και στις FAES¹⁰⁴⁰. Τα περισσότερα μέλη των *colectivos* εξαρτώνται από τις παροχές που προσφέρουν αυτές οι ομάδες, στο πλαίσιο μιας οικονομικής κρίσης που εμποδίζει την ικανότητά τους να παρέχουν στήριξη στις οικογένειές τους¹⁰⁴¹. Στις παροχές περιλαμβάνεται η πρόσβαση σε ανταλλακτικά μοτοσικλετών τα οποία δεν είναι άμεσα διαθέσιμα ή είναι πολύ δαπανηρά, καθώς πολλά μέλη των *colectivos* εργάζονται ως οδηγοί μοτοσικλετών-ταξί¹⁰⁴².

Σύμφωνα με πηγές, οι *colectivos* επικοινωνούν μεταξύ τους¹⁰⁴³, συνήθως οι ηγέτες τους, με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως το WhatsApp¹⁰⁴⁴. Συνήθιζαν να διοργανώνουν συνελεύσεις όπου απέστελλαν αντιπροσώπους, αλλά αυτό έχει σταματήσει τους «τελευταίους» μήνες¹⁰⁴⁵.

5.3 Στρατολόγηση

Σύμφωνα με τον Velasco, η στρατολόγηση συνήθως ξεκινά σε ηλικία 15 έως 17 ετών, με την εκδήλωση ενδιαφέροντος για συμμετοχή στην *colectivo*. «Στην αρχή, οι νεοσύλλεκτοι εκτελούν καθήκοντα παροχής εφοδιαστικής υποστήριξης, διανομής πόρων κ.λπ. Όσο πιο έμπειρο είναι το άτομο, τόσο περισσότερο συμμετέχει σε καθήκοντα σχετικά με την ασφάλεια, όπως η εκτέλεση νυχτερινών περιπολιών για την προστασία του εδάφους της ομάδας από εγκληματικές δραστηριότητες». Η στρατολόγηση δεν είναι υποχρεωτική αλλά εθελοντική, καθώς οι *colectivos* επιζητούν την εμπιστοσύνη του ατόμου.¹⁰⁴⁶ Σύμφωνα με το InSight Crime, πολλά μέλη *colectivos* φοβούνται ότι θα υπάρξουν αντίποινα αν εγκαταλείψουν την «επανάσταση» της κυβέρνησης¹⁰⁴⁷. Ωστόσο, ο Velasco ανέφερε ότι μέλη των *colectivos* μπορούν να εγκαταλείψουν την ομάδα χωρίς αντίποινα και ότι υπάρχουν μάλιστα μέλη που μετανάστευσαν λόγω της έλλειψης σταθερού εισοδήματος¹⁰⁴⁸. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

5.4 Περιοχές δράσης

Οι *colectivos* δεν είναι παρούσες σε ολόκληρη τη χώρα αλλά κυρίως σε μεγάλες αστικές περιοχές¹⁰⁴⁹. Τον Μάιο του 2018 το InSight Crime ανέφερε ότι, σύμφωνα με πληροφορίες, *colectivos*

¹⁰³⁵ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰³⁶ GlobalPost, Maduro turns to violent 'mercenary' colectivos to maintain order, 25 April 2019, [url](#)

¹⁰³⁷ InSight Crime, The Armed Groups Propping Up Venezuela's Government, 1 March 2019, [url](#); Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰³⁸ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#); InSight Crime, The Armed Groups Propping Up Venezuela's Government, 1 March 2019, [url](#)

¹⁰³⁹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), p. 8

¹⁰⁴⁰ Reuters, Escuadrón de élite de la policía infunde el terror, 14 November 2019, [url](#); Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹⁰⁴¹ NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, [url](#)

¹⁰⁴² NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, [url](#)

¹⁰⁴³ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020· Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁴⁴ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁴⁵ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁴⁶ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁴⁷ InSight Crime, The Armed Groups Propping Up Venezuela's Government, 1 March 2019, [url](#)

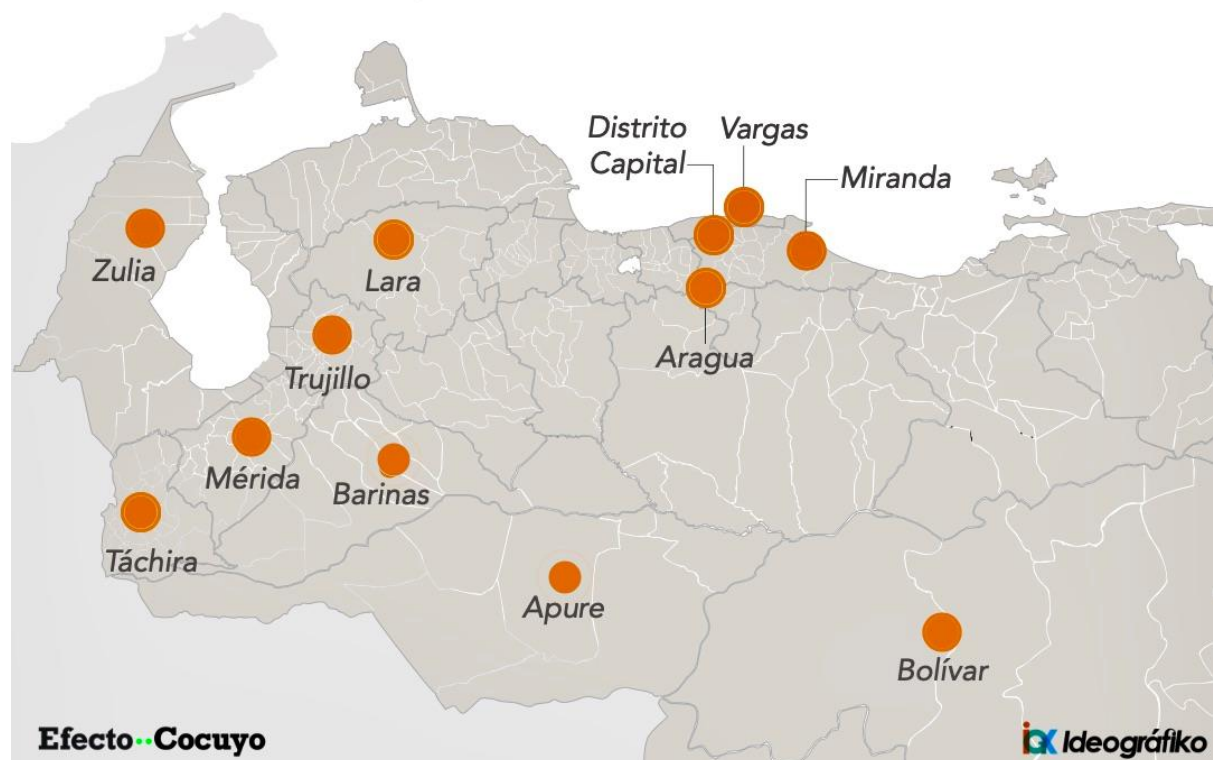
¹⁰⁴⁸ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁴⁹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

δραστηριοποιούνται σε τουλάχιστον 16 πολιτείες, συμπεριλαμβανομένων των Miranda, Aragua, Carabobo, Lara, Mérida, Táchira, Zulia και Bolívar¹⁰⁵⁰. Ο Μάρμοι ανέφερε ότι *colectivos* είναι παρούσες σε περίπου το 30 % των κοινοτήτων¹⁰⁵¹.

Ο Velasco ανέφερε ότι ελάχιστες *colectivos* δραστηριοποιούνται πέραν των περιοχών επιρροής τους καθώς έχουν «υπερβολικά τοπικό χαρακτήρα και ασκούν υπερβολικά τοπικό έλεγχο, υπό την έννοια ότι μια *colectivo* δεν ασκεί έλεγχο επί ολόκληρων γειτονιών, αλλά επί μερικών δρόμων»¹⁰⁵². Ο Μάρμοι ανέφερε ομοίως ότι οι *colectivos* είναι ιδιαίτερα «αυτόχθονες» στα εδάφη τους και σέβονται τα εδάφη των άλλων *colectivos*¹⁰⁵³. Σύμφωνα με τον Velasco, μόνο δύο *colectivos* έχουν ευρύτερη παρουσία: η Συντονιστική Επιτροπή Σιμόν Βολίβαρ (*Coordinadora Simón Bolívar*) στη δυτική Βενεζουέλα και η *colectivo* Turamagos. Συγκρούσεις μεταξύ *colectivos* ξεσπούν για δύο λόγους: ο ένας είναι ιδεολογικός, καθώς για *colectivos* που εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την κυβέρνηση, άλλες *colectivos* θεωρούν ότι «εγκατέλειψαν την επανάσταση». Συγκρούσεις αυτού του είδους ξεσπούν κυρίως μεταξύ παλαιότερων *colectivos*¹⁰⁵⁴.

Στον Χάρτη 7, του Efecto Cucuyo/ Ideografiko απεικονίζεται η παρουσία των «ομάδων ειρήνης» ή *colectivos* στη Βενεζουέλα.

Χάρτης 7: Παρουσία των «ομάδων ειρήνης» ή *cuadrillas de paz*, γνωστών ως *colectivos*, στη Βενεζουέλα, 7 Απριλίου 2019
© Efecto Cucuyo/Ideografiko¹⁰⁵⁵

¹⁰⁵⁰ InSight Crime, The Devolution of State Power, 18 May 2018, [url](#)

¹⁰⁵¹ Μάρμοι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁵² Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁵³ Μάρμοι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁵⁴ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁵⁵ Mapa de la militancia armada de Maduro [map], in: Efecto Cucuyo, Así funcionan las “cuadrillas de paz”, colectivos armados de Nicolás Maduro, 7 April 2019, [url](#)

Πολιτεία	Ομάδες	Πολιτικοί δεσμοί
Apure	Federación Regional de Motorizados del estado de Apure	Κυβερνείο
Aragua	Δεν προσδιορίζονται	Κυβερνείο και δημοτικό συμβούλιο
Barinas	Turamaros	Δεν προσδιορίζονται
Bolívar	Mersuv Άλλες μη προσδιοριζόμενες	Νομοθετικό Συμβούλιο
Μητροπολιτική περιφέρεια	Frente Motorizado Bolivariano Colectivo 5 de Marzo Colectivo Pioneros de Mi Patria Frente Simón Bolívar Frente Socialista Nicolás Maduro Colectivo Alexis Vives Colectivo La Piedrita Άλλες μη προσδιοριζόμενες	Δημαρχείο Libertador, ANC και Εθνικό Ινστιτούτο Χερσαίων Μεταφορών (INTT, Instituto Nacional de Transporte Terrestre)
Lara	Turamaros Alí Primera Άλλες μη προσδιοριζόμενες	Κυβερνείο και νομοθετικό συμβούλιο
Mérida	Turamaros Άλλες μη προσδιοριζόμενες	Κρατική αστυνομία και GNB
Miranda	Frente Motorizado Bolivariano	Νομοθετικό Συμβούλιο
Táchira	Frente Motorizado Bolivariano Άλλες μη προσδιοριζόμενες	Δεν προσδιορίζονται
Trujillo	Δεν προσδιορίζονται	Δημαρχείο Valera
Vargas	Δεν προσδιορίζονται	Κυβερνείο και SEBIN
Zulia	Δεν προσδιορίζονται	Κυβερνείο, CLAP και Chamba Juvenil

Γράφημα 1: Παρουσία των «ομάδων ειρήνης» ή *cuadrillas de paz*, γνωστών ως *colectivos*, στη Βενεζουέλα, 7 Απριλίου 2019 © Efecto Cocuyo¹⁰⁵⁶

Η κυβέρνηση του Περού ανέφερε ότι μέλη *colectivos* της Βενεζουέλας δραστηριοποιούνται στη χώρα απειλώντας ακτιβιστές από τη Βενεζουέλα που υπερασπίζονται τα δικαιώματα των μεταναστών και μοιράζοντας φυλλάδια στα οποία οι μετανάστες από τη Βενεζουέλα κατηγορούνται ως «προδότες»¹⁰⁵⁷. Είναι επίσης παρόντα στα σύνορα με την Κολομβία όπου ελέγχουν ορισμένα από τα σημεία παράνομης συνοριακής διέλευσης εκβιάζοντας όσους διέρχονται από αυτά, συμπεριλαμβανομένων μεταναστών από τη Βενεζουέλα¹⁰⁵⁸. Για παράδειγμα, το κολομβιανό ειδησεογραφικό περιοδικό *Semana* ανέφερε ότι παράνομες ένοπλες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων ένοπλων *colectivos*, βρίσκονται στην παραμεθόρια πόλη La Parada, στην

¹⁰⁵⁶ Table 1 created by the author based on: Mapa de la militancia armada de Maduro [map], in: Efecto Cocuyo, Así funcionan las “cuadrillas de paz”, *colectivos armados de Nicolás Maduro*, 7 April 2019, [url](#)

¹⁰⁵⁷ Diario Las Américas, Gobierno de Perú denuncia envío de colectivos por parte del régimen de Nicolás Maduro, 2 February 2020, [url](#)

¹⁰⁵⁸ Reuters, EXCLUSIVA-Grupos armados colombianos seducen a venezolanos desesperados, 20 June 2019, [url](#); Caracol, Nuevo grupo ilegal hace presencia en la zona de frontera, 19 June 2019, [url](#)

πολιτεία Norte de Santander, η οποία απέχει 15 λεπτά με το αυτοκίνητο από την Cúcuta και από όπου διέρχονται περίπου 40 000 άτομα την ημέρα. Εκεί επιδίδονται σε εκβιασμούς μεταναστών¹⁰⁵⁹.

5.5 Προφίλ ατόμων που στοχοποιούνται

Σύμφωνα με πληροφορίες, ένοπλες *colectivos* διαπράττουν βιαιοπραγίες κατά διαδηλωτών, πραγματικών ή εικαζόμενων μελών και ακτιβιστών της αντιπολίτευσης¹⁰⁶⁰, εκλεγμένων αξιωματούχων, σπουδαστών¹⁰⁶¹, δημοσιογράφων¹⁰⁶² και επαγγελματιών του κλάδου της υγείας¹⁰⁶³. Ο Velasco ανέφερε επίσης ότι άτομα που εκφράζουν διαφωνία «χωρίς να περιλαμβάνουν στον κατάλογο των λόγων της κρίσης που επικρατεί στη Βενεζουέλα λέξεις όπως “αυτοκρατορία”, “οικονομικές κυρώσεις” και “αντιπολίτευση” θεωρούνται συχνά ως άτομα που χρήζουν παρακολούθησης»¹⁰⁶⁴. Επιπλέον, οι δυνάμεις ασφαλείας διαβιβάζουν πληροφορίες σε *colectivos* σχετικά με στοχευόμενα άτομα που έχουν δήθεν εμπλακεί σε πράξεις όπως συμμετοχή σε διαδήλωση προκειμένου να τους παρακολουθούν εντός των κοινοτήτων¹⁰⁶⁵. Είναι πιθανό ότι οι *colectivos* μπορούν να έχουν πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων της κυβέρνησης, καθώς ορισμένα μέλη τους είναι επίσης μέλη των δυνάμεων ασφαλείας¹⁰⁶⁶ ή διατηρούν συμμαχίες με τις δυνάμεις ασφαλείας¹⁰⁶⁷. Σύμφωνα με τον Mármoι, «είναι πιθανό, βάσει λογικής ανάλυσης, ότι όταν οι *colectivos* ως δομή χρειάζονται πιο στοχευμένες πληροφορίες για κάποιον, το μέλος της *colectivo* που είναι επίσης μέλος των δυνάμεων ασφαλείας μπορεί να έχει πρόσβαση στις απαιτούμενες πληροφορίες από βάσεις δεδομένων της κυβέρνησης»¹⁰⁶⁸.

Σύμφωνα με τον Velasco, το άτομο δεν χρειάζεται να είναι υψηλού κύρους ώστε να αποτελέσει στόχο· «απεναντίας, πρόσωπα χαμηλού προφίλ θεωρούνται συνήθως από τις *colectivos* “παράγοντες αποσταθεροποίησης” που αργότερα μπορεί να είναι πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν». Ο Velasco εξήγησε ότι τα άτομα υψηλού κύρους είναι πιο δύσκολο να ελεγχθούν, γιατί όσο μεγαλύτερο κύρος διαθέτουν, τόσο πιο δύσκολη καθίσταται η παρενόχληση και η καταστολή τους¹⁰⁶⁹.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον ρόλο των *colectivos* στη στόχευση συγκεκριμένων ομάδων, βλ. [κεφάλαιο 3](#).

5.6 Τρόπος λειτουργίας

Ο Velasco ανέφερε ότι οι *colectivos* λειτουργούν με δύο τρόπους. Από τη μία πλευρά, δεδομένου ότι οι *colectivos* έχουν πρόσβαση τόσο στην κυβέρνηση όσο και στις κοινότητες, απολαύουν ενός βαθμού νομιμοποίησης στις κοινότητες. Υπό την έννοια αυτή, ασκούν έλεγχο εντός των κοινοτήτων και των κοινοτικών συμβουλίων στο μέτρο που οι συνεδριάσεις που πραγματοποιούν τα συμβούλια συχνά λαμβάνουν χώρα σε χώρους που ελέγχονται από *colectivos*, ενώ παράλληλα λειτουργούν ως ειρηνοδίκες για την επίλυση τοπικών διαφορών. Ελέγχουν επίσης τη διανομή των κιβωτίων με τρόφιμα CLAP, η οποία συχνά πραγματοποιείται βάσει των ιδεολογικών δεσμών του ατόμου. Από την άλλη πλευρά, οι *colectivos* λειτουργούν ως «δύναμη κρούσης» που συμμετέχει στην

¹⁰⁵⁹ Semana, La Parada, el barrio donde gobierna el caos, 9 November 2019, [url](#)

¹⁰⁶⁰ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#), para. 74

¹⁰⁶¹ ICC, Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, [url](#), para. 74

¹⁰⁶² FundaRedes, Curva de la violencia en seis estados fronterizos de Venezuela, 2019, [url](#), p. 9

¹⁰⁶³ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 22; CEPAZ, Encrucijada política en Venezuela, 22 July 2019, [url](#), p. 15

¹⁰⁶⁴ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁶⁵ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁶⁶ Mármoι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020· FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

¹⁰⁶⁷ International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

¹⁰⁶⁸ Mármoι, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁶⁹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

«καταστολή»¹⁰⁷⁰. Ο Μάρμολ σχολίασε ομοίως ότι οι *colectivos* ρυθμίζουν τοπικές διαφορές όπως ενδοοικογενειακή βία και οφειλές, και ελέγχουν τα δίκτυα διανομής τροφίμων, κάτι που τους επιτρέπει να ασκούν κοινωνικό έλεγχο εντός των κοινοτήτων, να προσδιορίζουν ποιος είναι υπέρ της κυβέρνησης και ποιος όχι, ποιος είναι «παθητικός» και ποιος είναι «ενεργητικός υποστηρικτής» της αντιπολίτευσης, και να ενεργούν αναλόγως. Πρόκειται για κοινωνικό έλεγχο που ασκείται μέσω «ανταμοιβής και τιμωρίας, μέσω της διανομής τροφίμων»¹⁰⁷¹. Το ΟΝΒ επισήμανε ότι οι *colectivos* έχουν συμβάλει στην αποκατάσταση της τάξης στις γειτονίες, μεταξύ άλλων μέσω του ελέγχου του εγκλήματος και της διακίνησης ναρκωτικών εντός αυτών των περιοχών¹⁰⁷². Δεν είναι σαφές αν οι *colectivos* ακολουθούν εντολές από την εθνική κυβέρνηση, ωστόσο υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου, κάνουν ασαφείς δηλώσεις στην εθνική τηλεόραση οι οποίες μπορούν να ερμηνευτούν ποικιλοτρόπως, όπως συνέβη τον Μάρτιο του 2019 όταν ο πρόεδρος κάλεσε τις *colectivos* σε «ενεργό αντίσταση»¹⁰⁷³.

Στο πλαίσιο διαμαρτυριών, τα μέλη των *colectivos* σπάνια καλύπτουν τα πρόσωπά τους¹⁰⁷⁴. Όταν το κάνουν, χρησιμοποιούν μάσκες του σκι ή μαντίλια και φορούν ρούχα με κομμουνιστικές εικόνες, καθώς και τσαντάκια μέσης ή στρατιωτικά σακίδια όπου κρύβουν όπλα¹⁰⁷⁵. Σύμφωνα με πληροφορίες, χρησιμοποιούν δακρυγόνα¹⁰⁷⁶, τα οποία είναι διαθέσιμα μόνο στις δυνάμεις ασφαλείας¹⁰⁷⁷. Οι *colectivos* κατέχουν άδειες οπλοφορίας που έχουν εκδοθεί από τις δυνάμεις ασφαλείας¹⁰⁷⁸, κυρίως για αυτόματα πιστόλια, οπλοπολυβόλα και μακρύκαννα όπλα AR-15 και AK-47¹⁰⁷⁹. Έχουν ραδιοεξοπλισμό για να επικοινωνούν μεταξύ τους και με τις δυνάμεις ασφαλείας και χρησιμοποιούν μοτοσικλέτες και φορτηγάκια για τη μεταφορά τους¹⁰⁸⁰. Σε ορισμένες περιπτώσεις, διαθέτουν επίσημα διαπιστευτήρια από τις δυνάμεις ασφαλείας ώστε να παρακάμπτουν τα σημεία ελέγχου¹⁰⁸¹. Σύμφωνα με πληροφορίες, στα μέλη των *colectivos* παρέχονται δελτία ταυτότητας με την υπογραφή του Maduro, τα οποία τους δίνουν την άδεια να οπλοφορούν, «σύμφωνα με τον οργανικό νόμο για τις κοινότητες και τα κοινωνικά κινήματα»¹⁰⁸².

Πηγές παρατήρησαν ότι οι *colectivos* παρακολουθούν συνεχώς τα καλέσματα της αντιπολίτευσης σε διαμαρτυρίες και κινητοποιούνται αναλόγως¹⁰⁸³. Σύμφωνα με τον ισπανικό ειδησεογραφικό ιστότοπο NIUS, ένα μέλος της colectivo «Εθνική Ομοσπονδία Μοτοσυκλετιστών» (*Federación Nacional de Motorizados*) –γνωστή και ως Μηχανοκίνητες Δυνάμεις (*Fuerzas Motorizadas*), με έδρα στο Caracas – ανέφερε ότι καθήκον τους είναι να πραγματοποιούν «περιπολίες ασφαλείας» με τις μοτοσικλέτες τους ώστε να «επιβάλλουν την τάξη, να διατηρούν την υφιστάμενη κατάσταση και να ελέγχουν την αντιπολίτευση της Βενεζουέλας τις ημέρες που καλεί σε διαμαρτυρίες»¹⁰⁸⁴. Σύμφωνα με μέλος της ίδιας colectivo από το οποίο πήρε συνέντευξη το VICE, στέλνουν ένα ή δύο μέλη να συγκεντρώσουν πληροφορίες κατά την έναρξη των διαμαρτυριών και όταν η κατάσταση «βγει εκτός ελέγχου, ενεργοποιείται ολόκληρο το παράρτημα του Caracas. Αυτό σημαίνει ότι βγαίνουν στους δρόμους

¹⁰⁷⁰ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁷¹ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁷² OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

¹⁰⁷³ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹⁰⁷⁴ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰⁷⁵ La Opinión, ¿Quiénes son los colectivos?, 27 February 2019, [url](#)

¹⁰⁷⁶ La Opinión, ¿Quiénes son los colectivos?, 27 February 2019, [url](#); Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰⁷⁷ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹⁰⁷⁸ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#); Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁷⁹ La Opinión, ¿Quiénes son los colectivos?, 27 February 2019, [url](#)

¹⁰⁸⁰ La Opinión, ¿Quiénes son los colectivos?, 27 February 2019, [url](#)

¹⁰⁸¹ Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁸² Clarín, “Brazo armado” Venezuela, 5 April 2019, [url](#)

¹⁰⁸³ Efecto Cocuyo, Así funcionan las “cuadrillas de paz”, 7 April 2019, [url](#); NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, [url](#)

¹⁰⁸⁴ NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, [url](#)

2 000-3 000 μοτοσικλετιστές»¹⁰⁸⁵. Το ΟVV ομοίως ανέφερε ότι όταν η αντιπολίτευση διοργανώνει συγκέντρωση, οι *colectivos* στέλνουν γρήγορα πάνω από 50 άτομα με μοτοσικλέτες για να εκφοβίσουν τους διαδηλωτές¹⁰⁸⁶. Ωστόσο, ο Velasco παρατήρησε ότι οι *colectivos* που δημιουργήθηκαν την περίοδο 2016-2017 διαθέτουν μεγαλύτερο συντονισμό και κινητικότητα και μετακινούνται σε περιοχές όπου πραγματοποιούνται διαμαρτυρίες¹⁰⁸⁷. Ο MármoI ανέφερε επίσης ότι ορισμένες *colectivos* μπορούν να κινητοποιούν γρήγορα τα μέλη τους που διαθέτουν μοτοσικλέτες¹⁰⁸⁸.

Σύμφωνα με έκθεση του Efecto Cocuyo, η οποία βασίστηκε σε συνεντεύξεις με κατοίκους και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις πολιτείες όπου δραστηριοποιούνται οι *colectivos*, στις πολιτείες Zulia, Aragua και Lara, όπου «δεν έχει εντοπιστεί [*colectivo*] με δομή και ιεραρχία», η κινητοποίηση εργαζομένων σε κυβερνεία, δημαρχεία και τοπικά συμβούλια γίνεται από πολιτικούς ακτιβιστές με στενές σχέσεις με τον Maduro. Σύμφωνα με πληροφορίες, δημόσιοι λειτουργοί και υποστηρικτές της κυβέρνησης διατυπώνουν απειλές στις κοινότητες ώστε να αποτρέψουν τις διαμαρτυρίες. Η πρώτη αντιπαράθεση με τους διαδηλωτές συνίσταται συνήθως σε λεκτικές επιθέσεις και στη φωτογράφιση των συμμετεχόντων. Μόλις η διαδήλωση πάρει βίαιη τροπή, οι *colectivos* χρησιμοποιούν πυροβόλα όπλα, πέτρες και σκληρά αντικείμενα για να τη διαλύσουν. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι δυνάμεις ασφαλείας της κυβέρνησης υποστηρίζουν τις *colectivos* κατά τη διάρκεια διαμαρτυριών και, σύμφωνα με την PROVEA, οι δυνάμεις ασφαλείας και οι *colectivos* προβαίνουν από κοινού σε συλλήψεις των διαδηλωτών¹⁰⁸⁹. Για παράδειγμα, στις 15 Ιανουαρίου 2020, οι εκπαιδευτικοί που διαμαρτύρονταν στο Caracas ζητώντας καλύτερους μισθούς αντιμετωπίστηκαν από τους *colectivos*, οι οποίοι τους πέταξαν «βόμβες» με αυγά, κόπρανα και ούρα¹⁰⁹⁰. Δημοσιογράφοι που κάλυπταν τη διαμαρτυρία αποτέλεσαν επίσης στόχο με κόπρανα, ούρα, πέτρες, μπαστούνια και σφαίρες¹⁰⁹¹.

Οι *colectivos* χρησιμοποιούν γκράφιτι για να απειλήσουν τους πολιτικούς και κοινωνικούς ακτιβιστές, καθώς και τους σπουδαστές¹⁰⁹². Στις 10 Μαΐου 2019 ιδιοκτησίες διαφόρων αντιπάλων του Maduro ζωγραφίστηκαν με γκράφιτι υπογεγραμμένα από *colectivos*¹⁰⁹³. Τα περισσότερα γκράφιτι σε 10 πολιτείες γράφουν, σύμφωνα με πληροφορίες, «ερχόμαστε για σένα», ή «τώρα ερχόμαστε για σένα», ή «ήρθε η ώρα σου», το όνομα του προσώπου που απειλούν και το όνομα της τοπικής *colectivo*¹⁰⁹⁴. Στις 29 Μαρτίου 2020 στον ιστότοπο της Εθνοσυνέλευσης αναφέρθηκε ότι οι οικίες και οι επιχειρήσεις βουλευτών της Εθνοσυνέλευσης από τις πολιτείες Táchira, Lara, Arure, Bolívar, Trujillo, Anzoátegui, Monagas και Delta Amacuro ζωγραφίστηκαν από *colectivos* με γκράφιτι όπως «μπολιβαριανή οργή» και «Σε βρήκαμε, colectivo Frontera», πράξεις τις οποίες οι βουλευτές χαρακτήρισαν ως πράξεις εκφοβισμού και απειλές¹⁰⁹⁵. Σύμφωνα με τον Velasco, οι *colectivos* σπάνια πηγαίνουν σε περιοχές υπό την επιρροή της αντιπολίτευσης, με εξαίρεση στιγμές υψηλών κοινωνικών εντάσεων, οπότε οι *colectivos* πηγαίνουν σε αυτές τις περιοχές με σκοπό την παρενόχληση και τον εκφοβισμό, περνώντας με τις μοτοσικλέτες τους, κάτι που στη Βενεζουέλα αποτελεί εικόνα εκφοβισμού. Ορισμένες φορές μέλη των *colectivos* επικοινωνούν με μεγαλύτερης

¹⁰⁸⁵ VICE, How Venezuela's Fearsome "Colectivos" Help Keep Maduro in Power, 7 July 2019, [url](#)

¹⁰⁸⁶ ΟVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

¹⁰⁸⁷ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁸⁸ MármoI, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁸⁹ Efecto Cocuyo, Así funcionan las "cuadrillas de paz", colectivos armados de Nicolás Maduro, 7 April 2019, [url](#)

¹⁰⁹⁰ Efecto Cocuyo, 'Por protestar con un lápiz y una pancarta fuimos brutalmente agredidos por colectivos', 15 January 2020, [url](#)

¹⁰⁹¹ El Nacional, Colectivos chavistas lanzan orina y heces a periodistas, 15 January 2020, [url](#)

¹⁰⁹² InSight Crime, Graffiti Death Threats, 22 May 2019, [url](#); OAS, CIDH condena el recrudecimiento de ataques, 14 May 2019, [url](#)

¹⁰⁹³ InSight Crime, Graffiti Death Threats, 22 May 2019, [url](#); CEPAZ, La formula perfecta para apuntalar la dictadura, January 2020, [url](#); pp. 25-26

¹⁰⁹⁴ InSight Crime, Graffiti Death Threats, 22 May 2019, [url](#)

¹⁰⁹⁵ Venezuela, AN, Diputados de la AN están siendo amedrentados, 29 March 2020, [url](#)

ηλικίας συγγενείς των στοχευόμενων ατόμων ώστε να τους πείσουν να αποτρέψουν το στοχευόμενο άτομο από το να συνεχίσει να συμμετέχει σε δραστηριότητες της αντιπολίτευσης¹⁰⁹⁶.

Ο Velasco επισήμανε ότι οι *colectivos* πυροβολούν επίσης κατά των οικιών στοχευόμενων ατόμων προκειμένου να τους αναγκάσουν να φύγουν από τη γειτονιά όπου δραστηριοποιείται η συγκεκριμένη *colectivo*¹⁰⁹⁷. Σύμφωνα με πληροφορίες, μέλη της *colectivo* Colectivos Υπεράσπισης των Συνόρων και της Μπολιβαριανής Επανάστασης (*Colectivos en Defensa de la Frontera y la Revolución Bolivariana*) στο San Antonio και στην Ureña, στην πολιτεία Táchira, διέσχισαν, στις 15 Νοεμβρίου 2019, τους δρόμους με μοτοσικλέτες και μακρύκαννα όπλα, εκτοξεύοντας χειροβομβίδες κρότου-λάμψης και ζωγραφίζοντας γκράφιτι που αναφέρονταν στην «υπεράσπιση της επανάστασης» και στη «λαϊκή οργάνωση» για την αντιμετώπιση παραστρατιωτικών διάδοχων ομάδων της Κολομβίας. Η ίδια *colectivo* έστησε επίσης σημεία ελέγχου στην Ureña για να πραγματοποιεί ελέγχους σε οχήματα και οδηγούς. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι αρχές δεν παρενέβησαν¹⁰⁹⁸.

Σύμφωνα με τον Velasco, οι *colectivos* παραβιάζουν το δικαίωμα πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη για μέλη της αντιπολίτευσης και άλλα στοχευόμενα άτομα μέσω των ιατρικών αποστολών σε γειτονιές χαμηλού εισοδήματος. Καθώς πολλά μέλη των *colectivos* έχουν στενές σχέσεις με γιατρούς αυτών των αποστολών, και τους παρέχουν προστασία, βοήθεια και στήριξη, συχνά τα άτομα που αποτελούν στόχο των *colectivos* δεν αναζητούν ιατρική βοήθεια από αυτές τις αποστολές καθώς θεωρούν, δικαίως ή όχι, ότι οι γιατροί αυτοί αποτελούν «παράρτημα» των *colectivos*¹⁰⁹⁹. Ο Velasco ανέφερε επίσης ότι οι *colectivos* μπορεί να αποτελούν εμπόδιο στην εξασφάλιση εγγράφων ταυτότητας και διαβατηρίων από τα στοχευόμενα άτομα¹¹⁰⁰. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. [κεφάλαιο 6](#).

5.7 Χρηματοδότηση και υποστήριξη

Η χρηματοδότηση των *colectivos* προέρχεται τόσο από νόμιμες όσο και από παράνομες δραστηριότητες. Η νόμιμη χρηματοδότηση προέρχεται από την κυβέρνηση υπό τη μορφή άμεσων ενισχύσεων¹¹⁰¹, οι οποίες μειώνονται με την πάροδο του χρόνου· από συμβάσεις που έχουν συνάψει με την κυβέρνηση για τη διανομή των κιβωτίων τροφίμων CLAP στις κοινότητες, δραστηριότητα που καθίσταται όλο και πιο επικερδής· από την πώληση φαρμάκων σε υπέρογκες τιμές· και από επιχειρήσεις τις οποίες κατέχουν και διοικούν¹¹⁰². Ο Velasco ανέφερε ότι παρότι η χρηματοδοτική στήριξη μειώνεται με την πάροδο των ετών, καθήκοντα όπως η διανομή των κιβωτίων τροφίμων CLAP αποτελούν ισχυρό εργαλείο για τον έλεγχο της κοινότητας¹¹⁰³. Στις παράνομες δραστηριότητες περιλαμβάνονται η πώληση και η διανομή ναρκωτικών, ο εκβιασμός και τα παράνομα τυχερά παιχνίδια¹¹⁰⁴. Καθώς η καταβολή χρημάτων από την κυβέρνηση μειώνεται, οι *colectivos* επιδίδονται όλο και περισσότερο σε διακίνηση ναρκωτικών και εκβιασμούς¹¹⁰⁵. Ο Velasco ανέφερε ότι οι *colectivos* λαμβάνουν μη υλική στήριξη υπό τη μορφή δικαστικής προστασίας από την κυβέρνηση, ώστε να είναι προστατευμένες έναντι διώξεων, και οι ομάδες αυτές υποστηρίζονται επίσης από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο, οι οποίες αναφέρονται στις *colectivos* σε τηλεοπτικές εκπομπές¹¹⁰⁶. Το OVV

¹⁰⁹⁶ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁹⁷ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹⁰⁹⁸ El Colombiano, Noches de terror en la frontera, 20 November 2019, [url](#)

¹⁰⁹⁹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹⁰⁰ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹⁰¹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 48; InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 52

¹¹⁰² InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 52

¹¹⁰³ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹⁰⁴ InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], [url](#), p. 52

¹¹⁰⁵ InSight Crime, GameChangers 2019, 18 January 2020, [url](#)

¹¹⁰⁶ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

ανέφερε ομοίως ότι η κυβέρνηση παρέχει τόσο υλική όσο και μη υλική στήριξη, όπως χρηματοδότηση κοινοτικών ραδιοσταθμών, συστημάτων κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης, δραστηριοτήτων, και χρηματοδότηση για την απόκτηση πυροβόλων όπλων, καθώς και σιωπηρή εξουσία και διακριτική ευχέρεια για την ανάληψη ενεργειών¹¹⁰⁷.

5.8 Σχέση με τις δυνάμεις ασφαλείας

Σύμφωνα με τον Infobae, η σχέση μεταξύ των *colectivos* και της κυβέρνησης και των δυνάμεων ασφαλείας της «εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν σε έναν δεδομένο τόπο και χρόνο, από τη θέση που κατέχει η *colectivo* στη σκακιέρα της ισχύος και από την ευκολία με την οποία δρα στα εδάφη της»¹¹⁰⁸. Σύμφωνα με τον Velasco, οι *colectivos* δεν υπάγονται στις δυνάμεις ασφαλείας· ωστόσο, δεδομένου ότι έχουν στενή σχέση με μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, οι *colectivos* μπορούν να επικοινωνούν με αξιωματικούς κοντινών δυνάμεων ασφαλείας προτού προβούν σε κάποια ενέργεια. Μολαταύτα, ο Maduro καθιέρωσε στενή σχέση μεταξύ των FAES και των *colectivos* σε μια προσπάθεια να δώσει στις δεύτερες έναν πιο «επίσημο ρόλο» εντός του κρατικού μηχανισμού. Ο Velasco ανέφερε επίσης ότι «πρόκειται για μια συγκεκαλυμμένη μορφή αμοιβαίας εξάρτησης», καθώς «όσο μεγαλύτερη πρόσβαση αποκτούν οι *colectivos* στην κυβέρνηση, τόσο περισσότερο εξαρτάται η κυβέρνηση από αυτές»¹¹⁰⁹. Ορισμένα μέλη των *colectivos* είναι επίσης μέλη των δυνάμεων ασφαλείας¹¹¹⁰.

Η International Crisis Group ανέφερε ότι οι «*colectivos* δεν είναι απαραίτητως παθητικοί δέκτες κυβερνητικών εντολών. Διάφορες ομάδες εντός της κυβέρνησης της Βενεζουέλας ελέγχουν χωριστές *colectivos*, με αποτέλεσμα να μην συμπίπτουν πάντα τα συμφέροντα των ομάδων. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι δυνάμεις ασφαλείας συγκρούστηκαν ανοικτά με τις *colectivos*, αναγκάζοντας την κυβέρνηση να πάρει δύσκολες αποφάσεις σχετικά με το με ποια πλευρά να ταχθεί». Για παράδειγμα, το 2014, ο υπουργός Εσωτερικών Miguel Rodríguez Torres παύθηκε από τον Maduro μετά τον θάνατο πέντε ηγετών της *colectivo* σε αντιπαραθέσεις με την αστυνομία. Ο Rodríguez Torres συνελήφθη με την κατηγορία της «κατασκοπείας» και εξακολουθούσε να είναι υπό κράτηση τον Φεβρουάριο του 2020. Από την άλλη πλευρά, ενώ ο υπουργός Άμυνας, Vladimir Padrino López, έχει αναφέρει ότι οι ένοπλες δυνάμεις είναι θεσμικά υπεύθυνες για την παροχή ασφάλειας και ότι «υποχρεούνται να πολεμούν όλες τις ένοπλες ομάδες που βρίσκονται στη χώρα», η υποστήριξη των *colectivos* από τον Maduro «περιορίζει τις ένοπλες δυνάμεις να λάβουν δράση εναντίον τους»¹¹¹¹.

5.9 Απάντηση του κράτους στις *colectivos*

Σύμφωνα με τον Velasco, όσον αφορά την κρατική προστασία, «δεν υπάρχουν μέσα έννομης προστασίας» για τα θύματα των *colectivos*¹¹¹². Η International Crisis Group ανέφερε ομοίως ότι το κράτος είναι «παντελώς ανίκανο να παράσχει προστασία» ενάντια στις *colectivos* καθώς τα τελευταία χρόνια όλες οι κρατικές υπηρεσίες και φορείς μετατρέπονται σε «κομματικά εργαλεία» και δεν υπάρχει πραγματικά ανεξάρτητος φορέας που να ενεργεί εξ ονόματος των πολιτών¹¹¹³. Στις *colectivos* έχει επιτραπεί να ενεργούν με ατιμωρησία λόγω της στήριξης που παρέχουν στην κυβέρνηση όσον

¹¹⁰⁷ OVV, βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020

¹¹⁰⁸ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#)

¹¹⁰⁹ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹¹⁰ InSight Crime, The Armed Groups Propping Up Venezuela's Government, 1 March 2019, [url](#); Mármol, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹¹¹ International Crisis Group, A Glut of Arms, 20 February 2020, [url](#), pp. 10-11

¹¹¹² Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹¹³ International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

αφορά την αντιμετώπιση των διαδηλώσεων κατά της κυβέρνησης και τον εκφοβισμό των αντιπάλων¹¹¹⁴.

Σύμφωνα με έρευνα της CEPAZ μεταξύ των βουλευτών της Εθνοσυνέλευσης, το 73.1 % εξ αυτών ανέφεραν ότι έχουν αποτελέσει αντικείμενο «εκφοβισμού» ή «επίθεσης» από *colectivos*. Χωρίς να παράσχει περισσότερες λεπτομέρειες, η έρευνα αναφέρει ότι το 65,4 % όσων έπεσαν θύματα ενεργειών *colectivos* υπέβαλαν καταγγελία στις αρχές και το 88,5 % αυτών των καταγγελιών δεν προχώρησαν στο δικαστικό σύστημα¹¹¹⁵.

Οι αρχές σπάνια θέτουν υπό κράτηση μέλη *colectivos*¹¹¹⁶. Ο ηγέτης της colectivo La Piedrita, Valentín Santana, παραμένει ελεύθερος παρά το γεγονός ότι έχουν εκδοθεί σε βάρος του τρία εντάλματα σύλληψης για ανθρωποκτονία και απόπειρα ανθρωποκτονίας. Ο αστυνομικός διευθυντής που διέταξε τη διεξαγωγή επιχείρησης για την αντιμετώπιση ένοπλων *colectivos* που πυροβολούσαν κατά διαδηλωτών από κυβερνητικό κτίριο στο προπύργιο της αντιπολίτευσης στην Altamira, στο Caracas, την 1η Μαΐου, «παύθηκε με συνοπτικές διαδικασίες από τα καθήκοντά του διότι ενεπλάκη με τους ενόπλους»¹¹¹⁷. Πηγές ανέφεραν ότι την 1η Μαΐου 2019 η αστυνομία της Lara έλαβε εντολές από «ανωτέρους», σύμφωνα με ισχυρισμούς από τον Γραμματέα Ασφάλειας και Δημόσιας Τάξης του κυβερνείου της Lara, να απελευθερώσει έξι από τα επτά μέλη colectivo που είχαν τεθεί υπό κράτηση πριν από δύο ώρες για κλοπές σε βάρος πολιτών εν μέσω των διαδηλώσεων, επίθεση κατά διαδηλωτών και πυροβολισμό αστυνομικού κατά τη διαδικασία της θέσης υπό κράτησης. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι άνδρες χρησιμοποιούσαν φορητά όπλα χωρίς πινακίδα κυκλοφορίας που έφερε την ένδειξη «Επαναστατική Μπολιβαριανή Κυβέρνηση» [*Gobierno Bolivariano Revolucionario*]. Σύμφωνα με αστυνομικούς του αστυνομικού τμήματος, το άτομο που παρέμεινε υπό κράτηση δεν είχε ποινικό μητρώο και θα κατηγορείτο για παράνομη οπλοφορία¹¹¹⁸. Στις 15 Ιουνίου 2020 ο ηγέτης της colectivo Tupamaros, José Tomás Pinto Marrero, τέθηκε υπό κράτηση από το CICPC για την εικαζόμενη εμπλοκή του στον θάνατο ενός 16χρονου¹¹¹⁹. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με την κράτηση.

Για πληροφορίες σχετικά με τις *colectivos* και την εσωτερική μετεγκατάσταση, βλ. [κεφάλαιο 3.11.6](#).

¹¹¹⁴ InSight Crime, Maduro Relies on 'Colectivos' to Stand Firm in Venezuela, 18 March 2019, [url](#); CEPAZ, La formula perfecta para apuntalar la dictadura, January 2020, [url](#); p. 5

¹¹¹⁵ CEPAZ, La formula perfecta para apuntalar la dictadura, January 2020, [url](#); pp. 31-33

¹¹¹⁶ Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas, 11 January 2020, [url](#)

¹¹¹⁷ Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, [url](#)

¹¹¹⁸ Crónica Uno, Seis de siete colectivos detenidos por Polilara fueron liberados, 3 May 2019, [url](#); La Prensa de Lara, Policías indignados por la liberación de colectivos, 3 May 2019, [url](#)

¹¹¹⁹ El Pitazo, PERFIL | José Pinto: el líder Tupamaro señalado por homicidio, 15 June 2020, [url](#)

6. Έγγραφα ταυτότητας

6.1 Δελτία ταυτότητας

Το εθνικό δελτίο ταυτότητας της Βενεζουέλας (*Cédula de identidad*) είναι το έγγραφο ταυτότητας που χρησιμοποιείται εντός της Βενεζουέλας και είναι απαραίτητο για την έκδοση διαβατηρίου¹¹²⁰. Το εθνικό δελτίο ταυτότητας μπορεί να εκδοθεί και να ανανεωθεί μόνο στα γραφεία της Διοικητικής Υπηρεσίας Ταυτοποίησης, Μετανάστευσης και Αλλοδαπών (SAIME, *Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería*) στη Βενεζουέλα¹¹²¹.

Προκειμένου να λάβουν το εθνικό δελτίο ταυτότητας, τα πρόσωπα άνω των 18 ετών πρέπει να υποβάλουν το πρωτότυπο και επικυρωμένο αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως (*Acta de Nacimiento* ή *Partida de Nacimiento*), η οποία πρέπει να είναι καταχωρισμένη στο ληξιαρχείο (*Registro Civil*). Η ληξιαρχική πράξη γεννήσεως πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 81 του οργανικού νόμου για το ληξιαρχείο (*Ley Orgánica de Registro Civil*)¹¹²². Το άρθρο 81 του οργανικού νόμου για το ληξιαρχείο ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 81. Όλες οι [ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως] πρέπει να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Αριθμός της [ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως].
2. Στοιχεία του αρμόδιου υπαλλήλου: μεταξύ άλλων, όνομα, επώνυμο, αριθμός εθνικού δελτίου ταυτότητας, θέση και διοικητική διάταξη υπό την οποία ενεργεί, με αναφορά του αριθμού του ψηφίσματος, του μέσου δημοσίευσης και της ημερομηνίας.
3. Ημέρα, μήνας και έτος της σύνταξης της [ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως] ή ημερομηνία καταχώρισης του σχετικού συμβάντος.
4. Ώρα, ημέρα, μήνας και έτος του συμβάντος που καταχωρίζεται.
5. Τόπος του συμβάντος, καθώς και περιστάσεις υπό τις οποίες έλαβε χώρα.
6. Όνομα, επώνυμο, αριθμός εθνικού δελτίου ταυτότητας, ιθαγένεια, ηλικία, επάγγελμα και τόπος διαμονής των προσώπων που αναφέρονται στη [ληξιαρχική πράξη γεννήσεως], ανεξαρτήτως του χαρακτήρα τους.
7. Προσδιορισμός των υποβληθέντων δικαιολογητικών.
8. Ειδικά χαρακτηριστικά και ειδικές περιστάσεις κάθε πράξης.
9. Δακτυλικά αποτυπώματα.
10. Υπογραφές όσων συμμετείχαν στις πράξεις και στα γεγονότα που υπόκεινται σε καταχώριση. Εάν αυτοί δεν γνωρίζουν ή δεν μπορούν να γράψουν, το πράττουν δύο άλλα πρόσωπα που υπογράφουν και καταγράφουν την κατάσταση.
11. Προσδιορισμός του αυτόχθονου πληθυσμού, της πόλης ή της κοινότητας στην οποία ανήκει το πρόσωπο, καθώς και των προσώπων που είναι παρόντα κατά την καταχώριση»¹¹²³.

Στους ανηλίκους ηλικίας 9 έως 18 ετών εκδίδεται επίσης εθνικό δελτίο ταυτότητας βάσει των ίδιων απαιτήσεων. Το εθνικό δελτίο ταυτότητας εκδίδεται δωρεάν και ισχύει για δέκα έτη τόσο για τους

¹¹²⁰ Venezuela, Embajada en Canadá, ¿Por qué es necesaria la Cédula de Identidad?, n.d., [url](#)

¹¹²¹ Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Preguntas frecuentes, n.d., [url](#)

¹¹²² Venezuela, SAIME, Cedulación – Documento de identidad por primera vez, n.d., [url](#)

¹¹²³ Venezuela, Ley Orgánica de Registro Civil, 2009, [url](#)

ενηλίκους όσο και για τους ανηλίκους¹¹²⁴. Το εθνικό δελτίο ταυτότητας παραδίδεται εντός 21 εργάσιμων ημερών¹¹²⁵.

Χωρίς να παρέχονται πρόσθετες πληροφορίες, στον ιστότοπο της SAIME αναφέρεται ότι η ανανέωση του εθνικού δελτίου ταυτότητας γίνεται δωρεάν και ανανεώσεις πραγματοποιούνται σε περίπτωση λήξης της ισχύος, απώλειας, κλοπής ή φθοράς του δελτίου, αλλαγής στην οικογενειακή κατάσταση ή τροποποίησης των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο δελτίο¹¹²⁶. Σύμφωνα με την εφημερίδα *TalCual*, η μόνη απαίτηση για την ανανέωση του εθνικού δελτίου ταυτότητας είναι η γνωστοποίηση του αριθμού του στο γραφείο SAIME και ο χρόνος διεκπεραίωσης είναι 15 εργάσιμες ημέρες¹¹²⁷.

6.2 Διαβατήρια

Για να αποκτήσουν διαβατήριο, οι αιτούντες πρέπει να ζητήσουν ραντεβού στον ιστότοπο της SAIME¹¹²⁸. Το τέλος της αίτησης καταβάλλεται ηλεκτρονικά όταν ζητείται το ραντεβού¹¹²⁹. Το τέλος διαβατηρίου συνδέεται με το *Petro*, ένα κρυπτονόμισμα υπό τη διαχείριση του κράτους της Βενεζουέλας, και καθορίζεται σε 3,35908 *petros* [περίπου 197,75 USD¹¹³⁰] για νέο διαβατήριο και σε 1,67954316 *petros* [περίπου 98,87 USD¹¹³¹] για παράταση της ισχύος¹¹³².

6.2.1 Εντός της Βενεζουέλας

Στη Βενεζουέλα, οι αιτήσεις υποβάλλονται στη SAIME και οι ενήλικες άνω των 18 ετών πρέπει να επιδείξουν τον σειριακό αριθμό του ραντεβού. Οι ανήλικοι κάτω των 18 ετών πρέπει να υποβάλουν, επιπλέον, αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως και να συνοδεύονται από τουλάχιστον έναν από τους γονείς. Οι γονείς που δεν είναι πολίτες της Βενεζουέλας πρέπει να προσκομίσουν το διαβατήριό τους. Εάν ένας από τους γονείς έχει αποβιώσει, ο άλλος γονέας πρέπει να παράσχει το πρωτότυπο του πιστοποιητικού θανάτου και εάν και οι δύο γονείς έχουν αποβιώσει ή έχουν απολέσει την επιμέλεια του παιδιού, ο νόμιμος κηδεμόνας πρέπει να είναι δεόντως διαπιστευμένος από το Δικαστήριο για την Προστασία των παιδιών και την εφήβων (*Tribunal de Protección de Niños, Niñas y Adolescentes*). Επιπλέον, τα παιδιά ηλικίας από 9 έως 18 ετών πρέπει να διαθέτουν εθνικό δελτίο ταυτότητας¹¹³³. Όταν το διαβατήριο είναι έτοιμο για παραλαβή από τη SAIME, ο αιτών λαμβάνει σχετική γνωστοποίηση¹¹³⁴.

6.2.2 Από το εξωτερικό

Στον ιστότοπο του προξενείου της Βενεζουέλας στο Μπιλμπάο αναφέρεται ότι για την απόκτηση διαβατηρίου στο συγκεκριμένο προξενείο οι αιτούντες πρέπει να υποβάλουν δύο αντίγραφα της αίτησης διαβατηρίου από τον ιστότοπο της SAIME, αντίγραφο και πρωτότυπο του εθνικού δελτίου ταυτότητας και της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως, πρωτότυπο και αντίγραφο του προηγούμενου διαβατηρίου ή έγγραφο της αστυνομίας σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής, έντυπο αίτησης από το προξενείο, αντίγραφο εγγραφής στο προξενείο, επίσημη βεβαίωση από τις τοπικές αρχές ότι ο αιτών

¹¹²⁴ Venezuela, SAIME, *Cedulación – Documento de identidad por primera vez*, n.d., [url](#)

¹¹²⁵ El Pitazo, *Claves: Cómo tramitar la cédula de identidad por primera vez*, 13 February 2020, [url](#)

¹¹²⁶ Venezuela, SAIME, *Cedulación*, n.d., [url](#)

¹¹²⁷ *TalCual*, *Para renovar la cédula el único requisito es saber el número del documento*, 30 October 2019, [url](#)

¹¹²⁸ Venezuela, SAIME, *Pasaporte*, n.d., [url](#)

¹¹²⁹ Venezuela, *Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Expedición / renovación de pasaportes para menores de edad*, n.d., [url](#)

¹¹³⁰ Venezuela, *Petro*, *El Petro*, n.d., [url](#)

¹¹³¹ Venezuela, *Petro*, *El Petro*, n.d., [url](#)

¹¹³² VTV, *Costo de trámite de pasaporte y prórroga*, 9 January 2020, [url](#)

¹¹³³ Venezuela, SAIME, *Pasaporte – Pasaporte ordinario*, n.d., [url](#)

¹¹³⁴ Confidential source, *Correspondence*, June 2020

διαμένει για τουλάχιστον τρεις μήνες στη δικαιοδοσία του προξενείου και αποδεικτό πληρωμής των προξενικών τελών¹¹³⁵. Οι ανήλικοι πρέπει να υποβάλουν δύο αντίγραφα της αίτησης διαβατηρίου από τον ιστότοπο της SAIME, πρωτότυπο και αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως, πρωτότυπο και αντίγραφο του προηγούμενου διαβατηρίου ή έγγραφο της αστυνομίας σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής, αντίγραφο εγγραφής στο προξενείο, αντίγραφο του εθνικού δελτίου ταυτότητας και των δύο γονέων, εξουσιοδότηση από τον απόντα γονέα εάν μόνο ένας μπορεί να επισκεφτεί το προξενείο και αποδεικτικό καταβολής των προξενικών τελών¹¹³⁶.

6.2.3 Παράταση της ισχύος διαβατηρίων που έχουν λήξει

Στις 8 Οκτωβρίου 2017 η κυβέρνηση της Βενεζουέλας εξέδωσε το διάταγμα αριθ. 3 097, βάσει του οποίου η ισχύς διαβατηρίων που έχουν λήξει ή πρόκειται να λήξουν εντός έξι μηνών μπορεί να παραταθεί για δύο επιπλέον χρόνια. Η παράταση της ισχύος συνίσταται σε ένα αυτοκόλλητο που τοποθετείται στο διαβατήριο με φωτογραφία του κατόχου, προσωπικά στοιχεία και χαρακτηριστικά ασφαλείας όπως κρυφές εικόνες, μικροστοιχεία και σειριακοί αριθμοί που διαβάζονται κάτω από φθορίζον φως. Η παράταση ισχύος εφαρμόζεται μόνο σε βιομετρικά διαβατήρια που είναι σε καλή κατάσταση και έχουν τουλάχιστον δύο κενά φύλλα ή τέσσερις κενές σελίδες¹¹³⁷.

Προκειμένου να αιτηθεί παράταση της ισχύος, ο κάτοχος πρέπει να κάνει αίτηση στον ιστότοπο της SAIME, να συμπληρώσει την ηλεκτρονική αίτηση, να καταβάλει το τέλος στον ίδιο ιστότοπο και να εκτυπώσει την απόδειξη. Χωρίς να παρέχονται περισσότερες πληροφορίες, στον ιστότοπο του προξενείου της Βενεζουέλας στο Μπιλμπάο αναφέρεται ότι αναρτώνται σε αυτό οι αριθμοί των εθνικών δελτίων ταυτότητας για τα οποία εγκρίθηκε η παράταση της ισχύος από τη SAIME και μπορεί να τοποθετηθεί η σχετική ένδειξη στο διαβατήριο. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η παράταση της ισχύος, οι αιτούντες πρέπει να προσκομίσουν στο προξενείο το πρωτότυπο και αντίγραφο του διαβατηρίου, το πρωτότυπο και αντίγραφο του εθνικού δελτίου ταυτότητας και αποδεικτικό της εγγραφής στο προξενείο. Οι αιτούντες ηλικίας κάτω των 18 ετών πρέπει να συνοδεύονται και από τις δύο γονείς. Εάν ένας από τους γονείς δεν είναι παρών, ο γονέας που συνοδεύει το παιδί πρέπει να προσκομίσει εξουσιοδότηση από τον απόντα γονέα, επικυρωμένη από το Συμβούλιο για την Προστασία των παιδιών και των εφήβων (*Consejo de Protección del Niño, Niña y Adolescente*), ή επικυρωμένη με επισημείωση της Χάγης¹¹³⁸ (*apostilla*) εάν ο γονέας βρίσκεται εκτός Βενεζουέλας. Επιπλέον, οι ανήλικοι αιτούντες άνω των 9 ετών πρέπει να προσκομίσουν το πρωτότυπο εθνικό δελτίο ταυτότητας¹¹³⁹.

6.3 Πρόσβαση στα έγγραφα

Σύμφωνα με την JRS, η λήψη ή η ανανέωση εγγράφων ταυτότητας στη Βενεζουέλα, όπως ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως, διαβατήρια και δελτία ταυτότητας, αποτελεί «μακρά και επίπονη διαδικασία» και παρότι για τους ανηλίκους η διαδικασία είναι «ευκολότερη», οι αιτούντες πρέπει να δαπανήσουν πολλές ώρες και να σταθούν σε μεγάλες ουρές αναμονής προκειμένου να υποβάλουν αίτηση για αυτά τα έγγραφα¹¹⁴⁰. Σύμφωνα με τον Mouttet, η εξασφάλιση εγγράφων είναι δύσκολη διότι η

¹¹³⁵ Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Solicitud de cita para renovar pasaporte para mayores de edad, n.d., [url](#)

¹¹³⁶ Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Expedición / renovación de pasaportes para menores de edad, n.d., [url](#)

¹¹³⁷ Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Prórroga de pasaportes, n.d., [url](#)

¹¹³⁸ Η επισημείωση «πιστοποιεί τη γνησιότητα των σφραγίδων και των υπογραφών υπαλλήλων επί δημόσιων εγγράφων όπως ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως, δικαστικές διαταγές ή κάθε άλλο έγγραφο που έχει εκδοθεί από δημόσια αρχή, ώστε να μπορούν να αναγνωριστούν σε ξένες χώρες που είναι μέλη της σύμβασης της Χάγης του 1961» (US, Department of State, Apostille Requirements, n.d., [url](#)).

¹¹³⁹ Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Prórroga de pasaportes, n.d., [url](#)

¹¹⁴⁰ JRS, Informe de contexto: Frontera Colombo-venezolana, April 2019, [url](#), p. 42

Βενεζουέλα είναι χώρα με μεγάλη γραφειοκρατία και ο μακρύς χρόνος αναμονής οφείλεται στη «γραφειοκρατική αταξία» και στη «λειτουργική ανικανότητα»¹¹⁴¹. Σε μελέτη που εκπονήθηκε από τα Κοινοτικά Κέντρα Μάθησης (CECODAP, *Centros Comunitarios de Aprendizaje*), μια ΜΚΟ της Βενεζουέλας που υπερασπίζεται τα δικαιώματα των παιδιών και των εφήβων, αναφέρεται ότι περίπου ένας στους πέντε Βενεζουελανούς εγκαταλείπει τη χώρα χωρίς κατάλληλα έγγραφα λόγω της δυσκολίας εξασφάλισης εγγράφων στη Βενεζουέλα, όπως δελτία ταυτότητας, διαβατήρια, πιστοποιητικά ποινικού μητρώου και επισημειώσεις¹¹⁴². Οι φορείς της Βενεζουέλας δεν λειτουργούν σωστά και είτε δεν μπορούν είτε δεν είναι πρόθυμοι να εκδώσουν ή να ανανεώσουν έγγραφα ταυτότητας¹¹⁴³.

6.3.1 Ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως (*Acta de Nacimiento* ή *Partida de Nacimiento*)

Η JRS ανέφερε ότι δεν καταχωρίζονται δεόντως όλες οι γεννήσεις στη χώρα, λόγω της έλλειψης υλικών όπως χαρτί, μελάνι και εκτυπωτές, με αποτέλεσμα πολλά παιδιά να μην είναι επισήμως καταχωρισμένα¹¹⁴⁴. Σύμφωνα με μελέτη του Angeyeimar Gil, καθηγητή στο Κεντρικό Πανεπιστήμιο της Βενεζουέλας, στην οποία αναφέρεται η *Crónica Uno*, μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου 2018, για περίπου 32 110 παιδιά από τα 45 090 που γεννήθηκαν στο Caracas το 2018 δεν εκδόθηκε πιστοποιητικό γεννήσεως (*certificado de nacimiento*) λόγω ελλείψεων σε χαρτί ασφαλείας στα νοσοκομεία¹¹⁴⁵. Το πιστοποιητικό γεννήσεως αποτελεί προϋπόθεση για την υποβολή αίτησης ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως εντός 90 ημερών από τη γέννηση του παιδιού. Μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας, το παιδί θα πρέπει να καταχωριστεί «πρόχειρα» ενώπιον του Συμβουλίου για την προστασία των παιδιών προκειμένου να «νομιμοποιηθεί». Σύμφωνα με την *Crónica Uno*, τα συμβούλια δεν χρησιμοποιούν το ίδιο υπόδειγμα και τα έντυπα καταχώρισης συμπληρώνονται χωρίς ακρίβεια από τους αρμόδιους υπαλλήλους¹¹⁴⁶. Σύμφωνα με δύο εμπιστευτικές πηγές που αναφέρονται στην έκθεση χώρας 2020 του Υπουργείου Εξωτερικών των Κάτω Χωρών, η έλλειψη του κατάλληλου χαρτιού για την έκδοση ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως έχει δημιουργήσει εμπόδια στην πρόσβαση των πολιτών σε άλλα έγγραφα, όπως διαβατήρια, καθώς για την υποβολή αίτησης διαβατηρίου απαιτείται επικυρωμένο αντίγραφο της ληξιαρχικής πράξης γεννήσεως¹¹⁴⁷.

6.3.2 Εθνικά δελτία ταυτότητας (*Cédula de identidad*)

Το El Pitazo ανέφερε ότι όλα τα γραφεία της SAIME πρέπει να εκδίδουν εθνικά δελτία ταυτότητας· ωστόσο, συχνά οι ενδιαφερόμενοι παραπέμπονται σε άλλα γραφεία της SAIME για τη λήψη του εγγράφου λόγω της έλλειψης προμηθειών ή προβλημάτων με τη σύνδεση δικτύου¹¹⁴⁸. Η *Transparencia Venezuela* ανέφερε ότι ορισμένοι αιτούντες περιμένουν πάνω από ενάμιση έτος για το εθνικό δελτίο ταυτότητάς τους. Η ίδια πηγή αναφέρει το παράδειγμα ενός αιτούντος ο οποίος περιμένει περίπου 20 μήνες για να λάβει το εθνικό δελτίο ταυτότητας και χρησιμοποιεί ως μέσο ταυτοποίησης την *Carnet de la Patria* και το χαρτί απαλλαγής από τον στρατό¹¹⁴⁹.

¹¹⁴¹ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹¹⁴² CECODAP, Informe especial de peligros y vulneraciones a los derechos humanos de niños, niñas y adolescentes, 18 November 2019, [url](#), p. 12

¹¹⁴³ OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 43

¹¹⁴⁴ JRS, Informe de contexto: Frontera Colombo-venezolana, April 2019, [url](#), p. 42

¹¹⁴⁵ *Crónica Uno*, Al menos 32.119 niños nacidos en Caracas en 2018 no tuvieron acceso al certificado de nacimiento, 15 July 2019, [url](#)

¹¹⁴⁶ *Crónica Uno*, Al menos 32.119 niños nacidos en Caracas en 2018 no tuvieron acceso al certificado de nacimiento, 15 July 2019, [url](#)

¹¹⁴⁷ Netherlands, Ministry of Foreign Affairs, Algemeen Ambtsbericht Venezuela 2020 (Country Report Venezuela 2020), June 2020, [url](#), p. 27

¹¹⁴⁸ El Pitazo, Claves: Cómo tramitar la cédula de identidad por primera vez, 13 February 2020, [url](#)

¹¹⁴⁹ *Transparencia Venezuela*, *Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime*, 1 August 2019, [url](#)

6.3.3 Διαβατήρια

Σύμφωνα με την *Transparencia Venezuela*, ο διευθυντής της SAIME ανέφερε ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται από τη SAIME είναι «γρήγορες και απλές», προσθέτοντας ότι κατά το πρώτο εξάμηνο του 2019 η SAIME εξέδωσε 479 000 διαβατήρια¹¹⁵⁰.

Ωστόσο, σύμφωνα με πηγές, είναι δύσκολη η εξασφάλιση διαβατηρίων της Βενεζουέλας¹¹⁵¹. Ο διεθνής οργανισμός A ανέφερε ότι τα προβλήματα στην έκδοση διαβατηρίων άρχισαν το 2016 με σφάλματα στο σύστημα και έλλειψη προμηθειών¹¹⁵². Σύμφωνα με την έκθεση του OAS, τα διαβατήρια είναι διαθέσιμα στους πλέον «προνομιούχους», σε όσους έχουν «διασυνδέσεις, χρόνο και χρήματα» για να τα αποκτήσουν¹¹⁵³. Πηγές ανέφεραν ότι η επεξεργασία των αιτήσεων διαβατηρίων μπορεί να διαρκέσει αρκετούς μήνες¹¹⁵⁴, έναν χρόνο¹¹⁵⁵ ή και «χρόνια»¹¹⁵⁶. Χωρίς να παράσχει περισσότερες πληροφορίες, η εμπιστευτική πηγή με την οποία υπήρξε επικοινωνία για την παρούσα έκθεση ανέφερε ότι οι χρόνοι παράδοσης διαφέρουν μεταξύ των περιφερειών. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η SAIME είναι η «έλλειψη λειτουργικότητας» στη χώρα λόγω της έλλειψης πόρων, προμηθειών και προσωπικού¹¹⁵⁷.

Πηγές ανέφεραν ότι ορισμένοι αιτούντες καταφεύγουν σε δίκτυα διαφθοράς εντός της SAIME προκειμένου να επιταχύνουν την επεξεργασία της αίτησής τους για την έκδοση διαβατηρίου¹¹⁵⁸. Η δυνατότητα ταχείας διεκπεραίωσης αιτήσεων διαβατηρίων που παρέχεται από τη SAIME, γνωστή ως «*pasaporte express*», η οποία θα έπρεπε να ολοκληρώνεται εντός μίας εβδομάδας, καταγράφει καθυστερήσεις¹¹⁵⁹. Η *Transparencia Venezuela* ανέφερε το παράδειγμα ενός αιτούντος διαβατήριο εξπρές ο οποίος περιμένει πάνω από έναν χρόνο και του οποίου η αίτηση δεν εμφανίζεται στην ιστοσελίδα αιτήσεων της SAIME¹¹⁶⁰.

Στις 15 Μαρτίου 2020 το *El Pitazo* ανέφερε ότι ορισμένοι αιτούντες δεν μπορούν να αποκτήσουν διαβατήριο διότι τα δακτυλικά αποτυπώματά τους απορρίπτονται από το σύστημα της SAIME, μεταξύ άλλων λόγω «σφαλμάτων» κατά τη λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων του αιτούντος για πρώτη φορά, ή διότι ο αιτών έλαβε το εθνικό δελτίο ταυτότητας για πρώτη φορά στο πλαίσιο μαζικής εκστρατείας σε περιφερειακό επίπεδο για την έκδοση του εγγράφου. Οι θιγόμενοι πρέπει να απευθυνθούν στο γραφείο της SAIME στο Caracas και «να μιλήσουν απευθείας με τον διευθυντή της SAIME», και ορισμένοι περιμένουν, σύμφωνα με πληροφορίες, «μήνες ή και χρόνια» για να λάβουν το διαβατήριο¹¹⁶¹. Μεταξύ άλλων «παρατυπιών» στη SAIME, τις οποίες ανέφεραν πηγές, περιλαμβάνονται η ειδοποίηση περί έγκρισης της παράτασης ισχύος του διαβατηρίου χωρίς να έχει ληφθεί η έγκριση από τον αιτούντα, η μη δυνατότητα προγραμματισμού ραντεβού στον ιστότοπο

¹¹⁵⁰ *Transparencia Venezuela*, *Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime*, 1 August 2019, [url](#)

¹¹⁵¹ OAS, *Informe del Grupo de Trabajo de la OEA*, June 2019, [url](#), p. 43; *El Pitazo*, *Falta de aprobación de huella dactilar deja a venezolanos sin pasaporte*, 15 March 2020, [url](#)

¹¹⁵² *International Organisation A*, telephone interview, 12 June 2020

¹¹⁵³ OAS, *Informe del Grupo de Trabajo de la OEA*, June 2019, [url](#), p. 43

¹¹⁵⁴ Confidential source, *Correspondence*, June 2020

¹¹⁵⁵ OAS, *Informe del Grupo de Trabajo de la OEA*, June 2019, [url](#), p. 43; *Transparencia Venezuela*, *Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime*, 1 August 2019, [url](#)

¹¹⁵⁶ *El Diario de Caracas*, *Corrupción, burocracia y dólares*, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁵⁷ Confidential source, *Correspondence*, June 2020

¹¹⁵⁸ *Transparencia Venezuela*, *El Saime da un tiro de gracias a derechos a la identidad*, 21 November 2019, [url](#); OAS, *Informe del Grupo de Trabajo de la OEA*, June 2019, [url](#), p. 43

¹¹⁵⁹ *El Diario de Caracas*, *Corrupción, burocracia y dólares*, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁶⁰ *Transparencia Venezuela*, *Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime*, 1 August 2019, [url](#)

¹¹⁶¹ *El Pitazo*, *Falta de aprobación de huella dactilar deja a venezolanos sin pasaporte*, 15 March 2020, [url](#)

της SAIME¹¹⁶², η διαγραφή της αίτησης διαβατηρίου από το σύστημα¹¹⁶³ και η καταβολή των τελών ηλεκτρονικά χωρίς τη λήψη σχετικής ειδοποίησης¹¹⁶⁴.

6.3.4 Η χρήση «διευκολυντών» («gestores»)

Σύμφωνα με τα CECODAP, η πρόσληψη «διευκολυντών» [στη Βενεζουέλα η πρακτική είναι γνωστή ως «gestoría» και ως «διευκολυντής» ως «gestor»] αποτελεί έναν

«μηχανισμό διαφθοράς και κερδοσκοπίας που μετέτρεψε την πρόσβαση σε έγγραφα ταυτότητας σε κάτι εμπιστευτικό και πολύ δαπανηρό [...] Προέκυψε λόγω ελλείψεων στη διαχείριση και ενός συστήματος που καθυστερεί την έγκαιρη πρόσβαση και απόκτηση εγγράφων ταυτότητας. Αυτό συμβαίνει στη SAREN και τη SAIME, δηλαδή στις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την έκδοση ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως, εθνικών δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων»¹¹⁶⁵.

Το El Diario de Caracas ανέφερε ότι, δεδομένων των καθυστερήσεων στη λήψη εγγράφων στη Βενεζουέλα, οι «διευκολυντές» έχουν αναλάβει «σημαντικό ρόλο» καθώς προσφέρουν την επιτάχυνση κάθε διαδικασίας αίτησης μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ενώ η κυβέρνηση «εθελοτυφλεί» και δεν έχει κάνει πολλά για να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση¹¹⁶⁶.

Πιστοποιητικά ποινικού μητρώου (*Certificado de Antecedentes Penales* ή *Certificación de Antecedents Penales*), τα οποία παρέχονται δωρεάν από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Ειρήνης εντός διαστήματος έως έξι μηνών ενώ παλαιότερα χρειαζόνταν δύο ημέρες, μπορούν να εξασφαλιστούν μέσω «διευκολυντών» έναντι 80 USD¹¹⁶⁷. Οι «διευκολυντές» μπορεί να χρεώσουν για την επισημείωση, η οποία διεκπεραιώνεται σε τέσσερις μήνες έναντι τριών ημερών παλαιότερα, μεταξύ 20 και 350 USD, ανάλογα με τον αριθμό των εγγράφων στα οποία πρέπει να τοποθετηθεί επισημείωση και έως 180 USD στην περίπτωση ενός μόνο εγγράφου¹¹⁶⁸. Το κόστος για ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως που λαμβάνονται μέσω «διευκολυντών» κυμαίνεται από 250 έως 2 000 USD¹¹⁶⁹. Το εθνικό δελτίο ταυτότητας μπορεί να ληφθεί «εντός λεπτών» μέσω ενός δικτύου *gestores*, στο οποίο συμμετέχουν υπάλληλοι της SAIME, έναντι 30 USD¹¹⁷⁰, μεταξύ άλλων και για όσους δεν επιθυμούν να περιμένουν σε μεγάλες ουρές αναμονής για να λάβουν το έγγραφο¹¹⁷¹. Οι χρεώσεις για διαβατήρια που αποκτώνται μέσω «διευκολυντών» διαφέρουν μεταξύ των πηγών και κυμαίνονται μεταξύ 300 και 3 000 USD¹¹⁷², μεταξύ 1 000 και 6 000 USD¹¹⁷³ ή μεταξύ 2 000 και 5 000 USD¹¹⁷⁴.

Η El Diario de Caracas παρέθεσε την ανώνυμη δήλωση υπαλλήλου της SAIME, σύμφωνα με τον οποίο ένα διαβατήριο στη μαύρη αγορά μπορεί να αποκτηθεί εντός 15 ημερών έναντι 5 000 USD· η υψηλή προμήθεια οφείλεται στο ότι το δίκτυο «διευκολυντών» αποτελείται από πολλά άτομα, μεταξύ των οποίων το άτομο με το οποίο γίνεται η επαφή, ο υπάλληλος που καταχωρίζει την αίτηση και ο υπάλληλος που εκτυπώνει το διαβατήριο, καθένας εκ των οποίων λαμβάνει ποσό που μπορεί να

¹¹⁶² Transparencia Venezuela, El Saime da un tiro de gracias a derechos a la identidad, 21 November 2019, [url](#)

¹¹⁶³ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#); Transparencia Venezuela, El Saime da un tiro de gracias a derechos a la identidad, 21 November 2019, [url](#)

¹¹⁶⁴ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁶⁵ CECODAP, Violación del derecho a la identidad, July 2019, [url](#), p. 25-26

¹¹⁶⁶ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁶⁷ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁶⁸ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁶⁹ Crónica Uno, Al menos 32.119 niños nacidos en Caracas en 2018 no tuvieron acceso al certificado de nacimiento, 15 July 2019, [url](#)

¹¹⁷⁰ Analítica, Hasta dos meses por una cédula esperan quienes no pagan "gestores verdes" en el Saime, 28 July 2019, [url](#)

¹¹⁷¹ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

¹¹⁷² Transparencia Venezuela, Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime, 1 August 2019, [url](#)

¹¹⁷³ OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 43

¹¹⁷⁴ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#)

ανέλθει σε 4 000 USD τον μήνα¹¹⁷⁵. Η Analítica ανέφερε ότι οι πολίτες αναγκάζονται να καταφύγουν σε «διευκολυντές» για να λάβουν κάποιο έγγραφο από τη SAIMΕ καθώς οι πιστωτικές κάρτες τους δεν έχουν το απαραίτητο όριο για την καταβολή των τελών¹¹⁷⁶.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η SAIMΕ έθεσε υπό κράτηση «αρκετούς» υπάλληλους της για συμμετοχή σε δίκτυα που εξέδιδαν διαβατήρια¹¹⁷⁷. Σύμφωνα με τον διευθυντή της SAIMΕ, 126 υπάλληλοι έχουν εμπλακεί σε υποθέσεις διαφθοράς και 65 έχουν συλληφθεί¹¹⁷⁸. Στην απάντηση της κυβέρνησης στην έκθεση αποστολής της ΟΗCHR του ΟΗΕ αναφέρεται ότι η εισαγγελία καταχώρισε 85 υποθέσεις διαφθοράς εντός της SAIMΕ μεταξύ των ετών 2017 και 2019, στο πλαίσιο των οποίων διερευνήθηκαν 196 υπάλληλοι, απαγγέλθηκαν κατηγορίες σε βάρος 87 και καταδικάστηκαν 34¹¹⁷⁹.

Ο Velasco ανέφερε ότι τα άτομα που αποτελούν στόχο *colectivos* αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην εξασφάλιση δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων. Ο Velasco εξήγησε ότι καθώς ορισμένα μέλη *colectivos* έχουν δεσμούς με κρατικές οντότητες και φορείς όπως η SAIMΕ, δημαρχεία, σχολεία, πανεπιστήμια και υπουργεία, εάν το άτομο χαρακτηρίζεται μέλος ή υποστηρικτής της αντιπολίτευσης και χρειάζεται κάποιο έγγραφο ταυτότητας, πρέπει να ανταποκριθεί σε «ανυπέρβλητες» απαιτήσεις τις οποίες επιβάλλουν οι υπάλληλοι ώστε να μπορέσει να αποκτήσει τα απαιτούμενα έγγραφα. Ως παράδειγμα, ο Velasco ανέφερε ότι τα τελευταία δύο χρόνια αυτό έχει συμβεί στο πλαίσιο ειδικών επισκέψεων που πραγματοποίησε η SAIMΕ σε περιθωριοποιημένες γειτονίες για την έκδοση εθνικού δελτίου ταυτότητας, ένα έγγραφο που καθίσταται απαραίτητο για να μεταναστεύσει κάποιος¹¹⁸⁰.

6.4 Πλαστά έγγραφα

Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι στη Βενεζουέλα υπάρχουν δίκτυα που ασχολούνται με την πλαστογράφηση εθνικών δελτίων ταυτότητας, καθώς και δίκτυα διαφθοράς στα οποία συμμετέχουν δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι επιδίδονται στην εξασφάλιση γνήσιων εθνικών δελτίων ταυτότητας της Βενεζουέλας με δόλια μέσα¹¹⁸¹.

Στις 20 Νοεμβρίου 2018 το Extra ανέφερε ότι οι αρχές της Κολομβίας έθεσαν υπό κράτηση γυναίκα από τη Βενεζουέλα η οποία είχε στην κατοχή της πλαστή κάρτα μετανάστευσης της Κολομβίας· η εν λόγω κάρτα αποκτήθηκε, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς, μέσω «μεσάζοντα» στην πόλη Tunja της Κολομβίας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες, ο «μεσάζων» πρόσφερε την πώληση πλαστών εγγράφων μέσω σελίδας στο Facebook έναντι 50 000 έως 80 000 πέσο Κολομβίας [περίπου μεταξύ 11,87 EUR και 19 EUR]¹¹⁸².

Στις 23 Μαρτίου 2019 το Noticiero Venevisión ανέφερε ότι η PNB εξάρθρωσε δύο δίκτυα πλαστογράφησης εγγράφων στο Caracas. Στο υλικό που κατασχέθηκε περιλαμβάνονταν εκτυπωτές, σφραγίδες από καουτσούκ διαφόρων κρατικών υπηρεσιών, ληξιαρχικά πιστοποιητικά, άδειες ταξιδιού για ανηλίκους και ληξιαρχικές πράξεις γεννήσεως¹¹⁸³.

¹¹⁷⁵ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#)

¹¹⁷⁶ Analítica, Hasta dos meses por una cédula esperan quienes no pagan "gestores verdes" en el Saime, 28 July 2019, [url](#)

¹¹⁷⁷ El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares, 2 July 2019, [url](#); Transparencia Venezuela, Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime, 1 August 2019, [url](#)

¹¹⁷⁸ Transparencia Venezuela, Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime, 1 August 2019, [url](#)

¹¹⁷⁹ Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, [url](#), para. 66

¹¹⁸⁰ Velasco, βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020

¹¹⁸¹ Διεθνής οργανισμός Α, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

¹¹⁸² Extra, Viajó a Sogamoso con documentos falsos, 20 November 2018, [url](#)

¹¹⁸³ Noticiero Venevisión, PNB desmanteló dos bandas delictivas por falsificación de documentos y sellos públicos, 23 March 2019, [url](#)

Στις 9 Οκτωβρίου 2019 το ACN ανέφερε ότι οι αρχές έθεσαν υπό κράτηση ένα άτομο στο Carlos Arvelo (πολιτεία Carabobo) το οποίο διατηρούσε παράνομο κατάστημα «αποκατάστασης δελτίων ταυτότητας»¹¹⁸⁴.

Τον Μάρτιο του 2020 πηγές ανέφεραν ότι το CICPC έθεσε υπό κράτηση δύο αδερφούς στο Barquisimeto, στην πολιτεία Lara, με την κατηγορία της πλαστογράφησης εγγράφων ταυτότητας και της πώλησής τους σε άτομα με «προβλήματα με τον νόμο»¹¹⁸⁵ «που έπρεπε να εγκαταλείψουν τη χώρα»¹¹⁸⁶. Η Prensa de Lara ανέφερε ότι ένας από τους κρατούμενους χρησιμοποιούσε μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να «προσφέρει τις υπηρεσίες του»¹¹⁸⁷.

Στις 6 Φεβρουαρίου 2020 πηγές ανέφεραν ότι οι αρχές της Κολομβίας εξάρθρωσαν δίκτυο 13 ατόμων τα οποία πλαστογραφούσαν έγγραφα όπως αντίγραφα τραπεζικών λογαριασμών και φορολογικές δηλώσεις προκειμένου να αποκτήσουν γνήσιες άδειες παραμονής, άδειες διέλευσης, κολομβιανά διαβατήρια και κολομβιανή ιθαγένεια. Το δίκτυο απαρτιζόταν από υπαλλήλους του Εθνικού Ληξιαρχείου, συμβολαιογράφους και υπάλληλο της Migración Colombia που νομιμοποιούσε το μεταναστευτικό καθεστώς παράτυπων μεταναστών ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν αυτά τα έγγραφα. Πολίτες της Βενεζουέλας, της Κίνας, της Κούβας, του Μεξικού και του Ισημερινού ήταν, σύμφωνα με πληροφορίες, μεταξύ των ατόμων που απέκτησαν αυτά τα έγγραφα έναντι κόστους έως 30 εκατομμύρια πέσο [περίπου 7 115 EUR]¹¹⁸⁸.

6.5 Carnet de la Patria

Η *Carnet de la Patria* (κάρτα της πατρίδας) δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο του 2017 ως μηχανισμός πρόσβασης στα κιβώτια με τρόφιμα των CLAP και σε άλλες παροχές της κυβέρνησης¹¹⁸⁹, όπως επιδόματα¹¹⁹⁰, η δυνατότητα αποταμίευσης και πληρωμής λογαριασμών σε retos¹¹⁹¹, και η αποστολή και η λήψη εμβασμάτων από το εξωτερικό σε κρυπτονόμισμα¹¹⁹². Η Carnet de la Patria δεν είναι μόνο μια «φυσική» κάρτα, αλλά μια ψηφιακή πλατφόρμα που συγκεντρώνει πληροφορίες σχετικά με το πρόσωπο για τους σκοπούς της πρόσβασης στις παροχές της Carnet de la Patria¹¹⁹³. Αυτή η ψηφιακή πλατφόρμα είναι η πλατφόρμα Patria (*Sistema Patria ή Plataforma Patria*), όπου το πρόσωπο πρέπει να είναι καταχωρισμένο για να έχει πρόσβαση στην Carnet de la Patria¹¹⁹⁴. Η πλατφόρμα αποθηκεύει πληροφορίες σχετικά με τους αιτούντες, όπως προσωπικούς, κοινωνικοοικονομικούς και οικογενειακούς δεσμούς, και περιέχει μητρώο δικαιούχων και συμμετεχόντων σε δημόσιες υπηρεσίες και κοινωνικά προγράμματα. Επιπλέον, η πλατφόρμα προσφέρει ένα «εικονικό πορτοφόλι» (Monedero Virtual) για την πραγματοποίηση μεταφορών χρημάτων και πληρωμών, και μια ηλεκτρονική κάρτα με κώδικα QR που χρησιμοποιείται επίσης για την πραγματοποίηση πληρωμών και την εξασφάλιση πρόσβασης σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες¹¹⁹⁵.

¹¹⁸⁴ ACN, Presas dos mujeres por venta de droga y falsificación de documentos, 9 October 2019, [url](#)

¹¹⁸⁵ El Carabobeño, Capturado dos presuntos falsificadores de cédulas en Lara, 9 March 2020, [url](#); La Prensa de Lara, Detenidos por comercializar documentos falsos, 10 March 2020, [url](#)

¹¹⁸⁶ La Prensa de Lara, Detenidos por comercializar documentos falsos, 10 March 2020, [url](#)

¹¹⁸⁷ La Prensa de Lara, Detenidos por comercializar documentos falsos, 10 March 2020, [url](#)

¹¹⁸⁸ El Colombiano, Esta banda cobraba 30 millones de pesos por un pasaporte colombiano, 6 February 2020, [url](#); El Heraldo, Capturan a 13 personas señaladas de tramitar documentos falsos, 6 February 2020, [url](#)

¹¹⁸⁹ Transparencia Venezuela, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 1-2; Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹¹⁹⁰ ACN, Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, [url](#); El Pitazo, Claves: Conozca cómo se cobran los bonos, 28 April 2020, [url](#)

¹¹⁹¹ ACN, Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, [url](#)

¹¹⁹² Venezuela, Patria, Manual del Sistema de Remesas a Venezuela de la Plataforma Patria, n.d., [url](#)

¹¹⁹³ Transparencia Venezuela, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 2

¹¹⁹⁴ ACN, Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, [url](#)

¹¹⁹⁵ Transparencia Venezuela, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 1

Πηγές ορίζουν την Carnet de la Patria ως έγγραφο ταυτότητας¹¹⁹⁶ ή «έγγραφο ιδεολογικής ταυτότητας» που αντικαθιστά το επίσημο εθνικό δελτίο ταυτότητας¹¹⁹⁷. Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών εξήγησε ότι «η Carnet de la Patria υποτίθεται ότι προορίζεται για άτομα που υποστηρίζουν την κυβέρνηση, ωστόσο πολλοί άνθρωποι σε περιθωριοποιημένες κοινότητες, οι οποίοι δεν υποστηρίζουν την κυβέρνηση, αναγκάζονται να αποκτήσουν την Carnet de la Patria ώστε να έχουν πρόσβαση σε άκρως απαραίτητα τρόφιμα και άλλη οικονομική βοήθεια». Οι άνθρωποι εξαρτώνται από τη βοήθεια της κυβέρνησης και φοβούνται ότι αν δεν υποστηρίζουν την κυβέρνηση, αν δεν «συμμορφώνονται», μπορεί να αποκλειστούν από τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης¹¹⁹⁸.

Η Carnet de la Patria θεωρείται από πηγές ως μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου μέσω της χρήσης τροφίμων για κομματικά οφέλη¹¹⁹⁹. Για παράδειγμα, επικριτές της κυβέρνησης υφίστανται διακρίσεις κατά τη διανομή κιβωτίων τροφίμων των CLAP¹²⁰⁰. Κατά τη διάρκεια εκλογών, οι πολίτες υποχρεούνται να εγγράφονται με την Carnet de la Patria σε περίπτερα του PSUV κοντά σε εκλογικά κέντρα μετά την ψήφο ως τρόπος ελέγχου και άσκησης πίεσης στους ψηφοφόρους¹²⁰¹. Η ΟΗΧΗΡ του ΟΗΕ αναφέρθηκε σε μαρτυρίες ατόμων που δήλωσαν ότι κατά τις εκλογές του Μαΐου του 2018 δέχθηκαν απειλές από μέλη των CLAP ότι «δεν θα λάμβαναν πια κιβώτια με τρόφιμα των CLAP εάν δεν ψήφιζαν το PSUV ή επειδή είχαν, δήθεν, συμμετάσχει σε διαμαρτυρίες κατά της κυβέρνησης»¹²⁰².

Προκειμένου να έχει πρόσβαση στα επιδόματα που παρέχονται από την κυβέρνηση, το άτομο πρέπει να σκανάρει τον κώδικα QR που είναι τυπωμένος στο πίσω μέρος της κάρτας με έναν αριθμό κινητού τηλεφώνου. Εάν το άτομο δεν διαθέτει κινητό τηλέφωνο, πρέπει να αποστείλει τον κώδικα QR στην ηλεκτρονική διεύθυνση του συστήματος, μαζί με τον αριθμό τηλεφώνου του, προκειμένου να «εξομαλυνθεί το καθεστώς» και να λάβει τα επιδόματα¹²⁰³. Ωστόσο, το να είναι κάποιος καταχωρισμένος στο σύστημα Patria δεν αποτελεί εγγύηση λήψης των επιδομάτων, καθώς δίδονται «τυχαία». Τα επιδόματα κατατίθενται στον προσωπικό λογαριασμό του συστήματος Patria και από εκεί το άτομο μπορεί να μεταφέρει τα ποσά σε προσωπικό τραπεζικό λογαριασμό¹²⁰⁴.

Σε περίπτωση που το άτομο έχει απολέσει ή έχει ξεχάσει τα στοιχεία σύνδεσης, πρέπει να καταχωρίσει τον αριθμό τηλεφώνου του στον ιστότοπο της Τράπεζας της Βενεζουέλας και να ρυθμίσει εκ νέου τα στοιχεία σύνδεσης¹²⁰⁵.

Στις 23 Μαρτίου 2020 στον ιστότοπο του συστήματος Patria αναφερόταν ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να αναφορτώνουν και να ενημερώνουν στο σύστημα Patria τα στοιχεία των ανθρώπινων πόρων τους, ώστε οι υπάλληλοι να λαμβάνουν επιδόματα προς συμπλήρωση του τακτικού μισθού¹²⁰⁶.

Σύμφωνα με την Transparencia Venezuela, η Carnet de la Patria είναι πολιτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται για την άσκηση πολιτικής και εκλογικής επιρροής μέσω της παροχής «κινήτρων/ανταμοιβής στους υποστηρικτές, με την εγγραφή όσων φοβούνται τον “ρεαλιστικά ακραίο χαρακτήρα” και τα αντικίνητρα/την απουσία των αντιπάλων»¹²⁰⁷. Σύμφωνα με την

¹¹⁹⁶ ACN, Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, [url](#)

¹¹⁹⁷ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020· δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020

¹¹⁹⁸ Καθηγητής πολιτικών επιστημών, βιντεοδιάσκεψη, 14 Μαΐου 2020

¹¹⁹⁹ OVCS, Conflictividad social 2019, 24 January 2019, [url](#), p. 23; OAS, Informe del Grupo de Trabajo de la OEA, June 2019, [url](#), p. 31

¹²⁰⁰ HRW, World Report 2020, 2020, [url](#), p. 631

¹²⁰¹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 49

¹²⁰² UN OHCHR, Human rights violations in the Bolivarian Republic of Venezuela: a downward spiral with no end in sight, June 2018, [url](#), p. 51

¹²⁰³ ACN, Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, [url](#)

¹²⁰⁴ El Pitazo, Claves: Conozca cómo se cobran los bonos, 28 April 2020, [url](#)

¹²⁰⁵ ACN, Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, [url](#)

¹²⁰⁶ Venezuela, Patria, 'Actualización de la información del personal que labora en instituciones privadas', 23 March 2020, [url](#)

¹²⁰⁷ Transparencia Venezuela, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 7

Transparencia Venezuela, υπάρχουν μαρτυρίες ότι η Carnet de la Patria ζητείται για την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, σε ορισμένα σημεία πώλησης φαρμάκων, καθώς και για την απόκτηση και ανανέωση εθνικού δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου¹²⁰⁸.

6.6 Δικαστικές κλητεύσεις (*citatorios*)

Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης, οι πληροφορίες σχετικά με τις δικαστικές κλητεύσεις ήταν ελάχιστες.

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΜCT και λοιπών, στα θύματα στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών και στους νόμιμους εκπροσώπους τους συχνά απαγορεύεται η πρόσβαση σε δικαστικά έγγραφα των υποθέσεών τους και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δικαστές επιβάλλουν κυρώσεις στους νόμιμους εκπροσώπους επειδή κρατούν σημειώσεις ή φωτογραφίζουν το δικαστικό έγγραφο, ή όταν προσπαθούν να βγάλουν αντίγραφα κατόπιν έγκρισης σχετικού αιτήματος¹²⁰⁹.

Το ΟΜCT και λοιποί ανέφεραν ότι τα δικαστικά έγγραφα αποτελούν αντικείμενο παράνομης παραποίησης με την παράτυπη αφαίρεση ή προσθήκη σελίδων¹²¹⁰.

Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες.

6.7 Εντάλματα σύλληψης (*orden de arresto*)

Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης, οι πληροφορίες σχετικά με τα εντάλματα σύλληψης ήταν ελάχιστες.

Το άρθρο 236 του οργανικού νόμου για την ποινική δικονομία (Código Orgánico Procesal Penal) ορίζει τα εξής:

«Άρθρο 236. Ο δικαστής ελέγχου [Juez de Control], κατόπιν αιτήματος της εισαγγελίας, μπορεί να διατάξει προληπτική στέρηση της ελευθερίας του κατηγορουμένου εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

1. αξιόποινη πράξη που χρήζει επιβολής ποινής φυλάκισης και για την οποία δεν προβλέπεται ποινική δίωξη·
2. βάσιμα στοιχεία που οδηγούν στην πεποίθηση ότι ο κατηγορούμενος είναι ο δράστης ή συνεργός στη διάπραξη αξιόποινης πράξης·
3. εύλογο τεκμήριο, βάσει εκτίμησης των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης, κινδύνου διαφυγής ή παρεμπόδισης της έρευνας για την αλήθεια όσον αφορά μια συγκεκριμένη πράξη της έρευνας.

Εντός 24 ωρών από το αίτημα του εισαγγελέα, ο δικαστής ελέγχου αποφασίζει επ' αυτού. Εάν ο δικαστής ελέγχου θεωρεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο παρόν άρθρο για την επιβολή προληπτικής στέρησης της ελευθερίας, πρέπει να εκδώσει ένταλμα σύλληψης του κατηγορουμένου κατά του οποίου ζητήθηκε το μέτρο.

Εντός 48 ωρών από τη σύλληψή του, ο κατηγορούμενος οδηγείται ενώπιον του δικαστή, για την ακροαματική διαδικασία παρουσία των διαδίκων και, κατά περίπτωση, του θύματος, και ο δικαστής αποφασίζει σχετικά με τη διατήρηση του επιβληθέντος μέτρου ή την αντικατάστασή του με ένα λιγότερο επαχθές.

¹²⁰⁸ Transparencia Venezuela, El carnet de la Patria, [2019], [url](#), p. 6

¹²⁰⁹ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 46

¹²¹⁰ ΟΜCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 46

Εάν ο δικαστής συμφωνήσει να διατηρήσει το προληπτικό μέτρο της στέρησης της ελευθερίας κατά την προπαρασκευαστική φάση, ο εισαγγελέας πρέπει να απαγγείλει την κατηγορία, να ζητήσει την απελευθέρωση ή, κατά περίπτωση, να αρχειοθετήσει τη διαδικασία εντός 45 ημερών μετά την απόφαση του δικαστηρίου.

Μετά τη λήξη αυτής της περιόδου χωρίς απαγγελία κατηγορίας από τον εισαγγελέα, ο κρατούμενος απελευθερώνεται, με απόφαση του δικαστή ελέγχου ο οποίος μπορεί να επιβάλει υποκατάστατο προληπτικό μέτρο.

Σε κάθε περίπτωση, ο δικαστής της δίκης, κατόπιν αιτήματος της εισαγγελίας, διατάσσει την προληπτική στέρηση της ελευθερίας του κατηγορουμένου όταν συντρέχουν τεκμηριωμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι δεν θα συμμορφωθεί με τις πράξεις της διαδικασίας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο παρόν άρθρο.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ακραίας ανάγκης και επείγοντος χαρακτήρα, και εφόσον συντρέχουν οι παραδοχές του παρόντος άρθρου, ο δικαστής ελέγχου, κατόπιν αιτήματος της εισαγγελίας, εγκρίνει με κάθε κατάλληλο μέσο τη σύλληψη του ατόμου που αποτελεί αντικείμενο της έρευνας. Η έγκριση αυτή πρέπει να επικυρώνεται με κοινοποίηση εντός δώδεκα ωρών μετά τη σύλληψη και στις άλλες περιπτώσεις ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπει το παρόν άρθρο»¹²¹¹.

Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες.

¹²¹¹ Venezuela, Código Orgánico Procesal Penal, 2012, [url](#)

7. Είσοδος και έξοδος

Η Βενεζουέλα έχει έξι επίσημα χερσαία σημεία συνοριακής διέλευσης¹²¹², συμπεριλαμβανομένων πέντε με την Κολομβία¹²¹³. Δεν υπάρχουν επίσημα σημεία συνοριακής διέλευσης με την Γουιάνα¹²¹⁴. Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι τα επίσημα χερσαία σημεία συνοριακής διέλευσης της Βενεζουέλας είναι τα ακόλουθα:

Συνοριακός σταθμός	Τόπος
Διεθνής γέφυρα Simón Bolívar	Táchira – Norte de Santander (Κολομβία)
Διεθνής γέφυρα General Francisco de Paula Santander	Táchira – Norte de Santander (Κολομβία)
Διεθνής γέφυρα Puente Unión	Táchira – Norte de Santander (Κολομβία)
La Raya – Paraguachón	Zulia – Guajira (Κολομβία)
Διεθνής γέφυρα General José Antonio Páez	Apure – Arauca (Κολομβία)
Santa Elena de Uairén – Pacaraima	Bolívar – Pacaraima (Βραζιλία)

Επιπλέον, ο διεθνής οργανισμός Α επισήμανε ότι η Βενεζουέλα έχει θαλάσσιες συνδέσεις με την Αρούμπα, το Μπονέρ και το Κουρασάο, καθώς και με το Τρινιδάδ και Τομπάγκο¹²¹⁵.

Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι για την είσοδο και την έξοδο τους από τη χώρα, τα άτομα ελέγχονται από την υπηρεσία μετανάστευσης, ενώ σε έλεγχο υποβάλλονται επίσης οι αποσκευές τους για την ανίχνευση ναρκωτικών και για λόγους ασφάλειας. Ο έλεγχος κατά την είσοδο και έξοδο είναι «συνήθως αυστηρός» λόγω της πολιτικής κατάστασης και όλες οι πολίτες υποβάλλονται σε «αυστηρό έλεγχο» κατά την επιστροφή. Μεταξύ των υπηρεσιών που είναι παρούσες στους συνοριακούς ελέγχους περιλαμβάνονται η SAIME, η αστυνομία μετανάστευσης, η SEBIN, η PNB και η GNB. Όπως στις περισσότερες χώρες, οι αρχές φωτογραφίζουν τους επιβάτες και παίρνουν τα δακτυλικά αποτυπώματά τους¹²¹⁶. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες.

7.1 Παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης

Πηγές ανέφεραν ότι τα παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης (*trochas*) είναι συνήθη στα χερσαία σύνορα της Βενεζουέλας¹²¹⁷. Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι στην Táchira, για παράδειγμα, υπάρχουν 126 γνωστά παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης, με «πολλά ακόμη» στις πολιτείες Zulia και Apure. Στα σύνορα με τη Βραζιλία, που είναι «πυκνότερα» λόγω της ζούγκλας και λιγότερο κατοικημένα, υπάρχουν επίσης «πολύαριθμα» παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης, ενώ στα σύνορα με τη Γουιάνα, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν επίσημα σημεία συνοριακής διέλευσης, όλα τα σημεία διέλευσης είναι παράτυπα¹²¹⁸.

¹²¹² International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

¹²¹³ Colombia, Pasos de frontera, 17 June 2020, [url](#)

¹²¹⁴ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

¹²¹⁵ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

¹²¹⁶ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

¹²¹⁷ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020; Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 50

¹²¹⁸ International Organisation A, telephone interview, 12 June 2020

Η έλλειψη εγγράφων εκθέτει τους μετανάστες, ιδίως τις γυναίκες, σε κινδύνους: «κατάχρηση εξουσίας, υποχρέωση καταβολής δωροδοκιών, μεταξύ άλλων και σεξουαλικής φύσης, ή αύξηση των τελών λόγω έλλειψης εγγράφων ή απλώς λόγω διακρίσεων»¹²¹⁹. Παράνομες ένοπλες ομάδες στα σύνορα Βενεζουέλας-Κολομβίας χρησιμοποιούν τα παράτυπα σημεία συνοριακής διέλευσης για να εκβιάζουν ανθρώπους που διέρχονται από αυτά¹²²⁰. Η El Universal ανέφερε ότι το κάθε παράτυπο σημείο συνοριακής διέλευσης διαχειρίζεται μια συγκεκριμένη παράνομη ένοπλη ομάδα¹²²¹. Σύμφωνα με πηγές, οι μετανάστες πληρώνουν για να διέλθουν από τα *trochas*, με τις τιμές να κυμαίνονται από 1 000 πέσο Κολομβίας [περίπου 0,23 EUR]¹²²² έως 100 000 πέσο Κολομβίας [περίπου 23,2 EUR]¹²²³. Σύμφωνα με πηγές, παράνομες ένοπλες ομάδες στα σύνορα κλέβουν τα έγγραφα ταυτότητας από μετανάστες από τη Βενεζουέλα όταν εισέρχονται στην Κολομβία¹²²⁴ και «πολλές» γυναίκες και παιδιά εξαναγκάζονται σε σεξουαλική επαφή με μέλη των παράνομων ένοπλων ομάδων ως μορφή πληρωμής για την είσοδό τους στην Κολομβία¹²²⁵. Περιπτώσεις εκβιασμού μεταναστών από τη Βενεζουέλα έχουν επίσης αναφερθεί στα σύνορα μεταξύ Κολομβίας και Ισημερινού¹²²⁶.

7.2 Είσοδος στην Κολομβία

Προκειμένου να εισέλθουν στην Κολομβία, οι υπήκοοι της Βενεζουέλας μπορούν να επιδείξουν έγκυρο διαβατήριο που έχει εκδοθεί από τη Βενεζουέλα και/ή διαβατήριο που έχει λήξει εντός της τελευταίας πενταετίας, εφόσον έχει εκδοθεί μετά το 2015. Μπορούν επίσης να εισέλθουν με το εθνικό δελτίο ταυτότητάς τους. Εάν ο πολίτης της Βενεζουέλας εισέλθει στη Βενεζουέλα ως τουρίστας, η διάρκεια της παραμονής είναι 90 ημέρες και μπορεί να παραταθεί για ακόμη 90 ημέρες, διάστημα μετά το οποίο απαιτείται θεώρηση για την παραμονή του ατόμου. Για τους μετανάστες από τη Βενεζουέλα που εισέρχονται στην Κολομβία μέσω παράτυπου σημείου συνοριακής διέλευσης και έχουν επίσημη προσφορά εργασίας, η κυβέρνηση της Κολομβίας θέσπισε την ειδική άδεια για την προώθηση της νομιμοποίησης (PEPFF, *Permiso Especial para el Fomento de la Formalización*) [τον Φεβρουάριο του 2020], της οποίας η ισχύς κυμαίνεται μεταξύ έξι μηνών και δύο ετών. Την PEPFF μπορεί να ζητήσει δυνητικός εργοδότης από το Υπουργείο Εργασίας της Κολομβίας¹²²⁷.

7.3 Μεταχείριση συγκεκριμένων στοχοποιούμενων προφίλ κατά την είσοδο και έξοδο

Η παρούσα υποενότητα καλύπτει πληροφορίες σχετικά με τη μεταχείριση συγκεκριμένων στοχοποιούμενων προφίλ κατά την είσοδο και έξοδο, καθώς λόγω των χρονικών περιορισμών δεν ήταν δυνατή η κάλυψη των πληροφοριών για όλα τα προφίλ.

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΜCT και λοιπών, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως εκείνοι που συνεργάζονται με οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έχουν αποτελέσει αντικείμενο παρενόχλησης και εκφοβισμού κατά την έξοδο από τη χώρα ή την είσοδο σε αυτήν, ιδίως

¹²¹⁹ Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil, 1 June 2019, [url](#), p. 26

¹²²⁰ Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 14; El Universal, Tras cierre de frontera, grupos criminales lucran con venezolanos que cruzan a Colombia, 19 March 2019, [url](#)

¹²²¹ El Universal, Tras cierre de frontera, grupos criminales lucran con venezolanos que cruzan a Colombia, 19 March 2019, [url](#)

¹²²² Pares, Sin dios ni ley, 10 February 2020, [url](#), p. 14.

¹²²³ El Tiempo, Grupos criminales cobran hasta \$ 100.000 por dar paso en la frontera, 18 March 2020, [url](#)

¹²²⁴ El Poder, Huir hacia el infierno - Parte II: trata de personas en frontera con Venezuela, 12 March 2020, [url](#), 9:55

¹²²⁵ El Poder, Huir hacia el infierno - Parte II: trata de personas en frontera con Venezuela, 12 March 2020, [url](#), 1:10; El Diario, Explotación sexual y tráfico de personas, la realidad de cientos de venezolanos, 24 September 2019, [url](#)

¹²²⁶ International Organisation B, telephone interview, 13 May 2020; La Silla Vacía, Al riesgo del Covid se suman amenazas y extorsiones a retornados venezolanos, 9 June 2020, [url](#)

¹²²⁷ International Organisation B, telephone interview, 13 May 2020

από τη SAIME και την Εθνική Ολοκληρωμένη Υπηρεσία για τη διαχείριση τελωνειακών δασμών και φόρων (SENIAT, *Servicio Nacional Integrado de Administración Aduanera y Tributaria*). Τα μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών έχουν αποτελέσει αντικείμενο παρακολούθησης κατά την άφιξή τους στο αεροδρόμιο· έχουν δεχθεί απειλές κατά τον έλεγχο από τις υπηρεσίες μετανάστευσης, μεταξύ άλλων απειλή ακύρωσης των διαβατηρίων τους και άλλων εγγράφων ταυτότητας· έχουν υποβληθεί σε παράτυπες ανακρίσεις οι οποίες εστιάζουν, κατά την έξοδο από τη χώρα, στον σκοπό του ταξιδιού και το επάγγελμα, και, κατά την είσοδο, στις δραστηριότητες του ατόμου κατά την παραμονή του στο εξωτερικό· έχουν ελεγχθεί αυθαίρετα οι αποσκευές τους· και έχουν ληφθεί φωτογραφίες τους¹²²⁸.

Το ΟΜCT και λοιποί επισήμαναν ότι έχουν υπάρξει περιπτώσεις στις οποίες υπάλληλοι των υπηρεσιών πληροφοριών με πολιτικά ρούχα φωτογράφησαν μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο αεροδρόμιο και στη συνέχεια οι φωτογραφίες αυτές εμφανίστηκαν στα μέσα επικοινωνίας στο πλαίσιο μιας «ρητορικής στιγματισμού», με έναν κόκκινο κύκλο να υποδεικνύει το άτομο που εκφοβίζεται. Έχουν υπάρξει επίσης περιπτώσεις γνωστοποίησης της διαδρομής του ατόμου στα μέσα επικοινωνίας, με αποτέλεσμα να εκτίθεται σε παρενόχληση και εκφοβισμό. Το CDJ έχει καταγράψει περιπτώσεις μελών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών τα οποία αναγκάστηκαν να κατέβουν από το αεροπλάνο μετά την επιβίβασή τους προκειμένου να γίνει «έλεγχος τελευταίας στιγμής των αποσκευών τους», παρόλο που είχαν ελεγχθεί ήδη πολλές φορές¹²²⁹. Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, εκπρόσωπος του *Fundación Reflejos de Venezuela*¹²³⁰ ανέφερε ότι όταν ταξίδευε για συνάντηση με τον ΟΑΣ, την κατέβασαν από το αεροπλάνο πριν από την αναχώρηση προκειμένου να ελεγχθούν για δεύτερη φορά οι αποσκευές της. Όταν επέστρεψε στη Βενεζουέλα, την ρώτησαν σχετικά με τις δραστηριότητές της στο εξωτερικό και την φωτογράφησαν¹²³¹. Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, εκπρόσωπος της *Unión Afirmativa de Venezuela*, μιας οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών με βάση στη Βενεζουέλα η οποία προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων ΛΟΑΔ¹²³², ανέφερε ότι όταν φεύγουν από τη χώρα τους φωτογραφίζονται από τις δυνάμεις ασφαλείας¹²³³. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι, γενικά, η παρενόχληση και ο εκφοβισμός εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα και συνήθως εντείνονται όταν πρόκειται να συμμετάσχουν σε διεθνείς συναντήσεις στο εξωτερικό, για παράδειγμα με την IACHR¹²³⁴. Η *FundaRedes* ανέφερε ομοίως ότι οι ακτιβιστές παρακολουθούνται επίσης όταν φεύγουν από τη χώρα και όταν εισέρχονται σε αυτήν. Στόχο αποτελούν ιδίως όσοι συμμετέχουν σε συναντήσεις με την IACHR. Σύμφωνα με τη *FundaRedes*, ως προφύλαξη οι περισσότεροι ακτιβιστές δεν αποκαλύπτουν τις μετακινήσεις τους στο πλαίσιο των ταξιδιών τους ή τη φύση της συμμετοχής τους στο εξωτερικό πριν από την επιστροφή τους στη χώρα¹²³⁵.

Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι τα άτομα που θεωρούνται αντιφρονούντες υπόκεινται σε μεγαλύτερο έλεγχο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε κράτηση, ενώ τα άτομα που αποτελούν αντικείμενο εν εξελίξει δικαστικής διαδικασίας, αν εντοπιστούν, τίθενται κατά κανόνα υπό κράτηση. Μέλη του στρατού που προσπαθούν να εισέλθουν στη χώρα παραπέμπονται σε στρατιωτικό δικαστήριο. Σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό Α, τουλάχιστον 75 πρώην μέλη του στρατιωτικού προσωπικού είχαν λιποτακτήσει και τέθηκαν υπό κράτηση κατά την είσοδό τους στη χώρα¹²³⁶. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα μέλη του στρατού, βλέπε [κεφάλαιο 3.6](#). Στην έκθεση χώρας

¹²²⁸ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 63

¹²²⁹ OMCT et al., Venezuela "Enemigos internos", March 2020, [url](#), p. 63

¹²³⁰ *Fundación Reflejos de Venezuela* is a Venezuelan human rights organisation created in 2004 that advocates for the eradication of discrimination, mistreatment and inequality towards 'vulnerable groups' (*Fundación Reflejos de Venezuela, Directorio, n.d., url*).

¹²³¹ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²³² *Unión Afirmativa de Venezuela*, ¿Quiénes somos?, n.d., [url](#)

¹²³³ *Unión Afirmativa de Venezuela*, videoconference, 24 April 2020

¹²³⁴ *Unión Afirmativa de Venezuela*, videoconference, 24 April 2020

¹²³⁵ *FundaRedes*, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020

¹²³⁶ Διεθνής οργανισμός Α, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

2020 του Υπουργείου Εξωτερικών των Κάτω Χωρών αναφέρεται ότι, σύμφωνα με εμπιστευτικές πηγές, μεταξύ των οποίων πρώην «υψηλόβαθμος» αξιωματούχος της κυβέρνησης της Βενεζουέλας, υπάρχουν κατάλογοι καταζητούμενων ατόμων υπό τη διαχείριση της SAIME, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο επιβατών, και σε αυτούς τους καταλόγους έχουν πρόσβαση η SEBIN, η DGCIM, το CICPC, οι FAES και η GNB¹²³⁷. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

Ο διεθνής οργανισμός A ανέφερε, όσον αφορά τη μεταχείριση κατά την επιστροφή στη Βενεζουέλα αιτούντων άσυλο των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε, ότι η αναγνώριση των πολιτών της Βενεζουέλας ως «προσφύγων» στο εξωτερικό αποτελεί «ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα» το οποίο η κυβέρνηση αρνείται να δεχθεί, καθώς για την κυβέρνηση δεν υπάρχουν «Βενεζουελανοί πρόσφυγες» αλλά «Βενεζουελανοί μετανάστες»¹²³⁸.

Σύμφωνα με πηγές, υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων που επέστρεψαν λόγω της πανδημίας και οι οποίοι τέθηκαν υπό παρακολούθηση από την κυβέρνηση, καταχωρίστηκαν στο σύστημα Patria¹²³⁹ και ερωτήθηκαν πού βρίσκονταν εκτός Βενεζουέλας, ποιος ήταν ο προορισμός τους στη Βενεζουέλα και ποιος ήταν ο σκοπός της παραμονής τους στη Βενεζουέλα¹²⁴⁰. Επιπλέον, σύμφωνα με πληροφορίες, όσοι επιστρέφουν εγγράφονται σε διαύλους μέσων κοινωνικής δικτύωσης υπό τη διαχείριση αξιωματούχων, ώστε να παρακολουθούνται¹²⁴¹. Σύμφωνα με τον διεθνή οργανισμό A, έχουν υπάρξει αναφορές για στιγματισμό όσων επιστρέφουν στο πλαίσιο της πανδημίας. Για παράδειγμα, στην πολιτεία Táchira, κάτοικοι επιτέθηκαν με πέτρες κατά λεωφορείων που μετέφεραν επιστρέφοντες και συγκόλλησαν τις εισόδους σχολείων ώστε να αποτρέψουν τη χρήση τους ως κέντρα υποδοχής. Όσοι επιστρέφουν αντιμετωπίζουν επίσης στιγματισμό αφού εγκατασταθούν στους τόπους καταγωγής τους από αποστολές της Βενεζουέλας, ακόμη και αφού δοθούν διαβεβαιώσεις ότι ο επιστρέφων δεν πάσχει από COVID-19¹²⁴². Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες.

Ο διεθνής οργανισμός A επισήμανε επίσης ότι η πολιτική πόλωση στη Βενεζουέλα έχει επίσης επίπτωση στη μεταχείριση πολιτών της Βενεζουέλας που επιστρέφουν στη χώρα, υπό την έννοια ότι μπορεί να θεωρηθούν είτε «φιλοκυβερνητικοί» είτε «προδότες» της αντιπολίτευσης, χωρίς να υπάρχει μέση κατάσταση, και ότι υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες μετανάστες που επιστρέφουν σε μια γειτονιά όπου υπερτερούν οι οπαδοί της κυβέρνησης χαρακτηρίζονται ως «προδότες». Το ίδιο συμβαίνει στις γειτονιές που είναι υπέρ της αντιπολίτευσης, όπου χαρακτηρίζονται «chavistas», «κατάσκοποι» και «υποστηρικτές της κυβέρνησης», οι οποίοι «υποβλήθηκαν σε πλύση εγκεφάλου», διότι έλαβαν βοήθεια από την κυβέρνηση για να επιστρέψουν. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι, εξ όσων γνωρίζει, δεν υπάρχουν στοιχεία για περιπτώσεις σωματικών επιθέσεων κατά επιστρεφόντων μετά την επιστροφή τους στις κοινότητες καταγωγής τους¹²⁴³. Στις πηγές που εξετάστηκαν εντός των χρονικών περιορισμών της παρούσας έκθεσης δεν βρέθηκαν πρόσθετες πληροφορίες που να επαληθεύουν τα παραπάνω.

7.4 Σχέδιο επιστροφής στην πατρίδα (*Plan Vuelta a la Patria*)

Το σχέδιο επιστροφής στην πατρίδα, στον ιστότοπο του Υπουργείου Εξωτερικών, αποτελεί κυβερνητική πρωτοβουλία η οποία δημιουργήθηκε τον Αύγουστο του 2018 για την παροχή βοήθειας

¹²³⁷ Netherlands, Ministry of Foreign Affairs, Algemeen Ambtsbericht Venezuela 2020 (Country Report Venezuela 2020), June 2020, [url](#), p. 14

¹²³⁸ Διεθνής οργανισμός A, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

¹²³⁹ FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020· Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁴⁰ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁴¹ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁴² Διεθνής οργανισμός A, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

¹²⁴³ Διεθνής οργανισμός A, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

σε Βενεζουελανούς που επιθυμούν να επιστρέψουν στη Βενεζουέλα. Το σχέδιο συνίσταται στη δημιουργία αεροπορικών και χερσαίων διαδρόμων για την οικειοθελή επιστροφή Βενεζουελανών που βρίσκονται στο εξωτερικό και των οικογενειών τους, οι οποίοι δεν διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους για να χρηματοδοτήσουν την επιστροφή τους¹²⁴⁴.

Για να κάνει κάποιος αίτηση για εγγραφή στο πρόγραμμα, πρέπει να είναι υπήκοος της Βενεζουέλας. Η εγγραφή πραγματοποιείται στις διπλωματικές αποστολές της Βενεζουέλας στο εξωτερικό και οι αιτούντες πρέπει να υποβάλουν «επικαιροποιημένες και ακριβείς πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του υπηκόου στο εξωτερικό» και να παρευρεθούν σε «συναντήσεις ελέγχου» όπως προγραμματίζονται από τη διπλωματική αποστολή στην οποία υπάγεται ο υπήκοος της Βενεζουέλας¹²⁴⁵. Το El Pitazo ανέφερε ότι οι ζητούμενες πληροφορίες συνίστανται στη διεύθυνση στη Βενεζουέλα και στο εξωτερικό, στον αριθμό τηλεφώνου και στην ηλεκτρονική διεύθυνση¹²⁴⁶. Αφού βρεθούν στη Βενεζουέλα, οι αποστολές της Βενεζουέλας «παρακολουθούν το άτομο που επιστρέφει ή την οικογενειακή μονάδα ώστε να διευκολυνθεί η αποτελεσματική και ταχεία ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία»¹²⁴⁷.

Σε έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών Υποθέσεων αναφέρεται ότι στις 10 Φεβρουαρίου 2020 είχαν επαναπατριστεί 17 522 Βενεζουελανοί βάσει του σχεδίου, με τους υψηλότερους αριθμούς να προέρχονται από τη Βραζιλία (7 285), το Περού (4 259), τον Ισημερινό (3 242), τη Χιλή (1 136), και την Κολομβία (764). Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι το 69 % των επιστροφών πραγματοποιήθηκαν διά ξηράς και το 31 % διά αέρος. Στην έκθεση αναφέρεται επίσης ότι 100 426 Βενεζουελανοί έχουν εγγραφεί προς επαναπατρισμό¹²⁴⁸.

7.5 Εσωτερική μετακίνηση

Ο διεθνής οργανισμός Α ανέφερε ότι τα σημεία ελέγχου των δυνάμεων ασφαλείας εντός της Βενεζουέλας είναι συνήθη σε ολόκληρη τη χώρα λόγω της ύπαρξης, κατά την κυβέρνηση, «απειλής για την εδαφική της ασφάλεια»¹²⁴⁹. Ο Mouttet επισήμανε ότι οι μετακινήσεις μεταξύ πολιτειών μπορεί να αποτελούν κίνδυνο λόγω των σημείων ελέγχου των δυνάμεων ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της GNB και της τοπικής αστυνομίας. Ο Mouttet εξήγησε ότι οι έλεγχοι στα σημεία ελέγχου είναι ασυνεπείς ως προς το ποιος επιτρέπεται να περάσει και δεδομένου ότι δεν υπάρχουν σαφείς εντολές, οι έλεγχοι εξαρτώνται από τον επικεφαλής αστυνομικό. Επιπλέον, δεδομένου ότι στη Βενεζουέλα υπάρχουν πολλές απαιτήσεις και άδειες όσον αφορά τη χρήση ενός οχήματος, εάν οι αρχές θέλουν να θέσουν κάποιον υπό κράτηση, μπορούν για παράδειγμα να βασιστούν σε μια άδεια που λείπει ή σε μια απαίτηση που δεν εκπληρώνεται¹²⁵⁰. Εμπιστευτική πηγή, η οποία παρατίθεται στην έκθεση χώρας 2020 του Υπουργείου Εξωτερικού των Κάτω Χωρών, ανέφερε ότι μπόρεσε να περάσει από τα σημεία ελέγχου των δυνάμεων ασφαλείας χωρίς έγγραφα, με δωροδοκία, ενώ δύο άλλες εμπιστευτικές πηγές ανέφεραν ότι ταξίδεψαν μέσω της Βενεζουέλας με τα έγγραφα ταυτότητας άλλου ατόμου χωρίς να συναντήσουν κανένα πρόβλημα¹²⁵¹.

¹²⁴⁴ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria, n.d., [url](#)

¹²⁴⁵ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria sigue en marcha con casi 16 mil repatriados hasta la fecha, 21 September 2019, [url](#)

¹²⁴⁶ El Pitazo, Cómo registrarse en el Plan Vuelta a la Patria para regresar a Venezuela, 8 May 2020, [url](#)

¹²⁴⁷ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria sigue en marcha con casi 16 mil repatriados hasta la fecha, 21 September 2019, [url](#)

¹²⁴⁸ Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria, February 2020, [url](#)

¹²⁴⁹ Διεθνής οργανισμός Α, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020

¹²⁵⁰ Mouttet, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020

¹²⁵¹ Netherlands, Ministry of Foreign Affairs, Algemeen Ambtsbericht Venezuela 2020 (Country Report Venezuela 2020), June 2020, [url](#), p. 13

8. Κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ

8.1 Νομοθεσία

Το άρθρο 21 του Συντάγματος ορίζει τα εξής:

«Όλοι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και κατά συνέπεια:

1. Δεν επιτρέπονται οι διακρίσεις λόγω φυλής, φύλου, θρησκευτικών πεποιθήσεων ή κοινωνικής θέσης, ούτε, εν γένει, οι διακρίσεις που αποσκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την ακύρωση ή την καταπάτηση της αναγνώρισης, απόλαυσης ή άσκησης, επί ίσοις όροις, των δικαιωμάτων και ελευθεριών κάθε ατόμου.

2. Η νομοθεσία διασφαλίζει νομικές και διοικητικές συνθήκες ώστε η ισότητα ενώπιον του νόμου να καθίσταται πραγματική και ουσιαστική· θεσπίζει θετικά μέτρα υπέρ οποιασδήποτε ομάδας που υφίσταται διακρίσεις, περιθωριοποιείται ή είναι ευάλωτη· προστατεύει ιδίως όσους, λόγω οποιασδήποτε από τις ανωτέρω περιστάσεις, βρίσκονται σε προδήλως αδύναμη θέση· και τιμωρεί όσους κακοποιούν ή κακομεταχειρίζονται τα άτομα αυτά. [...]»¹²⁵².

Στην απόφαση αριθ. 190 του 2008 το τμήμα συνταγματικών υποθέσεων του TSJ έκρινε τα εξής:

«Το άρθρο 21 του Συντάγματος δεν αποτελεί, με κανέναν τρόπο, περιοριστικό κανόνα, αλλά αναγνωρίζει το δικαίωμα στην ισότητα και στη μη διάκριση από οποιονδήποτε αυθαίρετο παράγοντα που θα μπορούσε να ακυρώσει ή να θίξει την αναγνώριση, την απόλαυση ή την άσκηση των δικαιωμάτων κάθε ατόμου *επί ίσοις όροις*, δηλαδή το Σύνταγμα απαγορεύει την άνιση μεταχείριση για άτομα που βρίσκονται σε ανάλογη ή παρόμοια κατάσταση, ανεξάρτητα από το αν το κίνητρο των διακρίσεων είναι μεταξύ αυτών που περιλαμβάνονται στην εν λόγω συνταγματική διάταξη»¹²⁵³.

Στο πλαίσιο βιντεοδιάσκεψης για την παρούσα έκθεση, η AC Venezuela Igualitaria, οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών η οποία παρέχει κατάρτιση και εκστρατείες ευαισθητοποίησης σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου¹²⁵⁴, ανέφερε ότι παρόλο που οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες υπερασπίζονται τα δικαιώματα των ατόμων ΛΟΑΔ χρησιμοποιούν την απόφαση αριθ. 190 σε πιθανές περιπτώσεις διακρίσεων ή παραβιάσεων των δικαιωμάτων ατόμων ΛΟΑΔ, είναι «πολύ δύσκολο να χρησιμοποιηθεί η απόφαση αυτή διότι δεν υπάρχουν διαδικασίες εκτέλεσης της απόφασης και διότι οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν έχουν σχετική κατάρτιση»¹²⁵⁵.

Οι σχέσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου δεν ποινικοποιούνται από τη νομοθεσία, αλλά ποινικοποιούνται στην πράξη¹²⁵⁶. Επιπλέον, πρόσωπα που ανήκουν στον στρατό και έχουν σχέση με άτομα του ίδιου φύλου τιμωρούνται βάσει του άρθρου 565 του οργανικού κώδικα στρατιωτικής δικαιοσύνης¹²⁵⁷. Το άρθρο 565 του οργανικού κώδικα στρατιωτικής δικαιοσύνης ορίζει τα εξής:

«Αξιωματικός που διαπράττει πράξεις οι οποίες προσβάλλουν ή μειώνουν την αξιοπρέπεια του ή επιτρέπει τέτοιες πράξεις, χωρίς να προσπαθήσει να τις αποτρέψει με μέσα που

¹²⁵² Venezuela, Constitution of the Bolivarian Republic of Venezuela 1999 (Amended), 2009, Translated by William S. Hein & Co., Inc., [url](#)

¹²⁵³ Venezuela, TSJ, Sentencia No. 190, 28 February 2008, [url](#)

¹²⁵⁴ AC Venezuela Igualitaria, Quiénes somos?, n.d., [url](#)

¹²⁵⁵ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁵⁶ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁵⁷ ILGA, State-sponsored Homophobia, December 2019, [url](#), p. 36; AC Venezuela Igualitaria, videoconference, 30 April 2020

επιτρέπονται από τον νόμο, τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης ενός έως τριών ετών και απόλυση από τις ένοπλες δυνάμεις.

Η ίδια ποινή επιβάλλεται σε κάθε μέλος του στρατού που προβαίνει σε σεξουαλικές πράξεις ενάντιες στη φύση»¹²⁵⁸.

Το άρθρο 565 αποτέλεσε αντικείμενο αγωγής από την AC Venezuela Igualitaria το 2016, αλλά τον Απρίλιο του 2020 δεν είχε εκδοθεί απόφαση επ' αυτής¹²⁵⁹. Η Unión Afirmativa de Venezuela ανέφερε ότι το άρθρο αυτό εφαρμόζεται κυρίως σε άνδρες και άτομα φορείς του ιού HIV και ότι, παρότι διερευνώνται βάσει του άρθρου αυτού, ο ρόλος τους στις ένοπλες δυνάμεις «σταδιακά περιορίζεται», π.χ. τους στέλνουν ή τους αναθέτουν θέσεις γραφείου μέχρι την οριστική απόλυσή τους¹²⁶⁰.

Η Βενεζουέλα δεν αναγνωρίζει τους γάμους ή τα σύμφωνα συμβίωσης μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου¹²⁶¹. Νομοσχέδιο το οποίο υποβλήθηκε στην Εθνοσυνέλευση το 2014 για την αναγνώριση των γάμων μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου δεν έχει προχωρήσει, ενώ δεν έχει εκδοθεί απόφαση επί αγωγής που υποβλήθηκε το 2015 στο TSJ σχετικά με τους γάμους μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου¹²⁶².

Η νομοθεσία δεν επιτρέπει αλλαγή του φύλου στα έγγραφα ταυτότητας¹²⁶³. Το TSJ δεν έχει αποφανθεί επί αγωγής που κατατέθηκε το 2016 και αφορούσε την προτίμηση της ταυτότητας φύλου στα έγγραφα ταυτότητας¹²⁶⁴. Το 2010 τροποποιήθηκε ο νόμος για το εθνικό μητρώο προκειμένου να επιτρέπεται σε διεμφυλικά άτομα να αλλάζουν το όνομά τους, αλλά μέχρι σήμερα κανένα διεμφυλικό άτομο δεν έχει μπορέσει να κάνει κάτι τέτοιο¹²⁶⁵.

Ο οργανικός εργασιακός νόμος περιλαμβάνει τον σεξουαλικό προσανατολισμό στους λόγους απαγόρευσης των διακρίσεων στην απασχόληση¹²⁶⁶. Άλλοι νόμοι στους οποίους έχουν ενσωματωθεί διατάξεις για την προστασία του σεξουαλικού προσανατολισμού είναι το διάταγμα με ισχύ νόμου για τα θεσμικά όργανα στον τραπεζικό τομέα (*Decreto con Rango, Valor y Fuerza de Ley de Instituciones del Sector Bancario*) στο άρθρο 172¹²⁶⁷, και ο νόμος για τη ρύθμιση και τον έλεγχο των μισθώσεων κατοικιών (*Ley para la Regularización y Control de los Arrendamientos de Vivienda*) στο άρθρο 5¹²⁶⁸.

Ο συνταγματικός νόμος κατά του μίσους και υπέρ της ειρηνικής συνύπαρξης και της ανοχής περιέχει διατάξεις που ποινικοποιούν το μίσος για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού. Ωστόσο, ο νόμος δεν έχει εφαρμοστεί σε περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος ατόμων ΛΟΑΔ¹²⁶⁹. Μολαταύτα, υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι, πολιτικά κόμματα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλοι έχουν χρησιμοποιήσει γλώσσα που εισάγει διακρίσεις δημοσίως, χωρίς να υπάρξουν συνέπειες¹²⁷⁰.

¹²⁵⁸ Venezuela, Código Orgánico de Justicia Militar, 1998, [url](#)

¹²⁵⁹ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁶⁰ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹²⁶¹ ILGA, State-sponsored Homophobia, December 2019, [url](#), 530; Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁶² AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁶³ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁶⁴ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁶⁵ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹²⁶⁶ Venezuela, Ley Orgánica del Trabajo, los Trabajadores y las Trabajadoras, 2012, [url](#), Art. 21

¹²⁶⁷ Venezuela, Decreto con Rango, Valor y Fuerza de Ley de Instituciones del Sector Bancario, 2014, [url](#)

¹²⁶⁸ Venezuela, Ley para la Regularización y Control de los Arrendamientos de Vivienda, 2011, [url](#)

¹²⁶⁹ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁷⁰ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

8.2 Διακρίσεις και βία

Σε έρευνα που διεξήχθη από την Tamara Adrián¹²⁷¹ σχετικά με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες για τα άτομα ΛΟΑΔ στη Βενεζουέλα και στο εξωτερικό¹²⁷² αναφέρεται ότι οι διακρίσεις σε βάρος ατόμων ΛΟΑΔ στη Βενεζουέλα οφείλονται στην έλλειψη δημόσιων πολιτικών που να προωθούν την ισότητα και να καταπολεμούν τις διακρίσεις και τη βία, ιδίως στο σχολείο, στον χώρο εργασίας, στα νοικοκυριά και στους δημόσιους χώρους. Η έρευνα της Adrián παρείχε τα ακόλουθα συνολικά ποσοστά ατόμων ΛΟΑΔ που υφίστανται διακρίσεις και λεκτική παρενόχληση: ομοφυλόφιλοι (72 %), λεσβίες (68 %), αμφιφυλόφιλοι (55 %), διεμφυλικές γυναίκες (75 %) και διεμφυλικοί άνδρες (93 %)¹²⁷³. Η Unión Afirmativa de Venezuela επισήμανε στο πλαίσιο της συνέντευξης ότι οι διακρίσεις από την κοινωνία περιστρέφονται γύρω από το χάσμα μεταξύ των γενεών, όπου άτομα κάτω των 35 ετών είναι πιο ανοικτά στη σεξουαλική πολυμορφία σε σχέση με τις γενιές μεγαλύτερης ηλικίας. Η απόρριψη των διεμφυλικών ατόμων είναι πιο διαδεδομένη σε σχέση με τα άλλα άτομα ΛΟΑ, και οι άνδρες που είναι φορείς του ιού HIV «θεωρείται αυτόματα ότι είναι ομοφυλόφιλοι»¹²⁷⁴. Σύμφωνα με την έρευνα της Adrián, ποσοστό 70 % των λεσβιών, 69 % των ομοφυλόφιλων, 52 % των αμφιφυλόφιλων, 100 % των διεμφυλικών γυναικών και 86 % των διεμφυλικών ανδρών υπέστησαν διακρίσεις σε δημόσιους χώρους¹²⁷⁵.

Αντιμετωπίζουν επίσης περιορισμούς στην πρόσβαση στα κιβώτια τροφίμων των CLAP, καθώς οι αρμόδιοι για την παράδοσή τους έχουν διακριτική ευχέρεια ως προς το ποιος τα λαμβάνει¹²⁷⁶. Στο Caracas υπάρχει κυβερνητική υπηρεσία για τα άτομα ΛΟΑΔ που παρέχει τα κιβώτια με τρόφιμα με αντάλλαγμα τη λήψη της Carnet de la Patria και τη συμμετοχή σε συγκεντρώσεις υπέρ της κυβέρνησης. Πέραν των κιβωτίων με τρόφιμα, τα επιδόματα που παρέχει η κυβέρνηση δεν δίνονται σε ενώσεις ατόμων του ίδιου φύλου διότι δεν αναγνωρίζονται από το κράτος, και τα διεμφυλικά άτομα δεν λαμβάνουν τα κιβώτια με τρόφιμα των CLAP διότι το φύλο τους δεν αντιστοιχεί σε αυτό που αναφέρεται στα δελτία ταυτότητάς τους¹²⁷⁷. Σύμφωνα με την έρευνα της Adrián, ποσοστό 17 % των λεσβιών, 6 % των ομοφυλόφιλων και 3 % των διεμφυλικών δεν λαμβάνουν τα κιβώτια με τρόφιμα διότι βρίσκονται σε ένωση ατόμων του ίδιου φύλου, και ποσοστό 20 % των διεμφυλικών γυναικών και 43 % των διεμφυλικών ανδρών δεν λαμβάνουν τα κιβώτια με τρόφιμα λόγω της ταυτότητας φύλου τους¹²⁷⁸.

¹²⁷¹ Η Tamara Adrián είναι καθηγήτρια στο UCV και στο Μητροπολιτικό Πανεπιστήμιο (Universidad Metropolitana) (Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), p. 1). Η Adrián είναι βουλευτής της Εθνοσυνέλευσης της Βενεζουέλας από το 2016, πρόεδρος της Επιτροπής της Διεθνούς Ημέρας κατά της Ομοφοβίας και της Τρανσοφοβίας, πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της GATE: Παγκόσμια Δράση για την ισότητα των διεμφυλικών ατόμων, και μέλος της επιστημονικής επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη σεξουαλικότητα της UNESCO. Η Adrián υπήρξε γραμματέας της Διεθνούς Ένωσης Λεσβιών, Ομοφυλόφιλων, Αμφιφυλόφιλων, Διεμφυλικών και Μεσοφυλικών (ILGA) από το 2010 έως το 2013 (Vital Voices, Tamara Adrián, [url](#)).

¹²⁷² Η έρευνα πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά μεταξύ 14 και 28 Αυγούστου 2019 και πρόσκληση για συμπλήρωση της έρευνας αναρτήθηκε σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook, το Twitter και το Instagram. Αποτελείτο από δύο ερωτηματολόγια, ένα για τα άτομα ΛΟΑΔ στη Βενεζουέλα, με δείγμα 306 απαντήσεων, και ένα για τα άτομα ΛΟΑΔ στο εξωτερικό, με ένα δείγμα 302 απαντήσεων. Ο συνολικός αριθμός των ερωτηματολογίων που ενεργοποιήθηκαν ήταν 4 803, ωστόσο για την έρευνα ελήφθησαν υπόψη μόνο 686 καθώς η ολοκλήρωση του ερωτηματολογίου αποτελούσε μία από τις προϋποθέσεις. Στην τελική έκθεση δεν περιλαμβάνεται η κατάσταση των μεσοφυλικών ατόμων στη Βενεζουέλα, καθώς μόνο ένα άτομο συμπλήρωσε την έρευνα «με ανακολουθίες» στη Βενεζουέλα και μόνο δύο άτομα συμπλήρωσαν την έρευνα από το εξωτερικό. Σύμφωνα με την Adrián, η έρευνα είναι «η πρώτη που ρίχνει φως στα διάφορα είδη βίας» σε βάρος των ατόμων ΛΟΑΔ στη Βενεζουέλα. Η τυπική απόκλιση ήταν 3,5 %. (Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 15-16)

¹²⁷³ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 47-49

¹²⁷⁴ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹²⁷⁵ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 76,

¹²⁷⁶ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁷⁷ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁷⁸ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 323, 325

Όσον αφορά τις διακρίσεις στην απασχόληση, πηγές ανέφεραν ότι εξαρτώνται από το παρουσιαστικό του ατόμου ΛΟΑΔ¹²⁷⁹. Η AC Venezuela Igualitaria ανέφερε ότι «εάν το άτομο είναι ομοφυλόφιλος με ανδρικό παρουσιαστικό ή λεσβία με γυναικείο παρουσιαστικό, το πιθανότερο είναι ότι δεν θα αντιμετωπίσει προβλήματα στην εξασφάλιση εργασίας. Εάν ο εργοδότης ή οι συνάδελφοι το μάθουν, αλλά το άτομο “συνεχίσει να έχει πρόπευσα συμπεριφορά”, δεν θα αντιμετωπίσει προβλήματα¹²⁸⁰. Η Unión Afirmativa de Venezuela ανέφερε ομοίως ότι «για τις λεσβίες και τους ομοφυλόφιλους των οποίων ο ανδρισμός ή η θηλυκότητα δεν είναι ορατά, δεν υπάρχει ιδιαίτερο πρόβλημα. Το πρόβλημα προκύπτει όταν ο ανδρισμός στις λεσβίες και η θηλυκότητα στους ομοφυλόφιλους καθίστανται ορατά. Τότε επέρχεται η απόρριψη». Στον χώρο εργασίας η απόρριψη εκδηλώνεται με αστεία, σχόλια και τη μη ανάθεση καθηκόντων διότι τα άτομα θεωρούνται «ανίκανα»¹²⁸¹. Τα άτομα ΛΟΑΔ των οποίων το παρουσιαστικό διαφέρει από το βιολογικό φύλο τους βρίσκουν συνήθως άτυπη, χαμηλά αμειβόμενη απασχόληση ως πλανόδιοι πωλητές, υπάλληλοι ασφάλειας, καθώς και σε τηλεφωνικά κέντρα και καταστήματα καλλυντικών¹²⁸². Η έρευνα της Adrián παρείχε τα ακόλουθα ποσοστά ατόμων ΛΟΑΔ που υφίστανται διακρίσεις και λεκτική παρενόχληση στον χώρο εργασίας: ομοφυλόφιλοι (29 % διακρίσεις, 20 % λεκτική παρενόχληση), λεσβίες (32 %, 20 %), αμφιφυλόφιλοι (16 %, 23 %), διεμφυλικές γυναίκες (57 %, 67 %) και διεμφυλικοί άνδρες (57 %, 50 %)¹²⁸³.

Συχνά τα άτομα ΛΟΑΔ δεν αναφέρουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους σε επαγγελματίες του κλάδου της υγείας λόγω φόβου ότι θα τα χλευάσουν. Η AC Venezuela Igualitaria έχει καταγράψει περιπτώσεις ατόμων ΛΟΑΔ τα οποία απεβίωσαν σε νοσοκομεία διότι επαγγελματίες του κλάδου της υγείας δεν ήξεραν πώς να χειριστούν ένα άτομο του οποίου το φύλο στο έγγραφο ταυτότητας δεν συνέπιπτε με το παρουσιαστικό του¹²⁸⁴. Σύμφωνα με πηγές, σε διεμφυλικά άτομα δεν παρέχεται ιατρική θεραπεία¹²⁸⁵, τα στέλνουν από το ένα νοσοκομείο στο άλλο και τυγχάνουν κακομεταχείρισης κατά τη σωματική εξέταση¹²⁸⁶. Επιπλέον, τα διεμφυλικά άτομα αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσβαση σε ορμονική θεραπεία και λόγω της δομής της υγειονομικής περίθαλψης στη χώρα, τα περισσότερα καταφεύγουν σε αυτοθεραπεία ή φεύγουν από τη χώρα για να εξασφαλίσουν κατάλληλη υγειονομική περίθαλψη¹²⁸⁷. Η Unión Afirmativa de Venezuela ανέφερε ότι τα ζευγάρια ίδιου φύλου δεν μπορούν να δηλώσουν τον σύντροφό τους ως δικαιούχο σε προγράμματα υγειονομικής περίθαλψης¹²⁸⁸. Σύμφωνα με την έρευνα της Adrián, το 83 % των λεσβιών, ομοφυλόφιλων και διεμφυλικών λαμβάνουν «πάντα» τα φάρμακα και την ορμονική θεραπεία που χρειάζονται, ενώ το 13 % απάντησε «σχεδόν πάντα». Στην περίπτωση των διεμφυλικών γυναικών, το 33 % τα λαμβάνει «πάντα», το 17 % «σχεδόν πάντα», το 17 % «ορισμένες φορές» και το 35 % «σπάνια». Όσον αφορά τους διεμφυλικούς άνδρες, το 67 % ανέφερε ότι τα λαμβάνει «πάντα» και το 20 % «σχεδόν πάντα»¹²⁸⁹.

Όσον αφορά την πρόσβαση σε στέγη, παρότι υπάρχει νομοθεσία που απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού κατά την πρόσβαση σε στέγη, είναι δύσκολη η προσφυγή κατά αποφάσεων καθώς οι ιδιοκτήτες κατοικιών απολαμβάνουν μεγάλης

¹²⁷⁹ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁸⁰ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁸¹ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹²⁸² AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁸³ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 65, 68, 70

¹²⁸⁴ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁸⁵ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁸⁶ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁸⁷ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁸⁸ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹²⁸⁹ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), p. 354

διακριτικής ευχέρειας στην εκμίσθωση ακινήτων¹²⁹⁰. Τα ζευγάρια του ίδιου φύλου αντιμετωπίζουν επίσης δυσκολίες και πρέπει να κρύβουν τη σχέση τους ώστε να έχουν πρόσβαση σε κατοικία¹²⁹¹.

Το Fundación Reflejos de Venezuela ανέφερε ότι η κοινωνική αποδοχή σε αστικές/αγροτικές περιοχές εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως η γεωγραφική περιοχή και οι θρησκευτικές πεποιθήσεις. Διακρίσεις υπάρχουν επίσης εντός του νοικοκυριού· το 75 με 80 % των διακρίσεων λαμβάνουν χώρα στο σπίτι λόγω κοινωνικών, πολιτισμικών και θρησκευτικών πρακτικών¹²⁹². Η έρευνα της Adrián παρείχε τα ακόλουθα ποσοστά ατόμων ΛΟΑΔ που υφίστανται διακρίσεις και λεκτική παρενόχληση στα νοικοκυριά τους: λεσβίες (60 % διακρίσεις, 58 % λεκτική παρενόχληση), ομοφυλόφιλοι (51 %, 40 %), αμφιφυλόφιλοι (65 %, 58 %), διεμφυλικές γυναίκες (50 %, 50 %) και διεμφυλικοί άνδρες (86 %, 71 %). Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, το 100 % των Βενεζουελανών διεμφυλικών γυναικών που ζουν στο εξωτερικό ανέφεραν ότι εκδιώχθηκαν από το σπίτι τους όταν ήταν στη Βενεζουέλα, ενώ το ποσοστό των Βενεζουελανών διεμφυλικών ανδρών στο εξωτερικό ήταν 33 %¹²⁹³.

Είναι δύσκολο να διαπιστωθεί η κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ στη Βενεζουέλα, συμπεριλαμβανομένης της στοχευμένης βίας, διότι δεν υπάρχουν αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία, εκτός εάν αναφέρονται από τα μέσα ενημέρωσης¹²⁹⁴, αλλά συχνά τα εν λόγω μέσα δεν κατανέμουν την επιθετική συμπεριφορά ανά φύλο και αναφέρουν ότι το θύμα ήταν «ομοφυλόφιλος». Επιπλέον, συχνά τα μέλη της οικογένειας αντιτίθενται στη διάδοση πληροφοριών σχετικά με ένα βίαιο έγκλημα που διαπράχθηκε σε βάρος του ΛΟΑΔ συγγενή, λόγω ντροπής¹²⁹⁵.

Σύμφωνα με πηγές, «οι πλέον ευάλωτοι πληθυσμοί» στη βία είναι τα διεμφυλικά άτομα¹²⁹⁶, τα άτομα με διαταραχές φύλου¹²⁹⁷ και οι «θηλυπρεπείς ομοφυλόφιλοι»¹²⁹⁸. Σύμφωνα με το Fundación Reflejos de Venezuela, λεσβίες έχουν υποστεί «διορθωτικό βιασμό» σε γειτονίες¹²⁹⁹. Διεμφυλικά άτομα έχουν αποτελέσει θύματα κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης¹³⁰⁰. Σύμφωνα με την έρευνα της Adrián, συνολικά, το 38 % των διεμφυλικών γυναικών, το 22 % των ομοφυλόφιλων, το 21 % των διεμφυλικών ανδρών, το 5 % των αμφιφυλόφιλων και το 4 % των λεσβιών στη Βενεζουέλα έχουν υποστεί σωματική βία επειδή είναι ΛΟΑΔ. Σύμφωνα με την έρευνα, το 2 % των λεσβιών, το 7 % των ομοφυλόφιλων και το 33 % των διεμφυλικών γυναικών υπέβαλαν καταγγελία στις αρχές, κάτι που δεν έπραξαν αμφιφυλόφιλοι και διεμφυλικοί άνδρες, και σε όλες τις καταγγελίες δεν ασκήθηκε δίωξη κατά του δράστη¹³⁰¹.

8.3 Κατάσταση των οργανώσεων υπεράσπισης των ατόμων ΛΟΑΔ

Οι διαφορές μεταξύ των οργανώσεων ΛΟΑΔ αυξάνονται στο πλαίσιο της πολιτικής πόλωσης στη χώρα¹³⁰². Εντός της κοινότητας ΛΟΑΔ, οι οργανώσεις ΛΟΑΔ που θεωρούνται *chavistas* αισθάνονται

¹²⁹⁰ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁹¹ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁹² Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁹³ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 86, 90, 95-96

¹²⁹⁴ Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁹⁵ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁹⁶ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁹⁷ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹²⁹⁸ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹²⁹⁹ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³⁰⁰ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020; El Diario, Explotación sexual y tráfico de personas, la realidad de cientos de venezolanos, 24 September 2019, [url](#)

¹³⁰¹ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 133-134, 189-192

¹³⁰² Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

στιγματισμένες, ενώ όσες θεωρούνται οπαδοί της αντιπολίτευσης νιώθουν ότι θα μπορούσαν να υποστούν «δίωξη» από την κυβέρνηση¹³⁰³.

Η μετανάστευση είναι καταστροφική για το κίνημα ΛΟΑΔ στη Βενεζουέλα, καθώς πολλές οργανώσεις διαλύθηκαν επειδή τα μέλη τους μετανάστευσαν¹³⁰⁴. Η *Unión Afirmativa de Venezuela* ανέφερε ότι «σε πολλές περιπτώσεις, ένας ή δύο ακτιβιστές είναι οι πρωτεργάτες των οργανώσεων και όταν φεύγουν από τη χώρα οι οργανώσεις αυτές εξαφανίζονται»¹³⁰⁵. Περίπου το 75 % των ακτιβιστών ΛΟΑΔ έχουν φύγει από τη χώρα¹³⁰⁶. Η *Unión Afirmativa de Venezuela* ανέφερε ότι το 2017 υπήρχαν 12 οργανώσεις, το 2018 μειώθηκαν σε έξι και το 2019 υπήρχαν 12¹³⁰⁷. Σύμφωνα με την έρευνα της *Adrián*, οι λόγοι για τους οποίους τα άτομα έφυγαν από τη Βενεζουέλα ήταν οικονομικοί (73 %), πολιτικοί (57 %), η απασχόληση (39 %) και οι διακρίσεις (27 %)¹³⁰⁸. Η έλλειψη πόρων είναι η κυριότερη πρόκληση καθώς οι οργανώσεις δεν λαμβάνουν χρηματοδότηση από την κυβέρνηση ή διεθνείς οργανισμούς¹³⁰⁹, παρά τον αυξανόμενο αριθμό αιτημάτων παροχής συνδρομής, μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας¹³¹⁰.

Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της *AC Venezuela Igualitaria*, οι οργανώσεις ΛΟΑΔ «δεν αντιμετωπίζουν προκλήσεις στο έργο τους. Τα τελευταία χρόνια, έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη προβολή στα μέσα ενημέρωσης. Όταν διοργανώνουν διαδηλώσεις στην Εθνοσυνέλευση ή στο TSJ, τυγχάνουν ικανοποιητικής μεταχείρισης από την GNB». Η ίδια πηγή ανέφερε ότι πράξεις βίας κατά μελών οργανώσεων ΛΟΑΔ «διαπράττονται περισσότερο μεμονωμένα και όχι με γενικευμένο τρόπο», μεταξύ άλλων και όσων αφορά λιγότερο γνωστούς ακτιβιστές¹³¹¹. Ωστόσο, σύμφωνα με την *Unión Afirmativa de Venezuela*, η αντιμετώπιση των οργανώσεων ΛΟΑΔ έχει δύο όψεις υπό την έννοια ότι οι φιλοκυβερνητικές οργανώσεις έχουν μεγαλύτερη προβολή, ενώ άλλες οργανώσεις «διώκονται», όχι από την κυβέρνηση αλλά από κυβερνητικούς υπαλλήλους¹³¹². Οργανώσεις ΛΟΑΔ έχουν αποτελέσει αντικείμενο επιθέσεων, μεταξύ άλλων και από φιλοκυβερνητικές ομάδες. Ορισμένα παραδείγματα βλάβης την οποία έχουν υποστεί οργανώσεις ΛΟΑΔ είναι ο εκφοβισμός των μελών τους, οι επιθέσεις στο πλαίσιο διαδηλώσεων, η παρενόχληση¹³¹³, το χακάρισμα των ιστοσελίδων τους και η εξαπόλυση κατηγοριών ότι είναι «αντι-ιμπεριαλιστές» («*antiimperialistas*»), «τσιράκια της κυβέρνησης των ΗΠΑ» («*peones del gobierno estadounidense*») και «φασίστες» («*fascistas*»)¹³¹⁴. Το *Fundación Reflejos de Venezuela* ανέφερε ότι το ίδρυμα έπαυσε τον πολιτικό ακτιβισμό του προκειμένου να εστιάσει στην πρόληψη των διακρίσεων. Σύμφωνα με την ίδια πηγή, πολλές επιθέσεις κατά οργανώσεων ΛΟΑΔ προήλθαν από *colectivos* ακτιβιστών ΛΟΑΔ, και όταν οι ακτιβιστές ΛΟΑΔ γίνονται πολιτικά δραστήριοι, μεταξύ άλλων με τη συμμετοχή τους σε διαδηλώσεις, τυγχάνουν κακομεταχείρισης από τις αρχές, με αποτέλεσμα ορισμένοι εξ αυτών να αποφασίσουν να φύγουν από τη χώρα. Επιπλέον, κυβερνητικοί αξιωματούχοι έχουν εκφοβίσει οργανώσεις ΛΟΑΔ που παρέχουν ψυχολογική βοήθεια δωρεάν αναφέροντας ότι «αυτά τα προγράμματα προσφέρονται ήδη από την κυβέρνηση». Η ίδια πηγή ανέφερε ότι όταν μια οργάνωση είναι γνωστή, αυτό μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στους εθελοντές της καθώς μπορεί να εκτεθούν σε παρενόχληση και απόλυση από την εργασία τους. Ενώ υποβάλλουν καταγγελία στην εισαγγελία για πράξεις που

¹³⁰³ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³⁰⁴ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020· *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³⁰⁵ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³⁰⁶ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³⁰⁷ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³⁰⁸ *Adrián*, *Para dejar de ser fantasmas*, December 2019, [url](#), p. 38

¹³⁰⁹ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020· *AC Venezuela Igualitaria*, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020· *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³¹⁰ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³¹¹ *AC Venezuela Igualitaria*, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³¹² *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³¹³ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020· *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³¹⁴ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

διαπράττονται σε βάρος τους, πρέπει επίσης να υποβάλουν καταγγελία στους διεθνείς οργανισμούς για την εξασφάλιση προστασίας¹³¹⁵.

Το *Fundación Reflejos de Venezuela* ανέφερε ότι δεν υπάρχουν *zonas rosas* στο Caracas, αλλά μπαρ που αποκαλούνται *lugares de ambiente* («ατμοσφαιρικοί χώροι»).¹³¹⁶ Η *Unión Afirmativa de Venezuela* ανέφερε ότι τα άτομα ΛΟΑΔ εκδηλώνονται ανοιχτά σε πολύ συγκεκριμένους χώρους, όπως κέντρα ομορφιάς, και κατά τον εορτασμό ειδικών εκδηλώσεων για τα άτομα ΛΟΑΔ. Η παρέλαση ομοφυλοφίλων πραγματοποιείται στη Βενεζουέλα σε ετήσια βάση από το 2000 με χρηματοδότηση της κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών πράξεων που συνδέονται με την εκδήλωση. Η παρέλαση ομοφυλοφίλων διοργανώνεται από φιλοκυβερνητικές οργανώσεις ΛΟΑΔ, ωστόσο στην εκδήλωση συμμετέχουν και άλλες οργανώσεις¹³¹⁷.

8.4 Κρατική προστασία

Η *Unión Afirmativa* ανέφερε ότι τα άτομα ΛΟΑΔ μπορούν να υποβάλουν καταγγελίες για διακρίσεις και βία σε βάρος τους στην εισαγγελία, στον Συνήγορο του Πολίτη ή στην αστυνομία¹³¹⁸. Ωστόσο, τα άτομα ΛΟΑΔ συνήθως δεν καταγγέλλουν περιπτώσεις παραβιάσεων των δικαιωμάτων τους ή βίας σε βάρος τους¹³¹⁹. Τα άτομα ΛΟΑΔ βρίσκονται αντιμέτωπα με «αισθήματα φόβου, ενοχής και ντροπής» όταν αποφασίζουν αν θα υποβάλουν ή όχι καταγγελία¹³²⁰ και συχνά γίνονται ξανά θύματα¹³²¹. Σε αρκετές περιπτώσεις έχουν υποστεί χλευασμό, δεν τα έχουν πάρει σοβαρά¹³²² και έχουν υποστεί κακομεταχείριση από τις αρχές¹³²³. Η *Unión Afirmativa de Venezuela* ανέφερε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις το βάρος της απόδειξης φέρει το άτομο ΛΟΑΔ και ότι όταν προσπαθούν να υποβάλουν καταγγελία παραπέμπονται από τον έναν κρατικό φορέα στον άλλο έως ότου τα θύματα παραιτηθούν από την προσπάθεια. Η ίδια πηγή ανέφερε ότι σε περιπτώσεις καταγγελιών κατά κυβερνητικού αξιωματούχου ή κρατικής υπηρεσίας, οι αρχές καθυστερούν την εξέτασή τους έως ότου παρέλθει η προθεσμία παραγραφής, προκειμένου να μην εκδώσουν απόφαση κατά της κυβέρνησης¹³²⁴.

Το *Fundación Reflejos de Venezuela* ανέφερε ότι δεν υπάρχει συνέπεια στην καταχώριση των καταγγελιών μεταξύ των φορέων και όταν άτομα και οργανώσεις ΛΟΑΔ υποβάλλουν καταγγελίες, αναζητούν συγκεκριμένο υπάλληλο για τον οποίο γνωρίζουν ότι είναι ευνοϊκά διακείμενος προς τα άτομα ΛΟΑΔ. Το ίδρυμα παρέχει κατάρτιση ευαισθητοποίησης σε τοπικούς αστυνομικούς, αλλά η κατάρτιση πηγαίνει χαμένη διότι υπάρχει συχνή εναλλαγή προσωπικού. Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες το άτομο ΛΟΑΔ πρέπει να αποδείξει τη διάπραξη άλλων εγκλημάτων προς διερεύνηση από τις αρχές, τα οποία δεν σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Οι περισσότερες καταγγελίες που υποβάλλονται στην εισαγγελία από άτομα ΛΟΑΔ προέρχονται από ακτιβιστές. Τα περισσότερα θύματα δεν υποβάλλουν καταγγελίες και όταν το κάνουν δεν δίνουν συνέχεια σε αυτές λόγω φόβου ή επειδή έφυγαν από τη χώρα¹³²⁵. Σύμφωνα με την έρευνα της *Adrián*, ποσοστό 94 % των λεσβιών, 91 % των ομοφυλόφιλων, 94 % των αμφιφυλόφιλων, 67 % των

¹³¹⁵ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³¹⁶ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³¹⁷ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³¹⁸ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³¹⁹ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020· *AC Venezuela Igualitaria*, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020· *Adrián*, *Para dejar de ser fantasmas*, December 2019, [url](#), p. 118

¹³²⁰ *AC Venezuela Igualitaria*, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³²¹ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³²² *AC Venezuela Igualitaria*, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³²³ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³²⁴ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³²⁵ *Fundación Reflejos de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

διεμφυλικών γυναικών και 100 % των διεμφυλικών ανδρών στη Βενεζουέλα δεν υπέβαλαν καταγγελίες για διακρίσεις και λεκτικές παρενοχλήσεις¹³²⁶.

Δεν υπάρχουν ειδικά για τα άτομα ΛΟΑΔ πρωτόκολλα όσον αφορά τη διερεύνηση εγκλημάτων που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου¹³²⁷. Οι φορείς σπάνια διερευνούν περιπτώσεις διακρίσεων ή παραβιάσεων των δικαιωμάτων των ατόμων ΛΟΑΔ¹³²⁸ διότι τα άτομα ΛΟΑΔ θεωρούνται «μειονότητα», ιδίως εκείνα με μικρή οικονομική ή πολιτική επιρροή¹³²⁹. Τα εγκλήματα κατά ατόμων ΛΟΑΔ θεωρούνται από τις αρχές «εγκλήματα πάθους (*crímenes pasionales*)¹³³⁰, αποτέλεσμα «ξεκαθαρίσματος λογαριασμών» (*ajustes de cuentas*)¹³³¹ ή θεωρείται ότι τα άτομα ΛΟΑΔ «πήγαιναν γυρεύοντας»¹³³². Καταγγελίες που υποβάλλονται στον Συνήγορο του Πολίτη δεν προχωρούν. Είναι αποτελεσματικότερη η καταγγελία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης¹³³³.

Στη Βενεζουέλα δεν υπάρχουν εξειδικευμένοι φορείς παροχής βοήθειας σε άτομα ΛΟΑΔ που πέφτουν θύματα διακρίσεων ή βίας και υποστήριξη¹³³⁴, όπως ψυχολογική και νομική βοήθεια, παρέχεται από οργανώσεις ΛΟΑΔ της κοινωνίας των πολιτών¹³³⁵. Το Καθολικό Πανεπιστήμιο Andrés Bello (UCAB, *Universidad Católica Andrés Bello*) και το Κεντρικό Πανεπιστήμιο της Βενεζουέλας (UCV, *Universidad Central de Venezuela*) λειτουργούν νομικό γραφείο, αλλά αυτές οι υπηρεσίες είναι πολύ περιορισμένες¹³³⁶. Στο Caracas υπήρχε καταφύγιο που παρείχε βοήθεια σε άστεγα άτομα ΛΟΑΔ, αλλά έκλεισε το 2017¹³³⁷ ή το 2014¹³³⁸. Η *Unión Afirmativa de Venezuela* ανέφερε ότι υπάρχει επίσης γραφείο εντός του Υπουργείου για τις Γυναίκες και την Ισότητα των Φύλων για άτομα ΛΟΑΔ, αλλά οι δραστηριότητες και η βοήθεια που παρέχει είναι «άγνωστες». Η εξασφάλιση κάποιου είδους προστασίας των δικαιωμάτων τους είναι περισσότερο εφικτή στα αστικά κέντρα παρά σε απομακρυσμένες περιοχές, καθώς στις περιοχές αυτές δεν υπάρχουν πολλές οργανώσεις ΛΟΑΔ και τα στοιχεία σχετικά με την κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ είναι «λίγα»¹³³⁹.

¹³²⁶ Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), pp. 118-120

¹³²⁷ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³²⁸ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020; Adrián, Para dejar de ser fantasmas, December 2019, [url](#), p. 118

¹³²⁹ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³³⁰ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020· AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³³¹ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³³² AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³³³ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020

¹³³⁴ AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020· *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³³⁵ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³³⁶ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³³⁷ Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020

¹³³⁸ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

¹³³⁹ *Unión Afirmativa de Venezuela*, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020

Παράρτημα 1: Βιβλιογραφία

Προφορικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων ανώνυμων πηγών

Amaya, Víctor, βιντεοδιάσκεψη, 29 Μαΐου 2020. Ο Amaya είναι επικεφαλής συντάκτης του τομέα οικονομίας και πολιτικής της εφημερίδας TalCual της Βενεζουέλας. Είναι επίσης συντάκτης στο Esraja.com, έναν ιστότοπο επαλήθευσης γεγονότων που υποστηρίζεται από την Transparencia Venezuela και την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ξένος ανταποκριτής για το Radio France Internationale και τη La Razón (Ισπανία).

Εμπιστευτική πηγή, αλληλογραφία, Ιούνιος 2020.

Fundación Reflejos de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 5 Μαΐου 2020. Το Fundación Reflejos de Venezuela είναι οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Βενεζουέλας, η οποία συστάθηκε το 2004 και υπερασπίζεται την εξάλειψη των διακρίσεων, της κακομεταχείρισης και της ανισότητας σε βάρους των «ευάλωτων ομάδων». Το Fundación Reflejos de Venezuela παρέχει κατάρτιση ευαισθητοποίησης, μεταξύ άλλων σε κέντρα υγείας, κυβερνητικούς φορείς και πανεπιστήμια.

FundaRedes, βιντεοδιάσκεψη, 6 Μαΐου 2020. Η FundaRedes είναι ΜΚΟ της Βενεζουέλας που παρακολουθεί τη βία και τις παράνομες ένοπλες ομάδες στη Βενεζουέλα, με ιδιαίτερη έμφαση στις πολιτείες που συνορεύουν με την Κολομβία. Έχει έξι παρατηρητήρια παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε πολιτείες στα σύνορα. Η FundaRedes δημοσιεύει μηνιαίες εκθέσεις κατάστασης σχετικά με τη βία και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η μεθοδολογία την οποία ακολουθεί η FundaRedes συνίσταται στην παρακολούθηση των μέσων ενημέρωσης και των ειδήσεων, στην πραγματοποίηση συνεντεύξεων με πηγές και στην επιτόπια τεκμηρίωση θυμάτων εγκλημάτων.

International Crisis Group, τηλεφωνική συνέντευξη, 30 Απριλίου 2020

Διεθνής οργανισμός Α, τηλεφωνική συνέντευξη, 12 Ιουνίου 2020.

Διεθνής Οργάνωση Β, τηλεφωνική συνέντευξη, 13 Μαΐου 2020.

Δημοσιογράφος, τηλεφωνική συνέντευξη, 8 Ιουνίου 2020. Ο δημοσιογράφος είναι εγκατεστημένος στη Βενεζουέλα και καλύπτει τις ένοπλες δυνάμεις εδώ και πάνω από 20 χρόνια.

Mármol, F., βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020. Ο Fermín Mármol είναι ποινικολόγος, καθηγητής και διευθυντής του Ινστιτούτου Ποινικών Επιστημών και Εγκληματολογίας (Instituto de Ciencias Penales, Criminalística y Criminología) του πανεπιστημίου Santa María.

Mouffet, J-B, βιντεοδιάσκεψη, 8 Μαΐου 2020. Ο Jean-Baptiste Mouffet είναι ανεξάρτητος δημοσιογράφος που κάνει ρεπορτάζ για τη Νότια Αμερική για πάνω από δέκα χρόνια. Ήταν ανταποκριτής στη Βενεζουέλα για τη γαλλική ημερήσια εφημερίδα La Croix μεταξύ 2010 και 2012 και εργάστηκε για τον ιστότοπο Mediapart έως το 2019, κάνοντας ρεπορτάζ για τις εκλογές στη Βενεζουέλα. Στα θέματα για τα οποία έκανε ρεπορτάζ στη Βενεζουέλα περιλαμβάνονταν η κατάσταση στις γειτονίες χαμηλού εισοδήματος, η οικονομική κρίση και η εξορυκτική εκμετάλλευση στο Arco Minero (κράτος της Βολιβίας).

ONV (Observatorio Venezolano de Violencia), βιντεοδιάσκεψη, 4 Μαΐου 2020. Το ONV είναι οργανισμός της Βενεζουέλας που συλλέγει και παράγει στατιστικές εκθέσεις σχετικά με την εγκληματικότητα στη χώρα. Το ONV έχει οκτώ παρατηρητήρια στη χώρα που συνεργάζονται με τοπικά πανεπιστήμια υπό τον συντονισμό του Εργαστηρίου Κοινωνικών Επιστημών (LACSO, Laboratorio de Ciencias Sociales).

Καθηγητής πολιτικών επιστημών, 14 Μαΐου 2020. Καθηγητής πολιτικών επιστημών και κοινωνικοπολιτικών συγκρούσεων ο οποίος ειδικεύεται στις πολιτικές συγκρούσεις και στα κοινωνικά κινήματα στη Βενεζουέλα. Η πηγή έχει δημοσιεύσει πολυάριθμες εκθέσεις σχετικά με τη δημοκρατία, την κοινωνική ανάπτυξη και τη διακυβέρνηση στη Βενεζουέλα.

Unión Afirmativa de Venezuela, βιντεοδιάσκεψη, 24 Απριλίου 2020. Η Unión Afirmativa de Venezuela είναι οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών της Βενεζουέλας η οποία συστάθηκε το 2000 και προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων ΛΟΑΔ και υπερασπίζεται την αναγνώριση των νομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

Velasco, A., βιντεοδιάσκεψη, 1η Μαΐου 2020. Ο Alejandro Velasco είναι ιστορικός της σύγχρονης Λατινικής Αμερικής του οποίου η έρευνα και η διδασκαλία εστιάζονται στους τομείς των κοινωνικών κινημάτων, του αστικού πολιτισμού και του εκδημοκρατισμού. Ο Velasco έχει διδάξει μαθήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις πολιτισμικές σπουδές και τα αστικά κοινωνικά κινήματα.

AC Venezuela Igualitaria, βιντεοδιάσκεψη, 30 Απριλίου 2020. Η AC Venezuela Igualitaria είναι οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών της Βενεζουέλας η οποίας παρέχει κατάρτιση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου και διοργανώνει εκστρατείες για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων ΛΟΑΔ.

Δημόσιες πηγές

24horas.cl, Nicolás Maduro: "Aquí no ha habido detención de periodistas", 4 February 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=wms3FNbNKxM>, accessed 18 June 2020

ABC, Diosdado Cabello ordena perseguir a los académicos venezolanos por revelar las cifras del Covid-19, 15 May 2020, https://www.abc.es/internacional/abci-diosdado-cabello-ordena-perseguir-academicos-venezolanos-revelar-cifras-covid-19-202005141739_noticia.html?ref=https:%2F%2Fwww.google.com%2F, accessed 6 June 2020

ACN (Agencia Carabobeña de Noticias), Cómo solicitar el Carnet de la Patria, 13 February 2020, <https://www.acn.com.ve/como-solicitar-carnet-patria/>, accessed 5 May 2020

ACN (Agencia Carabobeña de Noticias), Presas dos mujeres por venta de droga y falsificación de documentos, 9 October 2019, <https://www.acn.com.ve/presas-mujeres-venta-droga-falsificacion/>, accessed 30 April 2020

AC Venezuela Igualitaria, Quiénes somos?, n.d., available at: <https://www.venezuelaigualitaria.org/p/quienes-somos.html>, accessed 18 June 2020

Adrián, T., Para dejar de ser fantasmas: Informe comparativo de condiciones sociales, económicas y culturales de la población LGBT venezolana en Venezuela y en el extranjero, December 2019, https://www.academia.edu/41502594/Para_dejar_de_ser_Fantasmas_Tamara_Adrian_Estudio_LGB_T-Venezuela_exilio, accessed 4 June 2020

AFP (Agence France-Presse), Así son las "farmacias" callejeras en la frontera entre Colombia y Venezuela, 9 February 2019, <https://www.eluniversal.com.mx/mundo/asi-son-las-farmacias-callejeras-en-la-frontera-entre-colombia-y-venezuela-0>, accessed 20 May 2020

AFP (Agence France-Presse), Ocho personas muertas por massacre en frontera de Colombia y Venezuela, 8 March 2020, <https://www.bluradio.com/judicial/ocho-personas-muertas-por-masacre-en-frontera-de-colombia-y-venezuela-244111-ie5117000>, accessed 18 June 2020

Agencia EFE, Acorralan a Nicolás Maduro; EU, Canadá y otros 11 países lo desconocen, 24 January 2019, <https://www.excelsior.com.mx/global/acorralan-a-nicolas-maduro-eu-canada-y-otros-11-paises-lo-desconocen/1292212-view-2>, accessed 21 May 2020

Agencia EFE, El primer reporte científico del COVID-19 en Venezuela crea cisma con el chavismo, 14 May 2020, <https://www.efe.com/efe/america/politica/el-primer-reporte-cientifico-del-covid-19-en-venezuela-crea-cisma-con-chavismo/20000035-4246986>, accessed 6 June 2020

Agencia EFE, Guaidó designa nuevos enviados diplomáticos de Venezuela ante Grecia e Israel, 21 August 2019, <https://www.efe.com/efe/america/mundo/guaido-designa-nuevos-enviados-diplomaticos-de-venezuela-ante-grecia-e-israel/20000012-4046735>, accessed 8 June 2020

Agencia EFE, La Fiscalía de Venezuela pide al Supremo declarar organización criminal al partido Voluntad Popular, 25 May 2020, <https://www.efe.com/efe/america/politica/la-fiscalia-de-venezuela-pide-al-supremo-declarar-organizacion-criminal-partido-voluntad-popular/20000035-4254915>, accessed 14 June 2020

Agencia EFE, La inflación venezolana superó el 9.500 % en 2019, según el Banco Central, 5 February 2020, <https://www.efe.com/efe/america/economia/la-inflacion-venezolana-supero-el-9-500-en-2019-segun-banco-central/20000011-4166345>, accessed 26 May 2020

Agencia EFE, Maduro ordena una "cuarentena total" en Venezuela para frenar el coronavirus, 17 March 2020, <https://www.efe.com/efe/america/sociedad/maduro-ordena-una-cuarentena-total-en-venezuela-para-frenar-el-coronavirus/20000013-4197504>, accessed 17 June 2020

Agencia EFE, Requesens tilda de pantomima al juicio en su contra por atentado a Maduro, 9 January 2020, <https://www.elnuevoherald.com/noticias/mundo/america-latina/venezuela-es/article239113198.html>, accessed 20 May 2020

Al Jazeera, Venezuela: Who are the colectivos?, 9 May 2019, <https://www.aljazeera.com/blogs/americas/2019/05/venezuela-colectivos-190506163125345.html>, accessed 26 April 2020

AI (Amnesty International), Annual Report 2019, February 2020, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR0113532020ENGLISH.PDF>, accessed 26 March 2020

AI (Amnesty International), Darvinson Rojas released on bail, 29 May 2020, <http://www.amnesty.org.uk/darvinson-rojas-released-bail>, accessed 13 June 2020

AI (Amnesty International), Henderson Maldonado, detenido por acompañar y documentar una protesta, 1 April 2020, <https://www.amnistia.org/ve/blog/2020/04/14258/henderson-maldonado-detenido-por-acompanar-y-documentar-una-protesta>, accessed 19 June 2020

AI (Amnesty International), Urgent Action: Opposition members face ongoing threats, 2 March 2020, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR5318792020ENGLISH.pdf>, accessed 24 March 2020

AI (Amnesty International), Urgent Action: Prisoner of conscience's life at grave risk, 27 January 2020, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR5317132020ENGLISH.pdf>, accessed 9 June 2020

AI (Amnesty International), Urgent Action: Representative's right to fair trial ignored, 3 December 2019, <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR5315132019ENGLISH.pdf>, accessed 24 March 2020

Analítica, Hasta dos meses por una cédula esperan quienes no pagan "gestores verdes" en el Saime, 28 July 2019, <https://www.analitica.com/actualidad/actualidad-nacional/hasta-dos-meses-por-una-cedula-esperan-quienes-no-pagan-gestores-verdes-en-el-saime/>, accessed 19 May 2020

AP (Associated Press), Sources: Guaido Allies Take Slice of First Venezuela Budget, 23 April 2020, <https://www.voanews.com/americas/sources-guaido-allies-take-slice-first-venezuela-budget>, accessed 21 May 2020

Argus, Venezuela's degraded bauxite, alumina ops halted, 29 October 2019, <https://www.argusmedia.com/en/news/2004784-venezuelas-degraded-bauxite-alumina-ops-halted>, accessed 14 June 2020

- AS/COA (Americas Society/Council of the Americas), The Pressure on Venezuela's National Assembly, 15 January 2020, <https://www.as-coa.org/articles/pressure-venezuelas-national-assembly>, accessed 23 March 2020
- ASFADDES (Asociación de Familiares de Detenidos Desaparecidos), Objetivos Institucionales, 2 May 2018, <https://asfaddes.org/objetivos-institucionales/>, accessed 10 June 2020
- AT&T, AT&T Announces Closing of DIRECTV Latin America Operations in Venezuela, 19 May 2020, https://about.att.com/story/2020/directv_latin_america_venezuela.html, accessed 11 June 2020
- BBC, ¿Qué implica que grandes países desconozcan la Constituyente de Maduro en Venezuela?, 31 July 2017, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-40772187>, accessed 25 May 2020
- BBC, Coronavirus en Colombia y Venezuela | "Crucé todo un país a pie para nada": los venezolanos que intentan regresar a su país y cuyo gobierno ahora les restringe la entrada, 10 June 2020, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-52988879>, accessed 17 June 2020
- BBC, Crisis en Venezuela: qué está pasando en el Sebin, el temido servicio de inteligencia al que señalan de conspirar contra Nicolás Maduro, 6 May 2019, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-48165702>, accessed 9 July 2020
- BBC, Juan Guaidó, president de la Asamblea Nacional de Venezuela, se juramenta como "president encargado" del país, 23 January 2019, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-46979533>, accessed 21 May 2020
- BBC, Smartmatic, la empresa a cargo del sistema de votación en Venezuela, denuncia "manipulación" en la elección de la Constituyente y el CNE lo niega, 2 August 2017, <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-40804551>, accessed 25 May 2020
- BBC, 'Tortured' Venezuela captain buried without wife's consent, 11 July 2019, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-48949723>, accessed 18 June 2020
- BBC, Tribunal Supremo de Venezuela declara "en desacato" a la Asamblea Nacional de mayoría opositora, 11 January 2016, https://www.bbc.com/mundo/noticias/2016/01/160111_venezuela_tsj_descato_asamblea_dp, accessed 18 June 2020
- BBC, Venezuela's top court ousts leaders of two opposition parties, 17 June 2020, <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-53080659>, accessed 18 June 2020
- Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report: Venezuela, 2020, https://www.bti-project.org/content/en/downloads/reports/country_report_2020_VEN.pdf, accessed 17 June 2020
- Blue Radio, Ocho personas muertas por masacre en frontera, 8 March 2020, <https://www.bluradio.com/judicial/ocho-personas-muertas-por-masacre-en-frontera-de-colombia-y-venezuela-244111-ie5117000>, accessed 18 April 2020
- Brookings Institution, Venezuela refugee crisis to become the largest and most underfunded in modern history, 9 December 2019, <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2019/12/09/venezuela-refugee-crisis-to-become-the-largest-and-most-underfunded-in-modern-history/>, accessed 18 June 2020
- Caracol, Desplazamiento en Venezuela por grupos armados en frontera, 25 May 2019, https://caracol.com.co/emisora/2019/05/25/cucuta/1558812921_688497.html, accessed 14 April 2020
- Caracol, Nuevo grupo ilegal hace presencia en la zona de frontera, 19 June 2019, https://caracol.com.co/emisora/2019/06/19/cucuta/1560950475_351417.html, accessed 13 June 2020

Caraota Digital, El Evander, el brazo paramilitar de los Rastrojos que domina el oriente del país, 17 June 2019, <https://www.caraotadigital.net/nacionales/el-evander-el-brazo-paramilitar>, accessed 15 April 2020

Caraota Digital, Roberto Marrero cumplió 400 días preso por el régimen de Maduro, 24 April 2020, <https://www.caraotadigital.net/hoy/roberto-marrero-cumplio-400-dias-presos-por-el-regimen-de-maduro>, accessed 20 May 2020

CECODAP (Centros Comunitarios de Aprendizaje), Informe especial de peligros y vulneraciones a los derechos humanos de niños, niñas y adolescentes en contextos de movilidad humana. 2019, 18 November 2019, https://drive.google.com/open?id=119LyA98k_NSdr6SqtVlf7CGq4Rne3r, accessed 13 May 2020

CECODAP (Centros Comunitarios de Aprendizaje), Violación del derecho a la identidad de las niñas, niños y adolescentes en 2018: Informe somos noticia de CECODAP, July 2019, <https://drive.google.com/drive/folders/1mPrwHhWRnUHjZJuzfmDgzDGBwHlkxEpO>, accessed 19 May 2020

Centro Virtual Cervantes, A Dios rogando y con el mazo dando, n.d., <https://cvc.cervantes.es/lengua/refranero/ficha.aspx?Par=58061&Lng=0>, accessed 18 June 2020

CEPAZ (Centro de Justicia y Paz) et al., Exigimos el fin de la política sistemática de criminalización a defensores y defensoras de derechos humanos en Venezuela, 21 February 2020, https://cepaz.org/documentos_informes/exigimos-el-fin-de-la-politica-sistemica-de-criminalizacion-a-defensores-y-defensoras-de-derechos-humanos-en-venezuela/, accessed 21 May 2020

CEPAZ (Centro de Justicia y Paz), 2019 Encrucijada política en Venezuela: Entre la represión y la emergencia humanitaria compleja, 16 July 2019, <https://cepaz.org/wp-content/uploads/2019/07/INFORME-CEPAZ-DEFINITIVO.pdf>, accessed 26 March 2020

CEPAZ (Centro de Justicia y Paz), La formula perfecta para apuntalar la dictadura: Asedio a la Asamblea Nacional de Venezuela, January 2020, <https://cepaz.org/wp-content/uploads/2020/01/La-fo%CC%81rmula-perfecta-para-apuntalar-la-dictadura-2.pdf>, accessed 27 March 2020

CEPAZ (Centro de Justicia y Paz), Sentencias del Tribunal Supremo de Justicia que afectan a la Asamblea Nacional 2015-2019, 2019, <https://cepaz.org/wp-content/uploads/2020/01/SENTENCIAS-DEL-TRIBUNAL-SUPREMO-DE-JUSTICIA-QUE-AFECTAN-A-LA-ASAMBLEA-NACIONAL-2015-2019.pdf>, accessed 21 May 2020

CEPAZ (Centro de Justicia y Paz), Sobre Cepaz, n.d., <https://cepaz.org/sobre-cepaz/> - [cepazMision](https://cepaz.org/cepazMision), accessed 18 June 2020

CFR (Council on Foreign Relations), Venezuela's Chavez Era, n.d., <https://www.cfr.org/timeline/venezuelas-chavez-era>, accessed 18 June 2020

CIJ (Comisión Internacional de Juristas), El Tribunal Supremo de Justicia de Venezuela: un instrumento del Poder Ejecutivo, July 2017, available at: <https://www.refworld.org/es/pdfid/59c15e0e4.pdf>, accessed 10 June 2020

Clarín, "Brazo armado" Venezuela: así son y operan los "colectivos" chavistas, la cara más oscura del régimen, 5 April 2019, https://www.clarin.com/mundo/venezuela-operan-colectivos-chavistas-cara-oscura-regimen_0_7iNN45eNr.html, accessed 5 April 2020

CNN, Así es el ELN, la guerrilla con la que se quiere aliar la disidencia de las FARC, 30 August 2019, <https://cnnespanol.cnn.com/2019/08/30/una-guerrilla-mas-pequena-y-con-menos-capacidad-belica-asi-es-el-eln-la-guerrilla-con-la-que-se-quieren-aliar-las-disidencia-de-las-farc/>, accessed 21 April 2020

CNN, The Venezuelan radio host leading an armed 'colectivo' in support of Maduro, 24 May 2019, <https://edition.cnn.com/2019/05/24/americas/venezuela-colectivos-oppman-intl/index.html>, accessed 27 April 2020

COFAVIC (Comité de Familiares de Víctimas de los Sucesos de Febrero-Marzo de 1989), Qué es Cofavic, n.d., <http://www.cofavic.org/>, accessed 26 May 2020

Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 037-19, 12 September 2019, <http://www.indepaz.org.co/wp-content/uploads/2020/02/AT-N%C2%B0-037-19-NSANT-Puerto-Santander.pdf>, accessed 19 April 2020

Colombia, Defensoría del Pueblo, Alerta Temprana No. 039-19, 16 September 2019, <http://www.indepaz.org.co/wp-content/uploads/2020/02/AT-N%C2%B0-039-19-LAG-Maicao.pdf>, accessed 19 April 2020

Colombia, INMLCF (Instituto Nacional de Medicina Legal y Ciencias Forenses), Lesiones fatales de ciudadanos venezolanos en Colombia, 2020, <https://www.medicinalegal.gov.co/lesiones-fatales-de-ciudadanos-venezolanos-en-colombia>, accessed 18 June 2020

Colombia, Pasos de frontera, 17 June 2020, <https://www.dian.gov.co/aduanas/Paginas/Pasos-de-Frontera.aspx>, accessed 17 June 2020

Colombia Reports, The Group that could sink Colombia's dispute with Venezuela into utter chaos, 9 March 2019, <https://colombiareports.com/the-groups-that-could-sink-colombias-dispute-with-venezuela-into-utter-chaos/>, accessed 18 April 2020

COVITE, A.C., Escasez de medicamentos en Venezuela ronda entre 48% y 79% para el mes de octubre, 11 November 2019, <https://conviteac.org.ve/escasez-de-medicamentos-en-venezuela-ronda-entre-48-y-79-para-el-mes-de-octubre/>, accessed 17 July 2020

Correo del Orinoco, Tal día como hoy nació Marío Briceño Iragorry, 15 September 2019, <http://www.correodelorinoco.gob.ve/tal-dia-como-hoy-nacio-mario-briceno-iragorry/>, accessed 17 July 2020

CPJ (Committee to Protect Journalists), Las autoridades venezolanas aplican ley contra el odio al periodista Wilmer Quintana por publicar mensajes en Facebook y lo detienen, 13 August 2019, <https://cpj.org/es/2019/08/las-autoridades-venezolanas-aplican-ley-contra-el/>, accessed 14 June 2020

Crónica Uno, Al menos 32.119 niños nacidos en Caracas en 2018 no tuvieron acceso al certificado de nacimiento, 15 July 2019, <https://cronica.uno/el-certificado-de-nacimiento-no-se-entrega-en-muchos-centro-de-salud/>, accessed 19 May 2020

Crónica Uno, RAAS: Las nuevas piezas en la maquinaria de persecución del Gobierno, 12 November 2018, <https://cronica.uno/raas-las-nuevas-piezas-en-la-maquinaria-de-persecucion-del-gobierno/>, accessed

Crónica Uno, Seis de siete colectivos detenidos por Polilara fueron liberados por órdenes superiores, 3 May 2019, <https://cronica.uno/seis-de-siete-colectivos-detenidos-por-polilara-fueron-liberados-por-ordenes-superiores/>, accessed 27 April 2020

Diario Las Américas, Gobierno de Perú denuncia envío de colectivos por parte del régimen de Nicolás Maduro, 2 February 2020, <https://www.diariolasamericas.com/america-latina/gobierno-peru-denuncia-envio-colectivos-parte-del-regimen-nicolas-maduro-n4192228>, accessed 30 April 2020

DW (Deutsche Welle), Iran tankers come to the rescue of oil-starved Venezuela, 27 May 2020, <https://www.dw.com/en/iran-tankers-come-to-the-rescue-of-oil-starved-venezuela/a-53586364>, accessed 17 July 2020

DW (Deutsche Welle), "Misiones médicas" cubanas: ¿cuántas, dónde y por qué?, 7 April 2020, <https://www.dw.com/es/misiones-m%C3%A9dicas-cubanas-cu%C3%A1ntas-d%C3%B3nde-y-por-qu%C3%A9/a-53054180>, accessed 18 June 2020

EASO (European Asylum Support Office), Latest Asylum Trends – April 2020, <https://www.easo.europa.eu/latest-asylum-trends>, accessed 18 June 2020

EASO (European Asylum Support Office), Latest Asylum Trends – 2019 Overview, 26 February 2020, <https://www.easo.europa.eu/asylum-trends-annual-overview>, accessed 18 June 2020

Efecto Cocuyo, 'Por protestar con un lápiz y una pancarta fuimos brutalmente agredidos por colectivos', relata maestra jubilada, 15 January 2020, <https://efectococuyo.com/la-humanidad/protesta-de-maestros-en-caracas-recibio-duro-ataque-de-los-colectivos/>, accessed 23 April 2020

Efecto Cocuyo, Así funcionan las "cuadrillas de paz", colectivos armados de Nicolás Maduro, 7 April 2019, <https://efectococuyo.com/sucesos/asi-funcionan-las-cuadrillas-de-paz-colectivos-armados-de-nicolas-maduro>, accessed 23 April 2020

Efecto Cocuyo, Atribuyen más de 158 ejecuciones extrajudiciales a las Faes entre enero y marzo de 2020, 19 May 2020, <https://efectococuyo.com/la-humanidad/atribuyen-mas-de-158-ejecuciones-extrajudiciales-a-las-faes-entre-enero-y-marzo-de-2020/>, accessed 11 June 2020

Efecto Cocuyo, Con sentencias 155 y 156, TSJ habilita al president Maduro a legislar y bloquea a la AN, 30 March 2017, <https://efectococuyo.com/politica/con-sentencias-155-y-156-tsj-habilita-al-presidente-maduro-a-legislar-y-bloquea-a-la-an/>, accessed 21 May 2020

Efecto Cocuyo, El TSJ ha cambiado la directiva de siete partidos de oposición, 16 June 2020, <https://efectococuyo.com/cocuyo-chequea/tsj-cambiado-directiva-siete-partidos-oposicion/?fbclid=IwAR1iVy4IX8pwDkdasRqNYuzJCsAl1mHPRmSfzSE-a1rQNsUW9jzltNNX1zY>, accessed 17 July 2020

Efecto Cocuyo, Faes allanan residencias de la urbanización Sucre en Barquisimeto tras protestas por fallas de servicios, 20 May 2020, <https://efectococuyo.com/la-humanidad/faes-allanan-residencias-de-la-urbanizacion-sucre-en-barquisimeto-tras-protestas-por-fallas-de-servicios/>, accessed 19 June 2020

Efecto Cocuyo, Instigación al odio y asociación para delinquir, delitos más imputados durante la cuarentena, 15 April 2020, <https://efectococuyo.com/coronavirus/instigacion-al-odio-y-asociacion-para-delinquir-delitos-mas-imputados-en-cuarentena-segun-defensores/>, accessed 14 June 2020

Efecto Cocuyo, Tarek William Saab: 559 funcionarios vinculados a extorsión y secuestros, 23 October 2019, <https://efectococuyo.com/sucesos/tarek-william-saab-559-funcionarios-vinculados-a-extorsion-y-secuestros/>, accessed 22 May 2020

Efecto Cocuyo, Ubch toma policlínica Guayana, 27 October 2019, <https://efectococuyo.com/salud/ubch-toma-la-policlinica-guayana-y-pide-convertirla-en-una-clinica-popular/>, accessed 19 May 2020

El Carabobeño, Capturado dos presuntos falsificadores de cédulas en Lara, 9 March 2020, <https://www.el-carabobeno.com/capturados-falsificadores-cedulas/>, accessed 30 April 2020

El Colombiano, Esta banda cobraba 30 millones de pesos por un pasaporte colombiano, 6 February 2020, <https://www.elcolombiano.com/colombia/banda-falsificaba-documentos-con-nacionalidad-colombiana-para-extranjeros-GG12413036>, accessed 2 April 2020

El Colombiano, Las disidencias de las Farc se adueñan de los ríos, 14 November 2019, <https://www.elcolombiano.com/colombia/las-disidencias-se-aduenan-de-los-rios-EM11955122>, accessed 13 April 2020

El Colombiano, Muertos seis presuntos integrantes de los "rastros" en frontera venezolana, 10 February 2020, <https://www.elcolombiano.com/colombia/abatidos-seis-integrantes-de-los-rastros-en-la-frontera-venezolana-FD12440858>, accessed 13 April 2020

El Colombiano, Noches de terror en la frontera, 20 November 2019, <https://www.elcolombiano.com/internacional/noches-de-terror-en-la-frontera-GB11982141>, accessed 27 April 2020

El Diario de Caracas, Corrupción, burocracia y dólares: las trabas para emigrar de una Venezuela inmersa en crisis, 2 July 2019, <https://medium.com/@ElDiariodeCCS/corrupción-burocracia-y-dólares-las-trabas-para-emigrar-de-una-venezuela-inmersa-en-crisis-149b7f212572>, accessed 19 May 2020

El Diario de Guayana, Aprobada creación de Unamujer, 9 March 2015, <https://www.eldiariodeguayana.com.ve/aprobada-creacion-de-unamujer/>, accessed 19 May 2020

El Diario, Explotación sexual y tráfico de personas, la realidad de cientos de venezolanos, 24 September 2019, <https://eldiario.com/2019/09/24/explotacion-sexual-y-trafico-de-personas-la-realidad-de-cientos-de-venezolanos/>, accessed 16 June 2020

El Espectador, Los desaparecidos que nadie busca en la frontera con Venezuela, 3 August 2019, <https://www.elespectador.com/colombia2020/justicia/desaparecidos/los-desaparecidos-que-nadie-busca-en-la-frontera-con-venezuela-articulo-874245>, accessed 21 April 2020

El Espectador, Masacre en la frontera con Venezuela: enfrentamiento entre armados deja 8 muertos, 8 March 2020, <https://www.elespectador.com/noticias/judicial/masacre-en-la-frontera-con-venezuela-enfrentamiento-entre-armados-deja-8-muertos-articulo-908311>, accessed 14 April 2020

El Estímulo, Fuertes disturbios en Upata, al sur de Venezuela, por falta de comida, 23 April 2020, <https://elestimulo.com/fuertes-disturbios-en-upata-al-sur-de-venezuela-por-falta-de-comida/>, accessed 19 June 2020

El Heraldo, Capturan a 13 personas señaladas de tramitar documentos falsos a migrantes, 6 February 2020, <https://www.elheraldo.co/colombia/capturan-13-personas-senaladas-de-tramitar-documentos-falsos-migrantes-699631>, accessed 2 April 2020

El Nacional, Colectivos chavistas lanzan orina y heces a periodistas, 15 January 2020, <https://elcomercio.pe/mundo/venezuela/colectivos-chavistas-lanzaron-orina-y-heces-a-periodistas-que-cubrian-protesta-de-maestros-en-venezuela-plaza-bolivar-caracas-noticia/?ref=ecr>, accessed 13 April 2020

El Nacional, Muertos dos integrantes de la banda Tren de Aragua, 15 November 2019, <https://www.elnacional.com/venezuela/muertos-dos-integrantes-de-la-banda-tren-de-aragua/>, accessed 13 April 2020

El Nuevo Herald, ¿Pretende Maduro expropiar las miles de viviendas vacías que dejó el éxodo venezolano?, 26 September 2019, <https://www.elnuevoherald.com/noticias/mundo/america-latina/venezuela-es/article235461097.html>, accessed 13 June 2020

El Pitazo, Cicpc y Faes matan a nueve miembros del Tren de Aragua, 26 March 2020, <https://elpitazo.net/sucesos/cicpc-y-faes-matan-a-nueve-miembros-del-tren-de-aragua/>, accessed 13 April 2020

El Pitazo, Claves: Cómo tramitar la cédula de identidad por primera vez, 13 February 2020, <https://elpitazo.net/gran-caracas/claves-como-tramitar-la-cedula-de-identidad-por-primera-vez/>, accessed 19 May 2020

El Pitazo, Claves: Conozca cómo se cobran los bonos a través del Carnet de la Patria, 28 April 2020, <https://elpitazo.net/politica/claves-conozca-como-se-cobra-el-bono-de-bs-250-000-este-6sep/>, accessed 12 May 2020

El Pitazo, Cómo registrarse en el Plan Vuelta a la Patria para regresar a Venezuela, 8 May 2020, <https://elpitazo.net/migracion/claves-como-registrarse-en-el-plan-vuelta-a-la-patria-para-regresar-a-venezuela/>, accessed 17 June 2020

El Pitazo, El narcotráfico construye pistas clandestinas en fincas zulianas, 12 January 2020, <https://elpitazo.net/reportajes/el-narcotrafico-construye-pistas-clandestinas-en-fincas-zulianas/>, accessed 22 April 2020

El Pitazo, Faes mató a 158 personas de enero a marzo de 2020 en Venezuela, 19 May 2020, <https://elpitazo.net/sucesos/faes-mato-a-158-personas-de-enero-a-marzo-de-2020-en-venezuela/>, accessed 17 June 2020

El Pitazo, Falta de aprobación de huella dactilar deja a venezolanos sin pasaporte, 15 March 2020, <https://elpitazo.net/investigacion/falta-de-aprobacion-de-huella-dactilar-deja-a-venezolanos-sin-pasaporte/>, accessed 16 May 2020

El Pitazo, PERFIL | José Pinto: el líder Tupamaro señalado por homicidio, 15 June 2020, <https://elpitazo.net/politica/perfil-jose-pinto-lider-del-partido-tupamaros-y-senalado-por-el-asesinato-de-un-juven/>, accessed 12 July 2020

El Poder, Huir hacia el infierno - Parte II: trata de personas en frontera con Venezuela, 12 March 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=3Z3W-D8HpfA>, accessed 16 June 2020

El Tiempo, Cientos de venezolanos regresan a casa en medio de la pandemia, 4 April 2020, <https://www.eltiempo.com/colombia/otras-ciudades/venezolanos-regresan-a-su-pais-en-medio-de-pandemia-por-el-coronavirus-480914>, accessed 17 June 2020

El Tiempo, Grupos criminales cobran hasta \$ 100.000 por dar paso en la frontera, 18 March 2020, <https://www.eltiempo.com/colombia/otras-ciudades/cierre-de-frontera-con-venezuela-panorama-de-medidas-por-coronavirus-en-norte-de-santander-474356>, accessed 18 June 2020

El Tiempo, Regresar a su país, el nuevo drama de los venezolanos, 15 June 2020, <https://www.eltiempo.com/mundo/venezuela/que-pasa-con-los-venezolanos-que-buscan-regresar-a-su-pais-505094>, accessed 17 June 2020

El Universal, Tras cierre de frontera, grupos criminales lucran con venezolanos que cruzan a Colombia, 19 March 2019, <https://www.eluniversal.com.mx/mundo/tras-cierre-de-frontera-grupos-criminales-lucran-con-venezolanos-que-cruzan-colombia>, accessed 18 June 2020

Espacio Público, Lo público es privado – Persecución a trabajadores públicos, 2 May 2019, <http://espaciopublico.org/lo-publico-es-privado-persecucion-de-trabajadores-publicos/-ftn9>, accessed 18 June 2020

Espacio Público, ¿Quiénes somos?, n.d., <http://espaciopublico.org/quienes-somos/>, accessed 13 June 2020

Espacio Público, Detienen al equipo de VPI TV por hacer encuestas en una gasolinera, 6 June 2020, <http://espaciopublico.org/detienen-al-equipo-de-vpi-tv-por-hacer-encuestas-en-una-gasolinera/>, accessed 13 June 2020

Espacio Público, Otorgan medida de casa por cárcel al periodista Wilmer Quintana, 20 August 2019, <http://espaciopublico.org/otorgan-medida-de-casa-por-carcel-al-periodista-wilmer-quintana/>, accessed 14 June 2020

Europa Press, Colombia.- Violentos combates entre el ELN y Los Rastrojos en la frontera entre Colombia y Venezuela, 16 February 2020, <https://www.notimerica.com/politica/noticia-colombia->

[violentos-combates-eln-rastrojos-frontera-colombia-venezuela-20200216225008.html](https://www.violentos-combates-eln-rastrojos-frontera-colombia-venezuela-20200216225008.html), accessed 20 April 2020

Éxodo A.C., Consulta a organizaciones de la sociedad civil: Las mujeres, adolescentes y niñas en el contexto migratorio venezolano: Prácticas en la identificación y acompañamiento de víctimas de trata, esclavitud sexual y prostitución forzada, 1 June 2019, <http://exodo.org.ve/wp-content/uploads/2019/05/Informe-Exodo.pdf>, accessed 29 March 2020

Extra, Viajó a Sogamoso con documentos falsos, 20 November 2018, <https://boyaca.extra.com.co/noticias/judicial/viajo-sogamoso-con-documentos-falsos-481758>, accessed 2 April 2020

FIDH (International Federation for Human Rights/ Fédération internationale pour les droits humains), Venezuela: Acts of harassment and defamation against Provea, 7 May 2020, <https://www.fidh.org/en/issues/human-rights-defenders/venezuela-acts-of-harassment-and-defamation-against-provea>, accessed 26 May 2020

FIP (Fundación Ideas para la Paz), ¿Qué hacer con el ELN?: Opciones ante una derrota militar lejana y un diálogo improbable, January 2020, http://ideaspaz.org/media/website/FIP_NE_QuehacerELN_Final.pdf, accessed 21 April 2020

Foro Penal, Reporte sobre la represión en Venezuela: Reporte anual año 2019, 23 January 2020, <https://foropenal.com/reportesobre-la-represion-en-venezuela-ano-2019/>, accessed 25 May 2020

Foro Penal, Situación actual de los pueblos y comunidades indígenas ante la pandemic del COVID 19, April 2020, <https://foropenal.com/reportespecial-pueblos-y-comunidades-indigenas-en-venezuela-ante-la-pandemia-covid-19/>, accessed 9 June 2020

Foro Penal, What is Foro Penal?, n.d., <https://foropenal.com/en/nosotros/>, accessed 9 June 2020

Foro Penal and Robert F. Kennedy Human Rights, Enforced Disappearance as a Tool of Political Repression in Venezuela, 2020, <https://rfkhumanrights.org/assets/images/RFKHumanRights-VenezuelaDisappearances-English.pdf>, accessed 10 July 2020

France24, "El único respaldo que necesitamos es el que está aquí", Luis Parra en France 24, 10 January 2020, <https://www.france24.com/es/20200110-el-%C3%BAnico-respaldo-que-necesitamos-es-el-que-est%C3%A1-aqu%C3%AD-luis-parra-en-france-24>, accessed 25 May 2020

Fundación Progresar, ¿Quiénes somos?, n.d., <http://www.funprogresar.org/la-fundacioacuten.html>, accessed 17 July 2020

Fundación Reflejos de Venezuela, Directorio, n.d., <https://www.fundacionreflejosdevenezuela.com/directorio/>, accessed 18 June 2020

FundaRedes, Curva de la violencia en seis estados fronterizos de Venezuela, 2019, <https://fundaredes.org/curva/01-curvadelaviolencia2019-largo.pdf>, accessed 29 April 2020

FundaRedes, Grupos armados irregulares explotan a niños y adolescentes venezolanos en la frontera, 16 December 2019, <https://www.fundaredes.org/2019/12/16/grupos-armadas-irregulares-explotan-a-ninos-y-adolescentes-venezolanos-en-la-frontera/>, accessed 21 April 2020

FundaRedes, Más de 28 frentes de grupos irregulares armados colombianos operan en Venezuela, 13 May 2019, <https://www.fundaredes.org/2019/05/13/mas-de-28-frentes-de-grupos-irregulares-armados-colombianos-operan-en-venezuela/>, accessed 21 April 2020

GlobalPost, Maduro turns to violent 'mercenary' colectivos to maintain order, 25 April 2019, <https://www.pri.org/stories/2019-04-25/maduro-turns-violent-mercenary-colectivos-maintain-order>, accessed 11 July 2020

- HelpAge, Older People in Venezuela: Factsheet, November 2019, <https://www.helpage.org/download/5dd7ac3d19c31>, accessed 25 May 2020
- HRW (Human Rights Watch), Dozens Killed, Injured in Venezuela Prison Uprising, 4 May 2020, <https://www.hrw.org/news/2020/05/04/dozens-killed-injured-venezuela-prison-uprising>, accessed 18 June 2020
- HRW (Human Rights Watch), "The Guerrillas Are the Police": Social Control and Abuses by Armed Groups in Colombia's Arauca Province and Venezuela's Apure State, January 2020, https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/colombia0120_web.pdf, accessed 31 March 2020
- HRW (Human Rights Watch), Venezuela: Extrajudicial Killings in Poor Areas, 18 September 2019, <https://www.hrw.org/news/2019/09/18/venezuela-extrajudicial-killings-poor-areas>, accessed 25 May 2020
- HRW (Human Rights Watch), Venezuelan Human Rights Group Under Attack, 8 May 2020, <https://www.hrw.org/news/2020/05/08/venezuelan-human-rights-group-under-attack>, accessed 26 May 2020
- HRW (Human Rights Watch), Venezuela's Humanitarian Emergency: Large-Scale UN Response Needed to Address Health and Food Crises, 4 April 2019, <https://www.hrw.org/report/2019/04/04/venezuelas-humanitarian-emergency/large-scale-un-response-needed-address-health>, accessed 9 July 2020
- HRW (Human Rights Watch), World Report 2020, 2020, https://www.hrw.org/sites/default/files/world_report_download/hrw_world_report_2020_0.pdf, accessed 25 May 2020
- ICC (International Criminal Court), Report on Preliminary Examination Activities 2019, 5 December 2019, <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/191205-rep-otp-PE.pdf>, accessed 12 March 2020
- ICRC (International Committee of the Red Cross), Caracas Regional Delegation, Informe operacional: Actividades 2019, January 2020, https://www.icrc.org/es/download/file/113314/cicrvenezuela_actividades2019.pdf, accessed 31 March 2020
- IFEX, IFEX-ALC condemns arrest of journalist Darvinson Rojas, calls for his release, 27 March 2020, <https://ifex.org/ifex-alc-condemns-arrest-of-journalist-darvinson-rojas-calls-for-his-release/>, accessed 13 June 2020
- ILGA (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association), State-sponsored Homophobia, December 2019, https://ilga.org/downloads/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2019_light.pdf, accessed 16 June 2020
- IMC (International Medical Corps), Venezuela & Colombia: Complex Emergency Situation Report #9, 24 February 2020, available at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/IntlMedCorps-VenezuelaColombia_SitRep09.pdf, accessed 31 March 2020
- IMF (International Monetary Fund), República Bolivariana de Venezuela, n.d., <http://www.imf.org/en/Countries/VEN-countrydata>, accessed 18 June 2020
- Infobae, Así entrena el chavismo a civiles en el manejo de armas en la frontera entre Venezuela y Colombia, 9 June 2019, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2019/06/09/asi-entrenan-guerrilleros-chavistas-a-civiles-en-el-manejo-de-armas-en-la-frontera-entre-venezuela-y-colombia/>, accessed 21 April 2020

Infobae, Así torturan a los militares detenidos por causas políticas en el centro de Inteligencia del régimen venezolano, 14 June 2020, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2020/06/14/asi-torturan-a-los-militares-detenido-s-por-causas-politicas-en-el-centro-de-inteligencia-del-regimen-venezolano/>, accessed 28 June 2020

Infobae, El impactante video que muestra cómo torturan a los presos en una comisaría venezolana, 4 October 2019, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2019/10/04/el-impactante-video-que-muestra-como-torturan-a-los-presos-en-una-comisaria-venezolana/>, accessed 18 June 2020

Infobae, El régimen de Nicolás Maduro utiliza la Ley del Odio para perseguir a quienes critiquen al gobierno o protesten contra los malos servicios públicos, 17 April 2020, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2020/04/17/el-regimen-de-nicolas-maduro-utiliza-la-ley-del-odio-para-perseguir-a-quienes-critiquen-al-gobierno-o-protesten-contra-los-malos-servicios-publicos/>, accessed 14 June 2020

Infobae, Ocho personas muertas por masacre en frontera de Colombia y Venezuela, 10 March 2020, <https://www.infobae.com/america/colombia/2020/03/10/ocho-personas-muertas-por-masacre-en-frontera-de-colombia-y-venezuela/>, accessed 21 April 2020

Infobae, Quiénes son las Águilas Negras, el fantasma que aterroriza a Colombia, 30 June 2019, <https://www.infobae.com/america/colombia/2019/06/30/quienes-son-las-aguilas-negras-el-fantasma-que-aterro-riza-a-colombia/>, accessed 11 July 2020

Infobae, Radiografía de los colectivos chavistas: qué bandas armadas controlan cada zona de Venezuela y quiénes son sus líderes, 11 January 2020, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2020/01/11/radiografia-de-los-colectivos-chavistas-que-bandas-armadas-controlan-cada-zona-de-venezuela-y-quienes-son-sus-lideres/>, accessed 23 April 2020

Infobae, Surgió un grupo paramilitar venezolano al servicio de la temida banda Los Rastrojos y gana terreno en la frontera con Colombia, 17 June 2019, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2019/06/17/surgio-un-grupo-paramilitar-venezolano-al-servicio-de-la-temida-banda-los-rastrojos-y-gana-terreno-en-la-frontera-con-colombia/>, accessed 21 April 2020

Infobae, El ELN y paramilitares de Los Rastrojos combaten en Venezuela muy cerca de los comandos del ejército, que no interviene, 19 February 2020, <https://www.infobae.com/america/venezuela/2020/02/19/guerrilleros-del-eln-y-paramilitares-de-los-rastrojos-combaten-muy-cerca-de-los-comandos-del-ejercito-venezolano-que-no-interviene/>, accessed 21 April 2020

InSight Crime, ¿Por qué Juan Guaidó pasó de Venezuela a Colombia con Los Rastrojos?, 19 September 2019, <https://es.insightcrime.org/noticias/analisis/por-que-juan-guaido-paso-de-venezuela-a-colombia-con-los-rastrojos/>, accessed 22 April 2020

InSight Crime, Capital Murder: 2019 Homicide Rates in Latin America's Capital Cities, 5 March 2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/2019-homicides-latin-america-capital/>, accessed 18 June 2020

InSight Crime, Cartel of the Suns, 31 October 2016, <https://www.insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/cartel-de-los-soles-profile/>, accessed 21 April 2020

InSight Crime, ELN in Venezuela, 28 January 2020, <https://www.insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/eln-in-venezuela/>, accessed 21 April 2020

InSight Crime, ELN, 16 October 2018, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/eln-profile/>, accessed 22 April 2020

- InSight Crime, EPL, 14 March 2018, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/epl/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, Ex-FARC Mafia: Colombia's Criminal Army Settling Down in Venezuela, 4 September 2019, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/ex-farc-mafia-colombias-criminal-army-finding-home-venezuela/>, accessed 27 June 2020
- InSight Crime, FARC en Venezuela, 13 April 2020, <https://es.insightcrime.org/venezuela-crimen-organizado/farc-en-venezuela/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, FARC, 3 March 2017, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, FBL/FPLN, 15 July 2019, <https://www.insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/fbl/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, GameChangers 2019: As Venezuela Sinks, Maduro's Criminal Ties Keep Him Afloat, 18 January 2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/gamechangers-venezuela-maduro-criminal-ties/>, accessed 27 April 2020
- InSight Crime, Graffiti Death Threats – Venezuela's New Tool of Fear, 22 May 2019, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/graffiti-death-threats-venezuela-tool-fear/>, accessed 27 April 2020
- InSight Crime, Los Rastrojos enfrentan dos poderosos enemigos en frontera colombo-venezolana, 31 March 2020, <https://es.insightcrime.org/noticias/analisis/los-rastrojos-enfrentan-dos-poderosos-enemigos-en-frontera-colombo-venezolana/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, Maduro Relies on 'Colectivos' to Stand Firm in Venezuela, 18 March 2019, <https://www.insightcrime.org/news/brief/maduro-calls-colectivos-amid-conflict-rise-venezuela/>, accessed 27 April 2020
- InSight Crime, Migración aumenta casos de explotación sexual infantil en Colombia, 16 October 2019, <https://es.insightcrime.org/noticias/noticias-del-dia/migracion-aumenta-casos-de-explotacion-sexual-infantil-en-colombia/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, Narcotráfico usa la isla de Margarita en Venezuela como puerta a Europa, 4 December 2019, <https://es.insightcrime.org/noticias/noticias-del-dia/narcotrafico-usa-la-isla-de-margarita-en-venezuela-como-puerta-a-europa/>, accessed 13 April 2020
- InSight Crime, Rastrojos, 16 February 2017, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/rastrojos-profile/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, Sinaloa: Un visitante que llegó para quedarse en Venezuela, 3 April 2020, <https://es.insightcrime.org/noticias/analisis/sinaloa-un-visitante-que-llego-para-quequedarse-en-venezuela/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, The Armed Groups Propping Up Venezuela's Government, 1 March 2019, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/armed-groups-propping-venezuelas-government/>, accessed 27 April 2020
- InSight Crime, The Devolution of State Power: The 'Colectivos', 18 May 2018, <https://www.insightcrime.org/investigations/devolution-state-power-colectivos/>, accessed 23 April 2020
- InSight Crime, Urabeños, 14 March 2018, <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/urabenos-profile/>, accessed 22 April 2020
- InSight Crime, Venezuela: A Mafia State?, [2018], <https://es.insightcrime.org/wp-content/uploads/2018/05/Venezuela-a-Mafia-State-InSight-Crime-2018.pdf>, accessed 27 April 2020

InSight Crime, Venezuelan Government Turned Drug Dens into 'Torture Houses', 26 March 2019, <https://www.insightcrime.org/news/brief/venezuelan-government-turned-drug-dens-into-torture-houses/>, accessed 28 April 2020

InSight Crime, Venezuela Prison Implodes Under Additional Strain From Coronavirus, 12 May 2020, <https://www.insightcrime.org/news/analysis/venezuela-prison-implodes-coronavirus/>, accessed 11 July 2020

International Crisis Group, A Glut of Arms: Curbing the Threat to Venezuela from Violent Groups, Latin America Report No. 78, 20 February 2020, https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/078-a-glut-of-arms_0.pdf, accessed 11 June 2020

International Crisis Group, Imagining a Resolution of Venezuela's Crisis, Latin America Report No. 79, 11 March 2020, https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/079-venezuela-peace-plan_0.pdf, accessed 25 May 2020

International Crisis Group, Seizure of Parliament Plunges Venezuela into Deeper Turmoil, 7 January 2020, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/seizure-parliament-plunges-venezuela-deeper-turmoil>, accessed 25 May 2020

International Crisis Group, Under a Merciless Sun: Venezuelans Stranded Across the Colombian Border, 25 February 2020, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombiavenezuela/under-merciless-sun-venezuelans-stranded-across-colombian-border>, accessed 18 July 2020

IOM (International Organization for Migration), Venezuelan Refugee and Migrant Crisis, n.d., <https://www.iom.int/venezuela-refugee-and-migrant-crisis>, accessed 19 June 2020

IPYS (El Instituto Prensa y Sociedad), Quiénes somos, n.d., <https://www.ipys.org/quienes-somos>, accessed 9 June 2020

IPYS (El Instituto Prensa y Sociedad), Voces en el paredón: Reporte Annual IPYSve 2019, February 2020, <https://ipysvenezuela.org/download/27754/>, accessed 27 May 2020

JRS (Jesuit Refugee Service), Informe de contexto: Frontera Colombo-venezolana, April 2019, https://jesuitas.lat/attachments/article/1327/Informe_de_contexto_COL_-_VEN.pdf, accessed 22 April 2020

La Opinión, ¿Quiénes son los colectivos?, 27 February 2019, <https://www.laopinion.com.co/frontera/quienes-son-los-colectivos-172188-OP>, accessed 23 April 2020

La Prensa de Lara, Abatidos dos paramilitares en la frontera con Colombia, 7 April 2020, <https://www.laprensalarara.com.ve/nota/100000504/2020/04/abatidos-dos-paramilitares-en-la-frontera-con-colombia>, accessed 19 June 2020

La Prensa de Lara, Detenidos por comercializar documentos falsos, 10 March 2020, <https://www.laprensalarara.com.ve/nota/13957/2020/03/dos-detenidos-por-comercializar-documentos-falsos>, accessed 2 April 2020

La Prensa de Lara, Las RAAS: Nuevo mecanismo de control social, 11 November 2019, <https://www.laprensalarara.com.ve/nota/8237/2019/11/las-raas--nuevo-mecanismo-de-control-social>, accessed 9 July 2020

La Prensa de Lara, Policías indignados por la liberación de colectivos, 3 May 2019, <https://www.laprensalarara.com.ve/nota/-4802/2019/05/policias-indignados-por-la-liberacion-de-colectivos>, accessed 27 April 2020

La Silla Vacía, Al riesgo del Covid se suman amenazas y extorsiones a retornados venezolanos, 9 June 2020, <https://lasillavacia.com/al-riesgo-del-covid-se-suman-amenazas-y-extorsiones-retornados-venezolanos-77060>, accessed 17 June 2020

La Tercera, Según el INE de Maduro, la tasa de pobreza cae en Venezuela, 17 October 2019, <https://www.latercera.com/pulso/noticia/segun-ine-maduro-la-tasa-pobreza-cae-venezuela/864605/>, accessed 26 May 2020

Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 1, December 2019, https://2479be6a-2e67-48df-9858-103ea763ef46.filesusr.com/ugd/0f3ae5_6bf4b730d6ab43589a30c303dd01880b.pdf, accessed 21 May 2020

Médicos por la Salud, Encuesta nacional de hospitales – ENH19: Balance final 2019 – Parte 2, December 2019, https://2479be6a-2e67-48df-9858-103ea763ef46.filesusr.com/ugd/0f3ae5_c166cd75f2754b0995805aab87307be3.pdf, accessed 22 May 2020

Médicos por la Salud, Nosotros, n.d., <https://www.encuestanacionaldehospitales.com/>, accessed 21 May 2020

Monitor de Víctimas, ¿Quiénes somos?, n.d., <https://monitordevictimas.com/nosotros/>, accessed 11 June 2020

Monitor de Víctimas, Denuncian ejecuciones del Cicpc en El Junquito y Caricuao, 3 March 2020, <https://monitordevictimas.com/ejecucion-2/denuncian-ejecuciones-del-cicpc-en-el-junquito-y-caricuao/>, accessed 11 June 2020

MPI (Migration Policy Institute), An Uneven Welcome: Latin American and Caribbean Responses to Venezuelan and Nicaraguan Migration, February 2020, <https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/Venezuela-Nicaragua-Migration2020-EN-Final.pdf>, accessed 18 July 2020

Netherlands, Ministry of Foreign Affairs, Algemeen Ambtsbericht Venezuela 2020 (Country Report Venezuela 2020), June 2020, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2020/06/11/algemeen-ambtsbericht-venezuela-juni-2020/Algemeen+Ambtsbericht+Venezuela+%28juni+2020%29.pdf>, accessed 28 June 2020

New York Times (The), Nicolás Maduro usó a médicos cubanos y a los servicios de salud para presionar a los votantes, 16 March 2019, <https://www.nytimes.com/es/2019/03/17/espanol/america-latina/maduro-voto-medicinas-cuba.html>, accessed 25 May 2020

NIUS, Así son los colectivos 'chavistas' al servicio de Maduro, 22 February 2020, https://www.niusdiario.es/internacional/colectivos-chavistas-servicio-maduro-milicias-urbanas-paramilitares_18_2902995046.html, accessed 28 April 2020

Noticiero Venevisión, PNB desmanteló dos bandas delictivas por falsificación de documentos y sellos públicos, 23 March 2019, <http://www.noticierovenevision.net/noticias/nacional/pnb-desmantelo-dos-bandas-delictivas-por-falsificacion-de-documentos-y-sellos-publicos>, accessed 2 April 2020

NTN24, Al menos 20 personas asesinadas por grupos irregulares en la frontera colombo-venezolana, 31 July 2019, <https://www.ntn24.com/america-latina/venezuela/al-menos-20-personas-asesinadas-por-grupos-irregulares-en-la-frontera>, accessed 22 April 2020

OAS (Organization of American States), CIDH condena el recrudecimiento de ataques contra los miembros de la Asamblea Nacional de Venezuela, 14 May 2019, <https://www.oas.org/es/cidh/prensa/comunicados/2019/115.asp>, accessed 19 June 2020

OAS (Organization of American States), Informe del Grupo de Trabajo de la OEA para abordar la crisis de migrantes y refugiados venezolanos en la región, June 2019, <http://www.oas.org/documents/spa/press/OEA-informe-migrantes-venezolanos-espanol.pdf>, accessed 25 May 2020

OMCT (World Organisation Against Torture), FIDH (International Federation for Human Rights/ Fédération internationale pour les droits humains), COFAVIC (Comité de Familiares de Víctimas de los Sucesos de Febrero-Marzo de 1989), Vicaría de Derechos Humanos de Caracas, CDJ (Centro Para Los Defensores y La Justicia), Venezuela "Enemigos internos" – La Defensa de Derechos Humanos Bajo Ataque, March 2020, https://www.omct.org/files/2020/03/25727/venezuela_informe_2020.03_resumen_ejecutivo.pdf, accessed 28 May 2020

OVCS (Observatorio Venezolano de conflictividad Social), ¿Quiénes somos?, n.d., <https://www.observatoriodeconflictos.org.ve/quienes-somos>, accessed 19 June 2020

OVCS (Observatorio Venezolano de conflictividad Social), Aumenta el control social, discriminación y represión en Venezuela: Red de Articulación y Acción Socio Política (Raas), 29 March 2018, <https://www.observatoriodeconflictos.org.ve/sin-categoria/aumenta-el-control-social-discriminacion-y-represion-en-venezuela-red-de-articulacion-y-asociacion-politica-raas>, accessed 28 May 2020

OVCS (Observatorio Venezolano de conflictividad Social), Conflictividad social 2019, 24 January 2019, <http://www.observatoriodeconflictos.org.ve/oc/wp-content/uploads/2020/01/INFORMEANUAL-OVCS2019-1.pdf>, accessed 23 May 2020

OVCS, (Observatorio Venezolano de conflictividad Social), Escasez de gasolina y colapso de servicios básicos: Conflictividad social – Venezuela, Mayo 2020, 11 June 2020, <https://www.observatoriodeconflictos.org.ve/tendencias-de-la-conflictividad/3409>, accessed 19 June 2020

OVP (Observatorio Venezolano de Prisiones), 47 muertos y 75 heridos es la cifra extraoficial de víctimas por un motín en Cepella, 2 May 2020, <https://oveprisiones.com/47-muertos-y-75-heridos-es-la-cifra-extraoficial-de-victimas-por-un-motin-en-cepella/>, accessed 10 July 2020

OVP (Observatorio Venezolano de Prisiones), La violencia ganó territorio en los calabozos policiales durante 2019, 10 June 2020, <https://oveprisiones.com/la-violencia-gano-territorio-en-los-calabozos-policiales-durante-2019/>, accessed 19 June 2020

OVP (Observatorio Venezolano de Prisiones), Desnutrición y tuberculosis fueron las principales causas de muerte en las cárceles durante 2019, 22 May 2020, <https://oveprisiones.com/desnutricion-y-tuberculosis-fueron-las-principales-causas-de-muerte-en-las-carceles-durante-2019/>, accessed 19 June 2020

OVV (Observatorio Venezolano de Violencia), 2018 – La violencia presenta nuevos rostros en el en el país: el empobrecimiento y la letalidad policial, 30 December 2018, <https://observatoriodeviolencia.org.ve/news/ovv-lacso-informe-anual-de-violencia-2018/>, accessed

OVV (Observatorio Venezolano de Violencia), Historia, n.d., <https://observatoriodeviolencia.org.ve/sobre-nosotros/>, accessed 18 June 2020

OVV (Observatorio Venezolano de Violencia), Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, https://observatoriodeviolencia.org.ve/wp-content/uploads/2019/12/INFORME_ANUAL_DE_VIOLENCIA_2019.pdf, accessed 22 April 2020

OVV (Observatorio Venezolano de Violencia), Presentación Informe Anual de Violencia 2019, 27 December 2019, https://observatoriodeviolencia.org.ve/wp-content/uploads/2019/12/Presentacio%CC%81n_Informe_Anual_2019.pdf, accessed 22 April 2020

- PAHO (Pan American Health Organization), Measles outbreak in Venezuela is under control, 30 January 2020, https://www.paho.org/hq/index.php?option=com_content&view=article&id=15705:measles-outbreak-in-venezuela-is-under-control&Itemid=1926&lang=en, accessed 18 July 2020
- Pares, ¿Qué son las Águilas Negras?, 29 December 2018, <https://pares.com.co/2018/12/29/que-son-las-aguilas-negras/>, accessed 11 July 2020
- Pares (Fundación Paz y Reconciliación), Sin dios ni ley: Un análisis de la situación de seguridad en la frontera colombo-venezolana, 10 February 2020, <https://pares.com.co/wp-content/uploads/2020/02/INFORME-DE-SEGURIDAD-EN-LA-FRONTERA-1.pdf>, accessed 17 June 2020
- Pares (Fundación Paz y Reconciliación), Sobre nosotros, n.d., <https://pares.com.co/nosotros/>, accessed 18 June 2020
- PBS (Public Broadcasting Service), Venezuela Supreme Court orders takeover of 2 major political parties, 16 June 2020, <https://www.pbs.org/newshour/world/venezuela-court-orders-takeover-of-leading-opposition-party>, accessed 18 June 2020
- Perfil, Un video filtrado revela cómo la policía de Venezuela tortura a los presos, 4 October 2019, <https://www.perfil.com/noticias/internacional/un-video-filtrado-revela-como-la-policia-de-venezuela-tortura-a-los-presos.phtml>, accessed 18 June 2020
- PROVEA (Programa Venezolano de Educación Acción en Derechos Humanos), Colectivos se fortalecen con la anuencia del Estado, 2 April 2019, <https://www.derechos.org/ve/actualidad/colectivos-se-fortalecen-con-la-ausencia-del-estado>, accessed 29 April 2020
- PROVEA (Programa Venezolano de Educación Acción en Derechos Humanos), Exigimos justicia con caso de reportero perseguido y amenazado de Bolívar, 9 April 2020, <https://www.derechos.org/ve/actualidad/exigimos-justicia-olivar-caso-8>, accessed 14 June 2020
- PROVEA (Programa Venezolano de Educación Acción en Derechos Humanos), Nuestra historia, n.d., <https://www.derechos.org/ve/provea>, accessed 8 June 2020
- PROVEA (Programa Venezolano de Educación Acción en Derechos Humanos), Primer mes Estado de Alarma: Furia Bolivariana pone en cuarentena derechos civiles y políticos de los venezolanos, 13 April 2020, <https://www.derechos.org/ve/actualidad/primer-mes-estado-de-alarma-furia-bolivariana-pone-en-cuarentena-derechos-civiles-y-politicos-de-los-venezolanos>, accessed 19 June 2020
- PROVEA (Programa Venezolano de Educación Acción en Derechos Humanos), Todo enemigo se presume culpable, 2019, <https://www.derechos.org/ve/web/wp-content/uploads/todo-enemigo.pdf>, accessed 11 July 2020
- PSUV (Partido Socialista Unido de Venezuela), RAAS (Partido Socialista Unido de Venezuela): Modelo de unidad superior para la defensa de la nación, 27 March 2018, <http://www.psuvs.org.ve/portada/psuvred-articulacion-y-accionmodelounidaddefensa-nacion/-Xs-4jRMzat8>, accessed 28 May 2020
- Reuters, Disappeared Venezuelan legislator being held in state detention: lawyer, 21 January 2020, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics/disappeared-venezuelan-legislator-being-held-in-state-detention-lawyer-idUSKBN1ZK23N>, accessed 20 May 2020
- Reuters, Escuadrón de élite de la policía infunde el terror en los barrios de Venezuela, 14 November 2019, <https://www.reuters.com/investigates/special-report/venezuela-violence-police-es/>, accessed 30 April 2020

Reuters, EXCLUSIVA-Grupos armados colombianos seducen a venezolanos desesperados, 20 June 2019, <https://lta.reuters.com/articulo/venezuela-colombia-gruposarmados-idLTAKCN1TL120-OUHLT>, accessed 13 June 2020

RNV (Radio Nacional de Venezuela), Red de Articulación y Acción Sociopolítica (RAAS) del Partido Socialista Unido de Venezuela (PSUV), 14 January 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=yxtlN4vo7Pg>, accessed 28 May 2020

Semana, Aberrante: banda drogaba y disfrazaba niños venezolanos para venderlos sexualmente, 7 October 2019, <https://www.semana.com/nacion/articulo/aberrante-banda-drogaba-y-disfrazaba-ninos-para-venderlos-sexualmente/635003>, accessed 22 May 2020

Semana, Gobierno asegura que el 43% del ELN está en Venezuela, 9 November 2019, <https://www.semana.com/nacion/articulo/gobierno-de-colombia-asegura-que-el-43-del-eln-esta-en-venezuela/631534>, accessed 21 April 2020

Semana, La Parada, el barrio donde gobierna el caos, 9 November 2019, <https://www.semana.com/nacion/articulo/la-parada-el-barrio-donde-gobierna-el-caos/639641>, accessed 13 June 2020

TalCual, Para renovar la cédula el único requisito es saber el número del documento, 30 October 2019, <https://talcualdigital.com/para-renovar-la-cedula-el-unico-requisito-es-saber-el-numero-del-documento/>, accessed 13 May 2020

The Conversation, Brazil's humane refugee policies: Good ideas can travel north, 11 February 2020, <https://theconversation.com/brazils-humane-refugee-policies-good-ideas-can-travel-north-130749>, accessed 1 April 2020

Guardian (The), Juan Guaidó's chief of staff arrested by Venezuelan agents, 21 March 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/21/juan-guaido-claims-venezuela-intelligence-agents-arrested-chief-of-staff-roberto-marrero>, accessed 20 May 2020

Transparencia Venezuela, 4 años de CLAP: Coacción, corrupción y hambre, April 2020, <https://transparencia.org.ve/wp-content/uploads/2020/04/Informe-CLAP-2020.pdf>, accessed 19 May 2020

Transparencia Venezuela, Crimen organizado y corrupción en Venezuela: Un problema de Estado, July 2020, <https://transparencia.org.ve/wp-content/uploads/2020/07/Crimen-organizado-y-corrupcio%CC%81n-en-Venezuela-Un-problema-de-Estado-completo.pdf>, accessed 18 July 2020

Transparencia Venezuela, El carnet de la Patria: Símbolo de un clientelismo ilícito, [2019], <https://transparencia.org.ve/wp-content/uploads/2019/08/2-Carnet-de-la-Patria-Informe-Carlos-Aponte.pdf>, accessed 19 May 2020

Transparencia Venezuela, El Saime da un tiro de gracias a derechos a la identidad y al libre tránsito, 21 November 2019, <https://transparencia.org.ve/el-saime-da-un-tiro-de-gracia-a-derechos-a-la-identidad-y-al-libre-transito/>, accessed 19 May 2020

Transparencia Venezuela, Las irregularidades del proceso electoral convocado por la Constituyente, 16 September 2018, <https://transparencia.org.ve/wp-content/uploads/2018/08/Informe-electoral-del-20-de-mayo.pdf>, accessed 18 June 2020

Transparencia Venezuela, Transparencia recibió 27 denuncias contra el Saime en el primer semestre de 2019, 1 August 2019, <https://transparencia.org.ve/transparencia-recibio-27-denuncias-contr-el-saime-en-el-primer-semestre-de-2019/>, accessed 19 May 2020

UCAB (Universidad Católica Andrés Bello), UCV (Universidad Central de Venezuela), USB (Universidad Simón Bolívar), ¿Qué es la ENCOVI?, n.d. <https://encovi.ucab.edu.ve/que-es-la-encovi/>, accessed 26 May 2020

UCAB (Universidad Católica Andrés Bello), encovi 2019, 2020, <https://www.proyectoencovi.com/encovi-2019>, accessed 17 July 2020

UCAB, (Universidad Católica Andrés Bello), Encuesta Nacional De Condiciones De Vida 2019-2020, 2020, , accessed 17 July 2020

UCAB (Universidad Católica Andrés Bello), Licencia para protestar: La decisión del Tribunal Supremo de Justicia del 24 de abril de 2014 y el incremento de la represión en el marco de las manifestaciones pacíficas, June 2014, [http://w2.ucab.edu.ve/tl_files/CDH/Lineastematicas/licencia para protestar.pdf](http://w2.ucab.edu.ve/tl_files/CDH/Lineastematicas/licencia_para_protestar.pdf), accessed 26 May 2020

UN (United Nations), INCB (International Narcotics Control Board), Report of the International Narcotics Control Board for 2019, https://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/AR2019/Annual_Report_Chapters/English_ebook_AR2019.pdf, accessed 22 April 2020

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Laboratorio de Ciencias Sociales (LACSO), 2 December 2019, <https://data.humdata.org/organization/lacso>, accessed 8 June 2020

UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Latin America and the Caribbean: Migratory Routes of Venezuelan Population, 18 September 2018, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/2018/10/2018_0918-Migratory_Routes_of_Venezuelan_Population.pdf, accessed 30 June 2020

UN (United Nations), OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), Bachelet deeply concerned by death in custody of Captain Acosta Arévalo in Venezuela, 1 July 2019, <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24770>, accessed 18 June 2020

UN (United Nations), OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), Human Rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of Human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela, 5 July 2019, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session41/Documents/A_HRC_41_18.docx, accessed 9 June 2020

UN (United Nations), OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), Human rights violations in the Bolivarian Republic of Venezuela: a downward spiral with no end in sight, June 2018, https://www.ohchr.org/Documents/Countries/VE/VenezuelaReport2018_EN.pdf, accessed 11 July 2020

UN (United Nations), OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), Oral Update on the Human Rights Situation in the Bolivarian Republic of Venezuela, 9 September 2019, <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24958&LangID=E>, accessed 10 March 2020

UN (United Nations), OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), Outcomes of the investigation into allegations of possible human right violations of the human rights to life, liberty and physical and moral integrity in the Bolivarian Republic of Venezuela, 1 July 2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_HRC_44_20_AUV.pdf, accessed 17 July 2020

UN (United Nations), OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights), Venezuela: Commissioner Bachelet details plans for new human rights assistance, 18 December 2019, <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25438&LangID=E>, accessed 10 March 2020

UNFPA, Dignity and strength: Venezuelan refugees and migrants in Colombia, 5 June 2019, <https://www.unfpa.org/news/dignity-and-strength-venezuelan-refugees-and-migrants-colombia>, accessed 21 July 2020

UNHCR/IOM (United Nations High Commissioner for Refugees/International Organization for Migration), R4V (Coordination Platform for Refugees and Migrants), R4V (Coordination Platform for Refugees and Migrants from Venezuela), Refugees and Migrants from Venezuela, n.d., <https://r4v.info/en/situations/platform>, accessed

UNHCR/IOM (United Nations High Commissioner for Refugees/International Organization for Migration), R4V (Coordination Platform for Refugees and Migrants), Situation Response for Venezuelans, n.d., <https://data2.unhcr.org/en/situations/platform>, accessed 17 July 2020

UN (United Nations), Protocol and Liaison Service, Heads of State, Heads of Government, Ministers of Foreign Affairs, 16 June 2020, [https://protocol.un.org/dgacm/pls/site.nsf/files/HSPMFM/\\$FILE/Hspmfm.pdf](https://protocol.un.org/dgacm/pls/site.nsf/files/HSPMFM/$FILE/Hspmfm.pdf), accessed 18 June 2020

UN (United Nations), UNICEF (United Nations Children's Fund), Humanitarian Situation Report, January 2020, https://www.unicef.org/appeals/files/UNICEF_Venezuela_Humanitarian_Situation_Report_Jan_2020.pdf, accessed 30 May 2020

UN (United Nations), UNICEF (United Nations Children's Fund), Situation Report, April 2020, [https://www.unicef.org/appeals/files/UNICEF_Venezuela_Situation_Report_15_March_30_April_2020\(1\).pdf](https://www.unicef.org/appeals/files/UNICEF_Venezuela_Situation_Report_15_March_30_April_2020(1).pdf), accessed 30 May 2020

UN (United Nations), WFP (World Food Programme), Venezuela Food Security Assessment, 23 February 2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Main_Findings_WFP_Food_Security_Assessment_in_Venezuela_January_2020-2.pdf, accessed 30 May 2020

Unión Afirmativa de Venezuela, ¿Quiénes somos?, n.d., <http://www.unionafirmativa.org.ve/quienes-somos/>, accessed 18 June 2020

US (United States), CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook: Venezuela, 4 August 2020, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_ve.html, accessed 6 August 2020

US (United States), CIA (Central Intelligence Agency), Venezuela Administrative, 2007, <https://www.cia.gov/library/publications/resources/cia-maps-publications/map-downloads/venezuela-admin.jpg/image.jpg>, accessed 19 June 2020

US (United States), CIA (Central Intelligence Agency), Venezuela Transportation, 2007, <https://www.cia.gov/library/publications/resources/cia-maps-publications/map-downloads/venezuela-transport.jpg/image.jpg>, accessed 19 June 2020

US (United States), Department of State, Apostille Requirements, n.d., <https://travel.state.gov/content/travel/en/records-and-authentications/authenticate-your-document/apostille-requirements.html>, accessed 10 July 2020

US, Securities and Exchange Commission, SEC Web Site Privacy and Security Policy, n.d., <https://www.sec.gov/privacy.htm#dissemination>, accessed 20 July 2020

US (United States), USAID, Crisis regional por la situación en Venezuela, 12 February 2020, available at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/12.02.20_USG_Hoja_Informativa_No.1-Crisis_Regional_por_la_Situacion_de_Venezuela.pdf, accessed 30 May 2020

Venezuela, AN (Asamblea Nacional), Diputados de la AN están siendo amedrentados, 29 March 2020, <https://presidenciave.com/parlamento/diputados-de-la-an-estan-siendo-amedrentados-por-colectivos-afectos-al-regimen-de-maduro/>, accessed 23 April 2020

Venezuela, AN (Asamblea Nacional), Angel Alvarado: "La inflación en Venezuela cerro en más de 7.374% en 2019", 13 January 2020, <http://www.asambleanacionalvenezuela.org/noticias/angel-alvarado-la-inflacion-en-venezuela-cerro-en-mas-de-7374-en-2019>, accessed 26 May 2020

Venezuela, AN (Asamblea Nacional), Inflación se ubica en 80% y la acumulada en 341,61, 11 May 2020, <http://asambleanacionalvenezuela.org/noticias/inflacion-de-abril-se-ubica-en-80-y-la-acumulada-en-34161>, accessed 26 May 2020

Venezuela, AN (Asamblea Nacional), Informe especial sobre la situación de parlamentarios venezolanos, 14 August 2019, http://asambleanacionalvenezuela.org/documentos/documentos/documentos_1565797801.pdf, accessed 1 April 2020

Venezuela, CICPC (Cuerpo de Investigaciones Científicas Penales y Criminalísticas), ¿Quiénes somos?, n.d., <http://www.cicpc.gob.ve/index.php/12-servicios/27-quienes-somos.html>, accessed 22 May 2020

Venezuela, Código Orgánico de Justicia Militar, 1998, <https://docs.venezuela.justia.com/federales/codigos/codigo-organico-de-justicia-militar.pdf>, accessed 2 June 2020

Venezuela, Código Orgánico Procesal Penal, 2012, available at : https://www.unodc.org/res/cld/document/ven/2012/codigo-organico-procesal-penal_html/CODIGO_ORGANICO_PROCESAL_PENAL_2012.pdf, accessed 2 June 2020

Venezuela, Constitution of the Bolivarian Republic of Venezuela 1999 (Amended), 2009, Translated by William S. Hein & Co., Inc., https://www.constituteproject.org/constitution/Venezuela_2009, accessed 22 May 2020

Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Preguntas frecuentes, n.d., http://www.consulvenbilbao.org/preguntas_frecuentes.html, accessed 14 May 2020

Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Expedición / renovación de pasaportes para menores de edad, n.d., http://www.consulvenbilbao.org/tramites_5_2.html, accessed 14 May 2020

Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Solicitud de cita para renovar pasaporte para mayores de edad, n.d., http://www.consulvenbilbao.org/tramites_5.html-pasaporte%20mayores, accessed 14 May 2020

Venezuela, Consulado de la República Bolivariana de Venezuela en Bilbao, Prórroga de pasaportes, n.d., http://www.consulvenbilbao.org/tramites_5_prorrogas.html, accessed 14 May 2020

Venezuela, Decreto con Rango, Valor y Fuerza de Ley de Instituciones del Sector Bancario, 2014, <http://www.bcv.org.ve/marco/decreto-ley-de-instituciones-del-sector-bancario>, accessed 2 June 2020

Venezuela, Embajada en Austria, Informe de Venezuela sobre la Resolución 6/2, 7 June 2017, available at : https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup2/2017-August-24-25/Contributions_NV/Venezuela_SP.pdf, accessed 22 May 2020

Venezuela, Embajada en Canadá, ¿Por qué es necesaria la Cédula de Identidad?, n.d., <http://www.misionvenezuela.org/V2/index.php/servicios-consulares/venezolanos/cedula-de-identidad>, accessed 18 June 2020

- Venezuela, GNB (Guardia Nacional Bolivariana), Misión, n.d., <http://www.guardia.mil.ve/web/mision/>, accessed 22 May 2020
- Venezuela, Ley Constitucional contra el Odio, por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia, 2017, available at : <https://albaciudad.org/2017/11/este-es-el-contenido-de-la-ley-contra-el-odio-por-la-convivencia-pacifica-y-la-tolerancia/>, accessed 3 June 2020
- Venezuela, Ley de Conscripción y Alistamiento Militar, 2009, available at: <https://www.civilisac.org/civilis/wp-content/uploads/ley-de-conscripcion-y-alistamiento-militar-1-1.pdf>, accessed 13 May 2020
- Venezuela, Ley Orgánica de Registro Civil, 2009, [http://www4.cne.gob.ve/web/normativa_electoral/ley_organica_registro_civil/titulo4.php - cap2](http://www4.cne.gob.ve/web/normativa_electoral/ley_organica_registro_civil/titulo4.php-cap2), accessed 10 March 2020
- Venezuela, Ley Orgánica del Trabajo, los Trabajadores y las Trabajadoras, 2012, available at : <http://www.apufat.org/wp-content/uploads/2014/06/Ley-Organica-del-Trabajao-y-los-Trabajadores-LOTT.pdf>, accessed 2 June 2020
- Venezuela, Ley para la Regularización y Control de los Arrendamientos de Vivienda, 2011, available at : <https://amerika21.de/files/a21/mietengesetz-venezuela.pdf>, accessed 2 June 2020
- Venezuela, Mapa Político de la República Bolivariana de Venezuela, n.d., available at: US (United States), Securities and Exchange Commission, EX-99.D 2 d255060dex99d.htm EXHIBIT D, 30 September 2016, <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/103198/000119312516727765/d255060dex99d.htm>, accessed 17 July 2020
- Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, Fuerza Armada, n.d., <http://www.mindefensa.gob.ve/mindefensa/fuerza-armada/>, accessed 18 June 2020
- Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, República Bolivariana de Venezuela, Ministerio del Poder Popular para la Defensa, Aviación Militar Bolivariana, Comando General, Oficina de los Consejos de Investigación, Notificación, 5 May 2020, published in Correo del Orinoco, 13 May, 2020, <http://www.correodelorinoco.gob.ve/wp-content/uploads/2020/05/Edición-Impresa-Correo-del-Orinoco-Nº-3.771-Miércoles-13-de-mayo-de-2020.pdf>, accessed 27 June 2020
- Venezuela, Ministerio del Poder Popular para las Relaciones Interiores, Justicia y Paz, Reseña, n.d., <http://www.policianacional.gob.ve/index.php/resena/>, accessed 22 May 2020
- Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria, n.d., <http://mppre.gob.ve/temas/vuelta-a-la-patria/>, accessed 17 June 2020
- Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria sigue en marcha con casi 16 mil repatriados hasta la fecha, 21 September 2019, <http://mppre.gob.ve/2019/09/21/plan-vuelta-a-la-patria-16-mil-peru/>, accessed 17 June 2020
- Venezuela, Ministerio del Poder Popular para Relaciones Exteriores, Plan Vuelta a la Patria, February 2020, <http://mppre.gob.ve/wp-content/uploads/2020/02/2020-02-10-Bolet%C3%ADn-Vuelta-a-la-Patria.pdf>, accessed 17 June 2020
- Venezuela, Patria, 'Actualización de la información del personal que labora en instituciones privadas', 23 March 2020, <https://blog.patria.org.ve/actualizacion-informacion-personal-labora-instituciones-privadas/>, accessed 10 May 2020
- Venezuela, Patria, Manual del Sistema de Remesas a Venezuela de la Plataforma Patria, n.d., <https://blog.patria.org.ve/remesas-a-venezuela/manual-de-usuario/>, accessed 10 May 2020
- Venezuela, Petro, El Petro, n.d., <https://www.petro.gob.ve/>, accessed 14 May 2020

Venezuela, Report by the United Nations High Commissioner of Human Rights on the situation of human rights in the Bolivarian Republic of Venezuela: Comments by the State, 5 July 2019, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session41/Documents/A_HRC_41_18_Add.1.docx, accessed 10 March 2020

Venezuela, SAIME (Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería), Cedulación – Documento de identidad por primera vez, n.d., http://www.saime.gob.ve/identificacion/cedulacion/primera_vez, accessed 14 May 2020

Venezuela, SAIME (Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería), Cedulación, n.d., <http://www.saime.gob.ve/identificacion/cedulacion>, accessed 5 May 2020

Venezuela, SAIME (Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería), Pasaporte – Pasaporte ordinario, n.d., <http://www.saime.gob.ve/identificacion/pasaporte/ordinario>, accessed 5 May 2020

Venezuela, SAIME (Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería), Pasaporte, n.d., <https://tramites.saime.gob.ve/>, accessed 5 May 2020

Venezuela, TSJ (Tribunal Supremo de Justicia), La Institución, <http://www.tsj.gob.ve/-/sobre-el-tribunal>, accessed 30 May 2020

Venezuela, TSJ (Tribunal Supremo de Justicia), Sentencia No. 190, 28 February 2008, <http://historico.tsj.gob.ve/decisiones/scon/febrero/190-280208-03-2630.HTM>, accessed 26 May 2020

Venezuela, TSJ (Tribunal Supremo de Justicia), Sentencia No. 276, 24 April 2014, <https://vlexvenezuela.com/vid/gerardo-sanchez-chacon-593352510>, accessed 26 May 2020

Venezuela, TSJ (Tribunal Supremo de Justicia), Tribunal de Caracas privó de libertad a tres ciudadanos por estafa en DIRECTV, 9 June 2020, <http://www.tsj.gob.ve/-/tribunal-de-caracas-privo-de-libertad-a-tres-ciudadanos-por-estafa-en-caso-directv>, accessed 10 June 2020

Venezuela, Vicepresidencia de la República Bolivariana de Venezuela, Plan Chamba Juvenil mantiene activo nuevo registro para jóvenes entre 15 y 35 años, n.d., <http://vicepresidencia.gob.ve/plan-chamba-juvenil-mantiene-activo-nuevo-registro-para-jovenes-entre-15-y-35-anos/>, accessed 23 May 2020

VICE, How Venezuela's Fearsome "Colectivos" Help Keep Maduro in Power, 7 July 2019, https://www.vice.com/en_us/article/gy493m/how-venezuelas-fearsome-colectivos-help-keep-maduro-in-power, accessed 11 June 2020

VICE, Jailed DirecTV Execs Accused of Destabilizing the Economy in Venezuela, 10 June 2020, https://www.vice.com/en_us/article/n7wzvx/jailed-directv-execs-accused-of-destabilizing-the-economy-in-venezuela, accessed 11 June 2020

Vital Voices, Tamara Adrián, <https://www.vitalvoices.org/people/tamara-adrian/>, accessed 17 July 2020

VOA (Voice of America), El "gran confinamiento" desata ola de desempleo en Venezuela, 18 May 2020, <https://www.voanoticias.com/portada/el-gran-confinamiento-desata-ola-de-desempleo-en-venezuela>, accessed 10 June 2020

VOA (Voice of America), El 44% de las tropas del ELN ya residen en Venezuela, 8 November 2019, <https://www.voanoticias.com/a/generalnavarro-eln-venezuela-maduro-guerrilla-conflicto-mindefensa-colombia/5157099.html>, accessed 22 April 2020

VPItv, EN VIVO - Elección de la nueva directiva de la Asamblea Nacional 2020, 5 January 2020, https://www.youtube.com/watch?v=-tC_6Qt8MfA, accessed 10 June 2020

VTV (Venezolana de Televisión), Costo de trámite de pasaporte y prórroga continúan anclados al valor del Petro, 9 January 2020, <https://www.vtv.gob.ve/pasaporte-prorroga-costo-anclado-petro/>, accessed 14 May 2020

VTV (Venezolana de Televisión), Hasta la fecha suman 14.381 Unidades de Batalla Blívar-Chávez con su jefe o jefa, 16 November 2019, <https://www.vtv.gob.ve/unidades-ubch-venezuela-marcha-cabello-maduro/>, accessed 19 May 2020

VTV (Venezolana de Televisión), Jefe de Estado destacó el profundo carácter nacionalista de Briceño Iragorry, 15 September 2019, <https://www.vtv.gob.ve/caracter-nacionalista-briceno-iragorry/>, accessed 10 July 2020

VTV (Venezolana de Televisión), Jefe de Estado: Frente Francisco de Miranda, 29 June 2019, <https://www.vtv.gob.ve/frente-francisco-miranda-chavez/>, accessed 19 May 2020

VTV (Venezolana de Televisión), Presidente Maduro reafirmó labor de Misiones y Grandes Misiones para el pueblo venezolano, 19 January 2020, <https://www.vtv.gob.ve/maduro-labor-misiones-grandes-misiones/>, accessed 12 July 2020

VTV (Venezolana de Televisión), Presidente Maduro rechaza campaña de descrédito contra FAES y PNB dirigida desde EE.UU., 20 December 2019, <https://www.vtv.gob.ve/maduro-denuncia-eeuu-campana-descredito-faes-pnb-final/>, accessed 22 May 2020

Washington Post (The), How bad is Venezuela's economy? Even the criminals are struggling to get by., 8 March 2019, https://www.washingtonpost.com/world/how-bad-is-venezuelas-economy-even-the-criminals-are-struggling-to-get-by/2019/03/07/1ccb653e-3c75-11e9-b10b-f05a22e75865_story.html, accessed 7 July 2020

Washington Post (The), With low turnout, Venezuela's election will create what opponents call 'puppet congress', 31 July 2017, https://www.washingtonpost.com/world/the_americas/defying-international-calls-venezuela-holds-contentious-election/2017/07/30/be3cd614-7089-11e7-8c17-533c52b2f014_story.html, accessed 7 July 2020

WOLA (Washington Office on Latin America), Beyond the Narcostate Narrative: What U.S. Drug Monitoring Data Says About Venezuela, March 2020, <https://www.wola.org/wp-content/uploads/2020/04/Narcostate-memo-EDITED.pdf>, accessed 22 May 2020

Παράρτημα 2: Όροι εντολής

1. Πολιτική και ανθρωπιστική κατάσταση

- Πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανθρωπιστική κατάσταση (από τον Ιούνιο του 2019)
 - Μεταχείριση των μελών της αντιπολίτευσης και των υποστηρικτών της.
 - Πληροφορίες σχετικά με τη μετανάστευση, την επισιτιστική ανασφάλεια, την κακή διατροφή και την πρόσβαση σε τρόφιμα, βασικά φάρμακα και ιατρική θεραπεία, καθώς και τον αντίκτυπο του κορονοϊού στο σύστημα υγείας.

2. Κατάσταση ασφάλειας στα σύνορα

- Παρουσία κολομβιανών ενόπλων ομάδων στη Βενεζουέλα, συμπεριλαμβανομένων ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος, παραστρατιωτικών και ανταρτών· πληροφορίες σχετικά με τις περιοχές δράσης, τις δραστηριότητες και τη σχέση με την κυβέρνηση της Βενεζουέλας.
- Εκτόξευση απειλών/στόχευση πολιτών της Βενεζουέλας (στη Βενεζουέλα και σε συνοριακές περιοχές εντός της Κολομβίας) από εγκληματικές ομάδες της Κολομβίας.
- Απάντηση του κράτους της Βενεζουέλας στις δραστηριότητες ενόπλων ομάδων στις παραμεθόριες περιοχές, συμπεριλαμβανομένου του επιχειρησιακού ελέγχου και της προστασίας που διατίθεται στα θύματα.

3. *Colectivos*

- Πληροφορίες σχετικά με τις *colectivos*, μεταξύ άλλων σχετικά με τα είδη, τη δομή, τις περιοχές και τους τρόπους δράσης, τις επικοινωνίες, τις δραστηριότητες και τη σχέση με την κυβέρνηση.
- Προφίλ στοχευόμενων ατόμων.
 - Κατά πόσον οι *colectivos* έχουν πρόσβαση σε κυβερνητικές βάσεις δεδομένων, όπως βάσεις δεδομένων της αστυνομίας/των υπηρεσιών πληροφοριών, για τη στόχευση ατόμων.
 - Ικανότητα των *colectivos* να εντοπίζει άτομα που έφυγαν από την περιοχή όπου δραστηριοποιούνταν και μετακινήθηκαν σε άλλο τμήμα της χώρας.
- Ο ρόλος των *colectivos* στο πλαίσιο διαμαρτυριών· κατά πόσον οι *colectivos* ενεργούν παράλληλα με τις δυνάμεις ασφαλείας.
- Απάντηση του κράτους σε μέλη *colectivos* και άλλους μη κρατικούς παράγοντες που έχουν διαπράξει εγκλήματα.

4. Κατάσταση των υφιστάμενων και πρώην κρατικών υπαλλήλων

- Μεταχείριση υφιστάμενων και πρώην κυβερνητικών υπαλλήλων που υποστηρίζουν την αντιπολίτευση, συμπεριλαμβανομένων μελών των δυνάμεων ασφαλείας· αντίποινα για μη συμμετοχή σε κυβερνητικές εκδηλώσεις και/ή δραστηριότητες· παρακολούθηση από το κράτος.

- Μεταχείριση κρατικών υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων υπαλλήλων, των καθηγητών και των μελών των δυνάμεων ασφαλείας, που φεύγουν από την κυβέρνηση· κατά πόσον το κράτος τούς θεωρεί «αντιφρονούντες».
- Ικανότητα των μελών των δυνάμεων ασφαλείας που παραιτούνται από τις θέσεις τους να εξασφαλίσουν ταξιδιωτικό έγγραφο και να φύγουν από τη χώρα.
- Ικανότητα πρώην κυβερνητικών υπαλλήλων να εξασφαλίσουν απόδειξη εργασίας μετά την αποχώρηση, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών, και κατά πόσον ο λόγος αποχώρησης αναφέρεται στο έγγραφο.
- Μεταχείριση των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος.

5. Έγγραφα ταυτότητας και δικαστικά έγγραφα

- Απαιτήσεις και διαδικασίες για την έκδοση και την ανανέωση εγγράφων ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένων διαβατηρίων και εθνικών δελτίων ταυτότητας, εντός της χώρας και από το εξωτερικό.
- Δικαστικές κλητεύσεις και εντάλματα σύλληψης, συμπεριλαμβανομένης της εκδίδουσας αρχής και των διαδικασιών έκδοσης· περιγραφή των εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών ασφαλείας· κατά πόσον είναι δυνατή η λήψη αντιγράφων εκτός της χώρας ή από τρίτο.
- Συχνότητα και διαθεσιμότητα πλαστών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων εγγράφων ταυτότητας και δικαστικών εγγράφων.
- Κάρτα της πατρίδας (*carnet de la patria*), συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών έκδοσης, της χρήσης και των φυσικών χαρακτηριστικών· κατά πόσον οι παροχές συνδέονται με τις πολιτικές απόψεις και/ή την κομματική ταυτότητα ενός ατόμου.

6. Διαδικασίες εισόδου και εξόδου

- Διαδικασίες εξόδου και εισόδου σε αερολιμένες και χερσαία και ποτάμια σημεία διέλευσης.
- Πληροφορίες σχετικά με τις παράνομες συνοριακές διελεύσεις.
- Πληροφορίες σχετικά με τους περιορισμούς όσον αφορά το ποιος μπορεί ή δεν μπορεί να φύγει από τη χώρα, συμπεριλαμβανομένων των μελών της αντιπολίτευσης και των υποστηρικτών, καθώς και ατόμων που καταζητούνται από την κυβέρνηση.
- Μεταχείριση όσων επιστρέφουν από το εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένων των επικριτών της κυβέρνησης, ατόμων που επιδίδονται σε αντικυβερνητικές δραστηριότητες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ενώ βρίσκονται στο εξωτερικό, ατόμων που ήταν προηγουμένως υπό κράτηση στη Βενεζουέλα και αιτούντων άσυλο των οποίων η αίτηση απορρίφθηκε.

7. Κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ

- Κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΔ, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας, της μεταχείρισης από τις αρχές και την κοινωνία, της κρατικής προστασίας και των υπηρεσιών υποστήριξης.

Publications Office
of the European Union

doi: 10.2847/771440